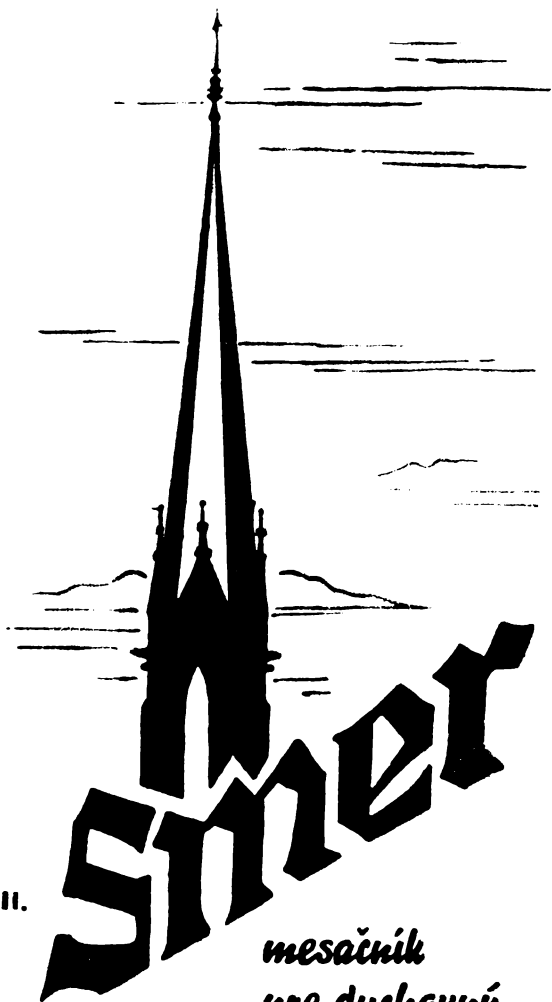

Roč. VIII.

Čís. 1.

1948.

*mesačník
pre duchovný
život*

S M E R, mesačník pre záujmy duchovného života.

Vydávajú slovenskí dominikáni. Rediguje P. Aquinas M. Gabura, OP.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. svätej Anny 18.

Predplatné na rok 80 Kčs, *pre študentov* 40 Kčs.

Šekové číslo Smeru 6181. — *Číslo telefonu* 2416.

O B S A H :

Cesty duchovnosti:

Kristocentrická cesta 1. — Náš nadprirodzený život 6. — Moja svätá omša 13. — Myšlienky na rozjímanie 20. — Zjavenie Pánovo 31.

Duchovnosť v živote:

Z duchovnosti našej skautskej vodkyne 32. — Nadprirodzená a prirodzená regulácia počatia 34.

***Poznámky o knihách* 44.**

Do druhého čísla Smeru povkladáme složenky, aby ste mohli vyrovnať dlh alebo poslať predplatné na rok 1948.

Adam Mickiewicz: KNIHY NARODA POLSKEHO. Vydalo Verbum, Košice 1947. Toto dielo poľského veľducha vyniká nielen myšlienkovou bohatosťou, jasnovidným rozborom eurupskej civilizácie, kultúry a sociálnopolitických pomerov, ale aj výrazovou osobitosťou. Aj pri mnohých časovo i osobne podmienených súdoch je to kniha stále podnetná, priam prorocky živá a bojovná.

Ruth Feineroová: CESTOU ZA PAVLEM. Vydal Atlas, Praha 1947. Po 84.—, viaz. 105.—. Je to psychologický rozbor tápania ženy na ceste za stratenou dušou. V líčení pestrej, medzinárodnej spoločnosti objavujeme nejednu nitku politického kľbka, vedúcu k nepriamym príčinám Mníchova a druhej svetovej vojny.

V. Deyl: FIALOVÝ ĎABEL. Vydal Atlas, Praha 1947. Viaz. 77.—. Sú to poviedky z rozličných svetových končín, ktorými spisovateľ usiluje sa pôsobiť na výchovu mladého čitateľa na človeka pevného charakteru a jasného životného názoru.

Odporúčame študijné archy dominikánskej edície Krystal, Olomouc, Slovenská 14. Ich soznam: Ethika četby; Co je filosofie; Přirozená mravnost a přirozené náboženství nemůže stačiti křesťanu; Třídní boj; Znárodnění a sociální reforma; Křesťan a filosofie; Filosofie, věda a světový názor; Vstup do filosofického myšlení; Komunismus a náboženství; Komunismus a vlastnictví; Soustava filosofie; Znovuzrození člověka v Novém zákoně; Vlastnictví a duchovní život; Křesťanský realismus; Podstata Církve. Všetky spolu po 23.—.

Marino Moretti: SOBOTŇAJŠIE SLNKO. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 90.—, viaz. 115.—. Tento román patrí medzi najlepšie psychologické diela modernej talianskej literatúry. Autor smelo stavia sa oproti zhubnej záplave ideológie, ktorej ideálom je moc a prevaha nad inými, a ukazuje inú, krajšiu cestu, cestu kríža a utrpenia, ktorá končí na vrcholkoch hôr, zaliatych slnečným jasom. Tam je svetlo, vykúpenie, tam čaká Pán, ktorý bude súdiť podľa svojej vševediacej múdrosti a bezhraničnej lásky.

SSV v Trnave vydal hodnotné nové rozprávkové knižky, a to: **Mária Bodová: BRETÓNSKE ROZPRÁVKY. M. Vaňharková: NAS UJO ROZPRAVA. Mira Wiśniewska: HVIŹDÁČIK. Julo Zborovjan: SLAVIK A RUŽA. Gusto Monikin: RANNE LŮČE.**

Nových odberateľov získali:

Vlado Garaj, Sp. Kapitula (14); ÚKK, Bratislava (5); Ján Judin (1); Katarína Králiková, Nitra (13); Emil Halaj, Bratislava (2); Oľga Fialová, Trnava (1); Margita Kittlerová, Nitra (6); Jaroslav Behuliak, Sp. Kapitula (8); Peter Repka, Sp. Kapitula (4); Mária Pecho-Pečnerová, Bratislava (4); Pavol Štofko, Levoča (3); Mária Hronská, Bratislava (1); Jozef Kováč, Bratislava (1); Mária Macháčková, Bratislava (1); prof. Lukáš Drozd, Banská Bystrica (4); Ján Buttkay, Sp. Kapitula (3); Ľudovít Hollý, Bratislava (1); Oľga Homolayová, Stará Turá (2); Gita Danková, Tatranská Lomnica (8); Margita Kolesíková, Trnava (2); Amália Vallová, Terchová (5); Jozef Koltner, Hlohovec (2); Jozef Petro-Vencel, Levoča (1); Farský úrad, Krupina (6); Mária Lalmdová, Nemce (4); František Ambra, Bratislava (2); Štát. ústav na vzdel. učiteľiek mat. škôl, Žilina (14); MUC. Milka Gáborová, Trenčín (5); Štefan Nagy, Košice (1); Ján Bátora, Dubnica n/V. (2); Mária Máhrerová, Turč. Sv. Martin (1); S. Adeodáta, Bratislava (2); P. Babjak, Michalovce (1); Mária Strelníková, Zvolen (15); Viera Navarová, Bratislava (7); Anna Husková, Dolný Kubín (7); Ing. A. Krajčovič, Lipt. Hrádok (2); Mária Turianská, Bratislava (2); Jozef Štrbík, Trnava (1); Igor Dúbravec, Sv. Jur (7). Ďalších uverejníme nabudúce. Všetkým vyslovujeme úprimné Pán Boh zaplať za apoštolskú horlivosť!

*

R. M. Dacík, O. P.:

PRAMENY DUCHOVNIHO ŽIVOTA,

přehled theologie asketické a mystické.

Má 558 strán. Po 180.—. Dostať v dominikánskej edícii Krystal, Olomouc, Slovenská 14.

Používanie novinových známok povolilo Riaditeľstvo pošt v Bratislave pod č. 15.628-I-1947.

Dozorný poštový úrad, Trenčín.

Tlač: Vojtech Čelko a spol., Trenčín.

Cesty duchovnosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“

Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov osobnej aj svetovej záchrany?

Kristocentrická cesta.¹⁾

Po načrtnutí kristocentrického plánu prichodí nám podrobnejšie ho rozvíňať.

Človek, zrodený z krvi a zo žiadosti tela, má — ako sme videli — schopnosť stať sa dieťaťom samého Boha s prekrásnou životnou úlohou: vždy zreteľnejšie zvyrazňovať vo svojom živote podobnosť s nebeským Otcom. Vzťah „božie dieťa — nebeský Otec“, utvorený pri duchovnom, krstnom zrození, má sa ustavične prehĺbovať a dostávať vždy dôvernejší ráz. Či sama božia výzva nevraví: „Buďte teda dokonalí, ako je dokonalý aj váš nebeský Otec?“² Teda nie dokonalí, ako bol dokonalý nevinný Abel alebo horlivý Mojžiš, nie dokonalí, ako boli hrdinskí zastancovia spravodlivosti, počestnosti a veľkých ideálov, — ale ako je dokonalý nebeský Otec. Ozať veľkolepý životný program, ideál nad pomyslenie!

Lenže odkiaľ a ako zazrieť dokonalého nebeského Otca, keď máme prislabý zrak a nebesá sú ukrutne ďaleko? Veď „Boha nikto nevidel“,³ „prebýva v neprístupnom svetle“?⁴ Akože ho napodobníme, keď ho nevidíme?

Aj to rozriešil ten Boh, ktorý dal nám schopnosť stať sa božími synmi a dcérami. Ukázal sa nám vo svojom Synovi, „ktorý je odlesk slávy Boha a obraz jeho podstaty...“⁵ Boha nikto nikdy neuzrel, len jednorodený Syn, ktorý je v lone

¹ V marmionských myšlienkových čiarach.

² Mat. 5, 48.

³ 1 Ján 4, 12.

⁴ 1 Tim. 6, 16.

⁵ Žid. 1, 3.

Otcovom, sám to zvestoval."⁶ Tento Syn, od večnosti jednej podstaty s Otcom, teda Boh, v čase stal sa človekom, aby v rozvíňaní triatridsať-ročného života na zemi ukázal nám nekonečnú božiu svätosť toľme blízku ľuďom, na náš dosah, primerane stlmenú nášmu prislabému zrak-ku, aby vyžaroval nesmiernu božiu dokonalosť, na ktorú už môžeme hľadiť, s ktorou sa môžeme stýkať, od ktorej sa môžeme učiť, za ktorou už môžeme ísť a ju nasledovať.

Bohočlovek Ježiš Kristus je viditeľné sprístupnenie neviditeľného Boha, je — ako po konverzii napísal poručík Psichari — možnosť Boha pre človeka, stretnutie človeka s Bohom. „Slovo stalo sa telom a prebývalo medzi nami“.⁷ V Ježišovi Kristovi Boh je nám blízunký, v ňom prebýva medzi nami, aby nás slovom aj životom poučal, ako máme žiť, aby sme boli celí ľudia, ba nadľudia, aby sme boli na životnej výške božieho dieťaťa, mali všestranne dokonalý vzor nadprirodzeného života a prvú podmienku pre uskutočňovanie utešeného životného hesla: „Buďte dokonalí, ako je dokonalý aj váš nebeský Otec.“ Bohočlovek Ježiš Kristus je „hlbka bohatstva a múdrosti a vedomosti Boha“, ktorá sa s nebies naklonila na zem, aby človek mohol do nej nazrieť. V Ježišovi Kristovi môžeme naraz pokorne a smelo hľadiť na Boha a napodobňovať ho. *Preto bohoľudské vkročenie Ježiša Krista do svetových dejín začína najmo- hutnejšiu myšlienkovú, mravnú, spoločenskú, všeživotnú obrodu ľudstva*; lebo v Ježišovi Kristovi môže každý, každého veku a z každého storočia, z hocakého spoločenského prostredia a na akomkoľvek stupni vzdelania, z každého národa a každej rasy vidieť najdokonalejší vzor života a podľa neho môže a má utvárať svoj život a spĺňať pozemské poslanie. Preto v Ježišovi Kristovi svetové dejiny myšlienkovu aj skutkove vrcholia.

⁶ Ján 1, 18.

⁷ Ján 1, 14.

⁸ Rim. 11, 33.

Aké pochabé sú všetky filozofické, sociálne a náboženské sústavy, všetky svetonázory, čo stavajú za vrcholný vzor dakoho iného a voľačo iné, ako je Ježiš Kristus, živé zjavenie Boha! Či ich stúpenci nechápu, že budova na piesku sa zrúti a že základy terajšieho svetového usporiadania sú veľmi vážne ohrozené najsamprv preto, že ich stavitelia odvrhli tento základný, uhlový ideový kameň pevnej stavby života jednotlivca, rodín, štátov a celého svetového poriadku?

Na ich záchranu ako aj na upevnenie duchovnosti vo veriacich odporúčame zájsť do jeruzalemského večeradla a prisadnúť k malej skupinke poslucháčov a dôverníkov dobrého Učiteľa, ktorý toľme zmagnetizoval svojou utešnou rečou o Bohu Otcovi ich mysle aj srdcia, že jeden z nich, doista tlmočník ostatných, povedal: „Pane, ukáž nám Otca, a postačí nám to!“ A dobrý učiteľ povedal: „*Kto mňa vidí, vidí aj Otca*... Ja som v Otcovi a Otec je vo mne.“⁹

Zázračná skutočnosť! Kto sa díva na Ježiša, díva sa na veľké zjavenie, zazrie Otca, zazrie Boha. Cez Kristovo človečenstvo presvitáva Božstvo, v ktorom je jedno, na tej istej nekonečnej výšine s Otcom a Duchom svätým. Je to akosi tak, — pravda, je to len bezmocný blabot — ako keď sa dívame cez dieročku a zočíme obrovské utešené obzory, a zasa ako cez ňu prúdia k nám lúče žiarivého svetla. Aký úžasný ukáže sa nám Kristov triatridsaťročný pozemský životný úsek, keď okolo neho porozkladáme svetelný výrok: „*Kto mňa vidí, vidí aj Otca*“!

Nazrieme do tajomstva najpožehnanejšej noci svetových dejín, do proletárskeho ovzdušia betlehemskej maštale, ktorým obklopené je na slame ležiace dieťa. Priblížime si slová: „*Kto mňa vidí, vidí aj Otca*“, a zazrieme obzory, šir-

⁹ Ján 14, 8—10.

šie ako svet; Nekonečno zazrieme. Slabunké dieťa zjavuje Boha!

Pozorujeme dvoch evakuantov, ako uháňajú na púšti smerom na Egypt. V matkinom lone chlapček, na ktorého vzťahujú sa slová: „Kto mňa vidí, vidí aj Otca“; a v najhlbšej pokore padáme pred zarážajúcim tajomstvom Pána života, ktorého ohrožujú na živote.

Pootvoríme dvere nazaretskej dielne, kde pracuje mladý muž, tvrdo zarába na denný chlieb. Ktože je tento ťažko pracujúci, prepásaný zásterou, s vysúkanými rukávmi, s potom na čele? Ten, ktorý za niekoľko rokov verejne povie o sebe: „Kto mňa vidí, vidí aj Otca.“ Zjavenie Boha medzi štyrma stenami tesárskej dielne!

Či už ide po zaprášených palestínskych cestách za nesmrteľnými dušami, ktorým donáša oslobodzujúce evanjelium lásky a pokoja, či už vysilený odpočíva na okraji Jakubovej studne, či už si nežne pritúli nevinné deti alebo karhá farizejské pokrytectvo alebo ako vývrhel ľudskej spoločnosti umiera na kríži, vždy je to ten, ktorý o sebe vraví: „Kto mňa vidí, vidí aj Otca.“

Teda z každej udalosti a okolnosti, z každého roku a z každej sekundy Kristovho pozemského života prebleskúva zjavovanie Boha, zjavovanie božích dokonalostí, ktoré by sme samy v sebe tak ťažko chápali. Ale keď sú akosi vtesnené do ľudských rozmerov, ľudsky sú sprístupnené, ľudsky sa prejavujú, lepšie ich chápeme. Ľudské v Ježišovi Kristovi tlmočí nám božské, je nám cestou k božskému. Aký málo jasný pochop by sme mali napríklad o božej láske. No keď vidíme, ako Ježiš Kristus — ktorý sa od večnosti rovnocenne s Otcom a Duchom svätým zúčastňuje na prenesmierne blaženom trojičnom živote, ba lepšie, je s nimi sama podstatná blaženosť, — ako tento Ježiš Kristus vkročil ako človek medzi nás a z lásky k nám

do betlehemskeho chladu, do slz, do únavy, do mnohorakých útrap, ako mal porozumenie pre každého, aj najopovrhovanejšieho, ako všade, kde len chodil, rozsieval plným priehrštím lásku, aký svet dosiaľ nevidel, a v ukrutných mukách svoj život dal za naše šťastie, doista potom už lepšie chápeme božiu lásku.

Teda Ježiš Kristus, Bohočlovek, je nám toľme blízky a spolu vedie nás tak nesmierne vysoko, do božích priepastných hlbín. *V ňom stretávame zázračne spojenú dvojpólovosť: nebeskú a zemskú, božskú a ľudskú; nebesá a zem spojené na jednej ose, božské vysočiny spojené s ľudskými hlbčinami.* „Imma summis junguntur“, tľmočí liturgia. Ježiš Kristus pre svoje Bohočlovečenstvo, pre svoju bohoľudskú pólovosť je *naš najdokonalejší vzor*, stopercentne istá *cesta* našej pravej veľkosti, ktorú nám on sám načrtol slovami: „Buďte dokonalí, ako je dokonalý aj váš nebeský Otec.“

Moderný človek opovážil sa pohrdnúť touto ústrednou skutočnosťou ľudstva. V pochabosti babylonských staviteľov namýšľala si, že lietadlami a pokusmi o dobytie stratosféry prekoná výšky, ktoré Bohočlovek v sebe skrýva a odkrýva a ku ktorým nás zamieruje, keď vraví: „Buďte dokonalí, ako je dokonalý aj váš nebeský Otec... Kto mňa vidí, vidí aj Otca.“ No aj pri niekoľkotisícimetrovom vyletovaní ponad zem ostáva tak veľmi nízko, taký územčistý, bo chýba mu ozajstná povznášajúca sila, smerodajný ukazovateľ životnej cesty, ten, ktorý sa ohlásil celému ľudstvu všetkých vekov: „Ja som cesta!“

Životná prax: Do tejto bohoľudskej skutočnosti Ježiša Krista pousilujem sa vžívať najmä pri modlitbe, pri sledovaní liturgie, pri rozjímaní o ružencových tajomstvách, pri evanjeliom čítaní. Od Ježiša Krista-človeka dostanem sa k Ježišovi Kristovi-Bohu a k najsvätejšej Trojici. Toto dôsledné úsilie doista po-

žehnane ovplyvní môj denný život, prepracuje ho na pravý kresťanský život.

Skonkrétizovanie kristocentrickej cesty ostáva nám nabudúce. *Brat dominikán.*

Náš nadprirodzený život.

Dr. Štefan Náhalka.

Náš nadprirodzený organizmus.

Začlenenie človeka do nadprirodzeného životného poriadku znamená pre neho skutočné „znovuzrodenie“. ¹ Z duše sa odstraňuje hriech — duchovná smrť. No znovuzrodenie neostáva len pri tomto zápornom účinku. Má ďalekosiahle kladné dôsledky: človek sa stáva „novým stvorením“, ² „novým človekom“, ³ ktorý dostáva všetky potrebné predpoklady, aby mohol žiť nadprirodzeným životom. Bytostne sa stáva človek bohatším. Nadprirodzené dary prenikajú prirodzené schopnosti novou silou. Nová životná miazga preniká duševný organizmus. Upína sa na prirodzené danosti, ale ich „premeňuje a zbožštuje“. ⁴

V prirodzenom organizme, ktorý sa uplatňuje pri duševnej činnosti človeka, treba rozoznávať životný princíp (dušu), schopnosti, čo prevádzajú činnosť (rozum a vôľa), a konečne jednotlivé činy.

Z tohto prirodzeného základu sa pri pozdvižení do nadprirodzeného poriadku utvára u človeka nový *nadprirodzený organizmus*. Svätý Peter svedčí, že „božská moc nám dala všetko potrebné pre život“. ⁵ Pravda, ide o život nadprirodzený. A ten má obdobnú štruktúru ako

¹ Ján 3, 3.

² Gal. 6, 15.

³ Ef. 4, 24.

⁴ Tanguerey: *Compendio di teologia ascetica e mistica*, Roma 1928, p. 69.

⁵ 2 Pet. 1, 3.

prírodzený život: „...nie je vhodné, aby sa Boh menej postaral o tých, ktorých miluje, aby mali nadprírodzené dobro, ako o tvory, ktoré miluje, aby mali prirodzené dobro. O prirodzené tvory sa však tak stará, že ich nielen hýbe k prirodzeným činom, ale dáva im aj akési formy a sily, ktoré sú zdrojmi činov, aby zo seba boli náklonné k takým hnutiam... Teda omnoho viac tým, ktorých hýbe k dosiahnutiu nadprírodzeného večného dobra, vlieva nejaké formy alebo nadprírodzené akosti, na základe ktorých by ich ľahko a účinne hýbal k dosiahnutiu večného dobra.“⁶

Ktoré sú to tie nadprírodzené akosti a aký je ich pomer k prirodzenému organizmu duše?

Základný dar, ktorý dostávame pri zrodení pre nadprírodzený život, Písmo sväté označuje rozličným spôsobom. Je to „moc Ducha Pánovho“, ktorou sa premieňame na obraz boží;⁷ „semeno božie v nás“;⁸ „pečať Ducha svätého v našej duši“;⁹ „účastenstvo Ducha svätého“.¹⁰ Táto základná nadprírodzená skutočnosť v nás je podľa Písma svätého zdrojom činnosti. Priliehavo to vyjadruje pripodobnenie, že ide o „prameň vody, prúdiacej do večného života“.¹¹ Tento koreň nadprírodzeného života v nás voláme posväcujúcou milosťou. Jej zástoj v nadprírodzenom živote najpriliehavejšie vystihuje výraz svätého Petra, apoštola, označujúci posväcujúcu milosť za dar, ktorým stávame sa „účastníkmi na božskej prirodzenosti“.¹² Prírodzenosť, príroda, ako bolo povedané, je podstatný vnútorný princíp činnosti jednotlivých bytostí. Milosťou sa teda presadzuje do našej duše božský princíp života, činnosti. Je ako by našou novou prírodou. V nad-

⁶ S. t. I., II., 110, 2.

⁷ 2 Kor. 3, 18.

⁸ 1 Ján 3, 9.

⁹ Ef. 1, 13.

¹⁰ 2 Kor. 13, 13.

¹¹ Ján 4, 14.

¹² 2 Pet. 1, 4.

prirodzenom organizme má podobný zástoj ako duša v prirodzenom duševnom organizme. Je základom nového života v nás.

I keď posväcujúca milosť má v pomere k nadprirodzenému životu podobnú úlohu ako duša v pomere k prirodzenému duševnému životu, nemá také isté bytie ako duša. Zatiaľ čo duša jestvuje ako podstata (i keď pre bytostné spojenie s telom podstata neúplná) a preto je schopná samostatného jestvovania, posväcujúca milosť sa nám nedáva ako nové podstatné bytie, ktoré by jestvovalo v nás samostatne. Milosť sa dáva našej duši ako jej kvalita, akosť. „To totiž, čo je v Bohu podstatné, je v duši, zúčastňujúcej sa na božskej добрote, prípadkovo (akcidentálne).“¹³ Ako každé akcidentálne bytie môže jestvovať normálne len na svojej podstate, tak je to aj s posväcujúcou milosťou. Ako akosť duše¹⁴ je jej prípadkovou formou.¹⁵ I keď je posväcujúca milosť sama v sebe nepomerne vznešenejšia ako duša, jej spôsob jestvovania je menej dokonalý ako u duše: nemá také samostatné jestvovanie ako duša. So stanoviska mravného a psychologického možno pokladať za prednosť práve to, že posväcujúca milosť nejestvuje samostatne, ale ako akosť duše. Pri nadprirodzenej činnosti sa totiž s nadprirodzeným organizmom nerozlučne uplatňuje aj prirodzený organizmus duše. Ako duša, preniknutá nadprirodzenou akosťou posväcujúcej milosti, povznáša sa celá na nadprirodzenú rovinu, tak aj celá činnosť duše dostáva v dôsledku toho nadprirodzenú hodnotu. Spojitosť duše a posväcujúcej milosti vhodne podáva svätý Tomáš: „Skrze prirodzenosť duše má človek účasť podľa akejsi podobnosti na božskej prirodzenosti.“¹⁶ Podstata duše je teda sídlom, subjektom posväcujúcej milosti.

¹³ S. t. I., II., 110, 2 ad 2.

¹⁴ S. t. I., II., 110, 2.

¹⁵ S. t. I., II., 110, 2 ad 2.

¹⁶ S. t. I., II., 110, 4.

Z viacerých druhov akosti, ktoré pozná filozofia, posväcujúcej milosti zodpovedá súcnosť (habitus). Súcnosťou tu rozumieme trvalú dispozíciu subjektu, čo ho disponuje dobre alebo zle sám v sebe alebo vzhľadom na jeho činnosť.¹⁷ Milosť posväcujúca modifikuje dušu predovšetkým samú v sebe a až druhotne vzhľadom na jej činnosť. Treba ju preto pokladať za súcnosť bytostnú (habitus entitativus), nie činnú (habitus operativus).

Základný zástoj posväcujúcej milosti v nadprirodzenom organizme jasnejšie vynikne z jej pomeru k vliatym ctnostiam.

Duša vykonáva svoju činnosť svojimi schopnosťami: rozumom a vôľou. (Vôľou v súhlase s poňatím svätého Tomáša rozumieme schopnosť reagovať na dobro a zlo vo všeobecnosti; zahrnuje teda aj cit. V takom smysle možno aj dnes zastávať dvojdielnosť duševného života.)¹⁸ Nová príroda človeka, posväcujúca milosť, má obdobu schopností, ktorými duša koná svoju činnosť, vo vliatych ctnostiach.

Mimo základného nadprirodzeného daru, ktorým sa stávame účastnými na božskej prirodzenosti, Písmo sväté spomína aj iné dary, ktorými sa priamo a bezprostredne prevádza činnosť človeka v nadprirodzenom poriadku. Sv. Pavol vo výzbroji kresťana spomína „brnenie viery a lásky a prilbu nádeje“.¹⁹ S potešením konštatuje o veriacich: „... počuli sme o vašej viere v Krista Ježiša a o láske, ktorú máte ku všetkým svätým, a to pre nádej, ktorá vás čaká v nebesách.“²⁰ Uisťuje, že „nádej nás nesklame, lebo láska božia sa rozlieva v našich srdciach skrze Ducha svätého“.²¹ Často spomínané dary viery, nádeje a lásky porovnáva zná-

¹⁷ Billot: *De virtutibus infusis*, Romae 1928, p. 2.

¹⁸ Habáň: *Psychologie*, Brno 1937, str. 199.

¹⁹ 1 Sol. 5, 8.

²⁰ Kol. 1, 4.

²¹ Rim. 5, 5.

mym spôsobom: „Teraz ešte ostáva aj viera aj nádej aj láska, všetky tri, lež najväčšia z nich je láska.“²²

Viera, nádej a láska sa zvlášť vyzdvihujú v Zjavení. Ale Písmo sväté pozná aj iné nadprirodzené dary, ktoré majú tiež bezprostredný vzťah k činnosti. Svätý Peter medzi inými nadprirodzenými darmi spomína zdržanlivosť, ku ktorej sa pripája vytrvalosť a k tej opäť nábožnosť.²³ Ba už Starý zákon pozná základné ctnosti: miernosť, spravodlivosť, múdrosť a statočnosť.²⁴

Všetky tieto nadprirodzené dary, z ktorých pochádza bezprostredne činnosť v nadprirodzenom poriadku, voláme spoločným menom vliatymi ctnosťami. Čo treba pod týmto výrazom rozumieť?

Duševná činnosť človeka sa prevádza rozumom a vôľou. Tieto schopnosti môžu nadobudnúť určité kvality, ktoré modifikujú ich činnosť v dobrom alebo zlom smysle. Schopnostiam sa vykonávaním činnosti pridáva určitý návyk, pohotovosť, súcosť pre vykonávanie činnosti (*habitus operativus*). Niektoré z týchto súcosť dávajú len možnosť dobrej činnosti, ale k používaniu tejto možnosti priamo nevedú a nevyhnutne neprispievajú. Nieкто napr. môže mať súcosť vedy, ale v rozhovore ju nemusí používať. Zvláštnej pozornosti si zasluhujú také súcosť, ktoré priamo privádzajú schopnosti k činnosti a ovplyvňujú túto činnosť. To sú ctnosti v pravom smysle: „...niektorá súcosť dáva nielen schopnosť konať, ale spôsobuje tiež, že nieкто schopnosť dobre používa: ako spravodlivosť pôsobí nielen, že človek je pohotovej vôle k spravodlivému konaniu, ale účinkuje aj, že spravodlivo koná... A pretože »ctnosť je, ktorá robí dobrým majúceho a jeho dielo robí dobrým«

²² 1 Kor. 13, 13.

²³ 2 Pet. 1, 5—7.

²⁴ Múd. 8, 7.

(Aristoteles: *Ethic.* II, 6.), takéto súcosti sa jednoducho volajú ctnosťami."²⁵

Ctnosti, o ktorých je reč na rovine nadprirodzenej, nenadobúda si človek sám svojím vlastným pričinením. Patria medzi to „všetko potrebné“ pre náš nadprirodzený život, čo nám podľa vyššie uvedených slov svätého Petra daroval Pán Boh skrze Ježiša Krista. Preto tieto ctnosti voláme vliatymi (Boh nám ich vlieva pri pozdvihnutí do nadprirodzeného životného poriadku) a nie získanými.

Z uvedených výrokov Písma svätého je zrejmé, že viera, nádej a láska sa zvlášť zdôrazňujú a vyzdvihujú nad ostatné ctnosti. Príčina spočíva v povahe tých ctností. Viera, nádej a láska sa vzťahujú na Boha mimoriadnym spôsobom. Ich motívom je niektorá božská vlastnosť a priamo sa vzťahujú na Boha. Preto ich voláme božskými ctnosťami. Ostatné vliate ctnosti, ktoré sa nevzťahujú na Boha, náš posledný cieľ, priamo, ale na veci, čo nás k poslednému cieľu privádzajú, voláme mravnými vliatymi ctnosťami.

Pomer vliatych ctností k posväcujúcej milosti je obdobný ako pomer duševných schopností k duši. Posväcujúca milosť je základ vliatych ctností: „Milosť sa predpokladá vliatym ctnostiam ako ich počiatok a koreň."²⁶ Nová príroda, posväcujúca milosť, dostáva vo vliatych ctnostiach svoje schopnosti, ktorými prevádza svoju činnosť: „Ako z prirodzenosti duše vyplývajú jej schopnosti, ktoré sú zdrojmi činnosti; tak tiež z milosti samej vychádzajú ctnosti do schopností duše, ktorými sú schopnosti hýbané k činom."²⁷ Z toho je zrejmé aj to, aký je vzťah medzi vliatymi ctnosťami a prirodzeným duševným organizmom. Opäť nejde o skutočnosti, ktoré by sa nám dávaly ako nové podstaty,

²⁵ S. t. I., II., 56, 3.

²⁶ S. t. I., II., 110, 8 ad 3.

²⁷ S. t., II., 110, 4 ad 1.

v dôsledku čoho by mali samostatné jestvovanie. Podobne ako posväcujúca milosť aj vliate ctnosti sú nadprirodzené akosti, kvality, a to toho druhu, ktorý sme nazvali súcousťou, lež nie súcousťou bytostnou, ale činnou. Zatiaľ čo sa posväcujúca milosť snúbi s podstatou duše, vliate ctnosti majú svoje sídlo v schopnostiach duše.²⁸ Ako podstata duše posväcujúcou milosťou tak duševné schopnosti vliatymi ctnosťami dostávajú nadprirodzený ráz a ich činnosť sa tak pohybuje na nadprirodzenej úrovni.

Ovocím organizmu, pozdvihnutého posväcujúcou milosťou a vliatymi ctnosťami na nadprirodzenú životnú rovinu, sú skutky nadprirodzenej hodnoty. Nimi sa steli naša cesta k nadprirodzenému cieľu — k Bohu.

Štruktúra nadprirodzeného života nie je dielom ľudským, ale darom božím. Pán Boh nezasahuje len pri utvorení nášho nadprirodzeného organizmu, ale aj pri jednotlivých skutkoch. Poskytuje nám prechodnú nadprirodzenú pomoc, ktorou sa osvecuje náš rozum a posilňuje naša vôľa. Túto pomoc voláme pomocnou (pomáhajúcou) milosťou.

Aby sme boli náležite poddajní voči pomoci božej, ktorými nám uľahčuje konať nadprirodzené skutky, dáva nám Boh ešte ďalšie dary, ktoré voláme darmi Ducha svätého. O Kristovi hovorí prorok Izaiáš, že na ňom spočinie sedem darov Ducha Božieho. Človek, ktorý žije nadprirodzeným životom, je bratom Ježiša Krista. Podobá sa mu aj v tom, že tiež dostáva dary Ducha svätého. Ich úlohu nám priliehavo osvetľuje svätý Tomáš: „Treba však uvážiť, že v človeku je dvojaký hýbajúci princíp: a to jeden vnútorný, ktorým je rozum; druhý však vonkajší, ktorým je Boh... Je však jasné, že všetko, čo je pohybované, musí byť úmerné svojmu hýbateľovi... Lež je zrejmé, že ľudské ctnosti zdokonaľujú človeka, nakoľko je človeku vro-

²⁸ S. t. I., II., 56, 1.

dené pohybovanie od rozumu... Musia teda byť v človeku vyššie dokonalosti, podľa ktorých by bol usposobený na to, aby bol hýbaný od Boha. A tieto dokonalosti sa volajú darmi; nie len preto, že sú vliate od Boha, ale preto, že podľa nich sa človek usposobuje, aby sa stal ľahko hýbateľným od božieho vnuknutia."²⁹ Dary Ducha svätého sú teda tiež nadprirodzené súcosti, ktorými sa zdokonaľujú naše duševné schopnosti.

Pravé náboženstvo ľudskú prírodu nijako neukracuje a nenivočí, ako by nám chceli nahovoriť aj dnešní materialisti, ale skutočne povznáša a zdokonaľuje.³⁰ K prirodzenému organizmu sa u kresťana katolíka, žijúceho nadprirodzeným životom, pridáva vznešené bytostné obohatenie, ktoré možno analogicky nazvať naším nadprirodzeným organizmom: posväcujúca milosť, vliate ctnosti, dary Ducha svätého, k čomu prichádza aj prechodný dar pomocná milosť. Život, ktorý môže kresťan-katolík rozvinúť na základe týchto darov božích, je nepomerne bohatší ako život ľudí, čo sa zatvárajú pred každou nadprirodzenou skutočnosťou.

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

3. „Moja“ svätá omša predkladá Bohu prosby, ktoré sú mu nekonečne milé.

Keďže Boh je nekonečný, musíme ho prosiť. Stvorenie je samo v sebe chudoba, nútená žobrať. No modlitba nie je len potreba, je aj povinnosť, čo vyplýva zo záväzku klaňania a zo zisťovania našej biedy. Klaňať sa znamená uznávať, že Boh má všetko; teda nevyhnutne od neho musíme všetko prosiť. Preto náš Pán vyčíta svo-

²⁹ S. t. I., II., 68, 1.

³⁰ S. t. I., 1, 8 ad 2.

jim apoštolom, že nepýtajú: „Dosiť ste o nič neprosili.“¹

Či môžem prosiť Boha dôstojne? Hej, pri *svojej* svätej omši, bo tam prosím ho *skrze Krista*.

Prosby, vyjadrované pri svätom oltári, dokonale páčia sa Bohu pre dva dôvody; najsamprv pre osobu toho, ktorý ho prosí, potom pre povahu prosieb, čo sú mu predkladané.

Prosí ho *Kristus, spojený so svojimi údmí*. Je to tajomný Kristus, majstrovské dielo božských rúk, ktorého ja som živou čiastkou; v tomto Kristovi, Hlave vykúpených, odteraz od nich neoddeliteľnej, Bohu „sa zaľúbilo“.²

Prosby, ktoré Kristus predkladá, sú také, aké Boh prikazuje, aby mu ľudia predkladali. Keďže Kristus je Boh, preniká tajomstvá Božstva, vie, ako Boh chce, aby ho jeho stvorenia prosily, vie, ktoré žiadosti budú prijaté alebo odmietnuté. A tak všetko, čo obetujúci sa Ježiš prosí, istotne je „zanesené rukami svätého anjela na nebeský oltár pred tvár božskej Velebnosti.“³

Teda tajomný Kristus splňa nekonečne dokonalým spôsobom veľkú povinnosť prosenia; a *keďže som údom tohto Krista*, — ak spájam svoje úmysly s jeho — moja prosba, prechádzajúc jeho ústami, dostáva rozmery všemohúcej žiadosti a od Boha iste vypočutej, lebo sa mu všestranne páči.

To je jeden z divov *mojej* svätej omše: prosí Boha, ako sa patrí prosiť ho.

Čože tajomný Kristus prosí pri svätej omši?

Ale ktoréže sú teda tie prosby, vždy neomylné prijaté, čo máme predkladať Bohu *skrze Krista-Hlavu pri svojej* svätej omši?

¹ Ján 16, 24.

² Mat. 3, 17.

³ Omšový kánon po pozdvihovaní.

Nášmu Pánovi záležalo na tom, aby nám ich sám naznačil. „Vy teda takto sa modlite: Otče náš, ktorý si na nebesách, . . .“⁴

Tieto prosby — vždy láskavo prijaté, lebo sú dokonale príjemné, keďže predložené sú Bohu skrze Krista v jeho obete — sú:

Posväť sa *meno* tvoje.

Príď *kráľovstvo* tvoje.

Buď *vôľa* tvoja ako v nebi tak i na zemi.

Chlieb náš každodenný daj nám dnes.

A odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinníkom.

A neuvoď nás do pokušenia.

Ale zbav nás zlého.

Také je poradie prosieb, ktoré Kristus-Hlava predkladá a ktoré ja mám predkladať s ním najsvätejšej Trojici vo svätej omšovej obete.

Nie je bez božského vnuknutia skutočnosť, že Cirkev sa postarala o zavedenie *Pater noster* do omšovej liturgie a to v najslávnostnejšej chvíli. Preto Kristus ráčil nám prezradiť, ako sa on modlí, aby sme svoje úmysly prispôbili jeho úmyslom: „Vy teda takto sa modlite . . .“ Text, ktorý diktovala Hlava tajomného tela, prichádza v pravú chvíľu medzi obetou, aby jeho údy vyjadrovaly svoje žiadosti aj podľa ducha, v ktorom majú byť vyslovované.

Teda aký cit naplnia celú Kristovu modlitbu? *Cit pre božie záujmy*. Články z *Pater* vynikajú dojímavým svojrázom: ovláda ich starosť o triumf božskej Velebnosti vo stvorenstve.

Náš Pán prosí veru od *nášho* Otca — od toho Otca, ktorého *jediný* Syn je odteraz tajomný Kristus, to jest *Hlava, spojená so svojimi údmi* — za jeho *slávu* (posväť sa meno tvoje), za jeho *kráľovstvo* (príď kráľovstvo tvoje), za jeho *vôľu* (buď vôľa tvoja). Keď raz tieto tri pokorné prosby budú vypočuté, to jest keď raz Boh bude na svete dokonale oslavovaný, dokonale bude krá-

⁴ Mat. 6, 9.

lovať a dokonale no budú poslúchať, čože bude stvorenému vesmíru chýbať? Iba na Bohu záleží. Keď on je zvelebovaný, všetko je v poriadku a stvorenie oplýva šťastím.

Tiež Kristus mohol by tam zastaviť svoje žiadosti. Ale aby nám dodal odvahy, chce veru hovoriť *nášmu* Otcovi o potrebách svojho tajomného tela, „plnosti“⁵ jediného Syna, a výslovne žiadať pre toto tajomné telo dary, ktoré tri hlavné a prvé prosby naznačovali.

Preto úpenlivo prosí o duchovnú a hmotnú *dennú výživu* každého svojho údu (chlieb náš každodenný daj nám dnes), aby veriaci pomocou týchto posíl mohli oslavovať Boha; o *lásku* údov tohto tajomného tela voči Bohu (odpušť nám naše viny); o *vospolnú lásku* údov tohto tela (ako i my odpúšťame); o *trvanie pút*, ktoré pevne spájajú každého úda s Hlavou (neuvoď nás do pokušenia, . . . zbav nás zlého). Všimnime si dosah týchto troch posledných prosieb: tým, že nám vymôžu lásku k Bohu, lásku k bližnému a spojenie s našou Hlavou, umožnia nám vlastniť všetky ctnosti.

Takto vyložené sú *nášmu* Otcovi všetky potreby údov jeho Syna, potreby, ktorých uspokojenie umožní tajomnému telu mocne spolupracovať so svojou Hlavou na obstarávaní nekonečného zvelebovania najsvätejšej Trojice.

Keď teda vyjadrujeme *Pater* s Kňazom-Ježišom pri *našej* svätej omši, usilujme sa vniknúť do dvoch veľkých myšlienok, ktoré celkom zamestnávajú prosiaceho Krista: najsamprv do myšlienky na Boha, potom do myšlienky na jeho tajomné telo. Každý veriaci, ktorý v duchu Ježiša Krista predkladá *nášmu* Otcovi také prosby, istotne je vypočutý, a zasa pre Krista z toho vyplýva „sláva a šťastie“,⁶ lebo božský obetný Dar tým naozaj uskutočňuje ciele, ktoré si vyznačil, keď sa prišiel obetovať: osláviť Boha, osláviť seba, osláviť svoje údy.

⁵ Ef. 1, 22.

⁶ Hymnus Pange lingua.

Učme sa ztadeto presne upravovať v spojení so svojou Hlavou nielen prosby, ktoré predkladáme pri našej svätej omši, ale všetky prosby, ktoré tvoríme cez deň. Dajme ich do poradia a tak ich usporiadajme, ako to chcel Kristus, totižto zaujmeme sa najprv za vyššie záujmy Boha a svoj osobný prospech vo všetkých veciach podriaďujeme prospechu božskej Velebnosti; to je neklamlivý prostriedok, že budeme vypočutí.

Koľko ráz hádam slúžili sme *svoju* svätú omšu s Kristom bez toho, žeby sme si povšimli spôsob, ktorý si má osvojiť náš príhovor! Predsa len prosili sme tak, že to malo istú účinnosť, lebo Hlava dopĺňala nedostatočný úmysel údu, toľme zaujatého sebou samým, že jeho modlitbu pohlcovaly jeho vlastné záujmy. Ale odteraz aby sme prosili Boha, ako sa patrí, skrze Krista, posilujeme sa odlúčiť od seba a osvojiť si Kristovho ducha.

Pocítíme účinky božského prísľubu: „Hľadajte najprv *kráľovstvo* božie a jeho spravodlivosť, a *toto všetko sa vám pridá.*“⁷ Aké čaro a akú slasť nám získa hojnosť všetkých dobier, čo samy od seba pribehávajú slúžiť oslavovateľom Boha!

4. „*Moja*“ *svätá omša dokonale zadost*
robí počte božskej Velebnosti a na-
práva hriech.

Kalvárska obeta uskutočnila sa v krvi a ukrutných mukách kríža, lebo treba bolo vykúpiť z hriechu. Náš Pán prijal miesto nás krajné poníženia, aby nás ich ušetril, splativši za nás dlh, čo nám naše hriechy narobili u božskej Velebnosti a ktorý my sme nemohli zaplatiť.

Naša svätá omša, ktorá je tá istá obeta ako obeta na kríži, prináša nám to isté nekonečné výkupné.

⁷ Mat. 6, 33.

Keď náš Pán ustanovil svätú omšu, upovedomil nás aj slovami, ktoré použil na premeňovanie, o odpustení hriechov, uskutočnenom obetou krížovou a oltárnou: „Toto je kalich mojej krvi, . . . ktorá bude vyliata *na odpustenie hriechov*.“

Cirkev, vždy verná tlmočníčka myšlienky svojej Hlavy, zachovala všetky slová božského ustanovenia svätej omše a každého rána káže kňazovi opakovať úmysel Krista, obetujúceho sa „*na odpustenie hriechov*“.

Teda naša svätá omša má v sebe *neohraničenú moc* odpustenia. Nekonečnú moc, lebo obetný Dar-Kňaz je nekonečný a jeho zadosťučinenia majú božskú hodnotu. Čo nijaký človek — nech by bol neviem aký veľký — nemohol robiť, to Vykupiteľ nadmieru uskutočnil, ako to svätý Pavol potvrdzuje: „Keď sa rozmnožil hriech, ešte väčšmi sa rozhojnila milosť.“⁸ Teda *moja* svätá omša donáša najsvätejšej Trojici ten nevypočítateľný osoh, že obnovuje poctu, patriacu Najvyššiemu, dovoľujúc stvoreniu, biednemu dlžníkovi, splatiť svojmu veriteľovi, nekonečne spravodlivému a náročnému, „až po posledný halier“,⁹ takže shoda a láska obnovené sú medzi hriešnym svetom a nekonečnou Svätosťou.

Čím viacej budeme spojení so svojou Hlavou pri prinášaní svätej obety, tým viacej budeme prispievať k náhrade za všetky urážky, viny a rúhania ľudstva. Skrže nás pomstena bude božia časť, skrže nás ustaľované bude absolútne právo božskej Velebnosti nad svetom, a to podľa miery našej spolupráce vo svätej omši.

Aká to radosť pre nás a aké žriedlo zásluh, že čo sa nás týka, pracujeme na svojom osobnom očisťovaní, na vykupovaní svojich bratov a na zadosťučinení večnej Spravodlivosti!

⁸ Rim. 5, 20.

⁹ Mat. 5, 26.

Záver tejto hlavy: „Moja“ svätá omša je pre mňa prvé a neporovnateľné dielo.

Cieľom predchádzajúcich strán bolo doista nadchnúť srdce verných kresťanov.

Keď ich čítali, či chvíľami nemali pokušenie povedať: „Ale to je príveľa krásne!... Akože ja, úbohé malé stvorenie, môžem spolupracovať na takomto významnom diele? Ja že môžem sa nekonečne klaňať Bohu?... celkom mu ďakovať?... dokonale ho prosiť?... plne zadosť robiť jeho cti?“

Veru hej: každý Kristov úd prinášaním svätej obety so svojou Hlavou dosahuje tieto ciele, inak nekonečne vzdialené a mimo dosahu jeho vrodenej slabosti.

Koľko nahromadených divov: div spojenia údu s Hlavou, div predĺženia jedinej obety na oltári, div prinášania tejto obety od tajomného Krista, Hlavy a údov, div slávy, ktorú božská Velebnosť dostáva z obetovania!

Moja svätá omša ukazuje sa mi v mojom živote ako veľké dejstvo, ku ktorému mali by sa sbiehať všetky moje myšlienky a všetky moje úsilia... Naozaj, kto slúži *svoju* svätú omšu, viacej robí pre božiu slávu a dobro ľudstva ako generáli, priemyselníci, obchodníci, vedci... Celý svet, čo nepokojne sháňa sa za ľudskými cieľmi, iba rozvíruje trocha prachu, kým kresťan, ktorý obetuje *svoju* svätú omšu, tvorí večné dielo.

Kristov úd, spolupracujúc na oltárnej obete, naplňa svoj život, dočahuje cieľ, pre ktorý je stvorený, vyrába v skutočnosti svoj nadprirodzený deň, ktorý mu bude nekonečne odmenený, keďže Boh nikdy neoneskoruje sa s platením, aby odmenil robotníkov svojej slávy.

Výrazy ľudskej reči nemôžu vyjadriť neporovnateľné veľkosti *mojej* svätej omše. Predlžované rozjímanie, ustavičný návrat k pravdám,

obsiahnutým v tejto knižke, a k takým výrečným textom omšovej liturgie, najmä horlivá modlitba v spojení s Kňazom, naším Vodcom, a sjednocovania s jeho obetou prijímaním oltárnej Sviatosti, môžu nás pomaly priviesť k tomu, aby sme prakticky chápali a okusovali, „aká ľúbená“ je účasť na Kristovi v prinášaní jedinej obety, ktorá obstaráva nekonečnú slávu Bohu!

Keď začneme špiť pravdu, vtedy užasneme nad tým, že sme neslúžili *svoju* svätú omšu s Kristom, v Kristovi a skrze Krista, ale že sme ju slúžili tak málo horlivo, že sme ju obetovali tak chladne, najmä že sme ju tak dlho zanedbávali. Veľmi nám bude ľúto, keď si pomyslíme, že sme mohli svojmu životu dať neobmedzenú hodnotu svojím denným slúžením svätej omše, a nezrobili sme to; že mohli sme nakopiť na seba milosti Boha, ktorého sme mohli nekonečne uspokojiť, a že miesto toho zavinili sme si jeho výčitky.

No niet času na zúfanie; nič nie je stratené. V našom zármutku nad tým, že máme celkom prázdny život, ostáva nám vždycky prostriedok na jeho naplnenie: *naša svätá omša*. Dneska ako včera ako vždy dáva Bohu nekonečnú slávu; je nám naporúdzí, aby sme pomocou nej mohli obsýpať Boha a obsýpať seba samých.

Myšlienky na rozjímanie.

Dr. Jozef Ligoš.

Rok spásy 1948.

Cirkev začína občiansky rok sviatkom Obrezania Krista Pána. Ním ako nejakou pečatou vtlačá na čelo Novému roku meno Kristovo. Krstí ho. Nie vodou, ale krvou narodeného Spasiteľa. Začiatok roka je teda posvätený, sčervenený krvou Kristovou. Kristus si teda i tento rok privlastňuje. Dáva mu aj svoje meno: *Dies Domini 1948.*

1. *Má na to právo.* Lebo Kristus je Pán, Stvoriteľ všetkého. Aj času. Je Pán a Tvorca pohybu, ktorý je základom času. Nielen pohybu hodín. I pohybu môjho srdca. Srdce, to sú moje najhlavnejšie hodinky. Ukazujú môj najvlastnejší čas. Bez tohto pohybu nemajú pre mňa význam ani najdrahšie zlaté hodinky. Neukazujú mi čas. Prestaním pohybu srdca prestáva môj čas. A Kristus je hýbateľ môjho srdca a preto i pôvodca môjho najvlastnejšieho času. Nielen roka, ale i jeho najmensej čiastočky, sekundy, milióntiny sekundy.

On je aj preto Pán času, lebo ho posvätil, vykúpil. Tento rok je preto nielen „annus Domini“, rok Pánov, ale i „annus salutis“, rok spásy. To je jediný pravý účel času: spása. Všetko ostatné je len prostriedkom na dosiahnutie tohto cieľa. Každé iné využitie času — mimo tohto cieľa — je hriešne.

2. *Čo urobím, aby tento rok bol i pre mňa annus Domini, annus salutis, rok Pánov, rok spásy?*

a) *A to najsamprv u mňa.* Využijem každú sekundu. Lebo nikdy nevráti sa ani jedna sekunda. Pokrstím každú sekundu dobrým úmyslom, aby do mora večnosti neodchádzala nepokrstená. Aby raz vo večnosti neboly mojimi obžalobcami. Tak ako budú obžalobcami nepokrstené dietky svojim rodičom, ak sú vinní za to, že ich dietky odišly zo sveta ako pohanía.

Potom si častejšie uvedomím, že čas je Pánov. Táto myšlienka mi zohne kolená, aby som sa mu i za čas poďakoval. Čas pokladám za zrejmosť, a predsa v skutočnosti každá sekunda je velikánskou milosťou.

b) *V druhých, v celej spoločnosti.*

Pečať krvi Kristovej je vtlačená nielen do môjho súkromného roku, ale i do roku občianskeho. Túto pečať mnohí chcú zmazať. Chcú previesť na občianskom roku ako Julián Apo-

stota taurologiu, smýšľ nezmazateľný znak krstu nielen so svojho čela, ale i v celom spoločenskom živote. Podľa terajších ústav Ježiš nemá čo hovoriť v snemovniach, v úradoch, súdnych sieňach, v školách, v továrňach. Najviac povolia mu niekedy otvoriť ústa ako každému ďasovi. A toto je najťažší hriech, ktorý kedy bol spáchaný od Veľkého piatku. Oficiálne odpadlivosť národov a štátov je najväčším zločinom našej doby.

Každý musí pracovať na náprave tohto zločinu. Keď Boh tvoril svet, národy, štáty, organizácie, spoločnosti, mal len jednu vedúcu myšlienku, a ňou bol Ježiš. Teda všetko, čo jestvuje, či štát alebo snem, banky, hospodárstvo, továrne, rodiny, všetko je len odznak a ornament rúcha Kristovho, len obrazy, odblesky jeho dokonalosti.

Preto nezabudnem, že na čele nového roku je pečať krvi Kristovej. Že i tento rok je rok Pánov, rok spásy. Budem na tom pracovať, aby takým bol i u mňa i v celej spoločnosti.

Mena Ježiš.

V tento deň mi Cirkev dáva jediná zbraň do rúk pre nastávajúci rok: *Ježišovo meno*.

Toto meno mi hovorí, že Boh je nielen najvyššia Bytosť, prvá Príčina, ktorá vo mne vzbudzuje strach, ale že je i láska, ktorá spasí. Ješua-Spasiteľ, Vykupiteľ. Tak samo nebo etymologuje toto meno: „A ty mu dáš meno Ježiš (t. j. Vysloboditeľ), lebo on vyslobodí svoj ľud z jeho hriechov.“¹ To je pre mňa veľká a potešujúca pravda, lebo „odvážim sa povedať, že červ, ktorý miluje, je vo svojej diere božskejší, ako Boh, ktorý by nemiloval vo svojich svetoch“ (Rob. Browning).

Boh je láska. Preto právom môžem od neho čakať všetko dobré. Len si to musím vyprosiť.

¹ Mat. 1, 21.

Tak, že sa budem odvolávať na zásluhy Ježišove: „Veru, veru, hovorím vám, keď budete v mojom mene prosiť Otca o niečo, dá vám to.”²

1. *Modlitba v Ježišovom mene.* Modlitba sama v sebe je len šeptaním ľudských perí čiže pohyb ničoty v prachu. Tento pohyb sám od seba by nikdy nedošiel do neba. Len tým, že som spojený s Kristom, zasluhujem si, aby som bol vypočutý. Pravda, s omilostnením mením sa zo syna zla v syna božieho; ale je nemožné, aby Boh nevidel za mnou Ježiša, ktorý tú zmenu spôsobil. Keď sa modlím, sú to tvrdé, možoťnaté ruky Ezauove, ktoré spínam k Bohu, ale hlas, ktorý Boh počuje z mojich úst, je hlas Jakubov, hlas jeho milovaného Syna. Na mňa díva sa Boh a pritom vidí Ježiša Krista. Modlitba moja prechádza ústami Ježišovými, tak zmohutnie, ako keď hovorím cez megafon, nadobúda božiu silu, a keď sa vznesie k trónu božiemu, Otec poznáva hlas svojho miláčika. Preto Cirkev končí všetky svoje modlitby tým, že ich spojuje s modlitbou Kristovou. Kristus a Cirkev modlia sa jednými a tými istými ústami.

Taká modlitba musí byť vyslyšaná. Modlitba v Kristovi, s Kristom a skrze Krista: „Aby sa na meno Ježiša skláňalo každé koleno na nebi, na zemi a v podsvetí” (Introit).³ V mene Ježišovom Peter a Ján uzdravia chromého od narodenia: „V mene Ježiša Krista Nazaretského... stojí tento človek pred vami zdravý”⁴ (epištola)! V jeho mene sme všetci všemohúci.

Chytíť Boha za slovo. Pripomenúť mu, čo slúbil: „Keď budete v mojom mene prosiť Otca o niečo, dá vám to.” To robím vtedy, keď sa modlím v Ježišovom mene. „Nemáme len my povinnosti voči Bohu, ale i on má svoje povinnosti voči nám. Keď sa modlíme s malou dôve-

² Ján 16, 23.

³ Filip. 2, 10.

⁴ Skut. 4, 10.

rou, skoro bránime Bohu, aby konal svoje povinnosti voči nám" (Pecka).

Vedomý som si toho? Modlím sa takto?

Zjavenie Pánovo.

V doterajších vianočných sviatkoch Cirkev viac obdivovala nesmiernu pokoru Syna Božieho v jasliach. V dnešný deň ako by sa Cirkev zo sna prebrala. Traja králi ju upozornia, za malým Dieťaťom v jasliach skrýva sa nesmierny Boh. Nastáva naozaj epiphania, zjavenie, spozorovanie Boha a Spasiteľa v tomto Dieťati. To sa javí v celom omšovom formulári.

Introit: Je ozajstnou ouvertúrou do sviatku, najmä keď ho prebierieme celý so Žalmom 71. Malachiáš so slovami: „Hľa, Pán prišiel ako panovník“, je kráľovský hlásateľ, je Ján Krstiteľ, ktorý ohlasuje príchod Kráľa. Dávid zas so Ž. 71. ospevuje jeho kráľovskú moc, ktorá bude objímať celú zem od končiny po končinu: „A bude panovať od mora až po more a od rieky až po končiny zeme. . . Králi z Tarsu a ostrovy obetovať budú dary; králi Arabov a Saba budú nosiť počty, . . . všetky národy jemu budú slúžiť.“ Dávid v duchu už dávno pred Kristovým zrozením videl, ako králi od východu kráčajú k nemu a klaňajú sa mu. V liturgii cestu kráľov predstavuje k oltáru kráčajúci kňaz.

Modlitba. Dnes, ba cez celý život je mojou úlohou to urobiť, čo urobili traja králi. Ako oni, i ja idem za Kristom. Už 20, 25, 30 rokov. Hviezda, ktorá ma k nemu sprevádza, je viera. Cesta je ešte ťažšia ako cesta historických kráľov. Často prichádza pokušenie všetko nechať tak, zutekať, vrátiť sa, najmä keď po toľkých rokoch nenachádzam alebo lepšie: necítim, že by som ho bol našiel. Preto prosím, aby som vydržal na ceste. Až do konca. Aby sa hviezda viery nestratila. Naopak, aby tým jasnejšie svietila na ceste: „Dožič milostivo, aby — ktorí sme

ta už vierou poznali — až k nazeraniu na krásu tvojej velebnosti privedení boli."

Epištola. Obraz, predpovedaný Izaiášom a splnený v evanjeliu. Teraz opakovaný pri najsvätejšej obete, zvlášť pri svätom prijímaní. Obraz je tento: Celý svet je vo tme, v blude pohanstva. Vo vianočnej noci začalo vychádzať Slnko-Kristus. Jeruzalem je vo svetle. Svetlo všetko k sebe priťahuje. Tak ako keď sa lampa rozsvieti, hneď k nej priletia všetky možné muchy. V Betleheme sa rozsvietila Lampa. Všetko k nej tiahne. Na prvom mieste králi: „Vstaň, osvieť sa, Jeruzalem! Lebo príde tvoje svetlo a sláva Pánova vzíde nad tebou. Tma pokryje zem . . . , ale nad tebou vzíde Pán a jeho sláva zjaví sa v tebe. A národy chodia vo svetle tvojom a králi v blesku, ktorý vyjde nad tebou."

Evanjelium: Uskutočnenie toho, čo Izaiáš videl v zjavení.

Offertorium. I dnes sa to isté opakuje. V plienkach spôsobov je ten istý Ježiš. Pripojím sa k trom kráľom a prinesiem mu svoje dary: Reges Tharsis, et insulae munera offerent.

Secreta. Dnešné obetovanie je ešte dokonalejšie, ako bolo obetovanie historických kráľov. Neobetujem zlato, kadidlo ako oni, ale „to, čo sa týmito darmi znázorňuje, obetuje a prijíma".

Communio. „Videli sme jeho hviezdu." Teraz pri najsvätejšej obeti. Teraz pri svätom prijímaní: „Prišli sme s darmi." Aké to budú u mňa?

Cez celý deň mi budú znieť tieto slová, ktoré sa budem usilovať uskutočniť: „Prišli sme s darmi."

Svätá rodina.

Nazaretská rodina — vzor každej rodiny. I seminára, i fary. Od tejto rodiny odpozorovať zvlášť tieto ctnosti:

1. *Modlitbu.* Každý člen Rodiny nazaretskej chodieval do Jeruzalema „podľa obyčaje" (evan-

jelium). Každú sobotu sú v synagoge, každý večer na domácej pobožnosti. No najmä konajú súkromnú, meditatívnu modlitbu: „Mária si však zachovala tieto zvesti a premýšľala o nich vo svojom srdci.“ Uprostred nich je Ježiš. Všetci ako keby bývali v kaplnke, ba vo svätostánku.

2. *Poslušnosť.* Tu tiež vidno, čo sa často v spoločnosti prihodí: Boh za predstavených nevolí vždy najdokonalejších, najsvätejších, najmúdrejších. Často sú podriadení omnoho bližšie k Bohu ako predstavení. Tak je to i v tejto rodine. Mária je vo svätosti a dokonalosti i hodnosti omnoho vyššie ako Jozef a predsa Mária je mu podriadená. A Ježiš obidvom. A čo je on v porovnaní s nimi? Jozef si je vedomý svojej autority. I pri všetkej pokore. Obidvom rozkazuje. Ba i nebo ho ako hlavu uznáva. Anjel — keď ide o osud rodiny — obracia sa k nemu, a nie k Márii ani k Ježišovi. I Mária to uznáva: „*Tvoj otec a ja s úzkosťou sme ňa hľadali.*“

Vôľa božia je teda taká, že rozkazujeme a poslúchame nie podľa osobnej hodnosti a svätosti, ale podľa postavenia, aké komu Boh dal. Predstavený má dávať nariadenie s úctou pred hodnosťou podriadeného, podriadení zas majú poslúchať s úctou pred Bohom, ktorého majú vidieť, ako stojí za predstaveným.

3. *Prácu.* Práca je podľa úmyslov božích zákonom prírody a podmienkou zachovania života. Po hriechu je spojená s námahou a ako taká je pokáním a to pokáním najlepším, ktoré trvá cez celý život. Práca je anjelom strážcom proti pýche a lenivosti. Takto sa smýšľalo o práci i vo svätej Rodine. Kto tu pracuje? Jozef, pred ktorého prednosťou starozákonný Jozef sa môže skryť, ide zavčas rána do svojej dielne, tam hoblúje, kreše po celý deň. Mária, Kráľovná neba, postieľa, zametá, varí, s veľkým hlineným krčahom na hlave chodíeva po vodu práve tak, ako najbiednejšia žena Izraela. Ježiš ako dieťa vykonáva aj najnepatrnejšie práce. Podľa vše-

tkého po smrti pestúnovej prevezme sám dielňu. V nej pracuje po tridsiaty rok. Ako by bol mohol namietat proti všetkému, čo mu rozkázali! Nerobí to! Mne by sa zdalo, že za taký dlhý čas sú nadarmo zakopané talenty, ktoré by sa boly mohly použiť pre prácu oveľa dôležitejšiu, ako bola práca v dielni. Ježiš tak nesmýšľa. Ani nekoná. Tým dáva najavo, že predsa len najviac nezáleží na nejakých extravagantných kúskoch, ale na každodennej úmornej, nebadanej, nikým neaplaudovanej práci svojho zamestnania.

4. *Trpezlivosť*. Tá je zvlášť potrebná pri krížoch. A Ježiš, to živý, stelesnený kríž. Kde on príde, tam donesie kríž, a všetci čím sú mu bližší, tým sa viac nachádzajú v tieni jeho kríža. Preto jeho tieň najviac dopadal na celý dom nazaretský. Spomenúť počatie, chudobu, Betlehem, Herodesa, Egypt, smrť Jozefovu, nenávisť židovskú, Kalváriu.

I ja som v blízkosti Ježiša. Pod jednou strechou. A čím som mu nielen telesne, ale ešte viac duchovne bližšie, tým viac i na mňa musí dopadať tóna jeho kríža. Čomu sa teda čudovať, nad čím sa pohoršovať? Čo nechápať? Je to taká zrejmosť. Ale i pamätať, že tŕne a ruže bývajú v najväčšej blízkosti!

5. *Lásku*. Koruna všetkých ctností i v rodine i v spoločnosti. Dieťa v rodine spojuje srdcia. Aké spojenie muselo byť v Rodine nazaretskej, kde dve srdcia, Jozefovo a Máriino spojil Boh-Dieťa? I dnes toto Dieťa vie spojovať srdcia. A nielen dve. I celej obce, spoločností, národov, štátov. Prinášajúc toto Dieťa do farnosti, národa, štátu, sveta, prinášam najsilnejší tmel, ktorým sa i najväčšie spoločnosti nerozlučiteľne spájajú.

Nie je to veľká úloha, i keby ma za túto prácu vyhlasovali za blázna práve tí, ktorých chcem zachrániť, láskou Kristovou spojiť?

Mám i sám všetkých týchto päť predpokladov, aby sa i náš seminár, i moja fara, moja

rodina čo najviacej podobala Rodine nazaretskej?

Druhá nedľa po zjavení Pánovom.

Kristus na svadobnej hostine. Pri doživotnom spojení dvoch ľudí. Cirkev používa túto historickú udalosť, aby ňou znázornila skutočnú zázračnú prítomnosť. Tu Kristus už nie je len hosťom. Je Ženíchom. Je svadobnou hostinou, pri ktorej používa na spojenie seba a ľudskej duše najsilnejšie puto, najlepšie víno: svoje telo a svoju krv. Toto puto podržal až doteraz: „Ty si zachoval dobré víno až dosiaľ“ (Communio).

Denne som s Kristom spútaný týmto zázračným putom. A predsa často sa mi ono zdá také slabé. To preto, že si neuvedomujem tieto pravdy:

1. *Prijímanie je spojenie.* Spojenie predpokladá dvoch, ktorí chcú byť jedno. Kde je len jeden, tam nemôže byť reči o spojení. Ani tam, kde sú síce dvaja, ale dvaja, ktorí idú pomimo seba. Ježiš a ja, to sú dvaja. Keď nie sme silne spojení, to preto, že ideme mimo seba. Kto? Ježiš, alebo ja? Pri spojení záleží na tom, kto je prvý a kto je druhý, kto stojí vpredu a kto vzadu, kto je hlavnou osobou a kto je vedľajšou. Na hlavnej, prvej osobe záleží sila spojenia. Kto je silnejší: Ježiš, alebo ja? Aké to bude spojenie, keď Ježiš pri prijímaní bude prvou osobou? A keď budem ja?

2. *Najlepšie spojenie je medzi dvoma kusmi tej istej prirodzenosti, podstaty.* Napríklad toho istého kovu. Čím sú predmety, ktoré sa majú spojiť, rozličnejšie, tým je to horšie. Je táto podmienka u mňa splnená pri prijímaní?

3. *Studené kovy sa nikdy nespoja.* Len rozžeravené. Srdce Kristovo je iste také. Moje?

4. *Prijímanie je prijímaním pokrmu.* Nestačí len požívať zdravý a silný pokrm, ale musia byť

zdravé aj zažívacie ústroje. Pri svätom prijímaní je to dispozícia.

5. *I otázka miesta je dôležitá.* Čiastky, ktoré sa majú spojiť, aby na nich nebola nijaká špina, aby sa jedna čiastka čím bližšie dostala k druhej. Tak je to pri prijímaní. Srdce treba vyčistiť, vyháňať z neho cudzie, zbytočné veci.

Keď tieto podmienky splním, živelne poznám, akú úžasnú spojovaciu silu má Kristovo telo a krv Kristova!

Nedeľa deviatniková.

Touto nedeľou nastáva zmena v liturgii. Farba radosti sa zameňuje za farbu pokánia „Aleluja“, výraz radosti z víťazstva, prestáva. Do Veľkej noci sa mám stať novým človekom. Vtedy mám byť znovu pokrstený. Dovtedy mám byť katechumenom. Dnešný deň je ránom tohto veľkého obrátenia. Preto rozumiem, prečo mi dnes Cirkev dáva program pre nastávajúce obdobie. Takýto:

1. *Pokánie.* Si hriešnik. Po hriechu musí prísť trest. Preto musíš trpieť, či už za svoje hriechy alebo hriechy druhých, aby si sa tak zúčastnil na vykupiteľskom diele Kristovom. Zvlášť takých treba. Nevinní a pritom pokánie činiaci. Ako bol svätý Vavrinec (statio ad St. Laurentium extra muros). Tento sa na ražni modlí dojmavý introit: „Obklúčily ma bolesti smrti, bolesti pekiel ma obklúčily.“ Ale aj: „Milujem Ťa, Pane, moja sila.“ Ten istý introit sa modlí aj Kristus na začiatku svojho utrpenia. Aj Cirkev. K nim sa pripojujem aj ja, keď v čase pôstnom začínam svoju krížovú cestu sebazáporu.

2. *Apoštolát.* Pozvanie do vinice Pánovej. Evanjelium robí pre ňu propagandu: „Kráľovstvo nebeské je podobné hospodárovi, ktorý si hneď na úsvite vyšiel najať robotníkov do vinice.“ Majiteľ vinice prichádza každú hodinu hľadať robotníkov. Je ich nedostatok v dneš-

ných časoch. Nielen manuálnych, ale tým viac duchovných. Každého volá: „Aj vy poďte do mojej vinice.“ Toto pozvanie musím prijať. Nesmú sa na mňa vzťahovať slová: „Čo tu postávate a zaháľate celý deň?“

A potom nielen byť pozvaný, ale i sám pozývať. Lebo mojou úlohou je nielen byť vo vinici Pánovej „robotníkom“, ale i čiastočne „hospodárom“. Musím byť agentom pre kráľovstvo božie. Robiť preň propagandu. Mať vlastnosti agentov tohto sveta. Koľko je v nich zdvorilosti, miloty, ale i neodbytnosti. Keď ich vyhodím prvými dvermi, onedlho prídu druhými. Sú zdvorilí, i keby som neľudsky s nimi zaobchádzal. Čo všetko nenavymýšľajú pre reklámu svojho tovaru.

Som taký? Nepovedal by mi Kristus aj dnes: Synovia tmy sú šikovnejší ako synovia svetla. Keby som mal len trocha tej neodbytnosti, trpezlivosti, miloty, šikovnosti, vynachádzavosti, ako majú ľudia pre reklámu zla, o koľko viac ľudí by som mohol získať pre kráľovstvo božie.

3. *Práca.* Nestačí len dať sa pozvať. Treba pracovať. Napred byť zadelený do práce, a potom znášať horúčavu dňa. Život kresťana je životom tvrdej práce. Preto ma dnes Cirkev vedie k hrobu veľkého bojovníka, ktorý aj odpadol na horúčave dňa, ale od práce neustúpil. Je to svätý Vavrínek.

4. *Odmena, cieľ.* I tá sa ukazuje. Lebo posilňuje, povzbudzuje pri prácach, námahách. Som presvedčený, že „tak bežím, nie na neisto“ (epištola). Raz po práci i ja počujem: „Zavolaj robotníkov a vypláť mzdu.“

5. *Pozor!* Je tu i výstražná tabuľa: „Tvrdo si premáham telo a podrobujem si ho, aby som azda nebol zavrhnutý, hoci som iným kázal (blahozvest)“ (epištola). Beda mi, ak svoj život neusporiadam podľa vôle božej. Vtedy sa mi stane ako otcom na púšti: i oni boli pokrstení v Moj-

žišovi, i oni boli živení nebeským chlebom — mannou, a predsa zomreli na púšti, nedosiahli zasľúbenú zem. Tak i mne nepomôže ani krst, ani pozvanie do vinice, ani kňazstvo, ak nebudem podľa toho žiť, čo kážem druhým (epištola).

Zjavenie Pánovo.

Svätý Gregor Veľký.

Ako ste, najmilší bratia, počuli pri čítaní z Evanjelia, kráľ zeme sa znepokojil, keď narodil sa kráľ neba; bo nie div, že pozemská vznešenosť zakolíše, keď otvorí sa nebeská výsosť. No musíme sa pýtať, ako to, že pri Vykupiteľovom narodení anjel zjavil sa pastierom v Judei, kým mudrcov neprivedol od Východu anjel, aby sa mu klaňali, ale hviezda? To bolo preto, že sa patrilo, aby Židom — ako rozum používajúcim — hlásateľom bol rozumný tvor, to jest anjel; pohanov zasa, keďže nevedeli používať rozum, na poznanie Pána neprivedol hlas, ale znamenia. Preto tiež Pavol povedal: „Preto je dar jazykov znamením ani nie pre veriacich, ale pre neveriacich; no dar proroctva nie pre neveriacich, lež pre veriacich.“¹ Lebo aj tým proroctvá boli dané ako veriacim a nie neveriacim, aj týmto znamenia ako neveriacim a nie veriacim. A je pozoruhodné, že apoštoli tým istým pohanom hlásajú nášho Vykupiteľa ako dospelého; hviezda hlása ho pohanom ako dieťa, ktoré ešte nepoužíva ľudský telesný hlas, lebo rozumný poriadok si celkom prirodzene žiadal, i aby Pána už hovoriaceho oznamovali hovoriaci hlásatelia, i aby dosiaľ nehovoriaceho hlásaly nemé živly.

„Kto nehovorí, nezapaľuje.“

Stále časové upozornenie sv. Gregora pre apoštolujúcich.

¹ 1 Kor. 14, 22.

Duchovnosť v živote.

*„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?*

Z duchovnosti našej skautskej vodkyne.

Na sviatok Mena Ježiš.

Ježiš!... Ó môj najsladší, ó moja jediná sladkosť! Ježiš, Ježiš, Ježiš... Do nekonečna by som chcela opakovať to najdrahšie slovo, do nekonečna by som chcela chutnať jeho sladkosť. Ty môj, môj, môj Ježiš! Ó slúč ma už so sebou, vezmi ma už k sebe, vezmi. Veď čo ešte mám hľadať tu na zemi? Už tu nič nemám. Už chcem k tebe ísť, môj Ježišu! Chcem zomrieť, túžim po tebe, smädím po tebe! Milujem ťa! Vezmi si ma, vezmi si ma k sebe! Môj Ježiš... Ježiš... Ježiš... Už by som ťa chcela v nebi oslavovať, už by som sa ti tam chcela klaňať, už by som ťa chcela tam velebiť. Ó Pán môj a Boh môj! Ó miláčik môj a Láska moja! Ó Ženich môj a Túžba moja! Môj jediný! Moje všetko! Nič — len ty! Nikto — len ty! Ježiš... Chcela by som sa rozpadnúť. Roztrhaj ma na atomy! Teraz, keď cítim len Teba! Teraz, keď si len môj! Teraz, keď sa mi zdá, že som ty — lebo som v tebe a ty vo mne — ja som tvoja a ty môj! Teraz ma rozbi na najnepatrnejšie kúsky a každému človeku daj kúsok zo mňa — v tebe! Lebo len v tebe žijem, len v tebe už naveky chcem ostať. Už nemilujem nič, len teba! Už nemilujem nikoho, len teba! Láska moja ku všetkým — i k tomu, koho najviac milujem — je len láska k tebe, lebo ty si v ňom a on je v tebe. V tebe je všetko a mimo teba nie je nič. Len v tebe je život — ty dávaš život — ty sám si Život! V tebe je slasť, slasť preveľká. V tebe je sladkosť, sladkosť nevýslovná. V tebe je rozkoš, rozkoš nepochopiteľná. V tebe, v tebe je — ó neviem už hovoriť... Milujem ťa, Ježiš... len to viem, Ježiš... môj Ježiš... Ježiš...

I môj dych to hovorí, i klopanie môjho srdca to hovorí, i ja celá to hovorím a chcem hovoriť naveky.

Chcela by som nevedieť iné vysloviť, len tvoje sväté meno, tvoju oslavu a vyznanie lásky tebe, Ježiš...

Ešte mi nepuká srdce láskou? Teda ešte ťa musím viac milovať! Viac! Až keď moje srdce nebude vedieť uniesť tú sladkosť, až keď sa do môjho srdca už nevmetí tá plnosť, vtedy sa srdce moje rozpadne a rozlietne každým kúskom k tebe! Ty môj! Ježiš! Sladkosť! Boh! Ježiš...

Dnes pred svätým prijímaním nevedela som povedať svojmu Pánovi iné ako to, že túžim a smädím po ňom... A keď prišiel, nevedela som povedať už celkom nič. Len som mlčky kľáčala a klaňala sa jediným dlhým úklonom. Potom neskôr som len opakovala: „Ty vieš, Ježiš, ty vieš..." A slzila som a zakrývala tvár rukami. Nevidela som nič, necítila som nič, len Ježiša...

*

Láska, láska, láska...

Bože môj, Láska moja, prečo tak nesmierne túžim po láske? Prečo uvedomujúc si, že moja láska je nepatrná, je nič, túžim po väčšej, hoc mi už srdce láskou puká? Prečo túžim milovať až k smrti? Prečo túžim zomrieť láskou? Prečo túžim po nebi, aby som — podobne ako svätá Terézia Ježiškova sype ružičky — mohla vrhať do ľudských srdc lúč lásky? Prečo mi je láska všetko? Preto, že ty, môj Bože a moje všetko, si Láska! Velebné ústa svätého Jána, ktoré vyslovily najkrajšiu vetu: „Boh je Láska." Ó Bože, More Lásky, zaplav a utop ma vo svojich vlnách! Oheň Lásky, spál a stráv ma vo svojich jazykoch! Ó Plameň, Žiar! Ó Svetlo a Teplo! Ó Láska, Láska!

Prečo, môj Bože a Láska moja, čím viac rastie oheň lásky v mojom srdci, tým viac ho rozduchujem túžbou, a čím viac mi svieti a hreje ma, tým viac túžim, aby svietil a hrial ďalej, do väčšieho okruhu? Túžim stať sa vatrou, zapálenou na zemi a siahajúcou až po nebo, kúpajúcou vo svojej žiare celý svet. Chcela by som ako slnko vysielat svetlo a teplo. Keby som mohla, rozdala by som i svetlo svojich očí i teplo svojho srdca; veď keby som potom ostala slepá a studená, milosrdná Láska zľutovala by sa nad svojím dieťaťom.

To, o čo som Ťa prosila dnes ráno, keď si prišiel do môjho srdca, milý Pane, opakujem i teraz: Ó nevypušť ma už zo svojho sladkého náručia, nepušť si ma už, nedaj ma nikomu a ničomu. Len tvoja som a tvoja chcem ostať už naveky. Ó daj, aby som už ani jediný raz neprestúpila tvoj zákon, radšej nech zomriem, ako by som Ťa mala dobrovoľne uraziť čo akým malým hriechom. Viem, nedobrovoľnými priestupkami a chybami klesnem zo slabosti ešte veľa ráz, no posilňuj ma a nedaj mi zhrešiť dobrovoľne. Chcem len tvoju vôľu plniť, chcem len milovať Ťa v tebe samom, v každom úde tvojho tajomného tela a v každom bližnom. V každom chorom telesne i duševne chcem ti podať liek alebo aspoň úsmev, milé slovo alebo aspoň pohľad. V každom smutnom chcem Ťa potešiť, v každom človeku chcem tebe lásku dať. Lásku, lásku chcem dávať. Daj mi jej, Pane, veľa, tak veľa, aby som mohla rozdávať plným priehŕťm a aby mi predsa náručie nezostalo nikdy prázdne a chladné.

Ľadprirodzená a prirodzená regulácia počatia.

K. M. Katarín.

Jedným z najvážnejších problémov mnohých manželov je správne vyriešenie manželského pohlavného života bez škody na vlastnom zdraví duševnom a telesnom a na zdraví detí. Manželia ostávajú pred otázkou: mať každý rok-dva dieťa, alebo potom radšej sa vôbec neženíť. V dnešných ťažkých časoch je vraj nemožné mať veľa detí. Pritom všetkom, že ľudia sa s touto otázkou stretávajú už v čase snúbenectva, predsa neváhajú a vstupujú do manželstva. Láska je takým mocným činiteľom v živote dvoch ľudí, že núti k trvalému, úplnému a obojstrannému vlastneniu milovanej bytosti.

Manželské spolužitie, správne podložené duševnou a duchovnou láskou, predstavuje najväčší súlad dvoch ľudí, ktorí sa stávajú jedným telom a jednou dušou. Pretože základnou črtou lásky je rozdávanie seba bez ohľadu na seba, Boh ju pokladá za najschopnejšieho

činiteľa spolupráce na svojom stvoriteľskom diele a po-
žehnáva ju ozaj veľkodušne božsky: schopnosťou plo-
denia. Boh však túži po tom, aby sa mu človek slobodne
odovzdával a slobodne spolupracoval na jeho diele. Preto
dal mu slobodnú vôľu, aby sa dobrovoľne k tomuto roz-
hodol pri vedomí plnej zodpovednosti. Týmto záväzkom
Boha človek dostal do ruky neobyčajnú schopnosť, ktorú
môže však aj zneužívať a postaviť sa proti nemu. Človek
dobrovoľne prijíma účasť na spolupráci, ale ju aj dobro-
voľne zavrhuje. Má teda schopnosť neuznať božský pô-
vod Krista a jeho účinkovanie v Cirkvi. Tým zavrhuje
všetky požiadavky Cirkvi, neuznáva ju za tlmočníčku
božských požiadaviek a stavia sa za stredisko úcty,
chvály, slávy, moci a šťastia. Toto všetko ho potom núti
k zapretiu existencie osobného Boha, k zapretiu existen-
cie jeho obrazu v sebe — nesmrteľnej duše, a celkom
sa zvráti na stranu hmoty a ju zvelebuje.

Pretože láska predstavuje náznakovo rajske šťastie,
po ktorom túžba nikdy z nijakého pokolenia ľudského
doteraz nevymizla a človek ju môže človeku sprostred-
kovať, teda po zavrnutí Boha musí sa materiálna strán-
ka lásky — pohlavné spájanie — stať vrcholom šťastia.
Takýto človek začne zbožšťovať pohlavie a chce z neho
urobiť prameň absolútneho šťastia. Duša však zo svojej
prirodenosti túži po svojom Tvorcovi, ktorý ju jedine
môže urobiť šťastnou. Nenachádzajúc ho v pravej po-
dobe, zaslepená hriechom, tvorí si novú podobu a vkladá
do nej božské prvky:

V š e m o h ú c n o s ť : pohlavie ovláda celého človeka
a s ním celý svet. Nemožno sa mu preto ubrániť a ko-
nečne, veď sa ani netreba, lebo dáva celkom nezáväzne
človeku najväčšie šťastie.

N a j v ä č š i a d o k o n a l o s ť : byť telesne najkraj-
ším a mať čím viac najkrajších tiel k dispozícii. Preto
mnohí cvičia, športujú jedine pre toto. Napomáha ko-
zmetika, odtučňovacie kúry, kúpele. Preto dneska viacej
píšu a hovoria o víťazoch olympiády ako o tých, ktorí
vyhrali svoj závod o cenu nesmrteľnej duše.

V š a d e p r í t o m n o s ť : snaha zriadiť celý verejný
život, kino, divadlo, literatúru, rozhlasové hry, zábavy,
tanec i najbližšiu spoločnosť ovplyvniť tak, aby všetko

dookola bolo presexualizované a nebolo v živote času na myšlienky, vrhajúce svetlo do tejto tmy. Predsa však každý človek dobre vie, že sa narodil, teda pred časom nežil, že tu bol nejaký stvoriteľ prvých ľudí. Vie aj to, že raz určite zomrie a že smrťou končí jeho takzvané šťastie, hoci v hĺbke duše tomu určite neverí, že smrťou všetko prestáva. Preto obetuje čas svojho životného vzletu takému spôsobu života, ktorým by sa chcel preniesť ponad hranice konečna, ponad hranice smrti, do nekonečného šťastia. Chce, aby rozkoš bola večná a nesmrteľná.

Takto pripisuje svojmu pohlavnému životu, ktorý ostáva na najprimitívnejšom stupni pudovosti, vykupiteľské poslanie, lebo verí (a musí veriť oveľa viac ako veriaci katolík), že ustavičným unikaním zo všednosti a útrap dňa do sexu zabezpečí si vykúpenie najšťastnejšieho života.

Človek, takto žijúci, nikdy nehľadal pravú tvár svojej duše v sebe, nuž nehľadá ju ani u svojho partnera. Ten druhý je mu len prostriedkom, len vecou na dávanie rozkoše. Preto vynucuje od neho čo najprefikanejšie spôsoby rozkoše a v ich rozličnosti a koncentrovanej intenzite ukája seba a narkotizuje dušu. Takýto človek ostáva trvalo vydráždený i vnútorne i telesne. Je stále neuspokojený, lebo na dušu nedbá a telesne sa neprirodzene ukája.

Pýtame sa, prečo je takýto pohlavný život neprirodzený? Preto, že zákon, na ktorom je zbudovaný pohlavný život človeka, hovorí, že správny sexuálny život (predpokladáme dve zdravé individua) vedie k plodeniu. Sexuálny akt je teda úkonom výhradne sociálnym, ktorý má svoj dosah až za zúčastnenými osobami. Jeho prvoradým cieľom je potomstvo. Až na druhom mieste je sdieľanie rozkoše ako sprievodného znaku. Rozkoš nemôže byť teda cieľom sama v sebe, lebo jej poslaním je približovať k sebe dvoch manželov, ktorí sú oddaľovaní od seba svojimi povahovými chybami, a tvoriť telesný predpoklad pre trvalý súlad i pri ťažkom existenčnom boji.

Teraz vidíme zreteľne, v čom je tá neprirodzenosť, vlastne protiprirodzenosť. Človek, stavajúci si za hlavný

a jediný cieľ manželského spolužitia rozkoš, musí sa postaviť proti celej prírode a celou silou bojovať proti normálnemu následku sexuálneho života — proti dieťaťu. Nechce, aby jeho manželka prišla do požehnaného stavu a nebola mu po viacej mesiacov pred pôrodom a po ňom k dispozícii. Zneužil na tieto podlé ciele medicínu, techniku, chémiu a iné vedy, aby si utvoril chemické alebo mechanické prostriedky na zabránenie počatia (coitus condomatusus). Inokedy zase začne používať prerušované spojenie (coitus interruptus). Po viacročnom takomto živote príroda sa pomstí na manželoch nervovou slabosťou, nervozitou, u ženy sexuálnou chladnosťou. Jej trvalé neuspokojovanie prerušeným pohlavným aktom môže viesť až k neplodnosti, zavinenej porušením nervového a cievneho zásobovania rodidiel. Pretože ani jeden zo spomínaných spôsobov nevie zadovážovať úplnú istotu, dochádza proti vôli rodičov k splodeniu dieťaťa, ktoré je od prvých dní pokladané za prekážku rozkoše, preto musí byť odstránené, surovo zavraždené potratom. Je to predsa iba kus mäsa. A keď sa človeku neprizná duša, nezáleží na tom, či ten kus váži 5 dg alebo 75 kg.

Po čase, keď sa takíto manželia „nasýtia“ obvyklého spôsobu sexuálneho spolužitia, dospievajú k zvrhlostiam, ktoré neraz končia až v homosexualite. Každý uzná, že takíto paraziti ľudskej spoločnosti nemôžu pre národ a štát vo forme rodiny nič kladného priniesť, a čo by boli hneď ministrami alebo inými vedúcimi, predsa budú rozkladným a hnilobným ložiskom.

Nedivme sa, že je dnes tak málo šťastných manželstiev, nedivme sa, že je manželstvo posmievané a rafinované vtipy dotýkajú sa najviac manželského trojuholníka. V tomto prostredí vyrastá jedno dieťa alebo dve deti, ktoré s materským mliekom pily svoju budúcu skazu. Ak sa nikto neujme, aj ony budú žiť tak bez toho, žeby poznaly pravý rodinný život a vedely, že jestvuje aj čisté manželstvo.

Pri pohľade na túto tragédiu rodinného života vynoruje sa celkom nechtiac v človeku otázka, či vlastne Boh nie je nespravodlivým, keď žiada od manželov množstvo detí, ktoré oni nemôžu správne vychovať a uživiť. Pozri-

me sa preto bližšie do stvoriteľských plánov a vidíme, čo Boh dáva spravodlivým manželom.

Pohlavný život je vo svojej povahe telesným spojením dvoch milujúcich sa duší. Zo zainteresovania oboch základných složiek človeka do lásky vyplýva povedomie hlbokého vnútorného uspokojenia oboch manželov. Každý činiteľ, ktorý by chcel postaviť celú váhu spájania iba na složku telesnú a k tomu protiprirodzenú, je rušivý, ba môžeme celkom smelo povedať, deštruktívny. Znetvoruje prírodu, lebo znemožňuje toto najintímnejšie spájanie, lebo je pôvodcom nepokoja. Nepokoj je telesný i duševný a charakterizovaný je najtvrdším sebeckom i na úkor druhu.

Na druhej strane je však úplné dávanie seba a to nielen duševné, ale aj telesné, keď manžel dáva svojej manželke najcennejšiu látku, akú vie vyrobiť jeho telo. Urobme si len krátky, názorný, a približný výpočet. Pripusťme, že sa 75 kg manžel stretáva ročne so svojou manželkou 150 ráz. Keby bola váha jedného ejakulátu 5 dg, tak by v čase 10 rokov daroval svojej manželke semena vo váhe svojho vlastného tela. Pravda, výpočet je len približný, bez ohľadu na pôrody a iné príčiny, vedúce k občasnej zdržanlivosti. Pritom všetkom je to číslo neobyčajne zaujímavé, keď si v počte tých 75 kg uvedomíme aj množstvo hormónov a iných látok, ktoré bezprostredne vplyvajú na vzrast tela manželky a jeho uspokojenie pre ľahšie pôrody. O túto nesmierne cennú látku je ukrátená každá manželka, čo žije protiprirodzene. Vidíme, že slová Pavlove „Budú jedným telom...“ nie sú takou fantáziou, ako si to podajedni ľudia myslia. Takéto „prevtelovanie“ manžela do manželky a zvýraznenie tejto jednoty duší a tiel v dieťati, podmieňuje základný manželský súlad. Toto dávanie seba robí manžela šťastným a manželku zas navracanie tejto lásky manželovi cez deti, ktoré mu daruje. Toto mysteriózne spájanie dvoch ľudí cez deti vedie celú rodinu k prameňom nekonečného šťastia a tým je milujúci Boh.

Takéto prirodzené zákony stvoril Boh a ich uznanie znamená uznanie zákonodarcu. On potom pomáha šťastie nielen poznávať, ale ho aj uskutočňovať. Tá jednota duší, spočívajúca v ustavičnom zabúdaní na seba, utvára spo-

lupatričnosť manželov, zračiacu sa v tisícich drobných obetách všedných dní. Všetko to rozducháva plameň vzájomnej lásky vo vatru sebaobetovania, ktoré dostáva čoraz viac božský charakter, stávajúc sa spolustvoriteľkou a zhmotňuje a zduševňuje sa v novom človekovi — v dieťati.

Preto v takomto manželstve nemôže byť dieťa nikdy niečo nevítaného, nežiadúceho, nemôže byť nikdy plodom zlých výpočtov alebo prenáhlenosti. Ono je vždy plodom spolupráce človeka s Bohom, je obrazom božím. Je vždy očakávané, vždy po ňom túžia, lebo ako sa Duch Boží od začiatku sveta zvyrazňuje v nesčíselných formách sveta anorganického a organického, v nespočítateľných miliardách ľudí, tak aj duša človeka, zbudovaná na tomto istom princípe lásky, nevyhnutne sa musí zvyrazňovať vo svojich tvorivých dielach. Sú to plody práce, alebo v živote manželskom plody vzájomnej lásky — deti; a toto všetko je charakterizované trvalým a ustavičným rozdávaním seba.

Na svete niet človeka, ktorý by niečo nemiloval. Každý má svoju vyhradenú oblasť života, ktorú pokladá za terra sacra, za miesto sväté, na ktoré slobodno vstúpiť iba bosmi nohami. Rozhodujúce je pri tom však to, z čoho sa utvára toto stredisko lásky, v ktorom má panovať jedine šťastie. Keď sa zbuduje iba na hmotnom základe, robí človeka nešťastným, lebo nemožno nehmotné vtiesniť do hmotného, zväžitelné a zmerateľné do nezväžiteľného a nezmerateľného, nekonečno do konečna. Či je tento bôžik utvorený zo zlata alebo z túžby po sláve, po moci, všetko je hlboko pod rozmermi duše, ktorá nikdy neprestáva túžiť po absolútnom.

Túžba po svetovláde dobyvateľov nikdy nezastala pri ovládaní určitého územia alebo kontinentu. Všetci od začiatku ľudských dejín chceli mať pod rukou celý svet, všetky diely sveta, všetko bohatstvo a všetky národy. To celé oddanie sa falošnému životnému cieľu u nich predstavuje úplné oddanie sa Bohu. Dejiny nás však učia, že doteraz sa nikto nestal pánom celého sveta, lebo vždy ostaly celé územia a národy bez jeho vplyvu; a keby sme to pre budúcnosť chceli aj pripustiť, nebolo by to možné, lebo nikdy by sa nestal pánom ľudských

duší, myšlienok a skutkov. A čo potom ešte celý vesmír?

Toto vždy naplňovalo každého svetovládcu veľkým smútkom a bolesťou; preto sa všetci tak zúriivo vrhali na Boha, lebo vedeli, že jedine on je svetovládcom a nikto nikdy ním nebude.

Keď sme vyššie poznali, že ani pohlavie nevie zado-
vážiť uspokojenie v človeku a urobiť ho šťastným, tak
treba to šťastie hľadať tam, kde v skutočnosti je. Abso-
lútnym šťastím je jedine Boh, a človek sa stáva tým
šťastnejším, čím bližšie sa nachádza pri tomto zdroji,
čím horlivejšie pije z nevyčerateľných studníc milostí.

Preto manželská láska je navonok celkom prirodzene
zvýrazňovaná deťmi. V každom ďalšom dieťati spájajú
sa duše manželov viac a viac, lebo uchádzajú sa čoraz
viac o pomoc božiu, čoraz viac s ním vo svojom živote
rátajú, sú mu čoraz bližšie. S každým dieťaťom pribúda
ďalšia zodpovednosť viesť novú nesmrteľnú dušu k Bohu.
Tu prichádzame k podstatnému prvku šťastného man-
želstva, keď pochopíme, že manželia sa musia stať jeden
druhému sprostredkovateľmi Boha a obaja navzájom ho
majú sprostredkovať svojim deťom. Či môže byť krajšie
poslanie človeka na zemi ako uvoľňovať Milosti prístup
do duší? Je to určite mimoriadne poslanie, čo jednotli-
vec dostáva vo sviatostnom manželstve, treba ho však
najprv uskutočniť. Preto jedine taký sväzok manželský
je predpokladom šťastného života, ktorý bol posvätený
mimoriadnou milosťou sviatosti stavu manželského. Ako
môže civilný sobáš otvárať tieto nové žriedla milosti, keď
pri jeho uzatváraní sa vôbec neráta s Darcom milostí?
Tento dohovor dvoch ľudí, ktorí vopred vedia, že keď sa
v manželstve vyskytnú ťažkosti, že sa jednoducho rozídu,
Boha nijako nezaväzuje. On ustanovil na vykonávanie
svojej vôle kňaza a nie nejakého úradníka. Po odchode
z radnice skutky aj myšlienky takýchto ľudí ostávajú
rovnako banálne, nízke a prízemné, ako boli predtým.
Tento konkubinát ich nijako nedvíha k životu nadpri-
rodzenému, ale strháva k deštrukcii tohto hriešneho
sväzku, ba ich celého života časného i večného. Preto
rozvod prestal byť problémom u toľkých ľudí.

Boh však žiada od tých, ktorí ho milujú ustavičné
dokazovanie lásky a vernosti; to sa nedeje len modlit-

bou, ale aj skutkami. Jedine láska vie povznášať manželov nad útrapy, ktoré im spôsobuje mnohodedná rodina. Aby však láska zosilnievala, musia sa zosilňovať ťažkosti; obety sú palivom na jej oheň. A práve toto je jedno z najcitlivejších miest mnohých manželstiev, že manželia sa v predmanželskom živote nenaučili chápať smysel sebazapierania, obety a utrpenia. Uzatvárajú manželstvo pre pohodlie a blahobyť a vylučovať z neho akékoľvek ťažkosti, znamená stavať dom na piesku. Každé manželstvo, i to najsvätejšie, má svoje ťažkosti; Krista možno milovať jedine pribitého na kríži. Dnešný človek však odvykol od utrpenia, celú techniku dal do služieb pohodlia, preň vedie strašné vojny, a ako mu bolo dané hrozne trpieť! Dedičstvo pádu prvých rodičov bude sledovať všetkých ľudí. Hriechy minulého života budú u každého dostatočným dôvodom na trestanie; a naostatok nemá Boh aj právo skúšať vernosť človeka? Iste má, veď milujúcim Boha to prospieva na zosilenie, váhajúcim na rozhodnutie, spiacim na prebudenie a zradcom je to zaslúženým trestom. Dlho musí drevo horieť, kým sa nezmení na žeravý uhoľ, ktorý bez jedinej škvrny bude žiariť a zapáľovať všetko dookola.

No poznáme aj druhý spôsob nadprirodzenej regulácie počatia, keď sa manželia po zrelom uvážení hrdinský rozhodnú urobiť sľub dobrovoľnej zdržanlivosti. Pravda, toľko milosti dostávajú len jednotlivci a ich výber patrí jedine do rúk božích.

Boh však dáva každému manželstvu aj prirodzenú reguláciu. Jeden z manželov môže po niekoľkých rokoch manželstva zomrieť a zanechať po sebe určitý počet detí. Ak má manžel, ktorý opatruje deti, dosť nadprirodzenej sily a bude to pokladať za správne, nebude už zakladať nové manželstvo; a tým je otázka detí vyriešená.

Keď je detí viac a pritom vnútorná sila menšia, tak môže uzavrieť nové manželstvo, ktoré mu zadováži nové duchovné a hmotné možnosti pre výchovu ďalších detí, a regulácia počatia je aj týmto upravená, keď odpadnú predchádzajúce ťažkosti.

U mnohodedných manželstiev stretávame sa s väčšou detskou úmrtnosťou, a matky, ktoré porodily aj 12 ráz, majú 5—6 žijúcich detí. Neobstojí tu však námietka,

že by tieto pôrody a trápenia s deťmi mali byť daromné. Každým splodením prišiel na svet jeden človek, ktorý má nesmrteľnú dušu, za ktorú sa obetoval Bohočlovek. Keď sa pre jej záchranu obetoval Boh, prečo by nemohol človek znášať oveľa menšie ťažkosti s rodením a výchovou, keď tým priamo pracuje na rozmnožovaní mystického tela Kristovho a vedením týchto duší k spásu zväčšuje počet oslavovateľov Boha. Iste veľké apoštolské dielo, keď si uvážime, koľko sa človek nabojuje, aby sa dostal pred tvár božiu s čistou dušou; a tu idú duše v krstnej čistote do večnej radosti! Koľko sa natrápia kňazi a apoštolsky zanietení laici, keď chcú niekoho priviesť k pravej viere, aby bol kedykoľvek prichystaný na odchod; a tu sú už duše prichystané a pritom neskazené.

Medzi prirodzené regulácie počatia patria aj choroby ženských alebo mužských pohlavných ústrojov, ktoré robia manželov na určitý čas alebo trvalo neplodnými. Patria sem najrozličnejšie zápaly, nádory, poranenia, u ženy mimomaterničné samodružie, ba i jediný samovoľný potrat niekedy stačí na zatvorenie vajcovodných vyústení do maternice a privedie trvalú neplodnosť.

Keď sa však nedívame na tieto chorobné pomery a spýtame sa vážneho lekára, ako vie samo telo ženy regulovať počatie, dostane sa nám vysvetlenie metódy Knaus-Oginovej. Lekárska veda týmto veľkým objavom posledných rokov ako keby chcela naprávať všetko to, čo skazila v duši moderného človeka nesprávnym vykladaním otázok. Tento poznatok spočíva na zistení, že každá zdravá žena v čase medzi dvoma menštruáciami utvára vo vaječníku jedno vajíčko. Ono vyžije deň-dva, a tým je aj plodnosť samej ženy v čase jedného mesiaca obmedzená iba na tieto dni. Mužské semeno má trvanlivosť 2—3 dni, teda môže na vajíčko už nejaký čas čakať. Keď sa prirátajú k týmto dňom rozdiely, vznikajúce z menštruačných nepravidelností, a zaznamenávajú sa prvé dni menštruácií rok, dva, dajú sa presne vypočítať dni najpravdepodobnejšieho oplodnenia.

Dobrovoľne uloženou zdržanlivosťou v týchto dňoch, z vážnych príčin, možno potom vyhnúť oplodneniu. Medzi tieto príčiny patria často po sebe nasledujúce

pôrody, ktoré vyčerpávajú rodičku. Sem patria aj všetky vážne onemocnenia, ktoré potrebujú dlhotrvajúce zotavovanie. Posledným dôvodom na používanie tejto metódy sú ťažké sociálne a hmotné pomery rodiny.

V živote predmanželskom a mimomanželskom metódu Knaus-Oginovu používať neslobodno (keby sme pravda, nehľadeli na zákaz boží), lebo nevylučuje s absolútnou istotou počatie. Boh si aj tu nechal vyhradené územie pre svoje konečné rozhodovanie a pred tým treba skloniť hlavu. Hoci doterajšie praktické skúsenosti hovoria, že používanie K. O. je skoro celkom spoľahlivé, predsa treba konštatovať, že z mimoriadnych príčin môže nastať oplodnenie i v dňoch, pokladaných za neplodné.

Spôsob takéhoto manželského spolužitia vedie každého vážneho človeka k uznaniu väčšej závislosti od Boha. Už samo zdržiavanie, ktoré u niektorých žien môže zaberáť aj polmesiaca, vyžaduje veľa duchovnej sily. Potom sama skutočnosť, že sa človek nikdy nestáva úplným pánom nad svojím semenom, vedie k vnútornému rozhodnutiu: kedykoľvek prijať rozhodnutie božie a milovať s rovnakou láskou i také dieťaťko, ktoré by prišlo na svet aj proti doterajším výpočtom. V tom je kus zdravej psychológie, ktorou manželia vyhnú nedorozumeniu a vzájomnému odcudzovaniu sa. Ich celá vnútorná snaha musí viesť k tomu, aby sa v láske čo najviac upevňovali, a to nielen vo vzájomnej, ale predovšetkým v božej, ktorá im dá sily a možnosti chápať aj takéto mimoriadne rozhodnutia. Jedine zákonodarca môže meniť zákon, ktorý ustanovil. V tom spočíva veľké umenie milujúcich duší, ktoré sa vedia dať do náručia božieho natoľko, že vždy vedia prijať s láskou to, čo on od nich žiada, a pokladajú to za najlepšie.

Týmto ustavičným počítaním na konečné rozhodnutie z rúk božích človek vyhýba tomu, aby začal pokladať metódu K. O. za nejaký domyselný prostriedok zabráňovania počatia, a vedie sám seba k tomu, aby uznal, že jeho čiastka pri splodení nového človeka je len spolupráca so Stvoriteľom. Metóda K. O. donúti človeka rozmýšľať; a toto dnes najviac potrebujeme.

Dneska, keď je láska tak strašne zohyzená a zdeptaná, prichádza tá veda, ktorá zástupy ľudí odvieďa od

Boha, aby ich znovu k nemu privádzala a ukázala jeho majestát. Prichádza medicína, uskutočňovaná veriacimi lekármi, a pomáha človeku zariadiť svoju telesnú stránku tak, aby sa duša v nej vedela čo najlepšie uplatniť. V tom je transcendentálny dosah medicíny, takto ona spolupracuje na spasení človeka.

Poznáme aj druhý spôsob používania K. O., keď sa výpočtami stanovia dni najväčšej plodnosti, a manželia, ktorí nemali doteraz deti (právd, pri zdravých orgánoch), sústreďujú svoje spájanie na tieto dni. Takto dochádza mnoho ráz k vyriešeniu zdanlivých neplodností.

Celú problematiku okolo metódy Knaus-Oginovej po stránke lekárskej veľmi vhodne sprístupňuje MUDr. J. Dosedla vo svojej knihe „Prirodzená regulácia počatia podľa metódy Knaus-Oginovej“.¹ Túto knihu by mal mať každý manžel, snúbenec i každý duchovný vedúci. Samozrejme, že kladie súčasne podmienku, aby katolícki lekári metódu dostatočne ovládali a zabezpečovali tak vzájomnú dokonalú spoluprácu.

Toto vedecké učenie prijala i svätá Cirkev slovami samého svätého Otca Pia XI. v encyklike „Casti connubii“, pretože tu manželia používajú iba právo, dané im cez prírodu samým Bohom, a nič protiprirodzeného nekonajú.

Takto sa stavajú perspektívy mnohého manželstva celkom v inom svetle, lebo vidíme, aké úžasné plány má Boh s človekom a čo všetko pre neho robí, aby ho len urobil šťastným a priviedol k sebe. Dnes, keď manželstvá u mnohých ľudí sú zhanobené, ukazuje ľuďom dobrej vôle, ako majú bojovať o záchranu svojej duše a akými všelijakými cestami sa môžu k nemu dostať.

Poznámky o knihách.

Štefan Náhalka: LASKA V DUCHOVNOM ŽIVOTE. Vydalo Verbum v Košiciach 1947. Dr. Náhalka rozoberá otázku lásky v duchovnom živote na pevných filozofických aj teologických základoch. Ustáľuje jej miesto v prirodzenej i nadprirodzenej oblasti, v živote jednotlivca a v spoločenskom živote. Naši vzdelanci laici,

¹ Dostať u J. Harantu v Trnave.

ktorí celkom oprávnene túžia po prehĺbení duchovného života na základe pevných teologických zásad, radi si ahnu po hodnotnej práci Náhalkovej.

Augustín Auffray: JEŽIŠ KRISTUS VE MNĚ. Vydala Edice Smíru, Píerov 1947. Po 15.—. Knižočka zaobrá sa veľkým kresťanským tajomstvom, prítomnosťou Boha v ľudskej duši. Venovaná je hlavne mládeži, v ktorej chce vybrúsiť toto sväté povedomie. Preto autor volí si katechetickú evanjelióvú metódu. Kniška hodí sa aj iným na rozjímanie.

Dr. Jan Merell: ÚVOD DO ČETBY NOVÉHO ZÁKONA. Vydalo Universum, Praha 1947. Po 110.—, viaz. 130.—. Prof. Merell podáva dejiny kníh Nového zákona a to na prísne vedeckom základe, no pritom sviežo a pútavo. Začína ich vznikom, prechádza cez najstaršie opisy až po dneskajšie časy a soznamuje s krásou a charakterom jednotlivých kníh. Toto dielo doista nájde pochopenie u všetkých, čo milujú základnú knihu, knihu života — Písmo sväté.

P. Dr. Jan Ev. Urban O. F. M.: K BOHU. Vydal Vyšehrad, Praha 1946. Sprievodca duchovného života katolíckej inteligencie. Pôvodca usiloval sa túto knižku zostaviť tak, aby bola stálym zdrojom nielen modlitieb, ale aj jasného poznania večných právd a skutočností. Pre českého katolíckeho vzdelanca je asi to, čo pre nášho vzdelanca Prameň z Boha od Dr. Körpera.

P. Josef M. Petazzi S. J.: KNĚŽSKÉ PANICTVÍ Vydal G. Franci v Prahe 1947. Po 25.—. Hlboké rozjímanie o kňazskej čistote vychádzajú v druhom vydaní. Svojou nežnou duchovnou krásou rozhárajú v kňazskej duši lásku k anjelskej ctnosti, ktorá v ľuďoch pýta neraz veľké obety, ale je aj prameňom nevšedných síl a nezaplatiteľných radostí. Vrucne ju odporúčame kňazom a kandidátom kňazstva.

Dominik Pecka: CESTA K PRAVDE. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 69.—, viaz. 91.—. Prof. Pecka v tejto knižke srozumiteľne objasňuje naše poznanie o Bohu, božích vlastnostiach, o človeku, vysvetľuje pochop náboženstva, viery, naostatok hovorí o Ježišovi Kristovi historickom, mystickom a eucharistickom. Knižku odporúčame študentom, vzdelancom, najmä profesorom náboženstva.

Dominik Pecka: UMĚNÍ ŽITI. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 90.—, viaz. 115.—. Je to kresťanská mravouka, teda súhrn toho, čo kresťanstvo žiada od človeka, od jeho správania, aby bolo v súhlase s evanjeliom a božími príkazmi. Pecka má dar vysvetliť základy kresťanskej mravouky jasne, srozumiteľne a pútavo.

Jacques Maritain: KREŠŤANSKÝ HUMANIZMUS. Vydalo Universum, Praha 1947. Po 95.—, viaz. 120.—. Veľký francúzsky mysliteľ Maritain poukazuje na to, v čom je základný blud súčasného humanizmu: v tom, že opustil kresťanské zásady, z ktorých vlastne vznikol. Preto ďalej rozoberá duchovné princípy nového sveta, ktorý prekoná všetky bludy a omyly starého sveta. Právý a pôvodný humanizmus je kresťanský humanizmus, ktorého duchovný obsah treba, pravda, preniesť do života a pomerov dneskajšieho sveta.

A. C. F. Beales: KATOLICKÁ CIRKEV A MEZINÁRODNÍ RAD. Vydalo Universum, Praha 1947. Po 100.—. Cez vojnové roky mnohí sa pýtali, prečo pápež neodsúdil Mussoliniho a Hitlera? Koľkí vyslovili veľa paušálnych odsúdení Vatikánu, ktoré boli všetko iné, len nie objektivnosť, a to z neznalosti a zaujatosti. Z Bealesovej knihy zrejme vidieť, že tvrdenie mnohých o nadržovaní pápežovom fašizmu a nacizmu boli len propagačné reči a nie ustálenie skutočnosti. A potom Cirkve nebojuje len proti bludom, ale má aj veľmi určitý a kladný plán na usporiadanie medzinárodného života.

Dr. Jozef Špirko: SNEM V TRIDENTE. Vydalo Verbum, Košice 1947. Tridentský snem je výrazný medzník v novodobých dejinách Cirkvi. Jeho duchovná životnosť zastavila úpadkovú vlnu, čo dosiahla svoj vrchol v reformácii, a prinútila ju k ústupu. Trident dal rozhodujúce podnety pre obrodné hnutia, ktoré si síce veľmi ťažko kliesnili cestu tvrdými poslednými storočiami, no jednako vždy zreteľnejšie badáme ich neústupnú, dobyvateľskú silu v prejavoch moderného života. Trident so svojim požehnaným vplyvom je potvrdením Kristových slov o nepremožiteľnosti Cirkvi a jej božského pôvodu. Jasný, životný rozbor tejto dejinnej tézy z pera Dr. Špirku utvrdí kresťana v tejto pravde.

Dr. T. K. P.: ZAKLADNÉ ČRTY EUDSKÉHO PORIADKU. Vydal Lev, Ružomberok 1947. Autor rozoberá celistvú skutočnosť človeka, otázku ekonomie, vlastníctva, štátu, medzinárodného organického poriadku. Základné sociologické poznatky podáva hlboko, pružne a jasne. Rieši viaceré páľivé otázky súčasného spoločenského života vo svetle zdravo chápaného kresťanstva, ktoré dáva jemný sociálny cit.

Dr. Josef Kubalík: PAPEŽSKA NEOMYLNOST. Vydalo Universum, Praha 1947. Po 60.—. Je to dôkladná dejepisná práca o dôležitom usnesení vatikánskeho snemu a o celej veci dogmy o pápežskej neomylnosti. Autor všima si jej ohlas v slovanských zemiach, najmä českých.

Don A. Cojazzi: Pier Giorgio FRASSATI. Vydala Dominikánska edice Krystal v Olomouci 1947. Po 55.—.

Vo štvrtom vydaní vychádza český preklad životopisu turinského vysokoškolačka Frassatiho. Je to vynikajúci vzor dokonalého kresťana nášho storočia, ktorý je vždy radostný, spokojný, apoštolsky zamierený, športuje, je dobrým priateľom v krúžkoch mládeže, má hlboké sociálne ctenie. Najmä mladým duším ukazuje cestu k osobnej svätosti, ktorá vyúsťuje v apoštoláte.

Jakub Balmes: KRITERIO aneb umění dospěti pravdy. Vydal G. Franci v Prahe 1947. Po 75.—. Veľký španielsky filozof ukazuje v tomto diele, naplnenom hlbokou životnou múdrosťou a filozoficky dokonale vykryštalizovanom, cestu k životnej plnosti, celosti človeka, ktorá spočíva v tom, aby rozum a vôľa človeka boli podrobené morálke, vášne zasa riadené rozumom a vôľou, a všetky tieto mohutnosti prežiarené a ovládané náboženstvom. Kniha patrí do rúk každého vzdelanca, odporúčame ju najmä študentstvu, ktorému bude istým vodcom v rozličných myšlienkových zmätkoch.

Dr. Jan Kapistrán Vyskočil, OFM: ŠEST STOLETÍ kostela a kláštera u Panny Marie Sněžné. Vydalo nakl. Atlas v Prahe 1947. Po 78.—. Svedomitá cirkevne dejepisná práca spomenutého kostola a kláštora, ktorá zrejme ukazuje ako veľa nežičlivých vonkajších vplyvov a okolností neraz veľmi narúšalo kláštorský život a nesie veľkú dejinnú zodpovednosť za jeho úpadok.

P. J. Čadajev: FILOSOFICKÉ LISTY. Vydalo Universum, Praha 1947. Po 80.—, viaz. 100.—. Smyslom Čadajevovho diela je zachytiť vnútorný smysel dejín. Začína otázkami poznania a pokračuje dejinne-filozofickými úvahami, ktoré patria k najhlbšiemu, čo bolo povedané o dejinách, najmä európskych a ruských.

MUDr. Jozef Dosedla: PRIRODZENÁ REGULÁCIA POČATIA. Podľa metódy Knaus-Oginovej, Trnava 1947. Vlastným nákladom. Po 75.— dostať u kníhkupca Jána Haranta v Trnave. Viď v tomto čísle Smeru článok Katarinov v rubrike Duchovnosť v živote pod názvom Nadprirodzená a prirodzená regulácia počatia.

Hanna Malewska: KAMENE BUDŮ VOLAŤ. Vydalo Verbum v Košiciach 1947. Po 143.—, viaz. 168.—. Tento mohutný historický román spracúva tematiku vrcholného, francúzskeho, ba európskeho stredoveku. V strede románu stojí idea katedrály ako objektivizácie stredoveku. Román je nabitý materiálom, pod ktorým sa dielo až prehýba. Plné a vyzreté dielo v dokonalom preklade Š. Koperdana číta sa s pôžitkom.

Ivan Cankar: ZAVOZE. Román zo slovinčiny. Vydalo Verbum v Košiciach 1947. Po 88.—, viaz. 113.—. Cankar nie je u nás známy. Jeho hlboko ľudsky a hlavne opravdivo sociálne precítená tvorba dojima a je zdrojom

spytovania vlastného svedomia. V tomto románe stavia bolestný pomník svojej matke a trpiacemu srdcu matky vôbec.

Christopher Dawson: POKROK A NABOŽENSTVI. Vydalo Universum v Prahe 1947. Po 90.—, viaz. 115.—. Anglický filozof kultúry Dawson skúma celé kultúrne celky; pritom opiera sa o súčasné výsledky etnológie, porovnávacej vedy o náboženstve, sociológie, filozofie. Jednoznačne konštatuje, že primitívne spoločnosti nie sú spoločnosti nenáboženské, ale útvary so silným duchovným základom, ktorý sa postupom času skorej oslabuje. Veda a technika samy osve neznamenajú vývin k lepšiemu a pokrok, ak nie sú oživené kresťanským duchom.

Thornton Wilder: MOST SAN LUIS REY. Vydalo Verbum v Košiciach 1947. Je to filozofický román s dramatickým sklbením jednotlivých motívov. Má málo deja, a predsa je napínavý. Vonkajšiu prírodu-pretrhnutie visutého mosta a náhlu smrť cestujúcich — sústreďuje do ideového aj stavebného ohniska: je život človeka náhoda, alebo má smysel a plán? Zámerne udržiava čitateľa v pomykove a napätí a núti ho myslieť.

Michal Gaváč: GRAFOLOGIA. Vydal SSV, Trnava 1947. Po 160.—, viaz. 190.—. Je to prvá kniha v slovenčine o grafológii. Vysvetľuje vývin vedecky odpodstatnenej grafológie až po posledné časy, preberá zákony mechanického vzniku písma, hodnotí správne vedecky a experimentálne orientovanú grafológiu a vymedzuje pole jej pôsobnosti. Naostatok uvádza praktické ukážky povahopisov.

Graham Greene: MOC A SLAVA. Vydal SSV, Trnava 1947. Po 80.—, viaz. 105.—. Román. U Greena všetko vyrastá zo strašnej životnej skutočnosti a z vernosti k nej. V najväčších hrôzach a ošklivostiach vie si zachovať vieru v Boha a lásku k človekovi, ktorá je u neho naplno prežívanou skutočnosťou.

Metod Lucký: BIELY OBLÁČIK. Hra v troch dejstvách. *M. Lucký: KÝM NEPRIŠLO SVETLO.* Dráma v siedmich obrazoch z časov prenasledovania kresťanov. *Fr. E. Jakubík: MILOSRDŇA SIROTA.* Vianočné divadelná hra. Vydal Serafínsky svet 1947. Po 20.—, 15.—, 15.—.

Jakub Deml: MOJI PRÁTELE. Vydala M. Junová, Tasov 1947. Po 34.—. Nežné prihováranie kvietkom s milými životnými odrazmi.

Alice Lytkensenová: NENI TO PRAVDA! Vydalo naklad. Atlas v Prahe 1947. Po 72.—, viaz. 92.—. Tento román je jemne kreslenou psychológiou a otvára dvere do skrytých bolestných kútov samostatných žien, ktoré sa síce navonok oslobodily od pút ženskej závislosti, ale vo vnútri ostaly zakríknutými.

Cesty duchovosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“

Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov osobnej aj svetovej záchrany?

Pláš nadprirodzený život.

Dr. Stefan Náhalka.

Prirodzený a nadprirodzený život.

Smyslom Kristovho príchodu na tento svet podľa jeho vlastných slov bolo, aby ľudia „mali život, a prehojne ho mali“.¹ Nejde tu o prirodzený život ľudí. Ten predsa ľudia majú aj bez Kristovho vykúpenia, i keď to bol život chorý. Je tu reč o inom živote, o tom, pre ktorý sa človek rodí z vody a z Ducha svätého² a ktorý je „podielom na večnom živote“.³ Kristus prišiel, aby nám zaistil nadprirodzený život, ohnisko svojho náboženstva. Nadprirodzený život je ústrednou skutočnosťou v kresťanstve. Všetko ostatné je jeho predpokladom alebo dôsledkom. Aj nadprirodzený organizmus sa nám preto dáva, aby sme mohli rozvinúť nadprirodzený život.

Keď chceme hovoriť o štruktúre nadprirodzeného života, žiada sa, aby sme si najprv povedali, čo je život a ako sa prejavuje na rovine prirodzenej. Analogicky k prirodzenému životu duše bude potom možno nazrieť do tajomstva nadprirodzeného života.

Tvorstvo sa delí podľa svojej vnútornej povahy na dve skupiny: veci neživé a bytosti živé, svet anorganický a svet organický. Najvýraznejšou známkou, podľa ktorej sa toto delenie dá urobiť, je činnosť. Živé bytosti sú schopné

¹ Ján 10, 10.

² Ján 3, 5.

³ Tit. 3, 7.

činnosti, ktorá pochádza z ich vnútorného princípu. Vnútorný životný princíp, nazývaný po Aristotelovi aj v dnešnej biológii entelecheiou, produkuje organickú činnosť, vyznačujúcu sa veľkou prispôsobivosťou. U neživých bytostí by sme takúto činnosť márne hľadali. Preto svätý Tomáš pokladá túto činnosť, prameniacu vo vnútri živých bytostí, za rozpoznávacie znamenie života: „Hovoríme, že živočích žije, keď začína mať zo seba pohyb; a tak dlho sa usudzuje, že živočích žije, kým sa v ňom javí taký pohyb... A z toho je zrejmé, že tie (bytosti) sú vlastne živé, ktoré majú zo seba pohyb podľa nejakého druhu pohybu..."⁴ Kde je život, tam je pohyb, činnosť, ktorá pramení z vnútra živej bytosti, z jej prírody. Preto sa aj život vymedzuje vo svojom základe ako schopnosť vykonávať organickú činnosť, prípadne vo svojom uplatnení ako aktuálne vykonávanie organickej činnosti.⁵

Životná činnosť tvorov je veľmi pestrá. Jej škála sa rozpína od životných prejavov najjednoduchších rastlín až po samostatné prejavy ducha. Podľa toho ako je táto životná činnosť bohatá, podľa jej obsahu hovoríme o rozličných stupňoch života. Život rastlín je chudobnejší ako život zvierat. A život ľudský je o stupeň vyšší ako život zvierací.

Najnižším stupňom života je život rastlín, život vegetatívny. Životná činnosť sa tu vyčerpáva prijímaním a spracúvaním potravy, vzrastom a určitým plodením, rozmnožovaním sa. Nedá sa tu hovoriť ešte o poznaní. I keď činnosť prebieha veľmi cieľuprimerane a pravidelne, nedeje sa to na základe vlastného poznania, ale na základe poznania Toho, ktorý „ustanovil prírodu“.⁶ Možno tu pozorovať sklony

⁴ S. t. I, 18, 1.

⁵ P. Siwek: *Psychologia metaphysica*, Romae 1939, p. 45-46.

⁶ S. t. I, II, 26, 1.

k tomu, čo je pre vec vhodné, čo jej prospieva. Na tom základe niektorí spisovatelia (napríklad Maaterlink) hovoria o láske rastlín. Sú to v skutočnosti len uskutočňovania cieľovosti, ktoré — ako veľmi vzdialené obdoby skutočnej lásky — možno nazvať „prírodnou láskou“.⁷ V tom smysle prichádzajú do úvahy priamo udivujúce zjavy, ktoré sa vyskytujú pri hľadaní a zaisťovaní životných podmienok ako aj pri rozmnožovaní.

V živote zvierat možno pozorovať podobné životné prejavy ako u rastlín, pravda, prejavujúce sa vyspelejším spôsobom; ale nadto stretávame sa tu s celkom novou životnou činnosťou. Je to činnosť smyslov. Na jej základe hovoríme u zvierat o živote senzitivnom, smyslovom. Stretávame sa tu so zachytávaním skutočností, ktoré sú mimo živočícha. Prostredníctvom smyslov dosahuje sa vonkajší svet a privádza sa do vedomia. Ide tu teda už o skutočné poznanie. Smyslové poznanie je ešte hodne nedokonalé. Obmedzuje sa len na konkrétne jednotlivosti: „...poznávacía sila je úkonom telesného orgánu, totiž smyslu. A preto predmetom každej smyslovej schopnosti je tvar (forma), nakoľko jestvuje v telesnej hmote... A preto... každá schopnosť smyslovej časti poznáva len jednotlivosti.“⁸ Na základe smyslového poznania vzniká u živočíchov príklon k tomu, čo je im dobré, čiže smyslová láska. Toto „chcenie“ dobra sa tiež obmedzuje len na konkrétne veci. Je odpoveďou na príjemné podráždenie smyslov. Širšie sa nenesie. Je bez slobody.

U človeka, ako vieme z vlastnej skúsenosti, jestvujú životné prejavy vegetatívne a senzitivné, ale to nie je v našom živote to špecificky ľudské, čo nás vlastne robí človekom. Konštatujeme u seba všetky tie zjavy, ale ešte niečo viac. Naše poznanie dostáva, pravda, údaje

⁷ Tamtiež.

⁸ S. t. I, 85, 1.

o vonkajšom svete cez smysly, ale neostáva pripútané na jednotlivé konkrétnosti. Zasahuje tu nový činiteľ — rozum, schopnosť nadhmotného poriadku. Abstrahuje od konkrétnosti, jeho domovom je „bytie a pravda vo všeobecnosti“.⁹ Podľa toho poznania riadi sa aj naša láska. Vie sa povzniesť nad konkrétne dobro a vie sa niesť za dobrom vo všeobecnosti.¹⁰ Voči jednotlivým čiastočným dobrám si zachováva určitú indiferenciu, odstup. Je slobodná. Rozumová činnosť slobodnej vôle, láska, ktorá zahrnuje v sebe samo chcenie s patričným citovým sprevádzaním, pramenia u človeka z nadhmotného princípu, z duše. Prejavuje sa nimi tretí stupeň prirodzeného života, duševný život.

Na duševný život nadväzuje nadprirodzený život, ako prejav nadprirodzeného organizmu u človeka, ktorý dostal nadprirodzené dary. „Nová príroda“ človeka vykonáva prostredníctvom schopností, preniknutých vliatymi ctnosťami, novú životnú činnosť. Nadprirodzeným životom treba teda rozumieť „činnosť, ktorou človek, pozdvihnutý k nadprirodzenému cieľu intuitívneho videnia Boha a ozdobený milosťou i ctnosťami, čím nadobúda úmernosť k tomu cieľu, k tomuto cieľu slobodne speje“.¹¹ Pre tento život máme výraz duchovný život, berúc tento zvrat v najvlastnejšom smysle (*vita spiritualis*). Bežná reč vyhradzuje tento termín na označenie nadprirodzeného života, ktorý sa vyvíja v intenzívnej miere.¹²

Vznešenosť nadprirodzeného života nám lepšie vynikne, keď si uvedomíme jeho pôvod, odvodenie a jeho konečné dovŕšenie.

Boh, čistý duch, od večnosti poznáva vyčerpávajúcim poznaním svoju dokonalosť, neko-

⁹ S. t. I, 82, 4 ad 1.

¹⁰ S. t. I, 64, 2.

¹¹ J. de Guibert: *Theologia spiritualis*, Romae 1939, p. 2.

¹² Porov. Lercher: *Institutiones th. dogm.*, Oeniponte 1942, IV/I, p. 446.

nečné bohatstvo svojej podstaty. Týmto nekonečne prenikavým poznaním sa plodí Slovo Božie, druhá božská osoba, Syn Boží, spolupodstatný s Otcom. Medzi Otcom a Synom na základe poznania nekonečnej vzájomnej dokonalosti pulzuje od večnosti nekonečná Láska, ktorou je Duch svätý. Najvyššie tajomstvo našej viery, život najsvätejšej Trojice, sa nám tým poňatím aspoň trochu priblíži. Ostáva pre nás stále nedostupným, ale keď nám najväčší teológovia hovoria, že je to život, ktorý sa prejavuje nekonečne dokonalým Poznaním a nekonečne dokonalou Laskou, je to niečo podobného, ako keby nám niekto nad ránom odhalil pohľad na prvé náznaky svtania.¹³ Z nevyspytateľnej štedrosti božej sa nám život najsvätejšej Trojice približuje a stáva dostupným. Keď nás Boh milosťou posväcujúcou robí účastnými na svojej prirodzenosti, dáva nám predpoklad, aby sme sa stali účastnými aj na činnosti, ktorá z tejto prirodzenosti pochádza, teda na živote božom. Kým v Bohu, ktorý je absolútne jednoduchý, je táto činnosť samou božou podstatou, u nás pramení z milosti posväcujúcej a bezprostredne ju konajú vliate ctnosti. Naš nadprirodzený život nie je teda nič iného ako účasť na Poznaní a na Láske najsvätejšej Trojice, tajomstvo účasti na živote božom.¹⁴ Nestvorený život boží sa presadzuje do nás stvorenou účasťou na ňom. Sme naozaj deti božie.

Svojím pôvodom je teda náš nadprirodzený život účasťou na živote božom. Vznešenejší dar nám Boh nemohol dať. A k čomu tento život smeruje?

Ako sme videli, naším životným cieľom je v skutočnosti nadprirodzený cieľ, večný život v blízkosti božej. Večný život bude spočívať vo videní Boha „s tváre na tvár“ a v láske, zodpovedajúcej tomuto priamemu poznaniu. Na

¹³ Porov. S. t. I, 34; 37.

¹⁴ S. t. II-II, 24, 2 ad 1.

cestu, ktorá má vyústiť vo večnej blaženosti, dostávame sa znovuzrozením pre nadprirodzený život. Preto svätý Tomáš nazýva život v milosti posväcujúcej semenom slávy, z ktorého — podobne ako zo semena strom — má vyrásť večný život.¹⁵ Medzi životom milosti a životom vo večnej sláve niet druhového rozdielu: „Milosť a sláva sú toho istého druhu, lebo milosť nie je ničím iným ako istým počiatkom slávy v nás.“¹⁶ Bude to teda ten istý život, ktorý máme v zárodku už teraz, ale privedený k svojmu plnému rozvoju. Pravda, miesto nepriameho poznania vierou nastúpi priame videnie vo svetle slávy a miesto nádeje večné vlastnenie Boha. Náš večný život začína teda už tu na zemi nadprirodzeným životom. V tom smysle Kristus hovorí: „Kto verí v Syna, má večný život.“¹⁷ Podobne vyslovuje sa o Eucharistii: „Ak nebudete jesť telo Syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe život večný.“¹⁸ Veľmi zreteľne vyslovuje túto pravdu aj svätý Pavol: „Darom milosti božej je život večný v Kristu Ježišovi, Pánovi našom.“¹⁹ Náš nadprirodzený život znamená takto už tu na zemi počiatok večného života. Toto poňatie duchovného života má dôležité praktické dôsledky. Od semena sa priamo žiada, aby sa rozvíjalo postupne a neprestajne, až kým nevyrastie z neho riadny strom. Inakšie jeho rozvoj nie je normálny. Ak ostane zakrpateným, pociťuje sa to ako nedostatok, ako voľačo nenormálneho. Obdobne sa vec má mať aj s naším nadprirodzeným životom. Má sa ustavične rozvíjať a mohutnieť až po život vo večnej sláve. Niet stupňa, na ktorom by sme si mohli povedať, že sme už na dostatočnej výške. Preto aj najvyššie stupne du-

¹⁵ S. t. I-II, 114, 3 ad 3.

¹⁶ S. t. II-II, 24, 3 ad 2.

¹⁷ Ján 3, 36.

¹⁸ Ján 6, 54.

¹⁹ Rim. 6, 23.

chovného života, ktoré už tvoria mystiku, treba pokladať aspoň de iure za normálne výstupy nadprirodzeného života.²⁰

Mnohí dnešní ľudia uspokojujú sa živočíšnou životnou úrovňou. Stačí im smyslové vyžívanie sa. Aký to biedny stav! A aké biedne konanie! Veď prakticky to znamená dôsledne hľadanie len toho, čo príjemne dráždi smysly. Tu má základ surový egoizmus dnešnej doby. Kresťanský život je nepomerne vyšší. Nič lepšieho a vyššieho nemôže ľudstvo miesto neho nájsť. Ide len o to, aby sa ten vznešený život aj dôsledne uplatňoval.

²⁰ Garrigou-Lagrange: *Perfezione cristiana e contemplazione*, Roma 1933, p. 131.

O viere.

Dr. Ján Mastylak, CSsR.

Bohoduchý apoštol Pánov nás uistil, že naša viera je tým víťazstvom, ktoré premohlo svet.¹ My však sme svedkami, že toto víťazstvo nie je údelom všetkých kresťanov pokrstených, najmä nie všetkých študentov. Český spisovateľ Karel Havlíček vydal svedectvo stroskotancom vo viere, keď vyznal o sebe:

„Když jsem proběh školy,
byl jsem atheista,
nevěřil jsem v Boha
a Ježíše Krista.“

Ano, mnoho kresťanov vzdalo sa záruky svojho víťazstva tým, že dalo v sebe oslabiť svätú vieru alebo aj zhasnúť jej svetlu. Moderné myslenie upadlo zčasti do bahenného materializmu alebo do teatraálneho „heroického“ ateizmu s jeho samobytnou úzkosťou.² Vyslobodenie z tejto priepasti možno nájsť naozaj

¹ Ján 5, 4.

² Die Angst an sich u Martina Heideggera.

len vo vznešenej a „heroickej“ viere náboženskej.

I.

Čo je to viera? Kedy veríme?

Veríme, keď voľajaké vyslovenie, tvrdenie prijímame čiže uznávame za pravdivé pre svedectvo druhého a nie pre vlastný vhlad do pravdivosti vyslovených vzťahov, ktoré tvoria obsah spomenutého vyslovenia (v elementárnom prípade ide o vzťah medzi subjektom a predikátom, podmetom a výrokom súdu alebo vety). Takáto viera v legitímnom prípade je legitímnym zdrojom poznania (mimo skúsenosti a rozumového vhladu alebo usudzovania), zdrojom poznania v živote prirodzenom rovnako ako v živote nadprirodzenom. Spomeňme si len na výučbu, výchovu, denný styk, život náboženský! Nechciet uznať túto základnú skutočnosť ľudského jestvovania je priam znamením rozumovej porážky, straty duchovného sebacitu, oslepenia alebo aspoň slepnutia. Rozumný človek poznáva, že svojím rozumom nemôže všetko poznať a preniknúť. Čím je dakto múdrejší, tým viac to poznáva a uznáva. Je naozaj nemalá múdrosť vo výroku Sokratovom, paradoxne zahrotenom: „Oida hoti uden oida — viem, že nič neviem“, ako aj v „Ignoramus et ignorabimus“ Du Bois - Reymondovom.³ „Čo vieme, je ako kvapka, čo nevieme, ako oceán“ (Newton).⁴ „Náš rozum má sa k predmetu vedenia tak, ako sa má naše telo k hmotnej rozsiahlosti sveta... Posledný krok rozumu je

³ V reči *Ueber die Grenzen der Naturerkenntnis*, Lipsko 1872. — Ani filozofia vôbec nemôže neuznávať epistemologický význam viery. Porov. heslo *Glauben* v *Eislerovom Lexikon der philosophischen Begriffe*. Tiež Kaz. 3, 11. — O dosahu ľudského poznania u nás uverejnil celú knihu Dr. *Alexander Spesz: Hranice poznania*, Bratislava 1941.

⁴ Ľutujem, že nie je mi práve možné preveriť niektoré texty, ktoré uvádzam. na origináloch.

poznanie, že je nesmierne množstvo vecí, ktoré prevyšujú chápacosť rozumu: rozum je jednoducho príliš slabý, aby ich poznal. Ak však už prirodzené veci prevyšujú rozum, čo povedať o nadprirodzených?" (Pascal).

Rád by som videl jediného rozumného človeka, ktorý by to mohol úprimne zapierať alebo len o tom pochybovať.

II.

Ľudský rozum má teda svoje medze, svoje hranice. I vo svojom najsmelšom vzlete začne raz narážať krídlami na ťažké alebo nehybné predely sta vták na steny klietky.

Jednako nesmieme zaznávať alebo podceňovať poznávaciu dynamiku a nosnosť ľudského umu. Všetko môžeme aspoň postupne poznať, hoci spôsobom nedokonalým a obdobným.

Je to hriech proti prírode chcieť obmedzovať činnosť ľudského rozumu na ploché formy samého myslenia a nepripustiť transsubjektívne žiarenie ľudskej inteligencie, zamierenej na súcno reálne, objektívne; je to hriech noetického idealizmu, subjektivismu, imanentizmu. Rovnako chybí proti prírode ľudského rozumu, kto jeho činnosť chce vyčerpať sdužovaním a prežívaním smyslových vjemov (asociанизmus, senzualizmus) alebo kto nedovoľuje ľudskému umu preraziť začarovaný kruh prírody a povzniesť svoj zrak k bytosti mimoprirodnej, nadsvetovej. To robí zčasti agnosticizmus a úplne náboženský imanentizmus, naturalizmus, tobôž materializmus. Veď „poznanie prírody — hovorí Johannes Reinke — vedie nevyhnutne k idei Boha a práve podľa zákona príčinnosti sme si, ako som presvedčený, tak istí jestvovaním Boha, ako sme si istí jestvovaním prírody“.⁵

⁵ Kielský prírodovedec venoval otázke celú knihu: *Dr. Johannes Reinke, Naturwissenschaft, Weltanschauung, Religion*. Bausteine für eine natürliche Grundlegung des Gottesglaubens, 2.—3. vyd., Herder 1925.

Poznávacia presaznosť a poznávací dosah ľudského rozumu vzhľadom na existenciu Boha sú také vlastné ľudskej duši, že ak nemáme čo robiť s prírodným podnormálom, len proti-prírodným zásahom vonkajším („výchovou“) alebo protiprírodným prostopašným konaním vlastným („sebavýchovou“) môžu byť na kratší alebo dlhší čas potlačené.⁶ Praktický a rozumný Riman, akým bol Cicero, ktorého možno vziať takmer za typický exemplár pre laboratórne pokusy s ľudskou prirodzenosťou, hovorí: „Že Boh je, je také zrejmé, že by som zapochyboval o zdravom rozume toho, kto by to chcel zapierať.“⁷ Vedenie o Bohu je ľudskej duši dané od počiatku ako výbava.⁸ Áno, „márni veru sú všetci ľudia, v ktorých nielo známosti Boha a ktorí z tých dobrých vecí, ktoré vidíme, nemohli poznať toho, ktorý je...“⁹ Preto len „nesmyselný riekol vo svojom srdci: Nieto Boha“!¹⁰

Bohapoznávacia dynamika stvoreného rozumu je vari nevyhnutná vlastnosť, ako by nevyhnutný dôsledok samého jeho pôvodu, samej príčinnej závislosti stvorenstva od Stvoriteľa. Je azda len aktívnou aktualizáciou (*actus secundus*) skutočného, reálneho pomeru tvora a Tvorcu. Svätý Tomáš nebál sa odvážnej vety, že každý poznávací úkon tvora, idúci od tvora hoci aj k tvorovi, vo svojom rozvinutí a pre-

⁶ Pozoruhodný rozbor príčin nevery podľa G. Charlesa v *Nouvelle Revue Théologique* 1946, č. 2, podáva Dr. Jozef Kubalik v *Časopise katol. duchovenstva*, Praha, 1947, 287—290.

⁷ Cicero, *De nat. deorum*, 2, 16, 44; *Esse igitur deos ita perspicuum est, ut id qui neget. vix eum sanae mentis existimem*; podobne *Munucius Felix*, *Octavius*, 17, 18.

⁸ *Tertullian, Adv. Marcionem* 1, 10, PL 2, 257 (282); známe je jeho zvolanie: „O testimonium animae naturaliter christianae!“, *Apologeticus* 17; 1, 377 (433).

⁹ *Múdr.* 13, 1.

¹⁰ *Žalm* 13, 1.

dĺžení dotýka sa Boha a nemôže ho obísť: Omnia cognoscentia cognoscunt implicite Deum in quolibet cognito.¹¹ Lord Kelvin (William Thomson), súhlasne zvolený na sjazde učencov v Paríži roku 1900 za ich čestného predsedu, vyjadril to isté len inými slovami: „Nebojte sa byť nezávislými mysliteľmi! Ak myslíte dostatočne silne, budete vedou prinútení veriť v Boha, čo je základom každého náboženstva. Poznáte, že veda nie je nepriateľkou, lež pomocnicou náboženstva.“¹² Louis Pasteur celkom kategoricky vyhlásil o bezbožnom materializme: „Svet sa raz bude smiať hlúposti našej modernej materialistickej filozofie. Čím viac študujem prírodu, tým s väčším úžasom a obdivom stojím pred dielom Stvoriteľovým.“

Ak sú takí, ktorí nepoznávajú Boha, sú veru na poľutovanie. Aj indická múdrosť s tým súhlasí. „Upanišady hovoria: Človek sa stáva pravdivým, ak vie v tomto živote postrehnúť Boha; ak nie, je to pre neho najväčšie nešťastie.“¹³

Jednako do tohto nešťastia neupadá celkom a nenávratne nijaká duša dobrej vôle. „Každej duši, i takej, ktorá nepozná meno božie, i takej ktorá je vychovaná v ateizme, každej duši milosť podáva za predmet poznania a lásky onú absolútne dobrú Skutočnosť, ktorá zasluhuje si našu celú lásku a ktorá je schopná spasť náš život; za predmet poznania a lásky, ktorý duša jednako miluje, nech si ho predstavuje pod akýmkoľvek menom... Ak ona duša, rozhodujúca sa pre túto Skutočnosť, ponúkanú milosť neodmietne, vtedy nejasne verí v pravého Boha a naozaj si volí pravého Boha, hoci túto svoju vieru v pravého Boha z úprimného omylu, za-

¹¹ De veritate q. 22, a. 2 ad 1.

¹² V prednáške z roku 1903: Veda a náboženstvo.

¹³ *Rabindranath Tagore, Sádhaná*. Naplnění života. Preložil a úvod napísal F. Balej, Kladno 1917, 2. vyd., str. 173.

vineného prijatou výchovou a spôsobeného nezavineným prináležaním k niektorému ateistickému systému, pojmove spracúva do formuliek, Boha zapierajúcich. Statočný ateista i tak proti svojej vlastnej zdanlivej voľbe skutočne volí Boha za cieľ svojho života."¹⁴

Gnózeologický teotropizmus človeka čiže zamierenie ľudského poznania k Bohu filozoficky rozvinul *J. Maréchal*, SJ, *Le point de départ de la métaphysique. Leçons sur le développement historique du problème de la connaissance. Cahiers V.: Le thomisme devant la philosophie critique*, Lovaň-Paríž 1926.¹⁵

III.

Ľudský rozum má teda svoju slabosť i svoju silu, svoje hranice i bezmedznosť. Vie zvládnuť aj ozrutné domény poznania a vedenia. Táto sila i slabosť nie je u jednotlivých ľudí kvalitatívne ani kvantitatívne rovnaká. Čo jeden poznáva vedením, druhý to môže niekedy poznať iba vierou.

A čo, keď človek niečo vie? Môže to spolu aj veriť?

Túto otázku si so záujmom kládli bohovedci, ktorým záležalo na tom, aby ustálili rozhranie medzi vierou a vedou.

Svätý Tomáš Akvinský to zapieral, nakoľko vo svojej duchovnej vyhranenosti bral výmer vedenia i viery záporne: ak niečo viem, vidím, poznávam to bezprostredne, už to mám poznaté a viera už mi nemôže podať to, čo už mám získané: tu vôbec nie je miesta pre vieru. Teda

¹⁴ *J. Maritain - V. Gaja, Kresťanský humanizmus*, Praha, Universum 1947, str. 74 (s malou úpravou).

¹⁵ O poznaní Boha nedávno písal krátko aj *Dr. Jaroslav Beneš* v knihe: *Duch a hmota v teorii poznání*, Praha, Rupp 1946. — Na Slovensku *Dr. Juraj Šimalčík* v knihe: *Vesmír a Boh*, Trnava 1944 a *Dr. Cyril Dudáš, Hľadanie Absolútna*.

u Anjelského učiteľa prevláda v ponímaní stránka poznávacia, kognoscitívna. Čo viem, to *vidím*, čo verím, to *nevidím*. Preto podľa neho to isté nemôže ten istý subjekt súčasne veriť i vedieť;¹⁶ veď viera je dôkazom toho, čo nevidíme.¹⁷

Jeho veľký antagonista bl. Duns Scotus pripúšťal možnosť to isté vedieť i veriť. K tomu, čo mi podáva veda, ma privádza aj viera. Viera má svoju cestu i svoju účinnosť. Keď predmet poznania, získaný vedou, aj verím, viera, pravda, nepodáva mi tu nič nového, nakoľko ide práve o ten istý predmet, ale ten istý predmet, tú istú pravdu mám teraz nielen silou vedenia, lež aj silou verenia, takže teraz tú pravdu mám dvojnásobnou cestou s dvojnásobnou istotou: s istotou vedy i viery. Vidno, že tu vystupuje do popredia nie tak stránka poznávacia, kognoscitívna ako u svätého Tomáša, ale stránka istoty, certitudinálna.

Obidvaja vodcovia majú svojich nasledovníkov.

Nech sa prikloníme ku ktorejkoľvek strane, isté je, že úloha viery v hľadaní a nájdení pravdy čiže aletologická funkcia viery, je nepominuteľná. Sám svätý Tomáš tvrdí, že jestvuje povinnosť veriť to, čo možno dokázať prirodzeným rozumom, a to z trojakého dôvodu: „1). aby človek *skôr* dospel k poznaniu božskej pravdy; lebo veda, ktorá dokazuje jestvovanie Boha a iné také pravdy, podáva sa ľuďom až na koniec po mnohých iných predbežných vedách: a tak by človek prišiel k [vedeckému] poznaniu Boha iba po dlhom čase svojho života; 2). aby poznanie Boha bolo *všeobecnejšie*; lebo mnohí nemôžu robiť pokroky vo vede buď pre iné zaneprázdnenia alebo pre nevyhnutnosti

¹⁶ Porov. zvl. S. t. 2-2, q. 1, a. 4 et 5: *Utrum obiectum fidei possit esse aliquid visum. — Utrum ea, quae sunt fidei, possint esse scita.* K tomu paralelné miesta.

¹⁷ *Zid.* 11, 1.

časného života alebo tiež pre tuposť v učení; tito ľudia by prišli vôbec o poznanie Boha, keby im božské veci neboly predložené spôsobom viery; 3). pre *istotu*; lebo ľudský rozum je veľmi nedostatočný v božských veciach; toho znamením je okolnosť, že filozofovia, ktorí skúmajú ľudské veci prirodzeným bádaním, v mnohom poblúdili a si odporovali; aby teda poznanie ľudí o Bohu bolo nepochybné a isté, bolo treba, aby im byly božské pravdy podané spôsobom viery, ako by povedané od Boha, ktorý nemôže luhat'.¹⁸

A tak už sme pripravení počúvnuť hlas boží... „Mnoho ráz a rozličným spôsobom hovoril volakedy Boh otcom ústami prorokov, ale teraz v poslednom čase prehovoril k nám v Synovi, ktorého ustanovil za dediča všetkého...“¹⁹ Slovo božie prijímame s vierou náboženskou.

IV.

Čo je náboženská viera? Čo znamená veriť?

Veriť znamená neochvejne súhlasíť v rozume s božím zjavením, s božím slovom, a to pre božiu neomylnosť a pravdovravnosť, slobodne, ale pod vplyvom božej milosti. Veriť znamená toľko ako podrobiť sa Bohu v základoch rozumnej ľudskej prirodzenosti, znamená zapojiť rozum do rozumu božieho, do rozumu Kristovho, ktorý žije v Cirkvi. Úkon viery je teda nevyhnutne pravdivý (*essentialiter verus*), lebo svojím obsahom kotví v Bohu a je podmienený pomocou božej milosti. Keď niekto mylne pokladá za božie zjavenie nepravdu, taký nemá božskú vieru, hoci si získava zásluhy pre ochotu veriť a poslúchať Boha. Treba vopred skúmať a zistiť, či spomenutý predmet a výrok je naozaj Bohom zjavený (zistiť *motivum credibilitatis*), aby naša viera bola rozumnou

¹⁸ S. t. 2-2, 2, 4.

¹⁹ Žid. 1, 1.

obetou Bohu, rozumnou poslušnosťou (logiké latreia, rationabile obsequium, Rim. 12, 1 v prispôbenom smysle bohovedcov). „Nie každému duchu verte, ale skúmajte duchov, či sú z Boha!“²⁰

No, aby osihotený človek bol ušetrený krušného hľadania a poblúdenia, Kristus založil Cirkev, „stĺp a základ pravdy“,²¹ aby neomylné hlásala, čo Boh zjavil a že to zjavil. Obsah viery však prijímame bezprostredne pre neomylnú autoritu božiu (evidentia extrinseca fidei). Teologická viera nie je výslednicou čisto ľudského myslenia. Ano, viere v zásade chýba vnútorná zrejmosť (actus fidei essentialiter obscurus). Poklad viery sa nám podáva vo viac menej nepriehľadnom obale, ktorý sa s neho strháva až za nebeským prahom. Ale autorita božia zaručuje vnútornú pravdivosť s absolútnou istotou (actus fidei essentialiter firmissimus) — a prijatie tejto autority s našej strany je uctením Boha. Nedostatočné poznanie obsahu zjavenia a predbežných vonkajších pohnútok verenia (motiva credibilitatis) udržuje zástupy inovercov a pohanov v povážlivej vzdialenosti od katolíckej pravdy.

Keďže obsah božskej a nadprirodzenej viery má pre rozum len vonkajšiu zrejmosť, človek nie je nútený veriť, ale môže sa pre vieru slobodne rozhodovať. Mimo toho plnosť viery nie je len holé prisviedčanie rozumu k zjavenej pravde, ale aj vstup do evanjeliového poriadku a úplne odovzdanie seba Bohu Spasiteľovi.²² Prirodzenosť však, podrobená zákonu hriechu,²³ denne vyslovuje svoje veto proti zákonu viery a milosti. Tu treba sa slobodne a dobrovoľne podrobiť. „Ak veriť nechceme, veriť ani ne-

²⁰ 1 Ján 4, 1.

²¹ 1 Tim. 3, 15.

²² To účinne ukazuje medzi inými P. Prat, S. J., La théologie de saint Paul, 2. sv., 3. vydanie 1913.

²³ Porov. List k Rimanom.

budeme."²⁴ Ani nadprirodzená pomoc božia, ktorá je nevyhnutná pre božskú vieru, nezba-vuje človeka slobody. Úkon viery je podstatne slobodný (essentialiter liber). Táto sloboda bola dogmatizovaná na sneme tridentskom (1545-63) a vatikánskom (1869-70).

V.

Slobodnému prijatiu synovstva božieho odporujú v ľudstve dve tmavé sily, ktoré vystupujú niekedy s elementárnou bezohľadnosťou: pýcha a rozkošníctvo. Pýcha v tisícorakej podobe: od márnomyseľnej samofúbosti až k démonickému „Ni Dieu ni Maître! — Non serviam!“ Človek sa ženie za sebaurčením, sebatvrdením, stavia seba za stredisko, strebod vesmíru a bráni sa každej heteronomii, aj teonomii, ku ktorej hlási sa náboženská viera v presvedčení, že slúžiť Bohu znamená kráľovať. Týmto prúdom dávajú sa najskorej strhúvať povahy energické, tvrdé, intelektuálov veľkého formátu — alebo obmedzeného rozhradu.

Povahy mäkké, receptívne, umelci a ženy sú, zdá sa, menej vystavené nebezpečenstvu absolútnej pýchy (márnomyseľnosti áno), ale zato tým ľahšie podliehajú hedonizmu.

Pýcha a rozkošníctvo mávajú najtragickéjšie následky v poriadku milosti, ktorú brzdia a znemožňujú. A predsa viera je milosť a dar boží. Spasiteľ sám vyčítal tento vzťah: „Akože môžete veriť vy, ktorí sa navzájom oslavujete, a nehľadáte slávu od samého Boha?“²⁵ K Herodesovi neprehovoril ani slova. Boh pozvoľna volá slabšie a slabšie, až nakoniec azda celkom ustane. A to je najstrašnejší trest, byť opustený od Boha a ponechaný sám na seba.²⁶

²⁴ *Vladimír Soloviev, Základy duchovného života*, Praha 1923, str. 22.

²⁵ Ján 5, 44.

²⁶ Porov. Rim. 1, 24.

Naproti tomu pokora, pokánie a mravná čistota sú najlepšimi predpokladmi pre prijatie viery. Treba uznať vlastnú obmedzenosť a relatívnosť a volať o pomoc k Bohu. Treba odkryť úprimne pred Bohom svoje hriechy a robiť pokánie, aby sa priblížilo božie kráľovstvo. Krotiť nízke pudy a zachovať si smysel a otvorenú myseľ pre mravné krásy. To je povinnosť a možnosť všetkých. Bolzano, Bergson i Chesterton sú vhodným subjektom pre vieru. Ani muž fyziognómie Feidiovho vládcu Olympu a Michelangelovho Mojžiša nie je vylúčený z poriadku viery a milosti, lebo milosť neruší prirodzenosť, ale ju predpokladá, zdokonaľuje a povznáša.

V zdokonalení a povznesení prirodzenosti až k účasti na živote božom je blaženosť, je šťastie.

VI.

U katolíckeho študenta je najdôležitejšia *otázka zachovania a zveladenia svätej viery.*

Boh nám vhodil perlu viery do klína bez nášho spolupôsobenia. Naše detstvo sa zväčša rozvíjalo v jasnej atmosfére kresťanstva. Ale jasná obloha detskej viery sa raz možno veľmi hrozivo zachmúri. Rokom 14.—15. vpláva loďka života do búrlivého pásma na mori; 16.—18. rokom ju zachváti vari aj prudký orkán. Ak voľakto neprežíval krízu na strednej škole, azda bude ňou prekvapený na vysokej škole.

Dospievajúca mládež býva zahrňovaná prílivom zvláštnej sily, uvedomuje si prirodzené dary života a tu sa môže — ak nie je dosť opatrná — dať strhnúť neskrotenými prirodzenými živlami a postaviť sa na protipól ducha a Boha. Viera sa vymyká z rozumu, srdca i konania. Detská forma viery už nestačí stvárniť celú bytosť, ak tiež neprejde do tvaru dospeleho, mužného. Svätý Pavol vyznal o sebe:

„Keď som bol dieťa,
hovoril som ako dieťa,

smýšľal som ako dieťa,
usudzoval som ako dieťa.
Keď som sa stal mužom,
zanechal som detské spôsoby."²⁷

V tom sa mu aj my máme pripodobniť. Aby sme vošli do nebeského kráľovstva, musíme byť, pravda, deťmi;²⁸ no apoštol nám hovorí, že nemáme byť deťmi myslou, ale v zlom máme byť deťmi, zato myslou máme byť dospelými.²⁹ Otto Karrer toto duchovné detstvo vo vzťahu na náboženstvo nazval „ungetrübte seelische Empfänglichkeit des reinen Kindesmenschen“.³⁰ Ak teda chceš si zachovať a zveľadiť svätú vieru, usiluj sa vždy viac ju poznávať v jej jednotlivých pravdách osve i vo vzájomnom súvisi nadprirodzenom i nadprirodzeno-prirodzenom, ale „ži tiež podľa svätej viery, ostaň pokorného a čistého srdca, chráň sa skazonosného čítania a vôbec prostredia, ktoré by mohlo ohroziť tvoju vieru a jej predpoklady“.³¹

A ešte o jednej veci treba sa tu zmieniť. Mladé a citlivé duše podliehajú ľahko cudzím vplyvom. Mladý študent, nedomýšľajúci od predpokladov po dôsledky, mohol by byť silne pokúšaný proti viere, ak by sa dostal do okruhu vplyvu a pôsobnosti ľudí, ktorí sa pokladajú za inteligentných a ktorí sú pritom nepriateľskí viere alebo ľahostajní k nej. Najmä ak týchto neveriacich a málo veriacich je pomerne alebo absolútne mnoho, ich príklad pre kresťanskú mládež môže byť tým zvodnejší.

²⁷ 1 Kor. 13, 11.

²⁸ Mat. 18, 3-4.

²⁹ 1 Kor. 14, 20.

³⁰ Otto Karrer, *Das Religiöse in der Menschheit und das Christentum*, Herder 1934.

³¹ Praktické rady podáva aj *Tihoměr Tóth, Nábožný mladík*, Trnava 1941. — Z najnovších kníh možno odporúčať: *Jakub Balmes, Kriterio aneb umění dospěti pravdy*, (preklad), Praha, Francel 1947; *Dr. Konstantin Miklík, CSsR, Kritické studium*, Tasov, M. Junová, 1947.

No nie je ťažké hľadať a nájsť príčiny nevery alebo malej viery v nedostatku niektorého predpokladu náboženskej viery, ako sme to naznačili v hore uvedenom rozbere. I keby neveriaci a málo veriaci mali inteligenciu, predsa stratili pravdu. A keby azda boli čistými charaktermi, ich inteligencia akiste nebola by dost pribojná a neprenikla by až po korene vecí a súcna, k Súcnu. Doista neboli by priekopníkmi ľudskej inteligencie, hoci na určitom obmedzenom úseku ľudskej činnosti môžu znamenať mnoho. No podmetom hrozného „beda!“, ktoré vyslovil Spasiteľ nad tými, čo dávajú pohoršenie, môžu byť v plnom rozsahu aj oni.

Protestantský prírodovedec Dr. Dennert skúmal (okolo roku 1900) s náboženského stanoviska asi 300 slávnych prírodovedcov a lekárov všetkých čias a zistil, že 92 percent ich sa priznávalo k viere v Boha. Učenci, ktorí modernú prírodnú vedu priam založili, hlásali sa otvorene ku kresťanstvu. V našom storočí pokračuje rozbiehanie pút, do ktorých chcel ľudského ducha a prírodnú vedu spútať pozitivistický a mechanistický svetový názor.³² „Je pozoruhodné, — píše N. O. Losskij — že za našich čias mnohí vynikajúci učenci píšu knihy na obranu idey jestvovania Boha, nesmrteľnosti duše, slobody vôle. Poukážem aspoň na tieto mená: Compton, Eddington, Millikan, Noüy. Vyplňujú sa slová

³² Porov. Bernhard Bavink, *Die Naturwissenschaft auf dem Wege zur Religion*, 3. vyd., Frankfurt a./Main 1934. — Som rád, že môžem poukázať na články v našom časopise: *Fulton Oursler, Najnovší svedok Boha — biolog, Nová práca* III, 1947, č. 11, str. 665-669; *Credo amerického vedca, tamtiež*, č. 12, str. 750-752; tiež na reč *Gilsonovu, Kresťanstvo a intelektuáli*, tamtiež, str. 524-534.

³³ Myslím, že sa nepreviňujem proti diskretnosti, keď citujem tieto slová zo súkromného listu *Nikolaja Losského*, dátovaného 15. XI. 1947 z Ameriky. — Cituje slová Baconove z knihy *Organum Novum*, aphorism. 3.

Baconove, že ak načrú z vedy málo, veda odvádza od Boha, ale ak zaberú hlbšie, veda privádza k Bohu."³³

A keby sa aj niekomu zdalo, že bolestne musí zistiť ako Eliáš za čias Achabových zánik viery v celých krajinách, tu by zaiste aj takému mohol Hospodin ukázať svojich 7.000 mužov, ktorých si vyhradil a ktorí nesklonili kolená pred Baalom!

VII.

Blahoslavený je, kto dobrý boj bojoval a vieru zachoval! S pevnou nádejou smie očakávať veniec spravodlivosti, ktorý mu v onen deň dá Pán, spravodlivý Sudca!³⁴

Svätý Peter nás napomína, aby sme životom i slovom boli „vždy hotoví komukoľvek sa zodpovedať, kto by si od nás žiadal počet z našej nádeje“.³⁵ Najmä každý katolícky vzdelanec má byť obhajcom Kristovej viery vo svete a pred svetom. Za takého sa raz nebude Syn človeka hanbiť pred svojím Otcom a svätými anjelmi!³⁶

A keby sa na nás nepriatelia rútili s fyzickým násilím, aj gesto Arnolda Winkelfrieda shrnúť do svojej hrude kopije nepriateľov, nie aby boli pobití ako u Winkelfrieda, ale aby boli zachránení — aj takéto gesto je víťazstvo, ktoré premáha svet!

³⁴ 2 Tim. 4, 7-8.

³⁵ 1 Pet. 3, 15. — Tento výrok svätého Petra vari inšpiroval konvertitu zo židovstva Helmuta Fahsela k jeho pozoruhodnému dielu *Gespräche mit einem Gottlosen*, Herder 1931.

³⁶ Luk. 9, 26; Mat. 10, 33.

Bliži sa veľkonočný čas, čo so sebou donáša pod smrteľným hriechom záväznú povinnosť hodne prijať Sviatosť oltárnu. Modlitbou a opatrnou láskou získavajme ľahostajnejších pre osožné prijatie sviatosti pokánia a Eucharistie. Nech nám ozaj veľa záleží na tomto sviatostnom apoštoláte! Zbožštené duše — oslávený Boh!

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

III.

Môj duchovný osoh.

Tu uvidíme, že „moja“ svätá omša je zriedlo všetkých mojich duchovných dobier, odpustenia mojich vín, vzrastu milosti, dosiahnutia toho, o čo prosíme, ... a že zo všetkých spasných diel, ktoré môžem vykonať tu na zemi, „moja“ svätá omša je neporovnateľne to, ktoré mi donáša najväčší osoh.

Osoh, ktorý mám zo „svojej“ svätej omše, je konečný.

Z nekonečnej hodnoty „svojej“ svätej omše môžem mať len obmedzený osoh. Ako z oceána, ktorý sa mi vidí bezbrehý, načieram iba *trocha* vody podľa veľkosti pohára, vedra alebo súdka, čo naplňam, tak zo „svojej“ svätej omše, ktorej výhody sú nekonečné pre Boha, prijímam milosti, primerané nadprirodzenému obsahu mojej duše.

Veď chápeme, že taká malá bytosť, ako som ja, nemôže obsiahnuť prehojnosť, ktorá ju zaplavuje; preto keď slúžim „svoju“ svätú omšu, nabieram z nej *to, čo môžem*, nič viacej. Pri každom obetovaní pijem niekoľko kvapiek alebo niekoľko glgov alebo niekoľko dlhých dúškov; ale napájam sa Bohom len podľa svojej prijímacej schopnosti.

Hľa, prečo „moja“ svätá omša, sama v sebe nekonečná, má vzhľadom na mňa konečné účinky.

Dôsledky pre Krista zo skutočnosti, že môj osoh zo svätej omše môže byť len konečný.

Zdá sa, že zisťovanie, ktoré práve robíme o *medziach svojho duchovného osohu*, objasňuje podaktoré hlavné pohnútky božieho plánu v ustanovení omšovej obety.

Konečný ošoh môže ustavične rásť, keď k nemu pridávame iné zisky. Ale aby sme sa zmocnili stále nových ziskov, musíme mať ustavične nové možnosti dosiahnuť ich; naše duchovné imanie tvorí sa na viac ráz.

Keď naša Hlava chcela obohatiť svoje údy nadprirodzenými výhodami, musela teda pre ne rozmnožiť príležitosti na čerpanie zo svojich zásluh. To je jeden z dôvodov, ktoré ju privádzajú na to, aby predlžovala Kalváriu, ju sprítomňovala, pričom nás vyzýva, aby sme s ňou prinášali obeť toľko ráz, koľko len budeme chcieť, žeby sme si každý raz zväčšili *svoj ošoh*.

Taká je úloha svätej omše vzhľadom na údy tajomného tela: umožňuje im vždy väčšiu účasť na zásluhách Ježiša Krista.

No aby oltárne obetovanie mohlo plne uskutočňovať toto rozdeľovanie zásluh Hlavy jej údom, Boh musel jeho prinášanie sprístupniť každému veriacemu. Teda potrebná bola nie *jedna* svätá omša len v *jednom* chráme, napríklad v jeruzalemskom alebo rímskom, ale *sväté omše*, všade, vždy.

Keby vodné prúdy boli tiekly iba v jednom období na začiatku sveta, ich dobrodenia by boli hmlistou spomienkou, ktorá by nedávala napíť sa žijúcim všetkých čias; alebo ešte keby jediný prúd tiekol vždy, ale iba v jednom kraji, akože by si smrteľníci iných zemí uhasili smäd?

Veľtok Kristových zásluh vyviera na Golgote. Svätou omšou zaplavuje svojimi milosťami všetky storočia a všetky krajiny, napája nimi všetky duše všetkých národov po všetky dni ich života.

Teraz vidíme, prečo Kristus ustanovil svätú omšu: najsamprv aby ľudia *nezabudli* na jeho obeť ako na vzdialenú udalosť, na ktorú by mali len veľmi neistú spomienku a z ktorej by ľahko neľahčievali; a potom aby vykupiteľské dobrodenia kríža boli rozdávané každému údu

jeho tajomného tela podľa potrieb času a chvíle, na každom mieste, v každom čase.

Pre tieto dôvody krvavá kalvárska obeta je sprítomňovaná pri „mojej“ svätej omši.

Dôsledky pre mňa z tejto skutočnosti, že duchovný osoh „mojej“ svätej omše môže byť len konečný.

Keď z nemožnosti nekonečne nás zahrnúť vyplývala pre Krista nevyhnutnosť zvečňovať svoju Kalváriu medzi nami, z tej istej nemožnosti vyplývajú pre nás veľmi dôležité dôsledky:

1. Moja účasť v Kristovi rastie každou novou svätou omšou, ktorú slúžim.

Koľko ráz prinášame svätú obetu, toľko ráz sberáme v nej plody, ktoré pripájajú sa k nášmu duchovnému bohatstvu. To chápali svätí, ktorí prejavovali takú ohnivú lásku ku „svojej“ svätej omši. Napríklad svätý Izidor, roľník, pre svoju rannú neprítomnosť uvalil na seba hnev svojho pána a zaslúžil si to, že anjeli nahradzovali ho na poli, kým bol v kostole; svätú Zitu, kuchárku, zastupovali nebeskí duchovia, ktorí vykonávali jej ponížené práce, kým cez svätú omšu uchvátená bola v extáze; sv. Mária Magdaléna Postelská pri svojich prefažujúcich zamestnaniach zúčastňovala sa na všetkých svätých omšiach, slúžených v kaplnke jej kláštora; svätý Ľudovít Mária Grignon z Monfortu chvatne urobil viacej míľ peši, len aby sa dostal do kostola, v ktorom by mohol predpoludním slúžiť „svoju“ svätú omšu, bo farár farnosti, do ktorej ráno prišiel, nespravodlivo odmietol mu dovoľenie slúžiť ju.

2. Moja účasť v Kristovi rastie natoľko, nakoľko slúžením „mojej“ svätej omše zväčšuje sa moja dôvernosť s ním.

Nezdá sa nemožným, že naša účasť na Kristovi môže rásť pri každej svätej omši? Veď keď jediná svätá omša naplňa našu prijímaciu schopnosť, akože nasledujúca k nej voľačo pri-

dáva? Keď si naplním pohár v oceáne a keď ostane plný, nepridám mu už ani jednu kvapku, keď ho do neho znova vnorím.

Táto námietka bola by správna, keby naša prijímacia možnosť ostávala tá istá ako pri pohári. Ale keď „naša“ svätá omša naplňa našu dušu, má ako účinok to, že spolu zväčšuje duchovnú schopnosť.

Veď — ako to nižšie uvidíme — prinášanie svätej obety rozmnožuje v nás lásku, posilňuje našu ctnosť, odstraňuje naše hriechy, slovom rozvíja naše nadprirodzené schopnosti a tým tvorí v nás väčšiu „vnímateľnosť“ Boha. Preto je veľmi dôležité zúčastňovať sa na nej, kedykoľvek len môžeme.

No k častej účasti treba pripojiť akosť. Keď je spasiteľné obetovať *svoju* svätú omšu čo najčastejšie, nie menej naliehavé je obetovať ju čo *najlepšie*, aby mohla vzbudiť v nás čo najväčšie nadprirodzené schopnosti; keďže je nekonečná, nikdy ju nevyčerpáme, nech neviem aké hlboké sú priepasti, čo má naplniť v našich dušiach.

3. Moja účasť na Kristovi nie je zmenšovaná počtom tých, čo slúžia so mnou.

Hoci zisky, ktoré mám zo „svojej“ svätej omše, sú konečné, predsa nerozdeľuje ich počet osôb, ktoré sa zúčastňujú so mnou na jej zásluhách; nezmenšujú sa, keď účasť okolo oltára je hojná, nepribúda ich, keď je zasa malá. Či sa už sám spájam so „svojou“ svätou omšou alebo stovky veriacich ma obklopujú, slúžiac so mnou, neprijímam ani viacej ani menej, ale vždy podľa veľkosti svojej možnosti.

Veď keď svätá omša je nekonečná, môže preplniť všetky miery, ktoré jej dáme naplniť. Keď každá z nich už je vrchovatou mierou, Kristove zásluhy nie sú zmenšené, lebo sú nevyčerpatelné; ostáva ešte z nich na zaplavovanie celého sveta. Naopak, či veľký počet spoluslúžiacich nie je pre Krista dôvod na to, aby dosiahol

od svojho Otca hojnejšie zisky pre každého z nich, a to pre vrúcnosť, čo rozvíňa taký dôležitý diel tajomného tela?

Čo mám rozumieť pod svojim duchovným osohom.

Keď svätá omša vystúpila až do neba, aby vzdala slávu Bohu, zostupuje na zem v rozličných ziskoch.

1. Najsamprv dáva Cirkvi *všeobecný osoh*, bo veď každá svätá omša je obetovaná „v mene Cirkvi“. Zo všetkých svätých omší, slúžených na svete, vylieva sa dobrodenie na celé tajomné telo, od ktorého pohromy sú odvracané, ktorému hojnejšie milosti sú udeľované a ktorého počet údov vzrastá obrátením sa neveriacich a návratom hriešnikov. Cirkev — a teda každý jej úd — je veľká požívateľka bohatstiev svätej omše, ktorá je *jej* dielo a ktorú prináša prostredníctvom kňaza, *svojho* zástupcu.

2. Svätá omša donáša ešte *sprostredkovací osoh*; je to ten, čo zodpovedá úmyslu slúžiacoho kňaza, ktorý ho privlastňuje, komu chce. Je to zisk, ktorý prijíma ten, za koho kňaz slúži svätú omšu.

3. Svätá omša prináša kňazovi *osoh*, ktorý je mu *osobitne* vyhradený ako odmena za jeho úlohu obetujúceho.

4. Naostatok svätá omša prináša *zvláštny osoh*, ten, ktorý z nej prijímajú všetci tí, čo prispievajú dajako na slúženie svätej obety. Tento osoh rastie podľa dôležitosti úlohy, ktorú má každá osoba v obetovaní. Ale nech sa na ňom zúčastňuje či už ako jednoduchý úd Cirkvi alebo ako prisluhujúci, či už ako darca honoráru alebo ako prijímajúci uplatnený úmysel, či už ako pripravujúci oltár alebo zhotovujúci rúcha, osoh vždy je tej istej povahy, čo aj rozdeľovaný v nerovnakej miere.

Rozjímanie! Zkadiaľže ideš? Zo zeme, kde slovo končí. — (Augusta Amiel Lapeyre.)

Myšlienky na rozjímanie.

Dr. Jozef Ligoš.

Očisťovanie Panny Márie.

Tento sviatok je sviatkom sviec. Ich svätenie mi veľa povie.

1. Svätenie.

V prvej modlitbe je všeobecné požehnanie hmotnej sviece. Požehnanie pre tých, ktorí ju budú používať: „aby si bol milostivý všetkým, volajúcim k tebe, ktorých si vykúpil drahocennou krvou svojho Syna“.

Chceme mať túto sviecu vo svojej ruke. Nie však mŕtvu, ale zažatú. Teda zažaté požehnaj! A to už nielen ju. Hlavne mňa zapáľ. Hmotná svieca znázorňuje len mňa. Tak teda, ako som ja zapálil sviecu, názorne volám k tebe, Bože, mňa samého „ráč zanietiť svetlom nebeského požehnania“. A to „svätým ohňom svojej pre-sladkej lásky“. Bože, ty si teda kostolník, ktorý nezapaľuješ hmotné sviece, ale živé sviece, ľudské srdcia. A to zvláštnym zapaľovačom: ohňom božej lásky (druhá modlitba).

Pri tretej modlitbe pristupuje tretia svieca. Hlavná. Tá je: „Ježiš Kristus, svetlo pravé, ktoré osvecuje každého človeka, prichádzajúceho na tento svet.“ Obraciam sa teraz priamo na túto Sviecu. Nechcem byť hocijakou sviecou, ale podobnou ako on. S podobnou úlohou. A jeho úloha bola: „osvecovať, ... nočné tmy zaháňať“. Túto úlohu musí napred vo mne vykonať: „osvietiť slepotu všetkých nepravostí, očistiť duchovný zrak, aby som mohol poznať, čo sa tebe páči a osožné je našej spásy“. A po tejto úlohe: „dosiahnuť nehasnúce svetlo“. To úloha hlavnej Sviece: Krista.

A moja úloha ako sviece?

Napred poznať hlavnú Sviecu. Tak ako Si-meon: „Milosťou Ducha svätého osvietení a po-

učení teba naozaj poznávali a verne milovali" (piata modlitba).

A potom: plniť úlohu hmotnej sviece. Boh už skrze Mojžiša nariadil večné svetlo pred archou. Dnes má byť pred svätostánkom. Nielen mŕtve, ale na prvom mieste živé večné lampy tam majú byť. Budem ňou i ja. Budem sa stravovať v službe svätostánku, oltára. Veď to je hlavná moja úloha! (Štvrtá modlitba.)

2. *Podávanie sviec.* Kňaz ich rozdáva. Veriaci mu bozkávajú ruku, kľakajú pred sviecou a berú ju z kňazských rúk. Držia ju v rukách a berú so sebou domov. To moja úloha: podávať druhým Sviecu-Krista. Takto to vyjadruje Cirkev. Lebo inakšie by nepredpisovala kľaknúť pred sviecou. To nie je len preto, že je na oltári svätostánok. Pokľaknutie v tomto prípade je predpísané, i keby na oltári nebolo svätostánku.

A úloha veriacich: vziať Sviecu-Krista z rúk kňazských, držať ju pevne, aby ona osvecovala moje kroky, moju cestu. A potom ju zaniest do svojho domu, prostredia, továrne, na pole, do školy, všade, kde pracujem, kde sa zdržujem.

3. *Spev.* To ohlásenie, koho materiálna svieca znázorňuje: „Svetlo na osvietenie pohánov..." A potom moja odpoveď na toto oznámenie: „Teraz prepustíš..." To cieľ môjho života: Poznať Svetlo, Spásu, a potom už možno povedať: „Teraz prepustíš..."

4. *Orácia* na konci je prechodom ku svätej omši. Svätením sviec bolo len názorne poukázané na to, čo sa teraz bude skutočne konať pri najsvätejšej obeti. Pri svätom prijímaní mi kňaz podá Sviecu-Krista, a ja ju vezmem domov. Sám sa napred od nej zapálím. A potom ju podám druhým.

Budem teda sviecou podľa vzoru Sviece-Krista.

Prvá nedeľa po deviatniku.

Minulá nedeľa bola propagandou pre prácu v kráľovstve božom. Bol som povolaný do vinice Pánovej. Dnes Hospodár zadefuje v nej prácu: je to siatie slova božieho.

V introite zem volá po rozsievачoch. Tak ako na jar prebúdzajúce sa polia: „Vstaň, prečo spiš, Pane? Vstaň a nezavrhuaj nás navždy... Vstaň, Pane, pomôž nám a vyslobod' nás.“ Od všetkej biedy, čo spôsobila zima... Potom vystupuje prvý rozsievач — svätý Pavol. A to už hneď:

V statio. Nad jeho hrobom sú shromaždení rímski veriaci.

V modlitbe je naším orodovníkom: „dožiš milostivo, aby sme prispením Učiteľa národov chránení boli proti všetkým protivenstvám.“

V epištole vystupuje ako rozsievач slova. Ním je skoro každú nedeľu. Dnes sa ukazuje najmä s týmito vlastnosťami dobrého rozsievачa:

a) Pracovitosťou a utrpením za slovo božie, ktoré rozsieval: utrpením v žalároch, v práci, pri cestách, pri kameňovaní... Pri porovnaní s týmto mužom musím sa hanbiť, ako málo pracujem a trpím za semeno slova božieho, ktoré rozsievam. Nedivím sa potom, keď mi nevzklíčil

b) Prispôsobovaním sa: „Sú oni hebrejského pôvodu? Som aj ja! Sú izraelského pôvodu? Som aj ja? Sú potomkami Abrahámovými? Som aj ja!“ Ja? Ako stojím na malichernostiach. Nerozoznávam medzi podstatou a prípadkami.

c) Bohom: „uchvátený až do tretieho neba...“ I keď také blízke spojenie nikdy nedosiahnem, predsa dalo by sa omnoho viac dosiahnuť ako doteraz.

d) *Pokorou.* Bol tiež človekom, podrobeným pokušeniu: „... bol mi daný do tela osten, Satanov posol, aby ma zauškoval“. To preto, aby

milosť mala nad čím zvíťaziť. Pri veľkej slabosti sa tým viac ukáže sila milosti. To jediné ma môže potešiť a povzbudiť.

V *evanjeliu* vystupuje najvyšší Rozsievateľ: Kristus.

Moja úloha: byť napred dobrou pôdou. Nie cestou, po ktorej prechádza sa svet. Nie tvrdým kameňom, nie zemou zarastenou trnami nevychovaných vášní, ale zemou úrodnou, do ktorej Boh môže siať, zemou obrobenou premáhaním, poučením, vierou, milosťou.

A potom: I sám byť rozsievateľom. Rozsievateľ semeno božie. Nezabudnúť na to: „Semenom je slovo božie!“ Semenom je podivná vec. Nerastie, nerozmnožuje sa, je ako mŕtve. Keď nie je položené do zeme, zomiera, ostáva samo. Nie je samotné živé, ale má v sebe životnú silu. Keď nájde dobrú pôdu, hneď začne klíčiť, vyrastie v rastlinu, v strom, prináša kvety, ovocie.

Tak je i so slovom božím. Či už tým, ktoré je uložené v Písme alebo vyslovené služobníkom božím pri kázni, katechizovaní, spovedaní, pri vysluhovaní sviatostí. Písmo je sypárnou semena božieho. Ak len tam ostane, nikto nemá z neho nič. Ak sa z tamodtiaľ vyberie a padne na dobrú pôdu, začne klíčiť, prinášať ovocie.

Keď teda učím, kážem, napomínam, spovedám, musím pamätať na to, aby som dával semeno slova božieho. V ňom je život. V mojich, čisto ľudských slovách, v mojej múdrosti niet života. I keby mali podobu zrna. I keby mali podobu krajšiu ako zrno božie. Niet v nich životnej sily. Keby som tieto používal, sial by som do ľudskej duše len imitáciu zrna. V skutočnosti by to boli len kamene. Aký by bol potom výsledok?

Pozor i na knihy. Písmo je sypárnou zrna. Iné knihy, ktoré neprevzaly zrná zo sypárne Písma alebo nimi sa neoživily, sú len sypárnou kameňov.

Druhá nedeľa po deviatniku.

Vrchol predpôstu. Posledné upozornenie Cirkvi: dobre využiť čas milosti, pôst. Traja mužovia v jej mene hovoria zvlášť o tom, čím má byť v pôste každý sebazápor presiaknutý: láskou. Je to najprv:

1. *Abrahám.* V breviári. So svojim synom Izákom na hore Moria zobrazuje novozákonnú Kalváriu. Jeho cesta s jednorodeným synom, s drevom pre obetište na chrbte — to obraz cesty Kristovej s krížom, ktorú už predpovedá v Evanjeliu: „Hľa, vystupujeme do Jeruzalema, a všetko sa splní, čo proroci napísali o Synovi človeka.“

Abrahám je príkladom využitia pôstneho času: obetovania Bohu toho najdrahšieho, čo nám: svojej vôle, a úplné odovzdanie sa do vôle božej. To je smysel jeho života. Už za mladi ho Boh vyvedie z domoviny. Usadí ho do celkom cudzej zeme Kanaanu. Tam sa má len o Boha opierať. Medzi po uši ozbrojenými národmi. Boh mu sľúbi potomstvo. Dúfa proti nádeji. Pokorne čaká celých sto rokov. Konečne mu Sára porodí syna. Chlapec rastie na radosť rodičov. Stáva sa z neho mladík. Tu mu Boh oznámi: zabí svoje dieťa svojou vlastnou rukou. A Abrahám sa nepýta, prečo. Je ochotný to urobiť bez všetkého, lebo to Boh žiada. A staručký patriarcha stojí s nožom pred oltárom, na ktorom je sviazaný jeho vlastný syn. Toto je najväčší prejav lásky, i najväčší skutok pôstny: obetovať svoju vôľu, zrieť sa jej a podrobiť sa vôli božej.

2. *Peter.* Cirkev sa shromažďuje nad jeho hrobom: statio ad S. Petrum. Napred zničený, zodratý prácou, potom dolu hlavou ukrižovaný. K tomu ho mohol priviesť len jeden prostriedok, o ktorom hovorí tretí muž:

3. *Pavol.* V epištole spieva hymnus na lásku božiu: „Čo by som hovoril jazykmi ľudskými a anjelskými, a lásky by som nemal, bol by som

iba cvendžiacou mosadzou a zuniacim zvoncom." I druhí sa postia, i druhí majú pôsty, i druhí trpia. I apoštolovia pekla. Ale tí to robia z nenávisti, pomsty, preto pôst je im na zatraenie.

4. *Kristus* vystupuje v Evanjeliu, aby potvrdil reč predošlých. Sám sa postavuje na čelo zástupu, ktorí chcú dobre prežiť pôst: „Hľa, vystupujeme do Jeruzalema..."

Pôstom, presiaknutým láskou, budem cez celý čas volať: „Syn Dávidov, zmiluj sa nado mnou!" Dovtedy, kým nedostanem odpoveď: „Čo chceš, aby som ti urobil?" A vtedy mu poviem: „Pane, aby som videl." A to nič iné, len teba! A nielen ja, ale každý. Raz i tí, ktorí ťa priamo nenávidia, zúria proti tebe.

Popolná streda.

Modlitby pri svätení popola maľujú obraz dnešného dňa. Na oltári je popol. Je symbolom všetkých veriacich, shromaždených v chráme: „... ktorí poznáme, že sme popol a že pre vinu svojej nešľachetnosti na prach sa zas obrátíme" (druhá modlitba). V lodi chrámovej je ľud, ktorý plače, kaja sa, vyznáva sa zo svojich chýb. Medzi Bohom, symbolom-popolom a medzi tými, ktorých tento popol znázorňuje, stojí kňaz a smieruje prach s Nekonečnom: „Medzi sieňou a oltárom nech plačú kňazi, služobníci Pánovi, a nech vravia: Odpusť, Pane, odpusť ľudu svojmu" (antifóna).

To teda smysel dnešného dňa a celého pôstu: So stanoviska človeka, hriešnika: *Uznanie viny a kajanie sa za ňu*; so stanoviska božieho: *Milosrdenstvo*, so stanoviska kňaza: *Prosba*, volanie k nebu o spojenie týchto dvoch kontrastov: prachu a Nekonečna. A to nielen slovami, ale na prvom mieste tiež pokáním.

Teda pre každého: *Pokánie*.

1. *A to napred pre Krista*. V omšových formulároch prestáva sa ukazovať ako čarovné

Dieťa, ktoré v nás vyludzovalo lásku. Predomnou stojí muž, ktorý bojuje s tvrdým životom. Takým, aký ho i ja mám. Opálený slnkom, s rukami od práce mozoľnatými. Hlava sklonená pod ťarchou života. Života, ktorý sa skončí na šibenici kríža. I takéhoto musím nasledovať. Ako on, i ja musím smrťou pripravovať život. Lebo tak je to v živote: zo života prichádza smrť, ale i opačne: zo smrti prichádza život. Vlastne každý, ktorý dáva život druhému, musí tento život viac menej, skôr alebo pomalšie zaplatiť svojím vlastným životom. Tak: zrno, položené do zeme, pôrodné bolesti matky, starnutie ženy, úmerné s počtom detí. Takto musí byť aj u duchovnej matky, u kňaza, u každého apoštola. Takto musí byť i pri plodení nového, večného, duchovného života. I tu platí zákon o zachovaní energie. Nielen o zachovaní hmoty, ale i života. I život sa práve tak nestratí ako hmota. Ale tiež musí sa z niečoho množiť, tvoriť. Keď sa hmota mení v inú podobu, musí zanechať podobu prvú. Tá musí zmiznúť. Tak je to i pri živote. Keď sa má zrodiť život vyšší, večný, musí zaniknúť život pozemský. Inak to nejde.

2. *Ako prostriedok proti vášňam.* Zvlášť proti nečistote. Sám Kristus upozorňuje, že nečistý duch sa inak nevyženie, len modlitbou a pôstom. Nebudem preto odsudzovať tých, ktorí používajú proti pokušeniam i telesné tresty. Niekedy tieto pokušenia sú také veľké, že sa inak nedajú premôcť. To je i psychologicky vysvetliteľné. Telo sa nemôže naraz sústrediť na viaceré pocity. Silnejší zvíťazí. Keď pri silných telesných pokušeniach proti čistote telo spolu pocíti telesnú bolesť (spôsobenú napr. bičovaním), telo potom sústreďuje svoju pozornosť na telesnú bolesť a pokušenie prestáva.

Nebudem sa teda báť bolesti. Či už tých, ktoré si sám spôsobím, alebo ktoré mi pošle Boh, či už rukou priateľov, predstavených alebo

i nepriateľov. Veď sú to pôrodné bolesti, pri ktorých sa rodí nový, krajší život.

Prvá nedela pôstna.

V dnešnom omšovom formulári Cirkv vyjadruje:

1. *Pozvanie k pôstu.* Vyjadrené v introite a ešte viac na začiatku epištoly: „Hľa, tu je milostivý čas! Hľa, deň spásy!“ Celý pôstny čas v očiach Cirkvi je jeden deň. V tento deň, kedy je Boh štedrejší, nesmiem nadarmo prijať jeho milosť.

2. *Pôstny program.* Vlastne jeho doplnenie. Prvá časť bola udaná už v predpôstnom čase: prijatie pozvania pracovať vo vinici Pánovej, príprava pôdy pre zasiatie dobrého semena, samo siatie, najmä toho najlepšieho semena: lásky. Teraz doplnenie tohto programu: dôležitejšie ako almužny, modlitby, pôsty, je vzorný, každodenný kresťanský život spojený s preháňaním všetkých jeho ťažkostí. Tu Pavol staví svoj život za vzor: „...zvodcovia, a predsa pravdu hlásame; neznámi, a predsa dobre známi; stále umierame, a hľa, žijeme; trescú nás, ale ani smrť nás nezroní! Sme smutní, a predsa vždycky veselí; sme úbohí, a predsa mnohých obohacujeme; nič nemáme, a predsa máme všetko“ (epištola). V týchto slovách ukazuje sa kresťan vo svojej vonkajšej chudobe, biede, ale spolu i vo svojom vnútornom bohatstve.

V Evanjeliu pristupuje k Pavlovi hlavný vzor, ktorého Pavol je len odtienkom: Kristus. A to v dvojakej podobe: Ako kajúcnik a ako bojovník.

S ním, s najväčším Kajúcnikom idem teraz aj ja na púšť odriekania. Za štyridsať dní. I tu sú údy spojené s Hlavou. Jeho pôst patrí k vykupiteľskému dielu. I moje sebazápory budú prácou na stavbe božieho kráľovstva na zemi, na aplikácii Kristovho vykúpenia jednotlivcom.

Predstavuje sa i ako Víťaz. Víťazi v trojakom zápase. Tu stoja dvaja vodcovia oproti sebe: vodca sveta a Vodca božieho kráľovstva. Ocitnú sa v zápase. Vodca sveta vyvedie proti Kristovi celú svoju armádu, svoje najlepšie zbrane: svet so svojimi bohatstvami, vlastné „ja“ so svojimi nenásytnými chúfkami. Kristus je Víťaz.

Boj sa opakuje. I teraz. Bojište nie je ďaleko odo mňa. V mojej vlastnej duši. V zápase je vyšší a nižší človek. I tu Kristus musí zvíťaziť. Lebo i v tomto boji on je hlavný, ja mu len asistujem. On je Hlava, ja len úd. Hlava bojuje s údom proti spoločnému nepriateľovi. Dnes v tomto boji som len začiatočníkom. Po Veľkú noc musím byť majstrom!

3. *Bojová pieseň.* Udaná po udaní programu a vzorov. V traktuse v Žalme 90. Pieseň poukazuje na strašné bojište. Na ňom ostane plno padlých: „Čo by ich po tvojom boku padlo tisíc a čo desaťtisíc po pravici tvojej, k tebe však sa nepriblížia.“ Keď nechcem, mne sa nemôže nič stať. Som poistený proti smrti, „lebo on anjelom svojim prikázal o tebe, aby ťa ostríhali po všetkých твоjich cestách; ... budeš chodiť po zmií a baziliškovi, a šliapať po levovi a drakovi“. Ako by pozemský vojak bojoval, keby mal takéto uistenie! Ja sám som si vedomý toho? Bojujem aj s takým vedomím?

Druhá nedeľa pôstna.

Začiatok je skoro vždycky ľahký. Lebo je plný idealizmu. Ale ten skoro vymizne. Preto vydržať je ťažšie. Ešte je vlastne len začiatok pôstu a už si sťažujem.

V *introite* upozorňujem Boha, aby nezabudol na svoje prisľuby: „Pamätaj na svoje zľutovanie, Pane, ...“ Mám dokonca dvoch nepriateľov, proti ktorým musím bojovať zvonka a z vnútra: „naši nepriatelia“ (*introit*) a „súženia

môjho srdca" (graduále). Proti obidvom ma má chrániť: „z vnútra aj zvonka nás opatruj" (modlitba).

Epistola. Na tento hlas zeme, na moje „De profundis" nájdem napred odpoveď u svätého Pavla. Povzbudzuje ma: „Boh chce vaše posvätenie! Preto sa chráňte smilstva! Nech si každý z vás opatruje nádobu (svojho tela) vo všetkej posvätnosti a poctivosti." To je môj cieľ. A taký veľký cieľ sa nedosiahne za jeden, dva týždne.

Evanjelium. Ozve sa na moje: „Reminiscere" i sám Kristus. Aby ma povzbudil, už neukazuje tak na cestu, ale na sám cieľ: oslávenie. Hlavu musia nasledovať údy. Všade. Zaumienil som si s ním ísť na púšť sebazaprenia. Viem, pôstom si vyprosím od neho silu premôcť trojakého nepriateľa: seba, diabla a svet. Z púšte, s Kalvárie, s Olivetskej hory vedie cesta na horu premenenia, oslávenia.

Nie som teda blázon, ako si svet myslí o mne i každom stúpencovi Kristovom. Nederiem sa pre nič za nič. Sebazaprenie je mi povinnosťou, ale i prostriedkom tisícorakých ziskov. Chcem raz žiť ako Boh. Verím v kresťanský štát budúcnosti, v nebo. Verím, že táto zem je len stanicou večnosti, odkiaľ tam denne býva vypravené do stotisíc duší. Ja zatiaľ čakám v čakárni, kým ma prednosta stanice-smrť nevyzve, aby som nastúpil. Na tom nič nemení, že niektorí sa nazdávajú, ako by táto stanica-zem bola len reštauráciou. Ako by iného významu nemala. Nič zato, že niektorým táto stanica je len vinárňou, v ktorej hasia smäd ľudských vášní. Aj pri ich zábave je stála premávka do večnosti. A raz zazneje výzva i pre nich i pre mňa. Príde môj vlak, do ktorého musím nastúpiť. Do neho bude každý i nasilu dovlečený. I ten, ktorý cez celý život sedel len v kaviarni tohto sveta. Ako tí budú vyvažovať oči, kde ich to tento vlak-smrť vlečie.

A čo keby sa tohto prekvapenia mal dožiť ten, ktorý cez celý život upozorňoval na toto nebezpečenstvo?

Pre shon, pre politické udalosti, malicher-nosti tohto sveta nezabúdať na život, ktorý už možno zajtra, ale s absolútnou istotou ma čaká za niekoľko rokov!

Ofertorium. Na toto zjavenie cieľa nemôžem ostať nemým. Ako orol volá svoje mladé k výšinám slnka, tak oslávený Kristus s hory Tábor ma vyzýva a povzbudzuje, aby som sa k nemu dostal.

Rozopnem svoje slabé krídelká duchovného života a budem sa ťahať k nemu: „Zodvihnem svoju ruku k tvojim prikázaniam, ktoré rád mám.“ Urobíš aspoň to! Veď on natiahne svoju pravicu ku mne a ľahko ma dotiahne a pretiahne cez miesta, ktoré sú ťažké a neschodné.

Tretia nedeľa pôstna.

Vstupujem do druhej časti pôstu. V prvú nedeľu som vstúpil do bojovej školy Kristovej. Boj bol defenzívny. So zbraňou sebezaprenia som si razil cestu k hore premenenia, oslávenia druhej nedele. Teraz začína druhá časť. Kristus prechádza z obrany do útoku. Tento boj zobrazený v Evanjeliu, kde silnejší premáha silného. K tomuto útoku sa pridružujem aj ja. Nie však samostatne. Len pod ochranou svojho Vodcu.

Myšlienkový priebeh omše je takýto:

Rímsky ľud so svojim klérom uberať sa do chrámu svätého Vavrinca (statio). Tento svätec je pôstnym vzorom, ako víťazí nad „silným“, nad satanom. K nim sa v duchu aj ja pripojím. Cítim, že satan aj mne chystá osídla. Pri vstupe do chrámu vidiac sanctuarium a v ňom oltár ako symbol Krista, zaspievam vhodný

introit: „Moje oči vždycky sú obrátené k Pá-novi, pretože on vytrhne z osídla moje nohy.“ Len on je schopný oslobodiť ma od satanových

osídel, do ktorých sa moje nohy zamotaly. Prosbu moju podporí aj sama Cirkev v

modlitbe: „Prosíme, všemohúci Bože, shliadni na prosby pokorných a vystrí pravicu svojej velebnosti na našu obranu.“

Po modlitbe Cirkev začne hovoriť ku mne:

Epištola: Mojím niekdajším ideálom bolo ako katechumenom, ktorí sa v túto nedeľu shromažďujú k prvému skrutíniu pred krstom: „smilstvo, chamtivosť, mrzkosti, prázdne reči“. Vtedy som bol úplnou tmou. Teraz mojím ideálom je Kristus-večné Svetlo. Odvtedy som aj ja svetlo: „Kedysi ste boli tmou, teraz ste sa však stali svetlom v Pánovi.“ Som dieťaťom Svetla. Tak ako hviezdy sú deťmi slnka. Len vtedy som svetlom, keď som spojený so Slnkom-Kristom. Len čo by som sa od neho odvrátil, nastáva zatmenie, tma. Tak vyhasnuté hviezdy, nemajúce vlastné svetlo, strácajú svetlo, len čo sa odvrátia od slnka.

Evanjelium. Tu je názorne opísaný boj medzi Svetlom a tmou, medzi satanom posadlým a Kristom. Je to ozajstné evanjelion, radostná zvesť, že Svetlo víťazí nad tmou. I keď pre toto víťazstvo muselo priniesť Svetlo mnoho obiet. I keď Krista upodozrievajú, že toto víťazstvo dosiahol s pomocou Belzebuba. Je to víťazstvo za cenu cti.

U mňa je možné také víťazstvo len tak, že sa čo najviac budem držať Svetla. I za cenu cti. I keby som bol za to vyhlásený za blázna. Inak mi koniec. A to tým horší, čím by som teraz bol lepší. Lebo skaza dobrého je skoro nenapraviteľná: „Nie je možné tým, čo už raz boli osvietení a okúsili nebeský dar, . . . a predsa odpadli (od viery), znova sa kajať.“¹ U človeka, ktorý raz skoncoval so satanom a potom mu znova prepadol, je možný len tento stav: satan príde znovu: „a priberie si sedem iných duchov,

¹ Žid. 6, 4.

podlejších ako on sám, ... a posledný stav takého človeka býva horší, ako bol predošlý".

To je tragika kňazského pádu. I každého, ktorý začal žiť duchovne. Čím je vyššie, keď spadne, spadne tým hlbšie. Preto sú kňazské pády také žalostné, také hrozné, tak často nenapraviteľné. Tu niet prostrednej cesty. Alebo som svetlom, alebo tmou. Alebo hviezdou, alebo kalužou.

Duchovosť vo svätých.

„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol).
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?

Život v Bohu.

Spomienky sestier OSF, ktoré žily so S. Amadeou Repkovou (1909—1947) v rehoľnom ústraní a ju najviac poznaly.

Jeseň zafarbila sady červeňou zrelého ovocia a naplnila stavy hospodárov plodmi zeme. Chudobná Orava nemala veľmi čo ukladať; skálie a strmé polany dávajú chleba skromne, no pri celej svojej biede môže sa práve Orava honosiť plodmi nehynúcej ceny a krásy, charaktermi pevnými ako žula a predsa mätko nežnými ako oči dieťaťa. Z tejto Oravy vyšla tá, ktorá vryla sa nám do pamäti svojím žiarivým príkladom dokonalého života.

S. M. Amadea Repková narodila sa 27. septembra r. 1909 v Trstenej. Bola najmladšia — jediné dievča, okrem piatich bratov. Pri svätom krste dostala meno Mária. Pobožní rodičia prisne dbali na pravú, kresťanskú výchovu svojich dietok, preto Marienka prichádza do života dobre pripravená. Hoci bola miláčikom všetkých, nejavila nikdy rozmazanosť, ba naopak, splácala všetky pozornosti nežnou láskou. Boh viedol jej kroky. Riadením Božej Prozreteľnosti dozvedela sa o ústave pre vzdelanie učite-

liek materských škôl v Ružomberku, ktorý sa práve otvoril pod vedením Školských sestier svätého Františka. Prihlásila sa doň ako 23-ročná, rozumná deva r. 1932. Študovala úspešne nielen vedu sveta, ale pozorne počúvala i hlas Boha vo svojom srdci, ktorý ju zval čoraz istejšie do radu svojich vyvolených. Neskôr, vo svojom rehoľnom živote, rada spomínala na chvíľu, keď s tlčúcim srdcom predstúpila pred predstavenú, aby prosila o prijatie do rehole. Tá hneď od začiatku pozorovala u nej neobyčajné dary ducha a obľúbila si túto, Bohom povolanú dušu. Neváhala prijať ju za rehoľnú kandidátku, aby jej tak otvorila cestu k túženému cieľu. Rodičia priniesli veľkodušne túto nemalú obeť, veď dali Bohu to, čo im bolo najdrahšie. Mária, plná ideálov a túžby po dokonalosti, otvorila celé srdce pôsobeniu Ducha svätého, pričínajúc sa všemožne, aby sa dokonale pripravila na prijatie rehoľného rúcha. Dostala meno Amadea a do daru Boh dal jej kríž. Krížom začala svoj rehoľný život. Tým krížom, ktorý sa v celom jej živote črtal čoraz určitejšie a na ktorom konečne skonala. Začiatkom noviciátu vážne ochorela, no nežná, starostlivá láska predstavených usilovala sa zvláštnym liečením pomôcť jej s bolestného lôžka. Služby lásky prijímala vďačne, a už tu mali sme možnosť povzbudiť sa na jej presnom dodržiavaní lekárskeho predpisu. Meranie teploty v určitý čas brala ako skutky poslušnosti, z ktorých možno vyťažiť zásluhu pre večnosť.

Po skončení noviciátu, keď sa jej zdravotný stav zlepšil, predstavené poslali ju na výpomoc do materskej školy v Ružomberku. Tam konala svoje povinnosti ticho, skromne, ale krajne svedomite. No ani tu ju Pán nenechal dlho. Kríž silnejšie doľahol na jej plecia a zatarasil jej cestu medzi obľúbený drobizg. Liečenie trvalo dosť dlho, predsa sa však zotavila natoľko, že po preložení ústavu do Žiliny prevzala vedenie

cvičnej materskej školy. Jej rozprávací talent našiel v deťoch vďačných poslucháčov. Pri jej rozprávkach žiarili očka detí, lebo vedela hovoriť k ich čistým srdciam, keďže sama bola čistá a prostá ako dieťa. Anjel strážca, ktorého detsky vzývala, pomáhal jej formovať mäkké duše sverených detí. Vzorne poukladané hračky a pomôcky jasne svedčili, že S. Amadea miluje poriadok.

Žilina bola posledným miestom jej činného života. Práve tu jej kríž zmohutnel a objal ju ramenami tak, že ostala na ňom ležať. Ochorela ťažkým zápalom pľúc. Keďže vo svojej detskej oddanosti čakala už príchod Snúbenca, prosila o zaopatrenie sviatosťami. Všetci čakali poslednú hodinku, len sestrička bola pokojná a odovzdaná, ba ešte tešila predstavenú, keď zbadala na jej tvári tieň smútku. „*Netreba plakať; hľa, už mám priepustku do neba*“, hovorila. Pán však oddialil svoj príchod. Chcel lepšie vyskúšať jej trpezlivosť, hoci ona sa tešila na večnosť tak, ako sa teší dieťa na stretnutie s matkou. Dovolil, aby opäť vstala s lôžka a putovala ďalej životom. V liečení sa však pokračovalo, lebo telo, utýrané toľkými horúčkami, veľmi zoslablo. V jej chorobe, hoci bola ťažká a bolestná, nepočuly sme nikdy ani slovíčko náreku. Z jej úst nevydral sa okrem vzdychov lásky k Bohu ani jeden ston. Každým dňom vždy lepšie a dokonalejšie pripravovala sa na darčeky božie, ako volala utrpenie. Jej čistá duša v hĺbke cítila, že kalich nie je ešte plný. V jej živote nejavilo sa nič mimoriadneho, nič, čo by sa nedalo nasledovať. Bola to prostá duša, ktorá však hlbokou vierou pochopila cenu ľudského života i krátkosť času putovania. Jej veselá a úprimná myseľ vedela si získať srdcia všetkých. Ako vzor uctievala svätú Teréziu Ježiškovu, ktorú nasledovala v denných drobných povinnostiach. Milovala i ďalej svojich rodičov a pokrvných, modlila sa za nich, aby im sám Pán

Boh nahradil, čo sa im azda nedostáva. Pri návšteve príbuzných bola detsky veselá a uistovala všetkých o svojom dokonalom šťastí. Tešilo ju vedomie, že rodičia odchádzajú domov spokojní, vidiac ju oplývať šťastím. O svojich bolestiach hovorila len s Bohom. Nikdy sme ju nevidely zaháľaf. Ešte ani v posteli — pripútaná chorobu — nedala si pokoja, ale vždy dachó háčkovala alebo robila rozličné maličkosti na prekvapenie. Čas bol jej pokladom, z ktorého usilovne čerpala. Hlas boží nikdy neznel v jej duši naprázdno. Sama nám to raz povedala: „*Chcem Bohu radostne dať všetko, čo odo mňa žiada.*“ A Pán sa nedal núkať. Posielal jej čoraz častejšie drobné obety, ktoré ona každého dňa ochotne brala z rúk Boha. Často hovorievala: „*Nám rehoľniciam je predsa len dobre. Pri vstupe do kláštora rozlúčily sme sa so všetkým, preto nám posledné lúčenie nebude také ťažké.*“ Keď choroba prudkejšie naliehala, vravela: „*I keď trpíme, predsa musíme byť vďačné, že trpíme v reholi. Ako ľahko sa nám bude umierať.*“ Keď sa uzdravovala alebo keď cítila, že choroba pomaly ustupuje, s úsmevom vravela: „*Ešte sa musím polepšiť. Pán Boh mi dáva ešte čas, musím mu byť i za to vďačná.*“ Najťažším údelom bola jej opustenosť, ktorú Pán dopustil na ňu pľúcnou chorobou, ktorá vyžadovala liečenie v osamotenej izbičke, oddelene od milovaných sestier, kým mohla byť umiestená v sanatóriu. Poslušnosť bola jej teraz jedinou povinnosťou. Prestahovala sa do malej izbičky so skromným výhľadom na šedivé múry mestských domov, pričom s úsmevom poznamenala sestre, ktorá ju ošetrovala: „*Izbička je malá, len kríž v nej je veľký; toto bude teda stanica môjho nového pôsobenia.*“ Nežne pozrela na kríž a zašepkala: „*Pane, pomôžeš mi niesť môj kríž?*“ Keď osamela, často bolo počuť jej tichý rozhovor s Ukrižovaným. Jej sestry najlepšie vedely oceniť veľkosť obiet, ktoré

musela znášať v tejto osamotenosti. Často celé dni neprišla mimo predstavenej a ošetrovateľky do styku so sestrami, hoci bola by ich tak rada videla. Keď sme ju s dovolením prišli navštíviť, prejavovala nám roztomilé pozornosti a veselo rozprávala svoje skromné zážitky. Cukrovinky, ktoré dostala na osvieženie, starostlivo uložila, aby mohla nimi ponúknuť sestry, keď ju navštívili. Sama sa často hrdinsky zapierala. Raz som videla na jej stolíku v papieriku zabalený cukrík; i pýtam sa, či azda už minula svoju skromnú zásobu, že jej ostal len jeden jediný? Veselo mi odvetila: „*Ach nie, sestrička, ešte mám. Ale keď mi cukrík veľmi chutí, vtedy ho vyberiem a odložím, lebo nechcem, aby ma chuť zviedla. Cukríky užívam len ako liek, keď prí veľmi kašlem. Nesmieme si život priveľmi osladzovať.*“ Keď sa blížily Vianoce, všetky sme sa veľmi tešili, len sa nám zdalo, že sestrička Amadea bude veľmi opustená, keď nebude môcť spoločne s nami večerať; preto sme chcely vyprosiť aspoň na večer výnimku. Pýtal sme sa jej, ako sa cíti, či by neišla s nami do jedálne, čo i len na chvíľu. Tak rady by sme ju boli mali medzi sebou. Hoci sa necítila najhoršie, predsa skromne poďakovala za láskavosť slovami: „*Ani Božie Dieťa nemalo vo svojej noci pohodlie a bývanie podľa svojej potreby. Som šťastná i tu. Čakám Pána v izbičke, ktorú mi sám určil, viem, že ma tu iste nájde.*“ Celý advent sa pripravovala na príchod Spasiteľa. Sbierala svoje drobné obety, aby nimi mohla ohriať skrahnuté údy betlehemskeho Dieťaťa. „*Aká by som bola šťastná, keby som mohla prežiť tieto Vianoce sama, keby ste všetci na mňa zabudli, ba keby mi ani stromček nepriniesli, aspoň by som bola Spasiteľovi podobnejšia.*“ Ježiš sa však tentoraz uspokojil úmyslom, lebo sestrička dostala pekný, malý sice, ale veľmi vkusný stromček, ba ju aj všetky sestričky navštívili, zahraly sa s ňou, aby aspoň

v tieto krásne dni necítila tak svoju samotu. Bývala veselá a rada žartovala.

Svätá chudoba našla v nej vzornú plníteľku. Nestrpela vo svojich veciach nijaké zbytočnosti, hneď sa všetkého zbavila zo strachu, aby azda nemala viac, ako chudoba dovoľuje. Keď jej zavše ťažko padla samota, začala si spievať, aby zaplašila chmúrne myšlienky. Keď sa trochu zotavila, smela chodiť na svätú omšu, čo jej pôsobilo nesmiernu radosť. Ponáhľala sa k trónu Najmocnejšieho s hlbokou vierou a detskou odovzdanosťou. U neho čerpala silu v utrpení, sviatostný Kristus bol silou v jej bolestiach. Svoju šťastiu sa však dlho netešila. Prišli studené, mrazivé dni januárové a predstavená v obave o jej chýlostivé zdravie radila jej, aby nevstávala na svätú omšu, len v nedeľu. Hoci to bola len rada predstavenej, sestrička ju vzala ako rozkaz, ba ako želanie samého Spasiteľa a ochotne sa podriadila. Sestre ošetrovateľke povedala: *„Ja by som tú polhodinu denne vydržala, ale vtedy by to bolo plnenie mojej vlastnej vôle; preto radšej poslúchnem, ostanem ležať, a Pán bude i tak pri mne, lebo si oživím vieru, ako by som bola pred svätostánkom, a v duchu spojím sa s modlitbami všetkých.“* Keď jej potom kňaz priniesol v sprievode sestričiek najsvätejšiu Sviatosť, žiarila šťastím. *„Moja izbička je chrámom božím, nie je mi smutno“*, tak si často opakovala.

Od dlhého ležania otvorily sa jej hlboké rany, ktoré boli veľmi bolestivé. Dlho sme o jej bolesti nevedely, až neskoro sa priznala, že nemôže už ani ležať pre rany. Sestra ošetrovateľka jej podložila pružné gumové koleso a útrpne povedala: *„Zdá sa mi, sestrička drahá, že Pán Boh chce, aby ste si tu na zemi odtrpela očistenie.“* Sestra Amadea sa len usmiala a povedala veselo: *„Nemyslím, zdá sa mi to málo na muky očistca, to by bolo veľmi ľahké očistenie.“* Takto radostným pohľadom čistých očí

preniesla sa cez úskalie bolesti. Trpela radostne, preniknutá hlbokou vierou a detskou láskou k Spasiteľovi, ktorého často volala k sebe podľa príkladu svätej Terézie Ježiškovej. Dva razy ju predstavení poslali do Kvetnice pri Poprade. Ostatný raz tam bola v októbri r. 1946. Všetci mysleli, že bude len krátky čas ich obyvateľkou. Bola obava, že november neprežije, lebo sychravé dni jej chorobu veľmi zhoršovali. Obavy sa nesplnily, lebo sestra prežila nielen november, ale i marec, plná chuti k práci, ktorej sa, pravda, nemohla venovať.

S veľkým záujmom sledovala život našej rehoľnej rodiny a každú novú činnosť kongregácie i jednotlivých domov vítala s oduševnením. Keď ju sestry navštívili, povypytovala sa, čo je nového v materinci a v ostatných rehoľných domoch. Tešila sa každému obežníku, každému listu a hovorievala: „Keď nemôžem pomáhať inak, aspoň svoju chorobu obetujem za požehnanie pre podujatia kongregácie.“ Na tento úmysel si urobila presný rozvrh času, presne ho dodržiavala a všetko prijímala s príkladnou odovzdanosťou. Stále sme pozorovali, že slabne. Lekárka sa už v júni vyslovila, že pľúca sú preč a že jeseň prinesie koniec. Tak sa aj stalo. Hoci v júli, keď sme ju navštívili po exercíciách, zlepšil sa jej stav natoľko, že vydržala na chodbe sedieť s nami tri hodiny. Musely sme jej všetko porozprávať, lebo o každú maličkosť javila veľký záujem. Keď sestry mali pred sebou skúšky, utiekaly sa k nej o modlitbu, ktorú nikdy nikomu neodoprela. Modlievala sa zvlášť za duše v očistci a od nich prosila pomoc. Po vydarených skúškach, keď sme jej srdečne ďakovali, tešila sa s nami tak úprimne, ako by sama z našich úspechov ťažila. Bolo jej veľmi ľúto, že nemohla spoločne konať exercície. Predsa však nič nenamietala, ale ochotne sa sklonila pred vôľou predstavených. No veľmi ju bolelo, že nemôže dokončiť svoj život v kláš-

tore, medzi milovanými sestrami. Priam schla túžbou zomrieť medzi svojimi.

14. septembra bola zaopatrená sviatosťami. Sestrička nemohla spávať a vysoké horúčky lomcovaly strápeným telom. Doterajšie lieky neúčinkovali a silnejších nebolo možno dostať. Niekoľko dní pred smrťou navštívili ju príbuzní; a tu prosila brata, aby osobne za ňu poďakoval predstaveným za preukázané dobrodenia.

Keď dostala od príbuzných list, nikdy ho sama neotvorila, ale čakala, až niekto príde na návštevu, aby ho skontroloval. Takto zavše čakala i týždeň. Tak ani dva dni pred smrťou neotvorila list od brata, i keď ju kvetnícka predstavená upozornila, že môže dovoliť predpokladať. Ostala verná a dvojnásobne sa potom tešila slovám bratovým, keď jej pripomínal, že on ju kedysi viedol do kláštora, kde našla toľko pokoja a šťastia pre svoju dušu. Teší sa s ňou, že na okraji večnosti oplýva toľkým jasom. Mnoho ráz v posledných dňoch sa pýtala: „*Pôjdem už dnes domov?*“ (myslela tým stánky večnosti). Urobila si poriadok, aký robievame pred ďalekou cestou. Popálila korešpondenciu, dala vyprať všetku obnosenú bielizeň, ... nik nemal mať s ňou po smrti prácu.

Poslednú nedeľu pred smrťou sa obávala, že príde jej mamička a bude mať bolesť, keď ju uvidí takú zbiedenú. Ošetrujúca lekárka pripravila sestričke morfiové kvapky, aby jej zmiernila bolesti, ale sestrička s detskou prostotou prosila za odpustenie, že ich neužila. Chcela trpieť bez zmiernenia až po koniec.

Nastal posledný deň jej života. Sväté prijímanie prijala s veľkými ťažkosťami a v bolestiach mŕňaly sa jej hodiny. Podvečer sa pýtala: „*Už to bude dnes?*“ Po kladnej odpovedi prosí horiacu sviečku, dáva sa kropiť svätenou vodou a volá svojho Pána: „*Pod', Pane Ježišu, som pripravená a odovzdaná... Ako jeleň túži po prameni vôd, tak túžim po tebe... Ty si po-*

vedal: Kto opusti otca alebo matku, ... dosiahne život večný." Asi šesť ráz túžobne volala: „*Daj mi život večný. Všetkým za preukázanú pomoc: svojim predstaveným, ošetrovatelkám, pacientkám, nezabudla na nikoho.* Lekárom poďakovala sama, sestry prosila, aby vyslovily vďaku i pánu riaditeľovi. Tamojšia predstavená jej predpovedala formulu obnovy svätých sľubov a dve sestry sa modlili modlitby za umierajúcich. Sestra Amadea sa modlila s nimi, až štvrt hodiny pred smrťou zatíchla. Bolo tri štvrté na dvanásť pred polnocou 22. septembra r. 1947, keď tíško skonala. Na druhý deň priviezly sme našu drahú sestru do popradského kostola. Až po pohreb prichodilo veľa ľudí a najmä deti s kyticami kvetov. Slávnostný pohreb bol vo štvrtok 25. septembra 1947. Prišlo päť kňazov, viacej sestier z rozličných reholí, ba i hodne ľudí.

Na konci jej života sme ju prosily, aby na nás na večnosti nezabudla. Usmiala sa a povedala: „*Ak tam budem mať slovičko, nezabudnem na nikoho.*“ A my veríme, že svoj sľub splňa a vyprosí nám všetkým, čo sa k nej s dôverou obraciame, tiež taký spokojný, pripravený odchod z tohto slzavého údolia.

Duchovosť v živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

Nádej.

Nádejať sa a nič nerobiť,
nádejať sa a čakať,
nádejať sa a spať,
nádejať sa a luhovať,
sú rozličné podoby lenivosti.

Pracovať, vynakladať úsilie, spoliehať sa na seba
a na Boha.

Nádejať sa, že úsilie úspešne skončí, že Boh pomôže
Nádej, tvoriteľka síl, ktorá do pohybu uvádza rozum, vôľu, svaly, ktorá dáva krídla túžbe, ktorá podnecuje spasný vzlet.

Nádejať sa neznamená opúšťať sa, ale zdvojnásobiť činnosť.
Kardinál Saliege.

Otčenáš.

Veľké časy znamenajú pre vážnych ľudí nevšednú príležitosť k hlbokej modlitbe. No nedostihnuteľné prvenstvo zo všetkých modlitieb ostane vždy modlitbe Pánovej — Otčenášu. Ako hlboko prežíval túto modlitbu slávny básnik Grillparzer, vidieť z nasledujúcich veršov:

„Vyslyš nás, Bože, keď voláme k tebe, my, tvoje deti! Zahalení plášťom tvojej lásky, u ňoh tvojej moci, pritúlení na otcovskej hrudi tvojej, my, všetky tvoje deti — Otče náš!

Čo by sme boli len prach a pleva, včera zrodení a zajtra mŕtvi, ničím v tom, čo nebolo pred tebou; čo by hneď naša zem, ktorá sa nám zdá byť takou veľkou, bola len piesočným zrnkom v nekonečne, ktoré by si sfúkol podľa ľubovôle ako prach so stola, predsa nás vidíš, ty Mocnár všetkých mocnárov, silný z najsilnejších, Pán pánov, tak vysoko nad nami, že aj myšlienka, čo ňu hľadá, zavajatá v polceste a musí sa vrátiť. Počuješ nás i zo svojho trónu, nedozerného pre svoju všemohúcnosť, staráš sa a pomáhaš, ty, Veľký, Mocný, Vznešený, — ktorý si na nebesách!

Môžem sa vôbec opovážiť vysloviť ňu? Som hodný nazvať ňu твоjím menom? Ja, najnepatrnejší z diel твоjích rúk. Niet nič takého veľkého, čo by sa ti nekorilo. Nech sa ti vzdáva česť, a len tebe samému, lebo si nekonečne dobrý, si všetkým, ty pravdovravný i tajomný, prapočiatok bez konca, Stvoriteľ, Ochranca, Udržovateľ. V nemej bázni skláňam sa k zemi — posväť sa meno tvoje!

Ďakujem ti, Pane a Otče môj, že si tak utešene prikrášlil našu zem kvetami a plodmi, žriedlami i hájmi, jarným povetím a letným jasotom, dobrými ľuďmi, čo ti slúžia v spravodlivosti; ďakujem, že všetko nemôže byť už lepšie. A predsa poznám čosi ešte krajšieho, Pane

a Otče môj. Keby som bol skôr o tom vedel, nebol by som na to zabudol ani v najčarovnejších dňoch svojho života. Je to vlast, kde vyháša žiadostivosť tela; a kde niet baživosti, niet ani sklamaní. Kde myšlienka je vôľou a vôľa činom — chcenie a myšlienka je toľko, čo skutok sám. Vlast, kde spravodlivosť podobá sa slnku a povinnosť svieti ako mesiac nociam a dňu. Kde city nie sú slepé a rozum povždy zadubený. Tam by som chcel byť, Pane a Otče môj, pri tebe, v tvojej blízkosti. Preto, ó Pane, počuj! Príď k nám kráľovstvo tvoje.

Som krátkozraký a slabý, i čo je očividné, nevidím. A budúcnosť — zavretá je v diaľavách. Čo sa zdalo byť dobrým, ukázalo sa škodlivým, a kde som videl nebezpečenstvo, postretol som šťastie. Túžil som i po nízkostiach, oj, áno, i po nízkostiach, Pane a Otče môj! Sužoval som najbližších; milujúcich som si nepovšimol; hnevu som dal prednosť pred skutkami; cudzie bolesti ma nebolely. Splácal som dobré dobrým? Robil som vždy to, čo som pokladal za najlepšie? Otec! Koľko úbohosti je vo mne, aký som krátkozraký a bezmocný. Odteraz ty vládni nad mojimi činmi. Veď ma a spravuj; nie moja, ale buď tvoja vôľa! —

Keby sme sa my ľudia navzájom tak milovali, ako nás miluješ ty, Pane a Otče môj, keby človek v druhom, či už priateľovi alebo nepriateľovi videl vždy človeka, vtedy by tvoje kráľovstvo nebolo len tam hore, ale i tu medzi nami, na zemi, vtedy by sa splnil najväčší príkaz lásky ako v nebi tak i na zemi! Prel. -mm-.

Panské jubileum.

Pápež Pius IX. svätej pamäti začal novodobé úsilie o sjednotenie kresťanského východu so západom encyklikou: „In summa Patri“; ale schismatici prijali ju výsmešne. Patriarchovia a biskupi európskeho rozkolného východu vedeli odolať, ale sýromalabarskí biskupi vo Východnej Indii vrátili sa asi s miliónom svojich diecézanov ku skale svätého Petra. Ozval sa síce v Rusku istý slabý ohlas, ale hlavne až Vladimír Soloviev bezvýhradne uznal primát a neomylnosť pápeža a celé katolícke stanovisko. Slovensko svojou zemepisnou polohou a svojím historickým vývinom má vo svojom kultúrnom programe tiež sjednotenie východu so západom. Preto pracujme!

Prof. Dr. J. F. Babor.

Cesty duchovosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“

Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov osobnej aj svetovej záchrany?

Pláš nadprirodzený život.

Dr. Štefan Náhalka.

Nadprirodzená životá úroveň.

Nadprirodzené dary, ktoré nám Boh zo svojej štedrosti dáva, uchopujú celú našu dušu a prostredníctvom nej nás celých pozdvihujú na nadprirodzenú životnú úroveň. Ale nestačí, aby nadprirodzené sily ostávaly len v poriadku bytostnom. Bytostné obohatenie nadprirodzenými kvalitami — milosťou posväcujúcou, vliatymi ctnosťami a darmi Ducha svätého je, pravda, základná a prvotná skutočnosť. No tá sa musí prejavovať aj v poriadku etickom, v poriadku ľudských činov. Žiada si to sama povaha novej ľudskej prírody. Veď príroda aj vtedy, keď je pozdvihnutá do nadprirodzeného poriadku, je princípom činnosti. Speje k vonkajšiemu prejavu. Žiada si činy. Ak sa nová príroda človeka nepripustí k uplatneniu v celom svojom bytostnom rozpätí, teda aj podľa svojich nadprirodzených síl, deje sa krivda bytostnému poriadku. Nedopraje sa mu prejav, nepripustí sa k slovu, hoci má na to všetky predpoklady.

So žiaľom treba konštatovať, že toto násilie nadprirodzenému bytostnému poriadku sa skutočne deje. Laicistický vplyv prenikol dnes veľmi hlboko. Ide mu o to, aby vymanil človeka zo závislosti od Boha, aby sotrel posvätný ráz ľudského života, aby znaturalizoval človeka po posledné dôsledky. Jeho úsilie, uskutočňované v Európe všetkými možnými prostriedkami už temer po tristo rokov, nevyznelo naprázdno. Značná čiastka ľudstva pláva už celkom bez

výhrady v jeho vodách. Verejný život z veľkej čiastky nemá v sebe už vonkoncom nič posvätného. Ak nie je priamo protináboženský, je bezfarebný. To sú polia, ktoré bude treba kresťanom znovu zaujímať vnútornou misijnou činnosťou. Ale laicizmus sa môže preukázať aj inými úspechmi. Zasiahol aj do života niektorých ľudí, čo sa otvorene priznávajú za kresťanov. Ba dokonca ani ľudia, ktorí sú ex professo nositeľmi kresťanstva a pestujú azda aj duchovný život, nevedeli a nevedia sa náležite brániť životnému laicizmu. Často možno stretnúť kresťanov, ktorých život je rozčesnutý na dve oblasti ako by od seba celkom nezávislé. Prvá sa odohráva za bránami kostola, prípadne v niekoľkých chvíľach súkromnej pobožnosti. Je to oblasť náboženská. Mimo spomenutých chvíľ ostatný čas jej celkom uniká z dosahu. S Bohom a náboženstvom zúčtuje v pramalom časovom zlomku, a to tak definitívne, že do ostatného života nemá Boh a náboženstvo čo povedať. Život plynie dôsledne po rovine prirodzenej a do nadprirodzenej oblasti sa vlastne robia len zriedkavé výlety. Myslenie, hodnotenie, stanoviská k bežným situáciám u tých ľudí sú len a len prirodzené. Životné procesy — aj duševné — živia sa v prevážnej väčšine nespracovanou pudovosťou. Ba živočíšnosť zavaluje aj duševné prejavy natoľko, že človek sa nebadane stáva hračkou sebeckta a smyslovosti, totiž živočíšnych pudov (pud po zachovaní individua a rodu), ktoré majú z ľudskej úrovne len väčšiu rafinovanosť, jemnú taktiku a diplomaticky maskovanú úskočnosť. A to je náplň druhej, mimonáboženskej životnej oblasti ľudí, ktorí pod vplyvom laicizmu podľahli praktickému naturalizmu. V lepšom prípade sa celý prakticky naturalizmus pohybuje na duševnej rovine. Ide o typ Schöngéistu, číro prirodzenej peknoduchosti, ktorá dbá veľmi úzkostlivo o prirodzený humanizmus, ale nadpríroda jej prak-

tický uniká. Vie ju nanajvýš teoreticky uznať. Zúčtuje s ňou ako by mimochodom, ale doma sa cíti na rovine prirodzenej. Nik nechce tvrdiť, že by títo kresťania nežili v stave posväcujúcej milosti, ale praktický život, smýšľanie a vonkajšia činnosť majú náplň z tohto sveta.

Uplatnenie kresťanského životného štýlu v celej jeho plnosti musí zmeniť stav, ktorý je ovocím laicizmu. Uznávame rozdiel medzi svetkými vecami a vecami náboženskými. Prijímať členitosť kresťanského života na časnú oblasť a nábožensko-duchovnú oblasť. Chceme dávať cisárovi, čo je cisárovo, a Bohu, čo je božie.¹ Ale nerozsekávame svoj život na dve čiastky tak, že by tieto ostávaly od seba nezávislé. Nadprirodzené dary posväcujú celý náš život. Ich dosahu sa teda nemá vymykať ani náš denný život, ani naša práca v časnej životnej oblasti. Celý náš život sa má pohybovať na nadprirodzenej životnej úrovni. Celý má byť posvätený. Každý náš počin má byť impregnovaný nadprirodzenou silou. Nadprirodzené svetlo má prežarovať náš život po posledné prejavy.

Písmo sväté vyslovuje celkom jasne požiadavku, aby sa nadprirodzený organizmus človeka prejavoval dôsledne v celom ľudskom živote. Svätý Pavol, ktorý veľmi dobre poznal nielen intenzitu prerodu k životu v Kristu, k nadprirodzenej životnej úrovni, ale aj dosah nadprirodzených darov do denných vecí, hovorí: „Ovocie Ducha je však láska, radosť, pokoj, trpezlivosť, láskavosť, dobrotivosť, zhovievavosť, miernosť, vernosť, skromnosť, zdržanlivosť, čistota.“² Výpočet pestrého radu plodov Ducha apoštol končí výzvou: „Ak podľa Ducha žijeme, podľa Ducha aj obcujme!“³

Duch Boží, ktorý prebýva v nás milosťou posväcujúcou a pôsobí vliatymi ctnosťami a hlavne svojimi darmi, prejavuje sa svojím ovo-

¹ Mat. 22, 21.

² Gal. 5, 22—23.

³ Gal. 5, 25.

cím v každej životnej situácii. Podľa svätého Tomáša tieto jednotlivé skutky sa volajú ovocím, „lebo pochádzajú z istého princípu ako zo semena alebo koreňa“.⁴ Nadprirodzený organizmus, ktorý spočíva v nových kvalitách duše, v súčasti k novým činom, donáša vo vymenovaných skutkoch svoje plody. Nadprirodzená súcosť prechádza do činu, vyžíva sa podľa svojho vnútorného princípu.

Hodno si bližšie všimnúť tvár života, ovládaného po všetky dôsledky nadprirodzenými silami. Kresťanská životná plnosť na nadprirodzenej životnej úrovni sa nám však plnšie zjaví, keď podľa príkladu svätého Pavla porovnáme ovocie Ducha so skutkami človeka, ktorý žije podľa tela. I keď v menšej miere, ale výroky svätého Pavla platia aj o kresťanoch, ktorí sú praktickými naturalistami. Apoštol totiž výpočtom skutkov Ducha hovorí: „Telo sa prejavuje skutkami ako sú cudzoložstvo, smilstvo, nečistota, nehanebnosť, modloslužobníctvo, čary, nepriateľstvá, sváry, nenávisť, zvady, rozbroje, rozkoly, závisť, vraždy, opilstvá, obžerstvá a iné im podobné.“⁵

Človek, ktorý žije plným nadprirodzeným životom, má predovšetkým usporiadanú svoju duševnú stránku.⁶ Prejavuje sa to v správnom stanovisku k dobru. Preto sa na prvom mieste spomína láska ako ovocie Ducha. Človek je otvorený pre hodnoty. Má k nim kladný postoj, miluje ich. Jeho láska, pretože v nej blíči boží oheň, vie odstupňovane lípnúť na dobrá podľa ich hierarchického stupňa. Boh je teda na prvom mieste predmetom lásky a veci stvorené len natoľko, nakoľko sa neprotivia láske k Bohu. Preto je nadprirodzená láska čistá. Telesný človek vidí lásku v smyselnosti. Prvotnými plodmi tela sú cudzoložstvo a smilstvo, nečisto-

⁴ S. t. I—II, 70, 3, 4.

⁵ Gal. 5, 19—21.

⁶ Porov. S. t. I—II, 70, 3, 4.

ta, nehanebnosť. Prirodzené sily, ktoré by mali slúžiť duchovným záujmom, sa uvoľňujú zpod nadvlády duše a vedia si ju aj celkom zotročiť. Aj keď sa telesnosť neprejavuje niekedy v najhrubších formách, vie si nájsť uplatnenie v pôžitkárstve rozličných druhov.

Z usporiadanej lásky u duchovného človeka nevyhnutne vyplýva radosť. To je zákon lásky. Prilipnutie na milované dobro plodí šťastie. Prilipnutie na skutočné dobro, skutočné šťastie. Z radosti vyplýva aj ďalší plod Ducha — pokoj. Nejde o nevšímavosť, ktorá by nemala dosť záujmu o otázky života, ale o vyrovnaný poriadok, o pevný postoj, ktorý sa nedá vykoľajiť vonkajšími nárazmi, lebo je pevne zakorenený v Bohu. Ani vnútorná rozorvanosť nemá tu miesta, veď človek vlastní najvyššie dobro — Boha a všetky túžby sú zladené smerom k najvyššiemu cieľu. Boh je taká veľká skutočnosť a tak intenzívne môže zamestnať ľudské schopnosti, že základný tón radosti a vyrovnaná spokojnosť neprestáva u duchovného človeka ani vtedy, keď mu treba prežívať príkoria. Namieisto pokoja telesnosť a naturalizmus plodí rozptýlenosť, nestálosť, duševný neporiadok, ktorý možno tiež nazvať duševnou nečistotou. Proti pokoji sa stavia modloslužobníctvo. Platí to aj o samom človeku, ktorý sa inak volá kresťanom. Bez dôsledného duchovného života robí zo seba modlu, ktorá mu zastiera pohľad na veci božie a na objektívny poriadok mimo neho. Stáva sa služobníkom seba, otrokom svojej cti-bažnosti, podozrievajúcim mučiteľom svojho okolia. Toto modloslužobníctvo nivočí spokojnosť a vnútornú rovnováhu. Veď duša je stvorená pre väčšie rozmery. Ak sa jej dáva len taká biedna strava, akou je ľudská malosť, musí priam kvliť od nedostatku.

Nielen voči dobru vie mať duchovný človek správne stanovisko; ani zlo ho nepremôže a vnútorne nerozvráti. Voči utrpeniu je ozbrojený

trpezlivosťou. Aj vtedy, keď ho zbavujú dobra, vie byť zhovievavý. Jeho dobrotivosť a láskavosť majú svoje pramene tak hlboko, že sa nedajú zaviať smetami denných nepríjemností. Spomenuté vlastnosti, ktoré sú hlboko ľudské, určujú aj povahu vzťahu duchovného človeka k ostatným ľuďom. Vie dávať láskavo a dobrotivo. Vie nevtieravo pomáhať. V jeho miernosti a zhovievavosti možno nájsť pevnú oporu aj vtedy, keď sa stráca rovnováha. Sú to vlastnosti, ktoré majú za základ silu a pevnosť charakteru. Človek, ktorého ovláda pudovosť, pohybuje sa v celkom protichodnom ladení. Nevie sa vyrovnáť s utrpením. Všetko nepríjemné ho vie celkom rozdrviť. Nemá odolnosti v denných ťažkostiach. Nevíťazí nad utrpením, ale utrpenie si podmaňuje jeho. Svätý Pavol dostatočne vystihuje toto životné hryzovisko, keď vzťahy telesného človeka označuje výrazmi: nepriateľstvá, sváry, nenávisť, zvady, rozbroje. Spoločnosť, ktorá sa skladá z takých ľudí, nevie nájsť nijakého vnútorného spojiva. O vznešenosti priateľstva nemôže byť ani reči. To by predsa znamenalo popriať vo svojom vnútri miesto pre osobnosť iného, vedieť podporiť jeho záujmy, nehľadať len a len seba. A živočíšna životná úroveň sa na takú výšku nezmôže. Človek ostáva jednotlivcom, individuum, ktoré sa celkom zatvára do seba, kľbčí sa nad svojimi záujemčekom. Veľkorysosť osobnosti je mu nedostupne vzdialená.

Proti vernosti, ktorou sa vyznačuje duchovný človek, telesného človeka charakterizujú rozkoly. Prevláda u neho v konečnej analýze princíp hmotný. A to je princíp rozpadu na osamelé jednotlivosti. Namiesto skromnosti, ktorá dáva zaväziť veciam a netlačí svoju osobu na obdiv, vývodí závisť, čo znemožňuje napredovanie iným a vie sa tešiť z malosti iných len preto, že tak lepšie vynikne domnelá veľkosť nositeľa závisť. Nadprirodzená životná úroveň.

ak na nej ozaj žijeme, donáša nielen odstup od vecí nedovolených (čistota), ale aj ovládanosť vo veciach dovolených (zdržanlivosť). Zatiaľ opačný typ sa vyžíva v obžerstvách a opilstvách, ktoré nemajú ďaleko podľa apoštola ani k vražde.

Vnútoraná istota a zakorenenosť v Bohu dáva človeku základ aj vtedy, keď ide o postoj k bežným udalostiam. Neoddáva sa skleslému fatalizmu, lebo Boh žiada od neho, aby používal svoju slobodu. Ale nestráca pôdu pod nohami ani vtedy, keď vidí na scéne zlo. Vie, že sa svetové dianie nevymyká z božej moci.

Výpočet svätého Pavla by bolo možno rozšíriť na ďalšie životné situácie. Všade ide o tú istú základnú vec: náš celý život po posledné odtienky sa má pohybovať na rovine nadprirodzenej. Všetky jeho oblasti sú začlenené do sféry, ktorú oživuje nadprirodzená životná sila.

Mimo skutkov, ktoré Písmo sväté volá ovocím Ducha, činnosť kresťana označujú aj blahoslavenstvá.⁷ Mravná výška, ktorú obsahujú blahoslavenstvá, je vrchol všetkého, čo bolo o ľudskom konaní povedané. Skutki, ktoré sa tu spomínajú, sú plodom vyspelých ctností, ale predovšetkým darov Ducha svätého.⁸ Rozčlenenie skutkov, spomínaných v blahoslavenstvách, na ľudský život vhodne podáva svätý Tomáš.⁹ Prvé blahoslavenstvá odstraňujú sklon vidieť blaženosť v rozkoši. „Chudobní v duchu“ prekonali otročenie bohatstvu a počtám, tichí dokonalým spôsobom zvíťazili nad vznetlivosťou a tí, ktorí žalostia, nad žiadostivosťou. Činný život, nakoľko podlieha spravodlivosti, pod vplyvom darov Ducha svätého dokonale žijú tí, čo sú hladní a smädní po spravodlivosti. Milosrdní vedia byť dôslednými aj v daroch, ktoré nie sú nijako povinní dávať. Plodom činného života,

⁷ Mat. 5, 3—12.

⁸ S. t. I—II, 69, 1 pozn. 5.

⁹ S. t. I—II, 69, 3.

ktorý sa riadi zákonmi Ducha, je čistota srdca a pokojamilovnosť, vlastnosti, ktoré najlepšie disponujú pre kontemplatívny život. Blaženosť, ktorá sa spomína ako odmena za uvedené skutky, patrí prvotne k večnej blaženosti, ako nasvedčuje posledné blahoslavenstvo; počiatočným spôsobom sa prejavujú už tu na zemi.

Obsahom kresťanského života, žitého vo svojej celej plnosti na nadprirodzenej životnej úrovni, sú skutky, ktoré v etickom poriadku vydávajú presvedčivé svedectvá, že kresťanský životný štýl je štýlom vyspelej osobnosti nadprirodzenej hodnoty. Rozvoj osobnosti, ktorý počíta len s prirodzenými danosťami, pokriváka za kresťanským ideálom ako nedochodča.

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

*Osoh, ktorý mám zo „svojej“
svätej omše: 1. vzrast posväcujúcej milosti.*

Prvý zisk, ktorý veriacemu donáša jeho svätá omša, je rozmnoženie posväcujúcej milosti v ňom, ktorú tiež volajú láskou. Sú dva dôvody tohto rozmnožovania nadprirodzeného života:

1. *Moja spolupráca s Kristom* v obetovaní svätej omše zadovážuje mi zväčšenú životnosť. Veď tajomné telo má svoje zákony, ktoré sú zákonmi každého ústrojenstva: spoločná práca ústrojov a hlavy pôsobí v ňom zdravie. Úd, ktorý pracuje, rozvíja sa, lebo vo väčšej hojnosti prijíma krv a nervový vplyv. Priam tak úd tajomného Krista, ktorý vykonáva so svojou Hlavou to úžasné dielo, ktorým je oltárne obetovanie, vždy hojnejšie prijíma miazgu, čo steká s Hlavy a ktorú voláme *milosť*.

Pripomeňme, že tento príliv života nie je ten istý pre každý úd, obetujúci s Kristom; mení silu podľa činnosti spolupracujúceho. Daktori

veriaci spolupracujú s Hlavou horlivejšie, odpútanejšie, vrúcnejšie, oddanejšie ako ostatní. Je spravodlivé, aby zisk, vždy veľkodušne rozdeľovaný, bol predsa úmerný prínosu. Nech táto poznámka slúži čitateľom tejto knižky ako poučenie, ktoré má ich pobádať, aby každý deň viacej zdokonaľovali si spojenie rozumu, srdca a vôle so svojou preláskavou Hlavou.

2. *Sám úkon, ktorý tvorí moju spoluprácu s Kristom*, je mocná príčina rozmnoženia milosti pre moju dušu. V predchádzajúcej kapitole ukázali sme, že „moja“ svätá omša obstaráva Bohu chválu, ďakovanie, dáva zadostučinenie, že božská Velebnosť, tajomným Kristom oslavovaná, je celkom uspokojená a viacej nemôže žiadať od svojho stvorenia, lebo z nej dostáva dokonalú poctu. Akože by to mohlo byť, aby som nebol milý nekonečne spravodlivému a dobrému Bohu, keď ho takto velebím v Kristovi a *skrze* Krista? Veď milý byť Bohu znamená *obdarený byť milosťou*.

Keď tajomné telo, ktorého my sme živou časťou, slúži „svoju“ svätú omšu, vtedy zúčastňuje sa nielen na Kristovej obete, ale tiež na všetkých výhodách, čo obetovanie získalo jeho Hlave. Kristus si na Kalvárii získal nevypočítateľné zásluhy, ktoré mu zadovážily nesmrteľnosť, slávu a večné kráľovanie na pravici jeho Otca. Časť tajomného tela, už uvedená do neba, teší sa so svojou Hlavou zo všetkých týchto výhod. Druhá časť, ktorá tvorí Cirkev, bojujúcu tu na zemi, dostáva právo mať tie isté prèdnosti v podobe *posväcujúcej milosti*, ktorá sa rozvinie hneď pri vstupe do neba v slávnú blaženosť v tajomnom tele, žiariac ako jediné slnko, ktorého svietiacim a osvecujúcim strediskom je Kristus.

Vidíme, že veriaci obetovaním „svojej“ svätej omše hromadí vzácne poklady. Keďže nebadá nijaké vonkajšie znamenie toho, je pokú-

šaný pokladať sa pri vychádzaní z kostola za takého chudobného, aký doňho vstúpil. Nech len odporuje klamu tela, ktoré verí iba v to, čo ohmatať; no nech otvorí oči viery, a pozná, aké výnosné je pre neho obetovať „svoju“ svätú omšu.

*Osoh, ktorý mám zo „svojej“
svätej omše: 2. Pokrok v ctnosti.*

Dve bytosti, ktoré zápalisto a horlivo spolupracujú na tom istom diele, naostatok dosiahnu dokonalé myšlienkové a vôľové spoločenstvo. Tak napríklad kresťanskí manželia dostávajú sa k slievaniu svojich dvoch duší v jedinú pri sledovaní rodinných záujmov.

Toto spoločenstvo myšlienok a túžob, ktoré je ideálom manželov, Kristus chcel mať so svojím tajomným telom, ktorým je Cirkev, a tým aj s každým svojím údom. Toľme mu na tom záležit, že svätý Pavol mohol povedať: „Mužovia, milujte si ženy, ako si Kristus zamiloval Cirkev... Veď nikto nikdy nemá v nenávisti svoje vlastné telo, ale živí si ho a opatruje ako Kristus Cirkev, lebo sme údmi tohto jeho tela, telo z jeho tela a kosť z jeho kostí. Je to veľké tajomstvo, hovorím to však so zreteľom na Krista a Cirkev.“¹

Teda Kristus sa mimoriadne stará o svoje tajomné telo, to jest o nás, svojich spolupracovníkov v celom našom kresťanskom živote a najmä vo svojom najvynikajúcejšom úkone, vo svätej obete. Chce s nami tvoriť „jedno srdce, jednu dušu“, spájať nás so sebou v najužšej dôvernosti myšlienok, túžob, vôlí. Usiluje o to, aby sme vyhľadávali to, čo on miluje, vyhýbali tomu, čo on nenávidí, a to aj za cenu najväčších obiet. Inak povedané: vnuká nám *úctu ku všetkým ctnostiam*.

Preto je nemožné, aby veriaci slúžil hodne, pozorne a pobožne „svoju“ svätú omšu bez toho,

¹ Ef. 5, 25, 29, 32.

aby podivne a rýchle pokračoval v kresťanskej dokonalosti.

Mimo toho aj úkon obetovania v spolupráci s Kristom či nie je príležitosťou na to, aby sme v najlepších okolnostiach uskutočňovali ctnosti, ktoré Kristus chce v nás rozvíjať?

Eucharistická obeta podrobuje *vieru skúške*. Svätý Tomáš Akvinský to pripomína: „Zrak môj i chuť chcely by ma oklamať, ale sluch ma učí pevnú vieru mať. Verím, čo Syn Boží ustanovil nám.“²

Oltárna obeta je označená ako „tajomstvo viery“. Kňaz pri každej svätej omši opakuje toto slovo uprostred božskej formuly, ktorá premieňa podstatu vína na Kristovu krv, nechávajúc pritom ďalej trvať spôsoby. Či nie je spravodlivé, aby tajomné telo — klačiac pri pozdvižení a klaňajúc sa svojej Hlave obetovanej, ale neviditeľnej, — odmenené bolo za ponížené prilipnutie svojho ducha vynikajúcim vzrastom svojej viery?

Slúženie „jeho“ svätej omše je pre Kristov úd dokonalé cvičenie v ctnosti *nádeje*. Veriaci spája sa s Kňazom Ježišom, aby s ním obetoval nekonečnú poctu, a to v očakávaní všetkých dobier duchovných a časných, potrebných pre spásu. Vie, že skrze svätú omšu už ich všetky má, lebo zúčastňuje sa na Kristovi, ktorý ich má vo svojej moci, aby ich rozdeľoval svojim údom.

Či nie je zbytočné dokazovať, že slúženie „svojej“ svätej omše je pre veriaceho, ktorý sa vie sjednotiť s Kristom, *dokonalý úkon lásky k Bohu*, úkon lásky, ktorý nadobúdajúc neohraňované rozmery vzhľadom na božskú Velebnosť, nám získava ako odmenu nevypočítateľné rozmnoženie lásky.

Božské ctnosti sa nikdy nerozvíjajú v duši bez toho, aby neprivádzaly so sebou všetky iné. A tak veriaci, ktorý obetuje s Kristom, zakráť-

² Hymnus: Adoro te devote.

ko zúčastňuje sa na jeho hrôze pred hriechom, na jeho láske k spravodlivosti, na jeho duchu nábožnosti, poslušnosti, umŕtvovania, čistoty... „*Jeho*“ svätá omša robí z veriaceho zdravý, silný, živý a činný úd tajomného tela, to jest dokonalého kresťana.

Myšlienky na rozjímanie.

Dr. Jozef Ligoš.

Štvrtá nedeľa pôstna.

Pôstne nedele so svojim naladením sa zamieňajú. Prvá bola nedeľou pôstu, druhá oslávenia, tretia boja, terajšia radosti. Cirkev na vyjadrenie radosti používa katechumenov. Ich radosť z blížiaceho sa krstu, zo vstupu do novozákonného Jeruzalema, Cirkvi, používam na vyjadrenie svojej radosti zo vstupu do nebeského Jeruzalema — neba.

V *introite* to vyjadrujem slovami: „Vesel sa. Jeruzalem, a plesajte v ňom všetci, ktorí ho milujete; radujte sa s ním veľmi všetci, ktorí kvílite nad ním, aby ste plesali a nasýtili sa z prís jeho potešenia.“

V *orácii* so mnou prosí i Cirkev o ozajstnú radosť: „Dožič, ... aby sme útechou tvojej milosti opäť okrievali.“ Milosť, jediné platidlo, za ktoré môžeme dosiahnuť ozajstnú radosť a radosť definitívnu.

V *epištole* je udaný ďalší motív radosti: Som slobodný. Ozaj: „bratia, nie sme dietky otrokyne, ale slobodnej. Kristus nás oslobodil, aby sme mali účasť na tejto slobode“. I keby som mal okovy na rukách a sedel v najstrašnejšom koncentráku. Som slobodnejší ako tí, ktorí by ma tam dali. Vonkajšia sloboda môže byť niekedy len prejavom najväčšieho vnútorného otroctva. Naopak, i pri najväčšom vonkajšom terore, môže byť ozajstná vnútorná sloboda, o ktorú ma nikto nemôže obrať.

Evanjelium podáva ďalšiu príčinu radosti. To je blížiac sa Veľká noc: „Blízko bola židovská slávnosť Veľkej noci.“ A s Veľkou nocou aj najväčší dar odchádzajúceho Krista: Eucharistia, ktorú predpovedá zázračným nasýtením hladujúceho ľudu. Uvážiac, až kde Kristus došiel so svojou láskou k človekovi, že ma miloval práve Eucharistiou až „na zjedenie“, môžem na to všetko len takto reagovať:

Ofertórium: „Chváľte Pána, lebo dobrý je Pán; ospevujte jeho meno, lebo je lúbezné.“

Komunio: Verím, ba som istý, že na tejto kresťanskej radosti, sebavedomí a istote, že patrím do Cirkvi Kristovej, ktorá je zárukou i nebeského Jeruzalema, raz zúčastnia sa všetky národy. Aspoň dobrej vôle: „Veď ta prichádzajú pokolenia Pánove oslavovať meno Pánovo.“

II. Zdá sa, že je to kontrast, keď Cirkev v čase pokánia a smútku vyjadruje svoju radosť. A predsa tak úzko je smútok, bolesť spojená s radosťou. Túto pravdu práve dnes vyjadruje svätý Otec svätením takzv. zlatej ruže.

Ruža je najlepším znázornením spomenutej pravdy. Ruže sú spojené s trňmi: Nie je to podivná hra prírody, že práve kráľovná kvetov ruža je obklopená trňmi? Preto ruža je symbolom úzkeho a nevyhnutného spojenia utrpenia, bolesti a radosti.

Je i symbolom veľkonočného času. Napred vyrastajú trne, trňový ker, až potom začnú kvitnúť ruže. I v mojom živote najprv musí prejsť trňový, pôstny čas života, až potom príde trňová Veľká noc.

Taký bol i život Kristov. Jeho celý život bol trňovým krom, ktorý dorástol na Veľký piatok. Až potom vyrástol kvet oslávenia.

Ja musím ísť za ním. Napred on, potom ja. Sebezápory, obety, sú trňmi na kre ľudského života. Bez nich nikdy nebudú ruže šťastia, pravej spokojnosti.

I dnešný deň bude dňom vzrastu tohto kra! Ako?

Čierna nedela.

Začína tretia časť pôstu. Najdojímavejšia. Doteraz sa pred mojím zrakom ukazoval Kristus. V dvojakej podobe: v defenzíve (na púšti) a v ofenzíve (zápas svetla s tmou). Teraz sa ukazuje v podobe tretej: v podobe stýranej.

1. *Zakrytý kríž.* Teraz tomuto úkonu veľmi nerozumiem. Zdá sa mi, že by kríž mal byť cez celý rok zakrytý a len v pôste mal byť pred moje zraky postavený obraz Ukrižovaného. Pôvodne však telo nebolo na kríži. Kríž býval ozdobený zlatom, drahokamami. Tým sa znázorňovalo ovocie kríža, a nie cena, za ktorú toto ovocie bolo kúpené. Preto v pôste bol drahokamami vyložený kríž zahalený závojom, na ktorom bol vyobrazený trpiaci Kristus. Ale i teraz zahalený kríž viac priťahuje moje zraky. Zvykol som si na obraz Ukrižovaného. Skoro to pokladám za zrejmosť. Nevšímam si Kristove skrútené údy, prebodnuté ruky a nohy. Čiernou plachtou zahalený kríž ma musí z tejto „zrejmosti“ vyburcovať. Zvlášť teraz musím prezrieť i ten závoj, aby som za ním videl nepochopteľný prejav lásky božej ku mne, Krista strýzeného, Kristovu mŕtvolu.

2. *Omša.* Všetko ma k tomu burcuje, aby som uprel zrak na tento prejav lásky. Už invitatórium dôrazne upozorňuje: „Dnes ak jeho hlas počujete, nezatvrdzujte svoje srdcia.“ Omšový formulár je obratý o posledné prejavy radosti: nezaznieva viac: Sláva Otcovi, vynecháva sa i túžobný spev ž. 42 po chvále božej. Fialová omša sa takto premieňa na omšu čiernu, pohrebnú.

V takomto prostredí sa ozývajú zosinelé ústa Spasiteľove a začína jeho:

Introit. Na Olivetskej hore. Prosí svojho Otca o sudcovský výrok medzi sebou a národom židovským, medzi sebou a Judášom: „Súď ma, Bože, a rozhodni môj spor.“ Podobné ako:

„Vezmi tento kalich odo mňa.“ „Sošli svoje svetlo a svoju pravdu.“ Je vyslyšaný. Prichádza anjel. „Tie ma povedú a dovedú na tvoju svätú horu a do tvojich stánkov.“ Tvoje svetlo a tvoja pravda ma doviedly na popravisko, na Kalváriu... A nielen jeho. Koľkých už aj jeho stúpcov. Lož satanova zatiaľ nevedie na popravisko. Sedí za stolom. Ale je lepšie sa dostať pre pravdu na Kalváriu, ako pre lož za prestretý stôl.

Aký je tu veľký. Miesto svojej popravy — Kalváriu — nazýva: svätá hora, tvoj stánok. On svojou krvou posvätil najhroznejšie miesto, vrch lebiek, na miesto, na vrch svätý, popravisko na svätostánok. Takú veľkú moc a silu má nevinne vyliata krv.

Epištola. Vstupuje Veľkňaz do svojej svätyne, na kríž. V kalichu svojho srdca nesie svoju vlastnú krv, aby ju vylial pred oltárom kríža. Aký to rozdiel od tých veľkňazov, ktorí sa zmohli len na krv býkov a volov: „Vošiel raz navždy do svätyne, obetujúc nie kozľaciu a teľaciu krv, ale svoju vlastnú.“

Graduále: Veľkňaz poukazuje na svoje rany: „Na chrbte mojom hriešnici kovali.“

Evanjelium: Tu ukazuje svoje ďalšie veľkňazské vlastnosti: bezhriešnosť, ... pokoru a ovládanosť, ... večnosť, ... no najviac obetovanie sa.

Ofertórium: To bude moje zakončenie. Aby som sa čo najviac podobal tomuto Veľkňazovi: „Obživ ma podľa svojho slova.“

Svätý Jozef.

V žilách tohto tesára z Nazaretu kolovala kráľovská krv. Nenosiť však ani kráľovský purpur, ani nedosiahol nejaké vynikajúce politické miesto medzi svojimi krajanmi. Lesk jeho pôvodu zatienil lesk jeho práce a lesk božského Dieťaťa, ktoré ho aj pri jeho chudobe i v tesár-

skej dielni urobilo šťastným, takým šťastným, akým nebol ani jeden kráľ. Preto, že jeho dielňa bola miesto:

1. Spokojnosti so svojím stavom. Jeho dielňa nebola ešte zmodernizovaná strojmi. Mal vnútorný vzťah, ozajstnú lásku k práci, k svojmu povolaniu. Nevadí sa s osudom, ktorý ho zahnal do takej zapadlej diery, do takej zašpinenej dielne. Z jeho očí sála spokojnosť i pri všetkej námahavej dennej práci. To preto, že neveril v osud, ale v božiu vôľu, ktorej sa chcel vo všetkom podrobiť. A to ho i pri všetkej chudobe urobilo šťastným, spokojným.

Keď sa takto nebudem pozerať na svoje povolanie, nikdy nebudem spokojný.

2. Práce a modlitby. Iné osoby za mesiašských časov so svojím úradom stály pri Bohu omnoho bližšie ako on (napr. Zachariáš, poslední proroci). A predsa Boh svojho jednorodeného Syna nesveril im, ale tvrdým, mozoľnatým rukám chudobného robotníka, ktorý nemal nijaké teologické vzdelanie, ktorého „vyvolení“ opovrhovali. Nemal času na dlhé, sladké pobožnosti. Zavčas rána sniesol nebo do svojej dielne. Pri práci myslel na Boha, hovoril s ním, pre neho robil stoly, posteľe, ostatné náradie, i keď mu to zasielal cez ruky svojich krajanov. Takto prácu posvätil a očistil od všetkých sebeckých, úžerníckych, lakomých náklonností.

Aký som ešte pohan, to sa najlepšie ukazuje práve pri mojej práci. Koľko jej ešte venujem každému inému, len Bohu nie!

3. Poslušnosti. Len treba spomenúť, ako si berie Máriu, i keď ju vidí tehotnú a nevie toho príčinu, na cestu do Betlehema, do Egypta, zpiatky do Jeruzalema.

4. Pokory, jednoduchosti. Takej, že aj Božiemu Synovi vyčítali taký pôvod. Podľa nich Ježiš sa mal hanbiť za to, že Jozef bol jeho pestúnom.

A predsa Cirkev ho kladie pred všetkých cirkevných učiteľov, doktorov, patriarchov. A právom. Tamtí bránili vieru pred nepriateľmi, tento zachránil Pôvodcu viery z rúk Herodesových. Tamtí mohli nosiť svetom Boha, skrytého v spôsobe chleba, tento ho mohol vo viditeľnej podobe objímať. Takými titulmi ho Cirkev odmenila: Ochranca svätej Cirkvi, hlava svätej Rodiny a všetkých kresťanských rodín, ochranca umierajúcich.

Tažko chápem veľkosť tohto muža v robotníckom, tesárskom kabáte. Predstavujem si ho ako striebrovlasého, shrbeného starca, v ktorom už niet nič zo života, len tá ľalia, ktorú drží v ruke. Taký svätý mi vyhovuje. Aj nejednému z nás. Ako by len shrbený, nevládny už bedár mohol byť svätým. Ale on takým neboli!

Je mužom v najkrajších rokoch. Plný sily. Muž, ktorý musí so životom a jeho ťažkosťami práve tak zápasíť, ako ja. Je svätec v robotnom kabáte! Svätec neoslavovanej, dennej statočnej práce. Svätec, spokojný so svojím stavom. Muž v jednej ruke so sekerou, v druhej s ľaliou. S mazoľnatými rukami od práce a pritom s čistým srdcom.

To je svätec pre dnešné časy! Kde som ja od neho?

Sedmobolestná.

„A pri kríži Ježišovom stály jeho Matka a sestra jeho Matky Mária Kleofášova a Mária Magdaléna“ (Evan.). Dve hrdinské ctnosti môžeme pozorovať v deň Veľkého piatku Matky Božej:

1. Materinská vernosť. Kým jej Syn bol oslavovaný, stála v úzadí. Teraz predstupuje v hodinách jeho potupenia a utrpenia. Verejne sa stavia na jeho stranu. Stabat Mater. Pri smrteľnej posteli svojho Syna. Tam je jej miesto. To je jej materinské právo. Nič nemôže urobiť, aby umenšila jeho bolesti. Ale aspoň svojou prítom-

nosťou chce pred celým svetom dať najavo, že mu ostáva verná, i keď ho všetci opustili.

V Betleheme tiež pri ňom stála. Vtedy sa jej z jasiel usmievalo nebeské Dieťa. I v Nazarete stála pri ňom. Ale vtedy to bol čarovný chlapec. Teraz? Visí ako vývrhel na potupnom dreve, medzi dvoma lotrami, zneuctený, vystavený na posmech každému. Ale i tak Matka stojí pri ňom. Zakrvavená postava nie je jej menej drahšia ako usmievajúce sa Dieťa. Je verná až do smrti.

Kde je môj postoj oproti postoju tejto ženy! Na začiatku môjho duchovného života, v mojom Betleheme Kristus mi bol všetko. I neskoršie som radostne prežil svoj Nazaret. Keď však prišlo utrpenie, ťažké skúšky, pokušenia, hodiny olivetské, Golgota, koľko ráz som zutekal. A kto mu v týchto hodinách má ostať verný, ak nie ten, ktorý zastupuje v tomto storočí, na tomto mieste, kde som, jeho Matku?

2. *Materinskú silu.* Od včasného rána Veľkého piatku ho všade sleduje. Nevedia ju odstrašiť ani potupa, výsmech, tvrdé päste surovcov a vojakov, ani bezcitná hrubosť davu, ktorý na ňu ukazuje prstom, ako na matku zločincovu. Stabat. I keď jej srdce je prebodnuté mečom, predpovedaným Simeonom. Aj keď spolu s jej Synom i jej sa klíny zabíjajú do rúk, tŕne do spánkov, i keď rany prerážajú jej telo. Všetko sa okolo nej hýbe. Skaly, zem, hroby, slnko, ... dav uteká. Len ona stojí. Počuje jeho posledné slová, vidí ako mŕtvy visí na kríži. Aj vtedy stojí. I keď je to žena, ktorá nie je zvyknutá na krvavé scény. I keď musí byť medzi surovcami. I keď sa zdá, že všetko je beznádejné. I keď sa tratia najvernejší.

Nesfažuje sa na svoje ženské slabosti. Nešomre. Nesvoláva pomstu na vrahov svojho Syna. Odpúšťa všetkým, tak ako on odpustil. I v tých najťažších chvíľach života všetko kladie do rúk Boha. Ako kedysi, hovorí: „Hľa,

slúžka Pánova." Predobraz všetkých hrdinských žien a vôbec hrdinov.

Je to zahanbujúce pre nás mužov, že pod krížom boli skoro výlučne len ženy. Len jeden zachránil česť mužov: Ján. Mladý kňaz. Držal sa Matky. A to zvlášť v hodinách skúšok. Ako vtedy, i dneska je povinnosťou mojou ako bohoslovca, mladého kňaza, zachrániť česť kňazstva a vôbec mužov.

Kvetná nedeľa.

Vstup do najsvätejšej časti pôstu. Koľkými spôsobmi ma Cirkev pripravovala, aby som hodne vstúpil do tohto času. Každým týždňom od Septuagézimy som stúpал vyššie a bližšie k trpiacemu Kristovi. I keď mi Cirkev často hovorila o kríži a zmŕtvychvstaní Kristovom, najčastejšie to robila v obrazoch. Až dnes odkrýva oponu a môžem sa pozrieť do krvavej veľsvätyne, ba sám sa smiem činne zúčastniť na tejto trúchlohre. Ale i v tento Veľký týždeň sú kríž a zmŕtvychvstanie nerozlučne spojené. Vykupiteľské dielo Kristovo nekončí smrťou, ale ňou prechádza k víťazstvu svojho vzkriesenia. Preto nemôžem rozdeliť utrpenie Kristovo od jeho zmŕtvychvstania. Musím sa na utrpenie pozerat ako na cestu k víťazstvu, k triumfu. To jeden obraz: cesta a cieľ. Tieto dve myšlienky sú stesnené najmä v dnešnej nedeli. Táto nedeľa je najsamprv:

1. *Svadobným vchodom ku krvavej svadobnej hostine.* Je sviatkom Krista-Kráľa. Prvý raz vo svojom zemskej živote dovoľí, aby sa mu holdovalo ako kráľovi. Chce ako kráľ vtiahnuť do kráľovského mesta. Jeho kráľovstvo je hlavný dôvod rozsudku smrti. Je mučeníkom svojho kráľovského titulu. Cirkev mu chce pripraviť kráľovské ovácie.

S Cirkvou sa verejne prihlasujem za stúpenca tohto Kráľa. Beriem do svojich rúk palmy

a olivové ratolesti (bahniatka) na znak tohto priznania. V procesii slávnostne vyznávam túto svoju vieru.

2. *Začiatkom jeho utrpenia.* Slávnostne ho odprevádzame na smrť. S Olivetskej hory do mesta. Je to trúčlohra, pri ktorej som nielen divákom, ale i hercom. Scéna sa odohráva na troch miestach: na Olivetskej hore (svätenie ratolestí), sprievod do mesta (procesia), udalosti v meste (slúženie svätej omše).

Svätenie má složené omše. Len miesto obetovania chleba a vína je obetovanie ratolestí. A miesto prijímania tela Kristovho je prijímanie (rozdávanie) posvätených ratolestí.

Procesia je symbol celého ľudského života. Celé ľudstvo — ja s ním — tiahne k svojmu večnému cieľu, k nebesám. Od dedičného hriechu je však brána nebies zatvorená. Tu príde Ježiš na zem, vezme kríž, dá sa na ňom popraviť, a potom so zakrvaveným krížom klope na bránu neba. Brány sa otvoria, a od tejto chvíle začína procesia ľudstva do neba, ktorú Kristus začal na Kvetnú nedeľu. Za ním prvý vošiel lotor na kríži. Skončí až v posledný deň.

3. *Svätá omša.* Takto s palmou v ruke odprevadím Krista až k stupňom jeho oltára, kríža. V duchu vidím, ako začína svoju prvú krvavú obeť, obnovenú teraz pri svätej omši.

Krvavú scénu tlmočia traja mužovia:

a) *Dávid v introite.* Svojím 21. žalmom, ktorý vkladá do úst Kristových, aby čím lepšie znázornil jeho opustenosť: „Bože, Bože môj, pohliadni na mňa; prečože si ma opustil?”

b) *Pavol v epistole.* Veľký kazateľ kríža: „Uponížil sa a bol poslušný až po smrť, a to po smrť na kríži.”

c) *Svätý Matúš pri pašíách.*

S ratolesťou v rukách dneska vyznám: Ostanem verný v utrpení s Kristom, aby som natrvalo ostal s ním i pri jeho oslávení.

Zelený štvrtok.

Deň lásky božej i deň smútku, ako vie človek na túto lásku reagovať.

1. Deň Lásky božej. Miloval ľudí cez celých triatridsať rokov svojho pozemského života, ale pri poslednej večeri nastalo jej najväčšie vzbĺknutie. Nikdy nebudem môcť celkom pochopiť eucharistickú pieseň lásky, ktorej obsah Ján shrnul a vyjadril prostými, ale tajomnými slovami: „Ježiš vedel, že mu prišla hodina odísť z tohto sveta k Otcovi, a keďže miloval svojich, ktorí boli na tomto svete, až do konca preukazoval im svoju lásku.“ „Až do konca“ podľa výkladu svätého Tomáša znamená: až po najkrajnejšie možnosti, až na najvyšší stupeň lásky. Tak smýšľajú aj: svätý Bernard: „Eucharistia je láska všetkých lások“; svätý Vavrinec Justiniáni: „Videli sme, ako Boh, múdrosť sama, sa stal z nesmiernej lásky pochábeľom“; svätý Augústín: „Nezdá sa bláznovstvom povedať: Jedzte moje telo a pite moju krv?“; svätá Mária Magdaléna z Pazzi: „Ježiš, si bláznom láskou. Hovorím to a budem vždy opakovať: v láske si bláznom“.

2. Deň smútku nad tým, ako človek vie reagovať na božiu lásku. Kristus apoštolom i celému svetu dáva najväčší prejav svojej lásky: Eucharistiu. Tvorovi umýva nohy. Tak zdôrazňuje: „Ja som vinič, vy ste ratolesti. . . ; ako mňa miloval Otec, tak aj ja som vás miloval. . . Ostaňte v mojej láske.“ A ako na to človek reaguje? V tom čase sa apoštolovia hádajú medzi sebou, kto je z nich väčší. Dôležitejšieho nemajú cestou na Olivetskú horu len týmto problémom sa zapodievať! Vtedy, keď ich Majster z lásky k nim ide na smrť! Všetci bez rozdielu spia pri krvou sa potiacom Majstrovi. I Ján! Judáš, jeden z jeho najbližších, ho bozkom zrádza. Kým on vo večeradle hovorí: „Túžobne som si žiadal“, zatiaľ veľrada, veľkňaz na čele

s apoštolom Ježišovým volajú: „Túžobne sme nenávideli“.

Toho istého naladenia je aj svätá omša:

Introit: „Kiežby som sa ničím iným nechválil ako krížom Pána nášho Ježiša Krista.“ Chváliť sa! A v kríži!

Orácia: „Bože, od ktorého Judáš dostal trest za svoju vinu a lotor odmenu...“ Odmena a trest z tej istej ruky.

Epištola: „Pán Ježiš v ten večer, keď bol zradený, vzal chlieb, a keď vykonal modlitby dobrorečenia, lámal ho a povedal: Vezmite a jedzte. Toto je telo moje.“ Zázrak lásky svojej odbavuje v noci, v ktorej zradí ho ten, pre ktorého tento zázrak robí!

Evanjelium: „Keďže miloval svojich, ktorí boli na tomto svete, až do konca im preukazoval svoju lásku.“ A hneď za tým: „Večerali a čert už bol vnukol do srdca Judášovi, aby ho zradil.“ Kto pochopí tie hrozné protivy?

3. *Ako ja prežijem tento deň?* V deň, v ktorý mi Ježiš prejavil lásku až k „šialenstvu“, musím sa skontrolovať, ako reagujem na tento prejav lásky. Aký je môj pomer k Eucharistii? Mnohí svätí na tento prejav tiež odpovedali láskou až k „šialenstvu“. Tak Gemma Galgani: Neviem, ako je to, že ľudia, ktorí sú tak blízko Ježišovi, nezhoria na popol. Mne sa vidí, že keby som mala stáť v takej blízkosti štvrťhodinu, ostala by zo mňa len kôпка popola. Svätý Alojz mal prácu. Pri nej mal prejsť popred svätostánok. Sľuboval, že si pred svätostánkom hneď kľakne a odíde. Nemohol sa však zdvihnúť. Práve tak aj brat Gerard. Je pred svätostánkom ako prikovaný, že musí prosiť: Môj Ježišu, mám prácu, prosím ťa, pusť ma, pusť ma! Až vtedy ho Ježiš pustil.

Kde som ja od toho?

A potom prežijem tento deň i smútkom nad tým, že iste i ja vo svojom živote — a možno neraz — som sa dopustil toho, pred čím tak

svätý Pavol vystriha. Že som vinný tela a krvi Kristovej. Že som si jedol a pil súd. Kde by som bol, keby Ježiš bol so mnou tak chytro skoncoval ako s Judášom? Prežijem tento deň i smútkom nad hriechmi iných oproti tomuto zázraku lásky božej, oproti Eucharistii.

Veľký piatok.

1. *Deň najväčšieho smútku u kresťanov.* Jediny deň v roku, kedy katolícky kostol sa pramiňa na márnicu. To preto, že z tohto chrámu je vytrhnuté Srdce. Je odnesené preč a tak ostala len mŕtvola chrámová. I ticho je ako v márnici. Hlas zvonov sa neozýva. Organ mlčí. Oltár zbavený všetkej ozdoby. Uprostred rakev Kristova: kríž medzi nerozžatými sviečkami... Kňaz nikdy tak nezačína stupňovú modlitbu. Mlčky, bez slova padá pred rakvou Spasiteľovou... Kňaz neobetuje — ako inokedy — chlieb a víno, ale v oráciách obetuje živé údy Cirkvi. I pohanov. I „neverných židov“... I pozdvíhovanie je zvláštne: nie Kristus v bielostnom spôsobe chleba, ale Kristus zakrvavený na odhalenom kríži. Pozdvíhovanie, sprevádzané slovami: „Ajhľa, drevo kríža, na ktorom pnela Spása sveta. Poďte, klaňajme sa.“ Zvláštne je aj prijímanie. Pri adorácii kríža nebudem piť krv Kristovu zo zlatého kalicha, ale z pôvodného prameňa, z jeho presvätých rán.

Tým všetkým však nevyjadrujem len bolesti nad bohovraždou Syna človeka, ktorá bola spáchaná pred 2000 rokmi. Keby tieto prejavy bolesti a smútku boli len nad kalvárskou smrťou Kristovou, boli by sa ony už za dvetisícročia stlmily. Čas hojí aj tie najväčšie bolesti, rany. Je to však i deň smútku nad dnešným križovaním Krista. Skutočným, i keď tajomným. Keď Šavol bil kresťanov, bil samého Krista: „Šavol, Šavol, prečo ma prenasleduješ?“ Každý kresťan je kusom, je jedným údom tela Kristovho. Keď trpí, je zabíjaný, trpí, je zabíjaný sám Kristus.

Preto dnešný deň nie je len deň spomienky smrti Kristovej, aniversarium, ale „dňom smrti“ (i keď len do času). Dnes si živo uvedomujem, že sa opakuje Veľký piatok, že sa vždy, keď sú kresťania zabíjaní, opakujú pašie na mystickom tele Kristovom. Kristus sa potí vo svojich údoch v celej Európe, ba na celom svete krvou smrteľnej úzkosti. Kristus je bičovaný, pribíjaný na kríž.

2. *Deň najväčšieho prejavu lásky božej k človekovi.* Doplnenie včerajšieho dňa. Väčšej lásky nikto nemá nad toho, kto dá svoj život za druhého. Kristus to urobil. Dal život za svojho najväčšieho nepriateľa. A zas, nielen že ho dal v minulosti. Dáva ho dnes vo svojich údoch za tých, ktorí ho chcú zničiť.

3. *Deň najväčšieho prejavu vďaky za túto lásku.* Odplata Kristovi za to, čo pre mňa vykonal. Aspoň by taký mal byť. Prejav lásky ku Kristovi historickému, ale i mystickému. V jeho údoch. Cirkvi to robí. Skutkami. Prosí dnes za všetky údy svojho tela. Robím to i ja? Neplatia výčitky Kristove i pre mňa: „Ľud môj, čo som ti zrobil alebo v čom som ťa zarmútil, odpovedz mi.“ Koľko tých „že“ by vedel i pre mňa povedať! A moja odmena za to všetko: „Pripravil si kríž svojmu Spasiteľovi!“

4. *Deň najvrúcejších prosieb.* Naiväčšiu krivdu, ktorú môžem Bohu urobiť, urobil by som, keby som dnes Krista v jeho mukách len ľutoval. Len ľutujeme toho, kto bezmocne trpí. Mať súciti, ale i prosiť, modliť sa k tomu, kto je popravený, to je dneska moja úloha. Tak sa správať je možné len pri mŕtvoľe Kristovej. U iného človeka, ktorý visí na šibenici, hľadať pomoc, to by bolo najväčšou hlúposťou. Ale u Krista hľadať pomoc vtedy, keď ide na popravisť, je najväčšia múdrosť. Lebo dnes na tejto ceste, na šibenici kríža, je ku mne najštedrejší. Dáva mi najviac. Viac mi dať nemohol. Kto dáva veľa, ľahko dá i menej. Keď ho dnes o niečo

poprosím, i keby to bolo neviem ako mnoho, vždy je to málo oproti tomu, čo mi dnes dáva.

Poprosím ho teda za všetko, čo mám na srdci. No najmä, aby Veľký piatok mystického Krista pre zásluhy Krista historického i utrpenie a smrť jeho údov skrátil a urýchlil veľkonočné ráno.

Biela sobota.

Deň odpočinku Kristovho v hrobe. Druhá sobota po stvorení, kedy si Pán odpočinul. Najtichší deň v celom cirkevnom roku. Taký bol aspoň po stredovek. Dnes, čo sa odbavuje v chráme, je nočnou bohoslužbou. Preto najlepšie by som ju vedel prežiť, keby sa ona skutočne odbavovala cez noc so soboty na veľkonočnú nedeľu.

1. *Svätenie paškálu, veľkonočnej sviece.* Svetla. Táto sobota niekedy prešla pokojne. Kostol bol prázdny, oltár odhalený. Nebolo nijakej bohoslužby. Len hrobové ticho bolo najvýraznejšou bohoslužbou tohto dňa. Až večer sa veriaci shromaždili do neosvetleného kostola. Klérus vyšiel pred kostol, kde z kremeňa vykresali oheň a posvätili. Cirkev chce pri bohoslužbách používať len posvätený oheň. V kostole boli zhasnuté všetky svetlá. Starý zákon bol ukončený. Teraz prichádza svetlo sveta — Kristus. Tak ako oheň panensky vychádza z kremeňa, i božský Oheň napred vyšiel z panenského lona, a teraz vo veľkonočnej noci vychádza druhý raz z lona zeme, aby osvietil celú zem. Kristus vo svojom symbole — sviece vchádza do chrámu. Diakon to ohlasuje trojakým zaspievaním: *Lumen Christi*. Chrám sa stáva vždy svetlejšim.

Pred oltárom diakon ohlasuje vzkriesenie Kristovo so slávnym „*praeconium paschale*“: *Exultet*. Koľko myšlienok len toto *praeconium* obsahuje! Ospievané tajomstvo dnešnej noci,

vykúpenie. Ozajstná Veľká noc, ktorú predobrazovala Veľká noc Starého zákona.

V nej sa ukazuje najviac láska božia: „Ó predivná blahosklonnosť tvojej dobrotivosti k nám! Aby si otroka vykúpil, vydal si Syna!“

A naše povinnosti v tejto posvätnnej chvíli: „Posvätenie tejto noci teda zaháňa nepravosti, smýva viny, kleslým vracia nevinnosť, trúchlicím radosť. Zaháňa nenávisť, pôsobí svornosť a ohýba mocnosti.“

2. *Krst.* Po oznámení Kristovho vzkriesenia, prvý jeho účinok: prijatie za dietky neba, za svojich bratov. Krstom. Napred dvanásť proctiev hovorí o účinkoch krstu a veľkosti byť kresťanom.

Krst, vrchol bohoslužby vo veľkonočnej noci. Po ňom novokrstenici dostali krstné biele rúcho a takto oblečení s horiacimi sviecami v rukách z baptistéria odchádzali do lateránskeho chrámu spievajúc cestou litánie ku všetkým svätým. Po príchode do chrámu bola slúžená svätá omša, ktorá je už rázu celkom veľkonočného.

I u mňa raz nastane táto noc. Kedy pomínie tma a nastane svetlo. Zjaví sa veľkonočné ráno. I u jednotlivcov, i na celom svete. Len trpezlivosť. A potom byť roznášačom, šíriteľom tohto Svetla. I tam, kde toto Svetlo nazývajú tmou a svoju tmou svetlom.

Veľkonočná nedeľa.

Celkový obraz dnešného dňa a vôbec nálady veľkonočnej: vzkriesenie, víťazstvo, svetlo, radosť, život.

Po prečítaní omšového formulára vynoruje sa mi takýto obraz: Sú to pocity človeka, ktorý blúdi lesom, prediera sa húšťaťou, tmou, a odrazu sa ocitne na voľnej lúke, má rozhľad, je na svetle. Cirkev čarokrásne tento obraz znázornila práve veľkonočnou svätou omšou.

Statio. Je to isté, čo o polnoci vianočnej: ad St. Mariam maiorem. Vianočná noc sa teda

má znovu opakovať v noci veľkonočnej. Cirkev vo vzkriesení Kristovom vidí jeho druhé narodenie. To prvý obraz, predstavujúci ľudstvo, ako vychádza z tmy do svetla.

Druhý obraz vystihuje to isté: svätenie veľkonočného ohňa a nočné bohoslužby, končiace pri vychádzajúcom slnku.

Tretí: Vzkriesenie katechumenov: krst, ponorenie ho hrobu vody, aby z neho vyšli ako noví Kristovia.

A v tomto prostredí, za včasného rána, za vychádzajúceho slnka z úst novokrstencov, ako úchvatne musí zapadať dnešný

introit: „Vstal som a teraz som s tebou.“ To výkrik Krista, vychádzajúceho z hrobu, z húšfavy utrpenia — Veľkého piatku, a predstavujúceho sa pred svojím Otcom. „Vstal som...“, to výkrik novokrstencov, vychádzajúcich z krstného prameňa, prebudených z hrobu pohanstva a hriechu a predstavujúcich sa pred svojím Otcom nebeským. Resurexit..., to môj výkrik, kedykoľvek som vzkriesený po veľkopiatočnej smrti, spôsobenej hriechom. Resurexit..., to výkrik po ťažkých životných skúškach, po chorobe, po vojne, po pokušeníach, po duchovných suchotách, keď aj u mňa nastáva veľkonočné ráno.

„Položil si na mňa svoju ruku... Pane, ty ma skusuješ.“ To je pravda. Tá ruka, ktorú si mi niekedy položil na moje plecia, sa mi zdala často taká ťažká, tá skúška taká nerozumná. Chcel som sa tej ruky zbaviť, shodiť, striasť ju so seba. Nechcel som chápať tvoje zvláštne cesty. Pokladal som ich za také bláznivé. Teba som pokladal za hlupáka. Ale to všetko prestalo. Teraz uznávam tvoju nekonečnú múdrosť a to najviac práve pri tých krokoch, pri ktorých som ťa pokladal za blázna: „Podivná je tvoja znalosť.“

Resurexi..., i pri poslednom súde to budú moje slová. Po smrti. Pri vstupe do večnej bla-

ženosti. Tento vstup, introit len teraz anticipujem, a predstavujem si, ako kedysi bude...

Epištola. Úloha vzkrieseného Krista: „Kristus sám bol obetovaný ako náš veľkonočný baránok.“ Život, ktorý bol daný vzkriesením (krstom, spoveďou), musí sa udržať. Jedlom: Baránkom veľkonočným.

Evanjelium. Vzkriesený sa objaví v našom strede. Pri najsvätejšej obete. Záhradou, v ktorej sa ukáže, bude táto kaplnka. Magdalénou my všetci, ja.

Komunio. Baránok veľkonočný sa položí na náš stôl. I novozákonný Baránok bude mať tú istú úlohu ako baránok v Starom zákone: zachrániť ma pred mojím faraónom a Egyptom, previesť ma cez Červené more (krstom) a priviesť do zeme zaslúbenej (do večnej spásy). Ja musím len jedno urobiť: odstrániť všetok kvas: „Preto hodujeme nie v starom kvase ani v kvase zlosti a nepravosti, ale pri nekvasenom chlebe čistoty a pravdy.“

Kolektívum a jednotlivec v našom apoštoláte.

Marta Marsinová.

Premietnutie vlastného praktického katolicizmu do sféry príťažlivosti, upevnenie pozície vo spoločenstve triedy, nenápadná možnosť usmerňovať tento celok v jeho kolektívnom počínaní sú nepochybne odrazom výšky duchovného života i plánovitého postupu v apoštoláte. Nemôžu však aj pri svojej závažnosti stať sa konečným cieľom našich usilovaní. Trvalým usmerňovaním dosahujeme určitý návyk správne reagovať, najmä ak vždy pružne a pomerne zavčasu podchytíme situáciu; ale keďže ide o prejav masový, individuum sa v ňom stráca, pasívne mu podlieha, i keď v dobrom smysle,

čím sa naplno ľudsky nevyžíva, teda po určitú mieru sa i deformuje. Poznanie tohto nedostatku pôsobenia v kolektíve žiadalo by potom od nás nové usmernenie apoštolskej práce, viac zamierenej na jednotlivca.

Ale pri pohľade okolo seba uvedomíme si, že na j m ä d n e s nemôžeme podceňovať ani so svojho duchovného stanoviska pôsobenie na masu ako takú, lebo až príliš dobre pociťujeme, čo v dnešnom živote na každom jeho poli znamená jej zapájanie sa do všetkého diania. Nemôžeme si pritom nevšimnúť jej vrtkavosť, teda nebezpečenstvo rovnako podliehať i vplyvom protichodným nášmu zamiereniu, ba priamo podkopným preň. Preto dnešný stav požaduje vyvážené doplnenie masového usmerňovania primeranou účasťou jednotlivcov tohto celku, ktorí by vykryštalizovaným jadrom svojej osobnosti oďautomatizovali zaužívané reflexy.

Nebol by umelcom architekt, obávajúci sa veľkých priestorov, lebo nad nimi je ťažko vy-staviť mohutnú klenbu. Musí si priestor rozčleniť a dekoratívne ho podoprieť nosníkmi, stĺpami, nerušiacimi vnútornú jednotu tohto priestoru. Aj úloha apoštola je obdobná: presunúť časť zaťaženia na stĺpy, na svojich spolupracovníkov, aby nemusel mať obavu pred každým otrasom, ktorý by mohol rušivo zasiahnuť celok. Z kolektíva triedy treba teda získať jednotlivcov, oporu pozitívneho ducha v nej, aby každý rozvrat zavčasu našiel zatarasenú cestu.

Podľa doterajšieho nastolenia problému mohlo by sa pozdávať, že usmerňovanie celku a vyhľadávanie primeranej opory v jednotlivcoch z neho sú procesy, prebiehajúce v poriadku za sebou, že v individuálnom pôsobení ide o prostú nadstavbu apoštolátu masového. Nie je tak vo skutočnosti. Len neodborník v prípade potreby odvažoval by sa zvýšiť nejaký dom o celú sériu ďalších poschodí, kým staviteľ veľmi svedomite musí počítať a uvažovať, koľko znesie určitý

druh základov a istý, pevne vymedzený priestor. Veď nie je len prikladanie tehly k tehle, ale plánovité viazanie, počítajúce s vonkajšími a vnútornými danosťami, s účelom stavby, ba i s materiálom. Rovnako v apoštoláte treba osobný duchovný život zapájať do kolektívneho pôsobenia súčasne so snahou získavať a prepracúvať individuálne tých, ktorí majú byť oporou spoločenstva vrtkavej masy.

Každodenná skutočnosť nám ju totiž ukazuje ako meniacu sa priamo s okamihu na okamih, ak je náhodilou smesou neformovaných jednotlivcov. Ale čo masa ako taká podniká, v čom sa ako celok prejavuje, to neraz strhuje jednotlivca k nej prislúchajúceho len parciálne, teda nezasahuje ho celého v složitosti jeho ľudskej osobnosti. Práve preto neraz nezodpovedné živly tak búrlivo menia tvárnosť masy, využívajúc vždy inú stránku, iný cit, inú náladu človeka jednotlivca. Len takto si môžeme vysvetliť niekedy nám ťažko pochopiteľné náhle zmeny úplne protichodného zamierenia u jednotlivca, keď ich chápeme pod tlakom masového formovania, ukracujúceho svojou jednostrannosťou osobnosť ľudskú v jej složitosti. Bolo treba spomenúť tieto súvislosti, aby sme vo svojom pôsobení neodsudzovali prenáhlene tých, ktorí bez vážnejšej vlastnej viny stali sa obeťou masového pôsobenia.

Masa skresľuje profil človeka a ochudobňuje ho mimo iného hlavne o nesmierne cennú složku vôľovú, ktorá je mierou ľudského konania. Treba preto jednotlivca poznávať v prirodzenejšom prostredí, kde sa cíti voľný, kde nežije pod tlakom a v napätí závislosti od mienky celku. Tu sa mu treba priblížiť, získať si jeho dôveru a postupne mu ukázať jeho prednosti, poukázať mu na sily, ktorých je azda celkom nevedomele nositeľom, a pripraviť ho, aby sa v tomto vedomí stal nie beztvorou súčiastkou masy, ale jej pevnou oporou.

Sbližovanie nemôže byť náhodilé, hoci začiatky bývajú také, ale musí prejsť v trvalý stav, ak máme dospieť k pozitívnym výsledkom. Cestu sblíženia otvára nám priateľstvo. Nejde o prostý kamarátsky vzťah, vznikajúci medzi ľuďmi, stretajúcimi sa denne v práci a v povolani, alebo utvárajúci sa z prechodných vonkajších spoločných záujmov, ale ide o intímne spoločenstvo blízkych duší, navzájom otvorených v úprimnosti.

V priateľstve nemožno si vymieňať masky podľa potreby, aby sme zakryli kus seba, nejaké svoje nedostatky. Ono vyžaduje celú osobnosť, zasadenú v úplnom rámci celoživotnom, preto sa najlepšie osvedčuje pri získavaní človeka pre Krista, ktorý si tiež žiada človeka integrálného, celého v jeho povolani, v každej životnej situácii, vždy a všade. Aj v týchto súvislostiach sa ukazuje nesmierna veľkosť dômyselnosti Boha, ktorá prirodzenými predpokladmi podporuje naše snahy v práci za rozšírenie Kristovho kráľovstva.

Z charakteristiky priateľstva ako intímneho vzťahu medzi dušami a ako úprimnej otvorenosti vyplýva ďalšie obmedzenie. Pretože človek celkom prirodzene nemá ku každému dôveru, nevie sa pred každým otvoriť a súčasne istý jemnosť mu neraz zabraňuje otvorene hovoriť o ylastných vnútorných ťažkostiach, nemožno si priateľstvo na niekom vynútiť, ani ho nemožno rozdávať každému. Takto je celkom prirodzenými danosťami obmedzená i pôsobnosť apoštola, ak mu ide o najhlbšie preformovanie celej osobnosti jeho priateľa. Uvedomenie si tejto danosti môže nás ušetriť od mnohých nepriemných sklamaní a neúspechov, zavinených veľkou šírkou našich apoštolských záujmov.

Úprimnú otvorenosť v priateľstve, ako predpoklad apoštolátu, nedosahujeme náhodile a naraz. Musíme si ju vedome budovať. Prenikanie k nej je zdĺhavé, lebo poznávací proces pre-

bieha veľmi pomaly, ak má zasiahnuť celú osobnosť. S otvorenými očami treba sledovať celé konanie, uvážiť všetky, aj najdrobnejšie skutočnosti v ich celistvosti — nie každú osobitne, lebo by nás to mohlo zvieť k nekritickej chvále alebo k extrému úplného odsudzovania — aby sme spoznali základný tón priateľskej duše a mohli naň naladiť svoje pôsobenie. Poznávaním sa priateľské vzťahy vždy viac prehlbujú a upevňujú, takže i pre apoštolát sa utvára trvalý a hodnotný základ už s ohľadom na povahu a životné zamierenie získavaného. Taktnosť vylučuje nadradenosť a akékoľvek povýšenecké poučovanie i tam, kde cítime nedostatky. Vždy si treba nájsť cestu, aby chybujúci rozvojom všetkých pozitívnych stránok svojej osobnosti, k čomu musíme zo všetkých síl prispievať, uvedomil si svoje slabiny a usiloval sa ich odstraňovať. Takto sa nikdy nebude cítiť ukrátený vo svojej osobnej slobode.

Mohlo by sa toto pozdávať zrejmosťou, o ktorej netreba hovoriť. A predsa skutočnosť nám ukazuje, že neodosobnenosť nebýva len príznakom ľudí, sháňajúcich sa za svetskými úspechmi, ale často sa vyskytuje aj u ľudí, duchovne žijúcich, práve v ich apoštoláte a je súčasne prejavom duchovnej nepružnosti. Samo naše pôsobenie ukazuje, že je častejšia, ako sa nazdávame.

Jedna z najobvyklejších metód, v študentskom prostredí azda najrozšírenejšia, je požičavanie kníh tým, ktorých chceme získať. Často dlho a starostlivo uvažujeme o vkuse a požiadavkách svojho priateľa, priateľky, až kniha napokon vyhovuje aj po stránke štýlu, pokiaľ sa nám už podarilo zistiť vkus. Donesieme ju, ponúkneme, ale nepochodíme, lebo sme ju doniesli nevhod, nie je organickým ohnivkom, potrebným pre objasnenie nejakého vzťahu v našom priateľstve. Azda práve vtedy má náš priateľ po ruke mnoho najnovších kníh, literárnych

noviniek, ktoré treba čo najskôr poznať. Naša kniha ostáva ležať a báza pre vzájomné spoznávanie sa nerozširuje, ako sme si to boli naplánovali. Pravda, neradi si priznávame chybu. Zabudli sme, že ak vchádzame východom do nejakej verejnej miestnosti, kde sa premiela veľa ľudí, vrátia nás, hoci sme vošli dverami, azda nie ináč stavanými, ako sú vstupné dvere. Aj v apoštoláte, dokonca tam, kde sa už utvoril priateľský vzťah, ba azda ešte viac práve tam, treba vchádzať dverami, ktoré sú nám otvorené. Rozčítame si aj my okrem svojho obvyklého repertoáru vecí, aktuálne pre našich blízkych, teda čítavame súčasne. Veľmi jednoducho získavame potom skvelú spoločnú bázu, začiatok pre rozhovor, nenápadný a predsa formujúci, ak mu dáme správne usmernenie. Takto sa dá získať pre začiatky veľmi mnoho a takmer neuveriteľne nám to pomáha preniknúť do celého myšlienkového sveta nášho priateľa, priateľky. Pri takýchto rozhovoroch vylúčená je pretváрка, lebo nie je potrebná spoločenská slušnosť hovoriť aspoň peknými, ale bezobsažnými frázami o požičanej knihe. Kde človek vychádza z vlastných záujmov a má možnosť bezprostredne sa o nich rozprávať, tam býva najúprimnejší.

Pravda, nejde tu len o knihy. U iných bude dôležitejšie prispôsobovať sa v zábave alebo v rozmanitých špeciálnych záujmoch. Pretože práve ony veľmi intenzívne zasahujú osobnosť nášho priateľa, v ich medziach môžeme najnenápadnejšie začať s preformovávaním a najlepšie si pripraviť cestu aj pre zásah do životnej celistvosti. Tak so vzrastom porozumenia a priateľstva bude sa súčasne upevňovať i nové, skutočne katolícke nazeranie na celý život v jeho složitosti.

Ako každý život i tento vyžaduje primerané živiny, ktoré my musíme mať naporúdzi. Teda až v tomto štádiu je potrebný náš činný zásah. Musíme si však vopred pripraviť plánovitý po-

stup podľa získaných skúseností, aby sa ani najmenším množstvom duchovnej energie nemrhalo nadarmo. Dôležité je pracovať vo vedomí, že včleňovaním priateľa do intenzívneho života v Kristu nevytrhujeme ho z jeho doterajšieho prostredia, z okruhu jeho záujmov a pôsobenia, ale práve naopak ešte hlbšie ho tam zasadzujeme, aby sa v ňom stal oporou a aby ďalej rozmnožoval život, ktorého sa i jemu dostalo.

Správnosť svojho pôsobenia najlepšie poznávame práve v tom, že sme nielen niekoho ako takého získali pre Krista, ale že súčasne s jeho vnútorným životom organicky rastie i túžba prevziať iniciatívu v ďalšom rozmnožovaní tohto Života v medziach vlastných duchovných síl, ktoré pre takýto cieľ hodno i v sebe ďalej zmnožovať!

Duchovnosť vo svätosti

„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol)
Prepracúvam sa k tejto najutešiteľnejšej veľkosti?

Svätý Tomáš a krížom¹⁾

Sú chvíle, v ktorých sa najpravovernejší čitateľ je pokúšaný, aby nenávidel hagiografa priam tak, ako miluje svätého muža. Svätý muž vždycky skrýva svoju svätosť, to je nemeniteľná zásada. A hagiograf sa dakedy podobá prenasledovateľovi, ktorý sa pokúša svätca odhaliť, akémusi vyzvedačovi alebo načúvačovi, sotva diskretnejšiemu ako americký interviewista. Pripúšťam, že je to prepjaté a jednostranné poňatie, a dokážem teraz svoju ľútosť tým, že uvediem niekoľko príhod, ktoré sa mohli rozchýriť len týmto žalosným spôsobom.

¹ Úryvok z klasického dielka Chestertonovho: Svätý Tomáš Akvinský.

Vidí sa celkom isté, že svätý Tomáš Akvinský žil akýmsi druhým utajeným životom, božským dvojníkom toho, čomu hovorievame dvojaký život. Komusi podarilo sa zazrieť u neho voľačo z toho osamoteného zázraku, ktorý moderní psychici volajú levitáciou; musel to byť očitý svedok alebo zrejmy luhár, lebo u takej osoby nemohlo byť neistoty o podobnom dive: muselo to byť dačo podobného, ako keby sme uvideli vznášať sa vo vzduchu ako oblak jeden z veľkých kostolných stĺpov. Nikto azda nevie, aká duchovná búrka vytrženia alebo trýzne spôsobuje toto prevrátenie hmoty a priestoru, ale je temer isté, že také veci sa dejú. Ba aj pri obyčajných špiritistických médiách ťažko môžeme zapierať túto skutočnosť, nech je jej príčina hocaká. No najnázornejšie odhalenie tejto stránky jeho života asi nájdeme v slávnom zázraku s krížom, kedy drevená Kristova soška prehovorila, v tichu neapolského kostola svätého Dominika a povedala kľačiacemu mníchovi, že dobre písal, a vyzvala ho, aby si vybral ako odmenu hocičo z pozemských vecí.

Domnievam sa, že vždy správne neocenili pravý význam tejto príhody so zreteľom na tohto svätca. Je to starý príbeh, nakoľko v tom vidíme len milosť, ponúkajúcu vyznavačovi samoty alebo prostoty voľbu medzi najvybranejšími pokladmi sveta. Pustovník, či už pravý alebo falošný, fakír, fanatik alebo cynik, stylita na svojom stĺpe alebo Diogenes vo svojom sude, tí všetci môžu byť zobrazení, ako ich mocností zeme, vzduchu alebo oblohy pokúšajú ponúkaním najlepších vecí a ako na to odpovedajú, že nič nechcú. U gréckeho cynika alebo stoika to naozaj znamenalo číre odopretie, tí nechceli nijakú z týchto vecí. U orientálneho mystika alebo fanatika to niekedy znamenalo akýsi kladný zápor, že totižto chce Nič; že Nič je tým, čo si naozaj žiada. Dakedy to vyjadrovalo vznešenú nezávislosť a bratskú dvojicu antických ctností.

lásku k slobode a odpor k prepychu. Niekedy to vyjadrovalo len sebestačnosť, ktorá je pravý opak svätosti. Ale ani príbehy skutočných svätcov sa celkom nekryjú s prípadom svätého Tomáša. To nebol človek, ktorý by nič nechcel; a bol to človek, ktorý sa nesmierne zaujímal o všetko. Jeho odpoveď nie je taká nevyhnutná alebo prostá, ako by si daktó myslel. V porovnaní s mnohými inými svätcami a mnohými inými filozofmi dychtivo prijímal Veci, hladujúc a smädiac po Veciach. Bola to jeho vlastná duchovná téza, že jestvujú naozaj Veci a nielen Vec; že Mnohosť jestvuje priam tak, ako Jedinosť. Nemám na mysli veci na jedenie, pitie alebo odievanie, hoci ani tým neupieral ich miesto vo vznešenej hierarchii Bytia, ale skorej veci, o ktorých sa mohlo premýšľať, a najmä veci, ktoré by mohli byť dokazované, zakúšané a poznávané. Nikto sa nedomnieva, že keď mu Boh ponúkol, aby si vybral medzi všetkými božiami darmi, Tomáš Akvinský bude od neho žiadať tisíc libier alebo sicílsku korunu alebo dajaké vzácne grécke víno. No mohol žiadať veci, ktoré ozať potreboval, a on tiež potreboval isté veci, ako potreboval stratený rukopis svätého Jána Zlatoústeho. Mohol žiadať o rozriešenie dajakej starej ťažkosti alebo o tajomstvo novej vedy alebo o záblesk nepoňateľnej nazeravej mysle anjelov a tisíc vecí, ktoré by boli naozaj ukojily jeho obsiahlu a mužnú žiadostivosť po obsiahlosti a rozmanitosti vesmíru. Keď prehovril hlas medzi rozpätými ramenami Ukrižovaného, tieto ramená boli ozať široko rozpäté, otvárajúc slávne brány všetkých svetov. Boly to ramená, ukazujúce na západ a východ, na zemské končiny a posledné medze existencie. Boly veru rozťahnuté gestom všemohúcej štedrosti; sám Stvoriteľ ponúkal svoje Stvorenie so všetkým mnohonásobným tajomstvom oddelených bytostí a triumfálnym chórom tvorov. To je ono oslepujúce pozadie mnohonásobného

Bytia, ktoré dodáva zvláštnu silu, ba aj akúsi nečakanosť odpovedi svätého Tomáša, ktorú vyslovil, keď konečne zdvihol hlavu a povedal s tou temer rúhavou odvahou, ktorá je totožná s pokorou jeho náboženstva: „*Chcem teba.*“

Ukrižovaný v ľudskom živote.

Svätá Katarína Sienská, OP.

Sluha nesmie putovať inou cestou ako cestou Pánovou, a cesta pôžitkov nie je cesta ukrižovaného Krista... Nič iného nás nesmie tešiť ako to, že nesieme Kristovu pohanu a Kristovo utrpenie... Ukrižuj sa s Kristom, s Ukrižovaným, nasleduj ho po ceste kríža, stotožni sa s ním, maj radosť z pohany a utrpenia, z posmechu a zo zlých slov, vydrž až po koniec a neposilňuj sa ničím iným ako krvou, ktorá tečie s kríža... Ak vás zastihne trápenie, neuhýbajte ani neklesajte, ale prijmite ho s uspokojením v tvári, ba choďte mu v ústrety radostne a túžobne a povedzte: „Vítam Ťa!“ Potom sa vám horkosť premení na sladkosť a na rozkoš, a na konci svojho života spočiniete sladko na dreve kríža, na ktorom bol Spasiteľ ukrižovaný... Ako dieťa saje z materinských pŕs, tak duša, ktorá miluje Boha, ukrižovaného Krista, a ustavične putuje v jeho stopách, nasledujúc ho na ceste pohany, utrpenia a posmechu, nebude sať rozkoš z dačoho iného, ... duša sa pritúli k presvätemu drevu kríža a bude sa dívať hore s posvätnosťou a s vrúcnuou, spaľujúcou láskou, ktorej krv prúdi zo všetkých otvorených rán. Takáto duša je trpezlivá v každej tiesni, lebo sa z lásky a dobrovoľne zriekla všetkej útechy sveta, a utrpenie, bolesť a prenasledovanie sa jej staly dobrými priateľmi. Veď videla, že Syn Boží takto chodil oblečený, vyvolil si najkrajšiu šatu, akú kde vôbec mohol nájsť. Preto oblečte na seba Krista, sladkého Krista! On je takou

silnou šatou, že nijaký diabol ani nikto z ľudí vám ho nemôže strhnúť s tela, ak si to vy neželáte. On je tá najvyššia a večná sladkosť, v ktorej sa rozplýva všetka horkosť. V ňom duša zosilnie a nasycuje sa, aby všetko, čo je mimo Boha, pokladala len za blato, a pritom aby sa radovala z prenasledovania, z potupy a z utŕhania na cti a aby nechcela nič iného ako podobaf sa ukrižovanému Bohu.

Teda Katarína chce piť Kristovu krv, poznamenáva Jörgensen, Kristovým životom chce žiť, Kristov križ chce niesť. Toto je ten most, ktorý vedie cez strhujúci prúd sveta, ten jediný most. Toto je tá cesta, tá úzka cesta. Toto je tá brána, tá tesná brána. Niet inej voľby: buď ísť na Golgotu alebo ísť do Gehenny.

Obcovanie svätých.

Svätá Terézia Ježiškova.

Sestra Mária od najsvätejšej Sviatosti¹ chcela pri sprievode rozžať sviečky. Nemala zápalky; no všimla si lampku, horiacu pred relikváriom. Ale na zuhoľnenom knôte bol už len nepatrný plamienok. No jednako podarilo sa jej rozsvietiť si sviečku a ňou zasa sviece ostatných rehoľníc. Tu som si povedala: Kto sa smie honosiť svojimi skutkami? ... Teda taká malá, položhasnutá lampka bola príčinou, že skrslo toľko žiariacich plameňov, ktoré zas môžu zapáliť nesčíselné množstvo iných, hej, mohli by zažať celý svet. Ale prvou príčinou toho ostala by nepatrná lampka.

Priam tak je to v obcovaní svätých. Áno, nepatrná iskierka stačí, aby zanietila veľké

¹ Mária Guérinová, jej sesternica.

svetlá vo svätej Cirkvi, ako sú cirkevní učitelia alebo mučeníci. Ani o tom nevieme a dostávame často milosti a osvietenia prostredníctvom daktorej neznámej malej duše, lebo Boh si želá, aby si duše sdieľali milosti modlitbou a obetami, žeby sa potom v nebi milovali oveľa väčšou láskou, ako je tu na svete v najideálnejšej rodine.

Ako často si myslievam, že hádam všetky milosti, ktoré som dostala, sprostredkovaly mi prosby daktorej nepatrnej duše, ktorú poznám iba v nebi.

Duchovosť v živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

To, čo pamiňa.

Absolútna dokonalosť Boha, v ktorej je zahrnutá surchovaná nemeniteľnosť, je pevná opora človeka aj v najväčších neistotách, v hocakých osobných aj spoločenských, svetových otrasoch. Silný duch kardinála Saliéga to vyjadril týmito slovami:

Sú horstvá, čo sa posunujú.
Sú čierňavy, čo sa pretrhávajú.
Sú násilenstvá, čo sa nivočia.
Sú domy, čo sa rútia.
Sú rody, čo miznú.
Sú ozruty, čo stroskotávajú.
Sú zemetrasenia, čo pohlcujú.
Sú skúšky, čo prezrádzajú slabiny.
Sú rozhlasy, čo lužú.
Je jeden Boh, ktorý ostáva.

Modlitba robí z nás priateľov Boha. Utrpenie s ním robí nás jeho spolupracovníkmi (Augusta Amiel Lapeyre).

Nebezpečné umenie a naše povinnosti.

M. L. Chudoba.

V prítomnom čase často sme svedkami, že pri stretávaní sa s rozličnými produktmi umenia nachádzame v nich prvky, ktoré sú v zásadnom rozpore s našimi požiadavkami pre krásu a najmä mravné poslanie umeleckého diela. Cítíme to pri čítaní istej časti našej poézie i prózy, cítíme to ešte silnejšie pri prehliadke výtvarných výstav, cítíme to i z repertoárov našich divadiel, no a najmä cítíme to z pláten našich kfn, i keď tu nejde o filmy rýdzo naše. Preto je iste dôležité, najmä pre bezpečnosť nášho duchovného života, aby sme so svojich stanovísk ako vnímatelia (konzumenti) skúmali tento druh umenia a zistili, po akú mieru je nám nebezpečný, a čo je najdôležitejšie, aby sme si vedeli určiť k nemu pevný postoj.

Vezmime si napríklad výtvarné umenie. Isteže nájdeme diela formálne dokonalé, ba často, čo sa týka hľadania nových výrazových výtvarných prostriedkov, pribojné alebo podnetné, ale — a tu je kameň úrazu — bezobsažné alebo, čo je ešte horšie, obsahove nebezpečné. Kde je vina? Stredobodom mnohých našich výtvarníkov stalo sa stvárňovanie takrečeno večného motívu: ženy. Nebolo by námietok. Ale proti tomu, akým spôsobom nám naši umelci servírujú túto tematiku, treba sa nekompromisne ohradiť. Tam na tom obraze, to už nie je žena tých samých vlastností, aké majú naše ženy, sestry alebo dcéry; to je kus obnaženého tela bez duše, tam ďalej to nie je matka, ani zbľa nemá z podoby našich matiek, to je najhrubším spôsobom zneuctená vlastnosť matky, ktorej Dobrotivý dal schopnosti prinášať na svet deti — Jeho deti. Ako strašne znetvorily umelecké prostriedky bytostný, priam posvätný cieľ umenia.

Tak isto aj v ostatných odvetviach nachádzame takéto nepravé hodnoty, schopné kedykoľvek nakaziť našu spoločnosť. Vždy sú to variácie na tú samú tému: žena, žena a muž, láska atď., atď. A vždy je táto téma znetvorená tým spodným, živočíšnym úsilím, ktoré už kedysi na sklonku storočia zo secesných potrieb vybíjalo sa

v kulte nahoty a pornografie. A o strašom výsledku tamtoho úsilia na vtedajšiu spoločnosť netreba nikomu hovoriť. Pýtame sa preto, ako je to možné, že uprostred kresťanskej a nadto ešte zväčša katolíckej, ozaj duchovne žijúcej spoločnosti, utvárajú sa s tendenciou umeleckou diela, ktoré tak hlboko sú v rozpore s mravným kódexom tejto spoločnosti? Veď v histórii slovenského umenia nenájdeme skoro ani predpokladov pre neakceptovanie zásad mravnosti. Či je to azda výsledok svetonázoru, živoriaceho u nás len z dôvodov konjunktúry? Či tieto diela sú tie, o ktorých sa vypisuje, že svojím sociálnym poslaním majú tvoriť novú epochu vo vývoji slovenského umenia? Ďakujeme pekne za takýto pokrok.

Nie sme proti vývoju, ani nie proti formálnemu vývoju, i keď máme na mysli ten najextrémnejší kubizmus v maliarstve, surrealizmus v poézii alebo expresionizmus na javisku a pod., ale kde nás toto obsahové pitigrillčenie privedie? Veď dnes už i tie veľké národy, na umenie ktorých sme ešte len nedávno ukazovali s výstrahou, rešpektujú aspoň zákony vkusu, ktoré konečne vždy vychádzajú z mravných zásad božieho Desatora. Dnes, keď človek, opakujem, človek stáva sa métié umeleckej tvorby národov (a to i národov, kde špiritualistický svetonázor je v opozícii), u nás stáva sa predmetom stvárnenia len jeho hmatateľná časť — telo, alebo len tie jeho problémy, ktoré vždy nejakým záporným spôsobom spolupracujú so šiestym božím príkazom. Dnes, keď z potreby zachrániť ľudstvo od materialistického živlu začína v dejinách najaktívnejšie pôsobiť obrodzovacia snaha kresťanského humanizmu — práve u nás, kde človek by si myslel, že sú skorej predpoklady pre zázraky, začína byť istá časť umeleckej produkcie posadnutá diablom. Ako strašne je tu zdeformované poslanie umeleckého diela. A ako cudzo pôsobí v relácii našej, slovenskej. Chvalabohu, pôsobí cudzo. Bohužiaľ, nie menej nebezpečne!

Nebudem skúmať dôvody jednotlivých umeleckých individuí pre takúto „trochu“ — (i keď azda bude raz potrebné konkrétne ukázať, ktorí sú to,) —; je potrebné zachrániť umenie, a na tom musíme mať aj my

svoj podiel. Áno, je našou povinnosťou, aby sme previedli nad takýmto umením exorcizmus. Naša úloha bude jednoduchá. Tým viacej však bude to úloha zodpovedná. Celkom stručne: Pri stretnutí s takýmito umeleckými výsledkami treba nielen subjektívne zaujať záporný postoj, ale tento tlmočiť verejne! Treba bezvýhradne odvádzať svojich známych od čítania takej knihy, od kúpenia takého obrazu, od návštevy takého filmu alebo divadelnej hry, o ktorej sme sa presvedčili alebo z hodnoverného prameňa dozvedeli, že je pre našu dušu nebezpečná!

Najmä vám mladým priateľom, ktorí máte možnosť absolvovať toľko všelijakých kultúrnych podnikov v Bratislave, Košiciach a v iných našich mestách, najmä vám odkazujeme: Nedôverujte prepjate vo svoje sily, že vám sa nič nestane, že vy sa nepohoršíte... Hovorí sa, že svätému je všetko sväté, ale spomeňte si, koľko ráz sme už padli práve na tom mieste, ktoré sme pokladali za najbezpečnejšie. — A vás všetkých členov smeristickej rodinky, ktorí vhlbili ste sa do Kristových, večne sviežich slov osobnej aj svetovej záchrany: „Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta“, vás prosíme: hľadajte túto Pravdu a toto Svetlo všade, aj v umení. A ak ho nenájdete v tom alebo onom diele, tak ho kategoricky zamietnite.

Aj splnenie tejto povinnosti je vecou prekrásnej kristocentrickej cesty, po ktorej ste sa rozhodli kráčať. Nepodceňujte dôležitosť týchto slov. Nie daromne písal apoštol Pavol: „Náš boj nie je proti telu a krvi, ale proti kniežatstvám a mocnostiam, proti svetovládcam tejto temnosti, proti duchom zlým v povetrí.“¹ Nič iné nesledujeme v tomto článku, len aby ste vedeli tento boj presadiť vo svoj prospech i na fronte, kde váš nepriateľ — onen zlý duch — bude skrytý pod lákavým habitom umenia. Nezabudnite na tento boj najmä dneska, keď nachádzate sa v dočasnej sociálnej tiesni a keď (ako to ktosi napísal v Katol. novinách) „terajší hurrá - život tak nadute sa ťahá za prsty s Najmocnejším“. I v tomto boji nech vám Pán Boh pomôže!

¹ Ef. 6, 11.

Služba lásky.

K. M. Katarin.

Dneska, „keď neúprimnosť je znamením, ktoré nesie na čele naša doba, a tento nedostatok pravdivosti sa zjavuje ako systém, povýšený na stupeň stratégie, v ktorom lož, prekrucovanie faktov, slov a podvod sa stal klasickou zbraňou ofenzívy“ (svätý Otec vo vianočnom posolstve 1947), neostávame v KA nijako bokom od tohto hnutia najpodzemnejších sŕl. Sme členmi dnešnej ľudskej spoločnosti, trpíme s ňou a trpíme sami. Záporné sily vplývajú aj na nás a oslabujú našu vieru, kresťanskú lásku a posmeľujú našu pýchu; sami sa utvrdzujeme v tom, že naša viera, láska a práca v KA je dostačujúca.

Neludská triedna, rasová, náboženská, národná nenávisť sa odráža v našich dušiach, oslabuje jej sily, nalepujúc na náš charakter dobové prívlastky. Nedôvera človeka k človeku, jeden z najväčších úspechov, ktoré dosiahly negativistické orientácie, otriasa aj našou KA, lebo stávame sa akosi reflexívne zatvorení, nedôverčiví, ba až bojazliví i k najbližším. Ba prichádzajú chvíle, že váhame z obhajobou Kristových práv a v praktickom živote klesáme čoraz nižšie do trpnej rezistencie. Ako by plameň Ducha, niekedy v nás blčiaci, dohorieval a v našej duši už iba tlelo. Prestal šľahať oslepujúci, páliaci plameň, a nejeden z nás je podobný dymiacej pahrebe. Nehoríme, nuž ani nezapaľujeme!

Je možné, žeby sa tak nízko sklonil vlastník Ducha lásky pred akciou večného odporcu božích plánov? Prestal v nás žiť Duch bojovnosti, Duch mučeníctva? Myslíme si azda, že slová Pavlove: „Už nežijem ja, ale žije vo mne Kristus“ sú slovnou hračkou? Kde je teda Kristus v nás, či sú azda moci temna silnejšie ako Pán sveta? Či ešte v nás doteraz vôbec nežil?

Nesmieme sa dať zdeptať. To je vlastnosťou otrockého ducha, spoliehajúcего sa iba na vlastné sily, s ktorými teraz už nestačí. Teraz chceme váhať, keď jasne hovorí svätý Otec, že kto teraz ustúpi, je zradca? Či azda má v nás zvíťaziť živočíšny pud po sebazáchove a chceme unikať do pustatiny ako zver pred smrťou? Či niekto

trpným vyčkávaním lepšieho zajtrajška zachránil svoju dušu od skazy a vydobil niekedy Kristovi čo len jedného neverca?

Kristus nás pri vstupe do KA povolal do svojho najprednejšieho bojovného radu.

Našou zbraňou je obeta modlitby a práce. Treba nám znovu začať tam, kde sme prestali, vrátiť sa na chodník tam, kde sme ho opustili. Neslobodno vypustiť nástroj z ruky prv, kým sa nedokončí dielo, alebo si azda chceme niekde vyhrabať diery a tam sa skryť pred zodpovednosťou? Cez budovanie mieru vo vlastnej duši musíme budovať mier v dušiach svojich spolubratov. A to nielen spolupracovníkov v KA, ale všetkých, ktorých nám Kristus privedie do cesty.

No najpotrebnejším je vybudovať čím hlbšie dorozumenie medzi samými pracovníkmi v akcii. Stále budovanie spoločenstva duší, bratstva laikov i kňazov, ktorí majú jediný životný cieľ: *všetko navrátiť Kristovi*. Spolupráca vyžaduje bezpodmienečnú istotu jedného v druhého, hlboké pozorovanie, lásku a nelipnutie tvrdošijne na svojej mienke. Aj keď sme presvedčení, že máme v dačom pravdu, predsa vypočúvame s bezhraničnou trepezlivosťou mienky iných, rozmyšľame nad ich kritikou a neodbavujeme odchodnú mienku od našej hodením ruky. Veď sme sa spolu podobrali na to najkrajšie dielo, aké človek môže vôbec na svete robiť. Budujme preto kráľovstvo Kristovo najprv vo svojich dušiach. A tu sú pracovníci akcie na prvom mieste, aby využili všetky sily nadprirodzené aj prirodzené na jednotajné budovanie čo najväčšej spolupráce a hlbokého dorozumenia. My nesmieme byť v neistote o konaní ani jedného z nás, ani nikdy k podozrievaniu neklesajme.

Dorozumenie bude predovšetkým na sústavných modlitbách, sebazapieraniach, ktoré obetujeme za spolupracovníkov. Lásky je nadprirodzeného pôvodu a nemožno ju zadovážovať prirodzeným spôsobom. Aj medzi ľuďmi, žijúcimi v stave posväcujucej milosti, prichádza k nedorozumeniam; aké strašné to musí byť medzi zatvrdnutými hriešnikmi. Čistota duše je podmienka dorozumenia; zbavovanie sa seba a hľadanie Krista v du-

šiach druhých. Čím menej dbáme na seba, tým viac sa nachádzame Krista.

Aby sa však i tie nedorozumenia čo najskôr odstraňovali a nejasnosti boli zavčasu odstraňované, prv ako nastanú komplikácie, začnime používať v KA znovu službu lásky, ktorá sa tak osvedčila v prvom krúžku Frassatiho.

Náš počet rastie so dňa na deň. To dôverné puto hlbokej spolupatričnosti, ktoré spájalo prvých členov krúžku sa už dnes nemôže rozprestierať na všetkých členov KA. Radostne však pozorujeme, ako sa v tomto novom zástupe utvárajú prirodzené krúžky, sviazané puto pokrvnosti, povolania, rovnakých záujmov a pokúšajú sa utvárať medzi sebou hlboké *communio sanctorum*, *obcovanie svätých*.

Všetci sme sviazaní jednotou mystického tela Kristovho, jeho sviatosťami a spoločným životným zamierením, veď budujeme aj svoj duchovný život na rovnakých základoch. No nezabúdajme na jedno. Všetci sme ľuďmi a ľudská čiastka božského diela KA bude mať stále chyby a nedostatky. Naše túžby a úsilia budú vždy ďaleko dopredu predbiehať naše možnosti a vždy budeme túžiť po absolútnej dokonalosti aj pri svojich nedokonalých možnostiach. Preto sa i medzi pracovníkmi v KA vyskytujú nedorozumenia a nejasnosti.

Máme však v takomto stave zotrvať a tvrdošijne budovať v sebe i druhom odpor? Iste nie! Preto každý pracovník z KA nech po hlbokej meditácii a úprimnej prosbe k našej Učiteľke Márii urobí v sebe silné predsavzatie, že sa bude zo svojej duše usilovať vo svojom pracovnom prostredí odstraňovať akékoľvek nedorozumenia.

Na to treba nasledovné: Keď nebudeme súhlasíť s názormi alebo prácou niektorého spolupracovníka akcie alebo nám bude nejasno v niektorej závažnej veci, začnime sa najprv modliť a obetovať na tento úmysel. Je totižto aj tá možnosť, že my sa mýlime a naša vlastná duša je v nebezpečenstve. Takto uvoľníme cestu milosti a Duch môže budovať slobodne bez prekážok dorozumenie medzi nami. Pravda, s vážnosťou problému stúpa aj naša obeta. Potom vo vhodnom čase, vhodným láska-

vým spôsobom, v podobe otázky (čo myslíš, nebolo by hádam lepšie, keby si v tom a tom zmenil svoj názor; keby si bol taký dobrý vysvetliť mi tento svoj skutok). Nikdy nie najprv tvrdiť, násilím chcieť uplaňovať svoju mienku, často veru nesprávnou. Nezabúdajme — Kristovu vec obhajujeme. Len ten je neústupčivý, neláskavý, posmievačno kritický a odsudzujúci, kto háji seba. Sme predsa všetci v stave milosti; a či ten spolubrat, ktorý rovnako ráno prijal do srdca Eucharistiu, mohol by byť zlomyseľným? Nestaviame svoje kráľovstvo a ponad všetky nejasnosti sa musí vždy presklepiť dorozumenie. I keď nie zaraz, ale v modlitbe a obetách nikdy neustávajme. Čo sa nepodarí prvý raz, podarí sa neskôr. I milosť potrebuje svoj čas. Možno v takýchto dňoch mnohý prežíva veľkú vnútornú krízu a každé debatovanie a posudzovanie by mu jeho boj ešte viacej sťažovalo.

Keď vidíme, že slovami to hneď nejde, čakajme vytrvalo. Veď čo sa načakal Kristus, kým sme ho vpustili do svojej duše.

Nezabúdajme nikdy na svoju Matku. Ona všetkým problémom najlepšie rozumie. Nič nie je zapísané z jej skrytého nazaretského života cez 30 rokov Kristovho života, iba niekoľko slov. Cez ten čas meditovala a v práci sa obetovala Otcovi, aby pripravila čo najlepšie podmienky pre vykúpenie všetkých duší. A v nás je mnoho ráz toľko nedočkavosti, že hneď by sme chceli mať všetky problémy vyriešené. Prosme ju, ona nám rozumie, ona poprosí Ježiša. Či by azda mohol Syn voľačo Matke odprieť?

Poznámky o knihách.

K. M. Katarin: KRISTUS A BOJ O DUŠE. Nákladom edície KA v biskupstve spišskom. Objednávky vybavuje Rím.kat. farský úrad v Ružomberku. Kristus prišiel na svet, aby ľudstvu umožnil dostať sa na cestu, ktorá jediná môže priviesť k šťastiu a s ktorej vlastnou vinou odbočilo. Preto Kristus nijakému rozumnému človeku nemôže byť ľahostajný. Ak má byť súkromný aj verejný život a to až po najmenšie podrobnosti usporiadaný podľa večných božích zákonov, nevyhnutne potrebuje všestranne dokonalú osobnosť Ježiša Krista s jeho

pravdou, zásadami a životom. Aby ľudská spoločnosť bola preniknutá Kristom, najsamprv potrebujeme nadprirodzene silných jednotlivcov, obetavých apoštolov, ktorí by Kristove záujmy chápali ako svoje najvyššie záujmy. A na túto krásnu úlohu chce pripravovať knižka „Kristus a boj o dušu“ Najprv všeobecnejšie dotýka sa prvkov Kristovho kráľovstva, potom zostupuje k jednotlivostiam a zvláštnym prostriedkom, potrebným na budovanie božieho kráľovstva v sebe a v iných. Písal ju mladý laik. Je to potešujúce znamenie do hĺbky idúceho náboženského obrodného hnutia u nás. Knižku odporúčame najmä pracovníkom KA.

Anna Kateřina Emmerichová: HORKÉ UMUČENÍ PANA NAŠEHO JESÍŠE KRISTA. Vydalo nakladatelství brněnské tiskárny, Brno 1948. Po 90.—, viaz. 120.—. Anna Katarína Emmerichá, rehoľnica, obdarená bola mimoriadnymi výsadami nadprirodzeného života. Známa je svojimi videniami, ktoré Klement Brentano zapisoval z výslovného svolenia cirkevnej vrchnosti. Viacerí biskupi odporúčali jej videnia. V Horkom umučení sleduje podrobne Krista od prípravy na poslednú večeru cez celé umučenie až po slávne vzkriesenie.

P. Konrád M. Kubeš, TJ: SBÍRKA HOMILETICKÝCH PŘÍKLADŮ. I. díl, 2. část. Vydalo naklad. Velehrad, Olomouc 1947. Po 150.— Kazateľ sa má usilovať poukazovať na živú spojitosť teoretických zásad s konkrétnym životom. Zdravá teória je základ, ale v kresťanskom živote nesmie ostávať osamotená; má zasahovať jednotlivé životné prejavy a vrasť do denného života. Kubešova práca s bohatým prínosom životných príkladov účinne pomáha kazateľovi poukazovať na tento cieľ.

SS. N. P. M.: BILÉ KVĚTY. IV. vydanie. Vydala edícia Smíru, Přerov 1948. Po 24.—, viaz. 36.—. Sú to nežné rozprávky, dýchajúce najmä anjelskou ctnosťou, ktorú udržuje a posilňuje eucharistický život.

ACTA ACADEMIAE VELEHRADENSIS. Annus XVIII, fasc. 1—4. Vyšli v Olomouci 1947. Obsahujú hodnotné štúdie, týkajúce sa úniezmu a kresťanského sbratania Slovanov. Po 100.— pre členov, 150.— pre nečlenov.

Klára Svoreňová: KRIDLATÝ KON. Vydal Priateľ dietok v Prešove 1947. Po 90.—. Chutné rozprávky o kvetočoch pre najmenších.

ZDRAVÉ ĽUDSKÉ POKOLENIE.

Ideálny pomocník ľudového zdravia.

Primárnou úlohou všetkých ľudských výdobytkov je, aby boli pomocníkmi na zdokonaľovaní sa človeka, na jeho všesmernom raste, na jeho povznášaní, ktoré sa má stále stupňovať. Cesta k tomuto cieľu, vždy náročnejšiemu popretínaná je prekážkami, vyplývajúcimi z nenieiteľnej skutočnosti: život je boj. No tento boj má v sebe veľa podnetného, kladného, lebo pri zápoleň vynachádzajú sa nové spôsoby, nové cesty k určenému cieľu — zušľachťovať človeka. Mravné zušľachtenie je prvotný záujem človeka. Všetko ľudské konanie má byť najprv poslušné tomuto imperatívu, ktorý je vlastne imperatívom náboženského života. Človek, tvor duše a tela, nesmie však beztrešne zanedbávať jednu časť svojej bytosti na úkor druhej. Tu je potrebná väčšia-menšia vyváženosť, lebo len pri rovnováhe síl možný je vývin človeka k lepšiemu. Potreby tela nesmú sa podceňovať ako ani potreby duše, no potreby tela musia byť pod správnou kontrolou zušľachteného ľudského ducha a tak sa potom môže docieľiť ideálna závislosť, ktorá je vcelku osočná. Telo tak stane sa nie diktátorom, ale poslušným spolupracovníkom ducha a naplňovateľom božieho stvoriteľského plánu.

K závislosti duše a tela istotne je správne heslo: v zdravom tele zdravý duch. To však nesmie znamenať fanatické prisluhovanie športu, prehnanej starostlivosti o krásu tváre na úkor duše. Ľudské pokolenie musí sa starať o svoje zdravé pokračovanie. Preto z prvých úloh človeka je — vychovávať zdravo deti. Pocit zodpovednosti je tu podčiarnutý ešte láskou rodičovskou. Ona pomáha zdolávať prekážky na tejto ceste k všeobecnému mohutneniu ľudstva. Všetci máme sa usilovať podľa svojich najlepších síl zachovávať sa v zdraví a tak zachovávať zdravé ľudské pokolenie. Dnes pri zdolávaní tejto úlohy je mnoho pomocníkov. Všetka ľudská práca je hnacou silou k cieľu. Aj literatúra je takáto hnacia sila. Neznačí iba popísaný, potlačený papier, ale hnaciu silu ľudskosti.

Na Slovensku, kde sociálne problémy úzko súvisia

Česty duchovosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“

Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov osobnej aj svetovej záchrany?

Pláš nadprirodzený život.

Dr. Štefan Náhalka.

Pomer prírody a nadprírody.

Ozajstný kresťanský život spája ľudskú prírodu s nadprirodzenými darmi do organického celku. Máme sa začleniť do nadprirodzeného životného poriadku. Nadprirodzený organizmus duše sa má prejavovať životom nadprirodzenej hodnoty v skutkoch, ktoré svedčia o tom, že sa pohybujeme na nadprirodzenej životnej úrovni.

Po týchto základných poznatkoch treba si objasniť, ako sa uskutočňuje spojenie prírody a nadprírody, aké predpoklady má príroda pre prijatie vznešených darov božích a aký je výsledok drámy ľudského preporodenia a obohatenia účasťou na prirodzenosti božej.

Ľudská príroda hneď na počiatku svojho jestvovania — v prvých rodičoch ľudského pokolenia — poznala spojenie s nadprirodzenými darmi. Bola usmernená k cieľu, ktorý presahuje prirodzené možnosti človeka. Úmerne k tomuto nadprirodzenému cieľu dostala od Boha všetky predpoklady, aby mohla k nemu dospieť. Prvotná spravodlivosť znamenala teda súlad medzi posledným cieľom človeka a silami, ktorými sa mal k cieľu dostať. Cieľ bol nadprirodzený a činnosť, ktorej bol človek schopný na základe nadprirodzených darov, bola tiež nadprirodzená. Po strate prvotnej spravodlivosti dedičným hriechom nastal zlom medzi nadprirodzeným cieľom a ľudskou činnosťou. Nadprirodzený cieľ ostáva aj naďalej ako jediný cieľ ľudského ži-

vota, ľudskej prírody. Lež človek stratil nadprirodzenú výšku a preto jeho činnosť bola podstatne nižšieho druhu, pohybovala sa na nižšej rovine, ako bol životný cieľ. Cieľ bol nedosiahnuteľný. To bol stav, čo nevyhovoval ani ľudskej prírode. Veď každá vec má vrodennú snahu dospieť k cieľu. A ľudská príroda so stratou možnosti dosiahnuť nadprirodzený cieľ ocitla sa v takom biednom položení, že vôbec nemohla dospieť ani k svojmu prirodzenému poslednému cieľu, nakoľko tento sa podľa rozhodnutia božieho samostatne neuplatňuje, ale má ho eminentne nahrádzať nadprirodzený cieľ.

Naznačený pohľad do ľudských dejín obľahčí nám poznať pomer medzi prírodou a nadprirodou.

Ako vyplýva už z pochopov príroda a nadpriroda, ide o dve skutočnosti, ktoré sa od seba bytostne odlišujú. Každá z nich je z inej bytostnej roviny. Sú stupňovite oddelené ako napr. poznanie smyslov od poznania rozumového. Pre zistenie ich vzájomného vzťahu treba si povšimnúť všetkých prvkov, ktoré tento vzťah utvárajú: ľudskú prírodu a jej predpoklady pre spojenie s nadprirodzenými darmi, nadprirodzené dary s ich určením povzniesť ľudskú prírodu a štedrosťou božou utvorenú syntézu prírody a nadprirodzených darov.

Ľudská príroda je samostatným bytostným celkom. Môže preto jestvovať aj bez nadprirodzených darov. Je taká bohatá, že ju možno podľa duševnej činnosti nazvať obrazom božím.¹ Môže dosahovať svojou činnosťou rozličné prirodzené ciele, ale posledný životný cieľ presahuje jej možnosti, keďže podľa ustanovenia božieho je to cieľ nadprirodzený. Je tu zrejmý nepomer, niečo, čo by bolo každej veci nepriemerané. Ale i keď je tomu tak, príroda sama zo seba nikdy nemôže dospieť na rovinu nad-

¹ S. t. I, 93, 2.

prírody. Ako nemožno čakať od rastlinky smyslové poznanie, činnosť z vyššej bytostnej roviny, podobne nedá sa čakať, žeby príroda zo svojho vlastného základu a svojimi vlastnými silami dosiahla nadprirodzenú výšku. Ba ani len snahu, ktorou by príroda aktívne spela k nadprirodzeným darom, jej nemožno pripísať. Nadprirodzená oblasť presahuje aj požiadavky a nároky prírody. Ide teda o dve oblasti, ktoré sú zreteľne odstupňované.

Odstupňovanie a rozlíšenie prírody od nadprírody neznamená, že tieto dve skutočnosti stoja proti sebe ako cudzie. Nejde o nesmieriteľné protivy, ale o veci, ktoré sú si príbuzné.² Poukazuje na to už skutočnosť, že príroda má smerovať v danom poriadku spásy k nadprirodzenému cieľu. Keď je to možné, nadprirodzený cieľ nemôže byť s prírodou v rozpore a protiklade. Ak aj príroda nájde v nadprirodzenom ciele svoje uspokojenie a spočinutie, možno dôvodiť, že nadprirodzený cieľ nielen neodporuje prírode, ale je pre ňu vhodný, zodpovedá jej. V tom smysle hovorí svätý Tomáš: „Hoci je človek prirodzene naklonený k poslednému cieľu, predsa ho nemôže prirodzeným spôsobom dosiahnuť, ale len milosťou, a to pre vznešenosť onoho cieľa.“³

I keď sa nadprirodzené dary dávajú ako niečo, čo prichádza zvonku, z vyššieho bytostného poriadku, sú pre prírodu vítaným darom. Príroda má schopnosť prijať milosť božiu, a to schopnosť poslušnostnú (*potentia oboedientialis*) voči zásahu božiemu, ktorým ju Boh povznáša nad jej prirodzené možnosti. Je to schopnosť trpná: „Treba však uvážiť, že v ľudskej duši, ako v každom stvorení, sa pozoruje dvojaká trpná možnosť: a to jedna v prirovnaní k prirodzenému činiteľovi, druhá však v prirovnaní

² M. J. Scheeben: *Natur und Gnade*, Freiburg im Breisgau 1941, str. 27.

³ S. Thomas: *In Boetium De Trinitate*, q. 6, a. 1 ad 5.

k prvému činiteľovi, ktorý môže ktoréhoľvek stvorenie uviesť do nejakého vyššieho uskutočnenia, do ktorého sa neuvádza prirodzeným činiteľom: a to sa obyčajne nazýva možnosťou poslušnosti v stvorení."⁴ Podobne na inom mieste: „V ľudskej prírode možno pozorovať dvojakú schopnosť: jedna totiž podľa poriadku prirodzenej možnosti... Druhá však podľa poriadku moci božej, ktorej je každé stvorenie na pokyn poslušné."⁵

Postoj prírody voči nadprirodzeným darom je teda vonkoncom kladný. Príroda je otvorená pre zásah boží, ktorým sa jej dávajú dary božie z nadprirodzeného poriadku. Pozitívny postoj prírody k nadprirode je však pasívny, trpný. To znamená toľko, že pre dosiahnutie nadprirodzeného poriadku je potrebný zásah zvonku. Príroda nie je schopná aktívne svojimi silami dosiahnuť nadprirodzenú úroveň.⁶

Viac nemožno prírode pripísať a preto treba náležite chápať výroky svätého Tomáša o rozumovom poznaní Boha: „Je totiž v človeku vrodená túžba poznať príčinu, keď vidí účinok, a z toho vzniká u ľudí údiv. Keby teda rozum rozumového tvora nemohol dospieť k prvej príčine vecí, túžba prírody by ostávala bezúčelnou."⁷ Podobne dôvodí anjelský Učiteľ na inom mieste: „Totiž z toho poznania, ktoré majú samostatné podstaty o Bohu, prirodzená túžba sa neuspokojuje, ale je viac naklonená k vídeniu božej podstaty."⁸ Je tu reč o prirodzenom rozumovom poznaní Boha zo stvorenstva. Keď rozum pozná existenciu Boha ako prvej príčiny vecí, rád by poznal aj jeho podstatu. Ide však o poznanie Boha ako prvej príčiny, a to je po-

⁴ S. t. III, 11, 1.

⁵ S. t. III, 1, 3 ad 3.

⁶ A. Stolz: *Natur und Gnade, Der katholische Gedanke* 1936, str. 116 sq.

⁷ S. t. I, 12, 1.

⁸ S. t. *Contra gentes* 3, c. 50.

znanie prirodzené, o akom hovorili aj pohanskí filozofi, ktorí nepoznali Zjavenie. Boh — ako nám ho predstavuje Zjavenie — vo svojom vnútornom živote najsvätejšej Trojice, teda so zreteľom na samu Božskosť, ako skutočnosť podstatne nadprirodzená je pre prirodzené rozumové poznanie nedostupný. Príroda si nemôže ani nárokovať také poznanie, nakoľko ide o poriadok podstatne vyšší.⁹ A tu platí: „Ani oko nevidalo, ani ucho neslýchalo, ani na um človekovi neprišlo, čo Boh pripravil tým, ktorí ho milujú.“¹⁰

Zatiaľ čo pomer prírody k nadprirode spočíva v pozitívnom, ale pasívnom postoji samostatného bytostného celku, zástoj nadprirodzených darov je iný.

Nadprirodzené dary sa nám nedávajú ako samostatné bytostné celky - podstaty. Sú to len nové kvality, ktoré sa pripájajú na našu prirodzenú podstatu, i keď sú z nepomerne vyššieho poriadku, ako je sama príroda. Preto nadprirodzené dary potrebujú prírodu ako podklad, na ktorý sa upínajú, ako základ, ktorý rozvíjajú a zdokonaľujú: „Tak totiž viera predpokladá prirodzené poznanie, ako milosť prírodu a dokonalosť zdokonaliteľné.“¹¹

Na kladný postoj prírody nadväzujú nadprirodzené dary svrchovane priaznivou odvetou. Veď ich smyslom je zdokonaľiť prírodu. Možno teda hovoriť o skutočnej príbuznosti medzi poriadkom prírody a poriadkom nadprirodzeným. Spojenie prírody s nadprirodzenými darmi odstraňuje nepomer medzi ľudskými schopnosťami a nadprirodzeným cieľom, pre ktorý je určená aj príroda.

Veľmi výraznou črtou rozdielu medzi prírodou a nadprirodou je ich rozličná účasť pri pro-

⁹ R. Garrigou-Lagrange: *Le sens du mystère*, Paris 1934, str. 183.

¹⁰ 1 Kor. 2, 9.

¹¹ S. t. I, 2, 2 ad 1.

cese vzájomného spojenia. Kým príroda popri všetkom kladnom postoji ostáva pasívna, pripravená na vyšší zásah a očakávajúca ho, nadprirodzené dary sú silou, ktorou Boh premeňuje človeka na nové stvorenie. Ich aktívnu snahu po preporodení človeka možno merať veľkosťou božej lásky k ľuďom, ktorá neváhala podstúpiť ani smrť kríža. Celé Kristovo vykupiteľské dielo nie je ničím iným ako snahou, aby sa človeku umožnili nadprirodzené dary. Boh priamo hľadá človeka, aby ho mohol obdarovať. Vychádza v ústrety, keď každému dáva dostatočnú pomocnú milosť, aby s ňou spolupracoval a pripravoval sa na prijatie ďalších darov. Prvý krok k nám však robí Boh, keď nám dáva prvú pomocnú milosť celkom bez našich zásluh, celkom zadarmo.

Výsledkom spojenia prírody s nadprirodzenými darmi je radostná a bohatá skutočnosť: nový človek-dieťa božie. Príroda neutrpí vo svojich zdravých složkách nijakú škodu. Naopak. Obohacuje sa, bytostne sa rozširuje do nových oblastí: Svätý Tomáš vyjadruje túto skutočnosť svojím obvyklým stručným a jasným spôsobom: „Milosť neničí prírodu, ale zdokonaľuje.“¹² Spomína, pravda, len milosť ako najhlavnejší nadprirodzený dar. Milosť však prichádza v organickej spojitosti s ostatnými nadprirodzenými darmi. To, čo platí o milosti, platí aj o ostatných daroch božích.

Svätí Otcovia objasňujú spojenie prírody s nadprirodzenými darmi priliehavými podobenstvami, ktoré pomáhajú pochopiť tajomstvo preporodenia človeka pre nadprirodzený život. Svätý Iren prirovnáva túto premenu k štepeniu stromku. Na starý koreň sa zaštepí ratolesť z lepšieho druhu stromčeka. Ostáva predošlý koreň a kmeň, ale nová ratolesť vlastne premení strom tak, že tento prináša ovocie, aké zodpo-

¹² S. t. I, 1, 8 ad 2.

vedá zaštepenej ratolesti. Niečo podobného sa stáva s ľudskou prírodou, na ktorú Boh zaštepí nadprirodzené dary. Ľudská príroda ostáva ako podklad, ale skutky človeka sú nadprirodzenej hodnoty.¹³ Známe je tiež prirovnanie ľudskej prírody k železu. Ak sa železo dá do ohňa, ostáva železom, ale nadobudne vlastnosti ohňa. Podobne sa vec má aj s našou prírodou, keď sa dostane na nadprirodzenú životnú úroveň. Ostáva ľudskou prírodou, ale nadobúda nové vlastnosti, ktorými sa stáva mimoriadne podobnou Bohu.

Zásahom nadprirodzených darov nastáva primeraný súlad medzi človekom a nadprirodzeným cieľom, ku ktorému má človek smerovať. Obnovuje sa priateľstvo medzi Bohom a človekom. Ľudský život sa naplňuje jasom, ktorý sa nestráca ani v najťažších zápasoch, ktoré musí vybojovať konkrétna ľudská príroda, poranená dedičným hriechom, o zachovanie kresťanskej výšky.

¹³ F. Calvagno, SJ: *Si scires donum Dei*, Roma 1928; porovnaj Scheeben: *Natur und Gnade*, str. 25.

Keďže ste boli s Kristom vzkriesení . . .

Dom Columba Marmion.

Každé tajomstvo Krista za dní jeho utrpenia možno shrnúť do tých slov svätého Pavla: „*Uponížil sa a bol poslušný až na smrť.*“¹ Videli sme, nakoľko až sa Kristus uponížil; dospel až na dno uponíženia, vyvolil si zlorečenú smrť, tak ako je napísané: „*Zlorečený každý, kto visí na dreve.*“²

No tie priepasti pohanenia a utrpenia, do ktorých náš Pán chcel sostúpiť, boli rovnako

¹ Filip. 2, 8.

² Deut. 21, 23; Gal. 3, 13.

priepastami lásky; a tá láska nám zaslúžila milosrdenstvo jeho Otca, všetky milosti spásy a posvätenia.

Ak slovo uponíženie zahrnuje tajomstvo utrpenia, jestvuje iné slovo, taktiež svätého Pavla, ktorý shrnuje pre Krista tajomstvo jeho zmŕtvychvstania: „*Vivit Deo, žije Bohu.*“³ *Vivit, žije*: odteraz je v ňom len dokonalý a slávny život, bez slabosti a výhliadky na smrť: „*Viac už neumrie a smrť nad ním viac už nepanuje.*“⁴ Žije celkom pre Boha, oddaný viac ako inokedy svojmu Otcovi a jeho sláve.

Cirkev vo svojich litániách používa niektoré pomenovania na daktoré tajomstvá Ježišove. O jeho zmŕtvychvstaní hovorí, že je ono sväté: „*Per sanctam resurrectionem tuam, skrze sväté zmŕtvychvstanie tvoje.*“ Čože to znamená? Veď či nie sú všetky tajomstvá Ježiša Krista sväté? Och, isteže. On sám ponajprv je svätý v najplnšom smysle: „*Tu solus sanctus —, Ty sám si svätý*“ spievame pri omši vo chválospeve Gloria. A všetky jeho tajomstvá sú sväté. Jeho narodenie je sväté; „*A preto aj to sväté, čo sa z teba narodí*“;⁵ jeho život je celý svätý: „*Konal vždy len to, čo sa páči Otcovi.*“⁶ A viete, že nikto ho nemohol usvedčiť z hriechu.⁷ Jeho utrpenie je sväté: je pravda, že zomrel za hriechy ľudí, ale obeta je nepoškvrnená, je to báranok bezúhonný. Veľkňaz, ktorý sa sám obetuje, je „*svätý, nevinný, nepoškvrnený, bezhriešny*“.⁸

Prečože teda zmŕtvychvstanie, uprednostené pred každým tajomstvom, Cirkev nazýva svätým?

Lebo v tomto tajomstve Kristus obzvlášť uskutočňuje podmienky svätosti; lebo zvlášť v tomto tajomstve zvýrazňuje prvky, ktoré tvo-

³ Rim. 6, 10.

⁴ Tamtiež 9.

⁵ Luk. 1, 35.

⁶ Por. Ján 8, 29.

⁷ Tamtiež 46.

⁸ Por. Žid. 6, 26.

ria formálne ľudskú svätosť, ktorá nachádza svoj vzor a svoje žriedlo v Kristovi; lebo ak Kristus je celým svojím životom „cesta“, „svetlo“,⁹ ak dáva príklad všetkých ctností, slučiteľných s jeho božstvom, vo svojom zmŕtvychvstaní je zvlášť vzor, príklad svätosti.

Ktoré sú teda tvorivé prvky svätosti? Svätosť môžeme rozložiť na dva prvky: vzdialenie od každého hriechu, odpútanie od každého stvorenia; a celkové i stále prináležanie Bohu.

Teda tie dva prvky sa vyskytujú najmä vo zmŕtvychvstaní Kristovom, ako uvidíme, v svrchovanej miere, ktorá sa neprejavila pred jeho vystúpením z hrobu. Hoci „Slovo“ vtelené bolo cez celý svoj život sväté v najplnšom smysle, zjavuje sa nám zvlášť v tomto aspekte v oslepujúcej žiare vo svojom zmŕtvychvstaní. Hľa, preto Cirkev spieva: „Per sanctam resurrectionem tuam. Skrze sväté zmŕtvychvstanie tvoje.“

Uvažujme teda o tom tajomstve Ježišovom, ktorý vychádza živý a oslávený z hrobu. Uvidíme, ako zmŕtvychvstanie je tajomstvo víťazstva života nad smrťou, nebies nad zemou, božstva nad človečenstvom, a ako jedinečne sa uskutočňuje ideál každej svätosti.

I.

Čím bol Ježiš pred svojím zmŕtvychvstaním?

Bol to Boh a človek. Bol on večné Slovo, ktoré sa spojilo s prirodzenosťou, patriacou hriešnemu pokoleniu. Bez akejkoľvek pochyby to človečenstvo nespojilo sa s hriechom, ale podrobilo sa telesným slabostiam, slučiteľným s jeho božstvom, slabostiam, ktoré v nás sú často následkom hriechu: „*Vskutku choroby naše on niesol a bôľmi našimi on sa obťažil.*“¹¹

⁹ Ján 14, 6.

¹⁰ Tamtiež 8, 12.

¹¹ Iz. 53, 4.

Pozrite sa na Pána za jeho zemskeho života. V jasliach je dieťaťom, slabým dieťaťom, čo potrebovalo mlieka matkinho, aby ho udržovalo pri živote. Neskoršie pocítoval únavu: „*Bol ustatý od cesty, nuž si sadol*“;¹² bola to ozajstná únava, ktorú on pocítoval vo svojich údoch. Spánok, skutočný spánok, nie predstieraný, mu zavrel mihalnice; apoštoli ho museli zobudiť, keď loďkou, na ktorej spal, zmietala búrka.¹³ Zakúsil hlad: *Esuriit*¹⁴ i smäd: „*Smädím*“,¹⁵ utrpenie, bolesť. Pocítoval tiež vnútorné trápenia: V Olivetskej záhrade strach, úzkosť, žiaľ, smútok zachváti jeho dušu: „*Tu sa začal zarmocovať a cítiť úzkosť. Vtedy im povedal: Smutná je moja duša až na smrť.*“¹⁶ Napokon zakúsil smrť: „*Vypustil ducha.*“¹⁷

Takto on mal účasť na našich slabostiach, trápeniach, bolestiach. Iba hriech a všetko, čo je následkom mravným alebo žriedlom hriechu, nepoznal: „*Preto sa vo všetkom musel stať podobným svojim bratom, ... ale bez hriechu.*“¹⁸

No po jeho zmŕtvychvstaní zmizly všetky tieto slabosti. Už nepotrebuje spať, ani únavy a nijakej slabosti nieto už v ňom. Pán náš nepocítuje z toho už celkom nič; je to odlúčenie od všetkého, čo je slabosťou. Či teda jeho telo nie je skutočné? Isteže je. Je to veru to telo, ktoré dostal od Panny Márie a ktoré trpelo na kríži, až zomrelo.

Viďte teraz, ako sám Kristus dbá na to, aby ho ukázal. Večer po zmŕtvychvstaní sa zjavil svojim učeníkom. Ale oni sa ho naľakali a prestrašení si mysleli, že vidia ducha. Povedal im teda: „*Čo sa plašíte a prečo vám vznikajú*

¹² Ján 4, 6.

¹³ Mat. 8, 24—25.

¹⁴ Mar. 4, 38.

¹⁵ Ján 19, 28.

¹⁶ Mat. 26, 37—38.

¹⁷ Ján 19, 30.

¹⁸ Žid. 2, 17, 4, 15.

v srdciach pochybnosti? Pozrite mi ruky a nohy, že som to ja! Ohmatajte ma a presvedčte sa, lebo duch nemá tela a kosti, ako vidíte, že ja mám." Keď to povedal, ukázal im ruky a nohy.¹⁹ Tomáš tam vtedy nebol. — Videli sme Pána —, povedali mu ostatní učeníci, keď prišiel zas. Tomáš nechcel veriť; ostáva pochybovačný. — Ak len neuvidím na jeho rukách jazvy po klincoch a nevlážim mu ruku do boku, neuverím. — Po ôsmich dňoch sa im Ježiš znova ukázal. A keď im želan — Pokoj vám! —, povedal Tomášovi: — *Daj sem prst a pozri moje ruky. Daj sem ruku a vlož ju do môjho boku! A nebud neveriaci, ale veriaci!*²⁰

Takto Ježiš sám dá svojim učeníkom zistiť skutočnosť svojho vzkrieseného tela; ale je to telo, čo sa odteraz vymkne zemskej slabosti. To telo je pohyblivé, hmota ho vôbec nezastavuje. Ježiš vychádza z hrobu, vykresaného v skale, na ktorom je privalený ťažký kameň. Ukáže sa svojim učeníkom — *januis clausis, dvere byly zatvorené,*²¹ dvere miestnosti, kde sa shromaždili. Ak prijíma potravu so svojimi učeníkmi, nie je to preto, že je hladný, ale že chce zo súciteľného milosrdenstva potvrdiť skutočnosť svojho zmŕtvychvstania.

To vzkriesené telo je odteraz nesmrteľné, raz zomrelo: „*Lebo zomrel, ale zomrel raz navždy*“,²² ale teraz, hovorí svätý Pavol, „*Kristus, ako vstal z mŕtvych, viac už neumiera, smrť nad ním viac už nepanuje.*“ Telo z mŕtvych vstaleho Ježiša nie je už podrobené smrti, ani časovým podmienkam; je oslobodené z každého otroctva, z každej slabosti, ktoré na seba vzal pri vtelení. Už nemôže trpieť, je duchovné, žijúce vo svrchovanej nezávislosti.

V tomto sa predstavuje v Kristovi prvý prvok svätosti: vzdialenie od všetkého toho,

¹⁹ Luk. 24, 37—40.

²⁰ Ján 20, 25—28.

²¹ Ján 24, 26.

²² Rim. 6, 10.

čo je smrteľné, čo je zemské, od všetkého toho, čo je stvorené, oslobodenie od každej slabosti, krehkosti, od každej možnosti trpenia. Ježiš v deň svojho zmŕtvychvstania nechal v hrobe plátno, ktoré je symbolom našich slabostí, našich krehkostí, našich nedokonalostí; vychádza víťazne z hrobu. Jeho sloboda je úplná, je v ňom mocný, dokonalý, ktorý rozochvieva všetky vlákna jeho bytosti. V ňom Život pohltí všetko to, čo bolo smrteľné.

II.

Bezpochyby uvidíme, že z mŕtvych vstalý Kristus sa dotýka ešte zeme; z lásky k svojim učeníkom, z útrpnosti k ich slabej viere svolí, že sa im ukazuje, shovára sa s nimi, delí sa s nimi o jedlo. Ale jeho život je predovšetkým nebeský: „*Vivit Deo. Žije Bohu.*“

Takmer nič nevieme o tom nebeskom živote Ježišovom v dni po jeho zmŕtvychvstání. Ale či môžeme pochybovať, že bol obdivuhodný?

Svojmu Otcovi dokázal, koľko ho miluje, keď dal svoj život za ľudí. Teraz všetko je zaplatené, všetko je odpykané. Spravodlivosť, ktorej sa zadosť urobilo, nepožaduje už od neho, aby ešte pykal. Medzi ľuďmi a Bohom je obnovené priateľstvo. Dielo vykúpenia je dokončené. No Ježišova oddanosť svojmu Otcovi pokračuje ďalej, je živšia, úplnejšia, ako kedy bola. Evanjelium nám nehovorí nič o tých úctivých poklonách, o láske, vďake, ktoré Kristus vzdával svojmu Otcovi. Ale svätý Pavol shrnuje to všetko, keď hovorí: „*Vivit Deo. Žije Bohu.*“

Toto je druhý prvok svätosti: primknutie sa, prináležanie, oddanie sa Bohu. Až v nebi budeme vedieť, ako plne Ježiš žil pre svojho Otca v tých požehnaných dňoch. Bolo to iste dokonalé, až to anjelov udivovalo. Teraz, keď jeho sväté človečenstvo sa vyslobodilo od každých

potrieb a nevyhnutností, uvoľnilo sa od každej slabosti nášho pozemského stavu, oddáva sa oslavovaniu Otca ako nikdy predtým. Život z mŕtvych vstalého Krista sa stáva nekonečným žriedlom slávy pre jeho Otca. Nieto v ňom už nijakej slabosti, všetko je v ňom svetlo, sila, krása, život. Všetko v ňom spieva ustavičnú pieseň chvály.

Ak už človek vo svojej bytosti spája všetky oblasti stvorenstva, aby do nich zahrnul tiež hymnu všetkého stvorenia, čo povedať o ustavičnej piesni, ktorú spieva svätej Trojici človečenstvo osláveného Krista, najvyššieho Veľkňaza, Víťaza nad smrťou? Tá pieseň, dokonalý výraz života božského, čo odteraz objíma a preniká celou svojou silou, celou svojou veľkoleposťou Ježišovu ľudskú prirodzenosť, je nevýslovná.

Prel. Andrej Lipka.

Myšlienky na rozjímanie.

Dr. Jozef Ligoš.

Biela nedeľa.

Je to nedeľa novokrstencov. Včera složili svoje krstné rúcho. Bolo uložené do pokladnice Cirkvi. Dnes sú vedení do chrámu svätého Pankráca, patróna dodržania krstnej prisahy. Ako 14-ročný chlapec ju spečatil svojou krvou. K nim sa aj ja pripojím a poslúchnem, čo Cirkev odkazuje v dnešnú nedeľu mne aj im.

V introite: Teraz po krste ste ako slabé novonarodené dietky. Pre vzrast potrebujete výživnú potravu: materinské mlieko. Nefalšované. Ním je Eucharistia. Pýtajte si ho, vypláčte si ho od svojej matky, ako malé dieťa, keď je hladné: „Ako novonarodené dietky, duchovne smýšľajúce, žiadajte si nefalšované mlieko.“

V orácii: Veľká noc je preč. Ale i tak musíme ich „držať“. Zachovať kontinuitu a to: mravmi a životom.

V epištole: Slovamí: „Traja svedčia na zemi: Duch, voda a krv“ Cirkev znova poukazuje na veľkonočné sviatosti: krst, Eucharistiu a birmovanie. Zvlášť slovamí:

„nielen skrze vodu, ale skrze vodu i krv“ upozorňuje ma, že nielen krstom, ale krstom i Eucharistiou („vodou i krvou“) stanem sa celým kresťanom.

V *evanjeliu*: Cirkev aj zjavenie sa Krista Tomášovi využíva pre svoju eucharistickú tému: Keď ti je viera ťažká ako Tomášovi, potom len vlož svoj prst do jeho rán, svoju ruku do jeho boku, prijmi Eucharistiu. Potom budeš vo svojej viere posilnený. Potom uvidíš Krista a spolu s Tomášom zavolaš: „Pán môj a Boh môj!“

V *komunii*. Tu sa mi skutočne Kristus prihovori. Ako Tomášovi mi povie: Polož si sem ruku a presvedč sa o miestach klincov, a nebuď neveriaci, ale veriaci. (Ako zvlášť tieto slová hodily sa v prvotnej Cirkvi, kedy veriaci dostávali najsvätejšie telo na svoju pravú ruku a tak skutočne vkladali svoje ruky do rán Kristových!)

Doteraz hovorila Cirkev. Alebo lepšie: Kristus skrze Cirkev, alebo sám, bezprostredne.

Teraz čaká Cirkev i Kristus, že sa ja ozvem. Čo na to všetko odpoviem? Chce odo mňa počuť len toto: Splním s tvojou pomocou svoju krstnú prisahu viery v Pána a Boha môjho. I za cenu obiet. I za cenu života.

Zvestovanie Panny Márie.

Sviatok začiatku toho, čoho dokončenie slávime: vykupiteľského diela Kristovho. Treba sa obzrieť v tento deň a zadívať sa na prvú vetu, ktorá je na titulnej strane vykupiteľského diela Ježišovho. Je to táto veta: *Hľa, slúžka Pánova som, staň sa mi podľa tvojho slova.*

1. *Je to slovo najťažšie*, ktoré môže človek vypovedať. Každý človek. I Matka Božia. Dobre poznala svedectvo Izaiášovo: „Nemá podoby ani krásy, a videli sme ho... pohŕhaného a najostatnejšieho z mužov. A my mali sme ho za malomocného a za ubitého od Boha.“¹ Vedela teda, čo ju čaká. Ešte prv, ako jej to povedal Simeon. Je kráľovnou prorokov. Preto jej „fiat“ („Staň sa mi“) je súhlasom k tomu, aby ju Jozef hodlal prepustiť ako cudzoložnicu, aby išla pred pôrodom do cudzieho kraja, aby Mesiášovi pripravila len jasle a plienky. Svojím „fiat“ súhlasila, aby hneď po pôrode utekala do Egypta, aby sa jej Syn stratil v Jeruzaleme, aby bola

¹ Iz. 53.

svedkom, ako cez celý život číhajú na jeho život, aby ho sledovala na jeho poslednej ceste. Konečne aby stála pod krížom a mŕtveho ho držala na svojich ramenách.

2. *Je to i slovo najzáračnejšie.* Slovom „fiat“ človek vie robiť zázraky. Ním žena, človek ako my, svolala Syna Božieho na svet. S „fiat“ Kristus vykúpil svet. S „fiat“ sa stala žena Matkou Božou. A to nielen Matkou fyzického tela Kristovho, ale aj mystického. Teda aj mojou matkou. Týmto slovíčkom sa viac, užšie, intímnejšie spojila so Synom Božím, s Bohom, ako svojou krvou. Lebo s Bohom je v bližšom príbuzenstve ten, kto je spojený vôľou, ako ten, kto je spojený krvou. „Kto plní vôľu môjho Otca, ktorý je na nebesách, ten mi je bratom, sestrou a matkou.“²

3. *Je to slovo, ktoré prináša ozajstný pokoj v živote.* Len takto som si istý, že čokoľvek sa vyskytne v mojom živote, je to prejavom vôle božej. Vôle toho, kto mi chce to najlepšie. Preto ma nemôže nič znepokojovať, nič prekvapiť.

I môj celý duchovný život v podstate v tom záleží, či viem alebo vedel som povedať svoje životné *Staň sa mi podľa tvojho slova.* Svoje „fiat“. Dovtedy, kým to nevyjde z mojich úst, budem v duchovnom živote stáť alebo vliecť sa. Všetko sa mi bude zdať také ťažké. Ozajstný postup v duchovnom živote len vtedy zažijem, keď toto slovo vypoviem.

Ale potom ho už neodvolať! Dať veslo, opraty svojho života do rúk božích. Vtedy urobím veľké veci. Pre seba i pre druhých.

Odvážim sa na to? Skúsiť aspoň v dnešný deň! Ale po posledné dôsledky!

II. Nedela po Veľkej noci.

Je to nedela dobrého Pastiera. Všetko sa na neho sústreďuje.

Už svätá omša je slúžená v Ríme „ad St. Petrum“. Na hrobe prvého zástupcu dobrého Pastiera. Toho, ktorému bolo povedané: Pas ovce moje.

Introit začína slovami: Misericordia (milosrdenstvo). To je podstatná vlastnosť dobrého Pastiera.

² Mat. 12, 50.

Orácia. I tá kreslí jeho obraz. Stádo, padlé ľudstvo, je ním vyslobodené z tŕnia hriechu. Preto ho Cirkev takto oslovuje: „Bože, ty si poníženosťou svojho Syna padlý svet pozdvihol.“ Teraz tento svet, ako stratená ovca, je na jeho ramenách. Požíva radosti jeho náručia a čaká nebeské radosti, ktorých predzvesťou sú radosti veľkonočné.

V *epístole* hovorí svätý Peter. Ten najlepšie pozná dobrého Pastiera. O jeho starostlivosti sa sám najlepšie presvedčil. Preto teplými slovami maľuje postavu dobrého Pastiera. Zvlášť jeho vlastnosti: bezhriešnosť, prácu, ba položenie svojho života za ovce. „Boli ste totiž ako pohlúdlivé ovce, ale teraz ste sa vrátili k pastierovi a strážcovi svojich duší.“

Aleluja-verš upozorňuje na vzájomné poznanie sa pastiera a oviec: „Poznám svoje ovce a moje poznajú mňa“. „Cognoscere“, to nie je len poznať, ale dôverovať, porozumieť, milovať, spolu žiť, byť jedno. „Cognoscere“ tak sa navzájom spojiť, ako je spojené dieťa so svojou matkou. A to ešte, kým je v jej živote.

V *evanjeliu* stojí sám dobrý Pastier, ktorý dal život za svoje ovce. Myslí aj na zblúdlivé, i na tie, ktoré sú ešte mimo jeho ovčince: „Mám aj iné ovce. Aj tie mám priviesť, a budú poslúchať môj hlas, lebo bude jeden ovčinec a jeden pastier.“

Ofertórium. Doteraz hovoril dobrý Pastier. Alebo iní hovorili o ňom. Pri obetovaní sa ovce dostávajú k slovu. Tie teraz obkľučujú svojho Pastiera a prejavujú mu svoju dôveru, lásku, túžbu: „Bože, Bože môj, k tebe sa obraciam za úsvitu a v mene tvojom spínam svoje ruky.“

V *sekrete* prosím o skutočný príchod dobrého Pastiera. Len spomienka na historického dobrého Pastiera mi nestačí. „Svätá obeta nech splní svojou silou, čo takomne predobrazuje.“

Komunio. Tu sa splní to, o čo som prosil v sekrete. Tu nastáva najlepšie vzájomné poznanie („cognoscere“ v hore uvedenom smysle) medzi Pastierom a ovcami.

Mojou úlohou je nielen byť predmetom starostlivosti dobrého Pastiera, ale sám byť ním. O to ho najviac poprosím: Bože, nedopušť, aby som si v živote kňazskom (ba i v živote laickom) poplietol úlohu pastiera s úlohou

nájomníka, s úlohou strihača oviec. Daj, aby som vždy ostal dobrým pastierom. I vtedy, keď ovce sú zlé. Lebo čo vtedy bude, keď i ovce sú zlé i miesto pastiera bude nájomník? Chcem byť tvojím čo najvernejším odbleskom, i keby som v živote videl len tvoje karikatúry. Dobrý pastier život dá za svoje ovce. Tým viac pre ne obetuje svoj čas, svoju prácu, hmotu, ak má nejakú. I ja chcem obetovať dnes toto všetko za svoje. Za tých, ktorí sú mi sverení.

Slávnosť svätého Jozefa.

19. marca sme uctili svätého Jozefa ako ochrancu, živiteľa, pestúna Ježišovho. Ale nie celého Ježiša. Len jeho hlavy. Kristus však rástol a ďalej rastie. Rastie v plnosť veku. V dospelého. Rastie jeho tajomné telo. Ním je Cirkev. Preto so vzrastom tela Kristovho musela rásť i láska, ochrana, starostlivosť Jozefova k celému telu. Túto pravdu si uvedomujeme dnešným sviatkom. Že Jozef tie isté povinnosti, ktoré raz mal oproti Ježišovi v Nazarete, Betleheme, Egypte, má i teraz všade tam, kde sa tento Ježiš nachádza. Že je ochrancom, protektorom i terajšieho tela Kristovho, totiž Cirkvi.

Zamyslím sa preto nad povinnosťami, ktoré má Jozef oproti Cirkvi, ako aj nad povinnosťami, ktoré má terajší „Ježiš“ (Cirkev a jej údy) oproti Jozefovi.

1. Láska. To je prvá povinnosť Jozefova. Jozef podľa tela nebol Ježišovým otcom, ale i tak mal niečo, prečo ho Mária i sám Ježiš aj ostatní mohli volať otcom Ježišovým. Bola to otcovská láska k božskému Dieťatu. Ten pocit lásky, aký sa zapáli v hrudi otcovskej, keď berie svoje vlastné dieťa do svojich rúk, Boh zapálil aj v hrudi Jozefovej, keď vzal prvý raz malého Ježiška do svojho náručia. A táto láska ho už nikdy neopustí. Aj dnes u kohokoľvek zistí, že sa podobá Ježišovi, že má podobné črty s ním, že tvorí jeho časť, či chce alebo nie, jeho srdce sa zapáli tou istou láskou, akou horelo, keď pestoval Syna Božieho na svojich rukách. Preto on i dnes musí milovať Cirkev. I jednotlivé jej údy.

2. Ochrana pred nepriateľom. To druhá povinnosť Jozefova. On chránil Ježiša, keď ho Herodes prenasledoval, chránil ho na púšti, v Egypte, doma v Nazarete.

Tak iste chráni aj dnes celú Cirkev. A je taký silný mocou, ktorú mu dal Boh, že tak ako kedysi, i teraz sa mu podarí zachrániť tajomného Ježiša (Cirkev) pred všetkými jeho nepriateľmi.

3. *Byť živiteľom.* To jeho tretia povinnosť. Malý Ježiš iste nemal hladu pri boku Jozefovom. Dostalo sa mu vždy toľko, koľko potreboval. Tak i teraz Jozef je špecialistom v hmotnej, finančnej biede. Koľkí svätí, koľkí aj obyčajní ľudia, ktorí vedeli, ku komu sa v takom položení utiekať, až zázračne sa presvedčili o tejto pravde. Jozef sa aj dnes postará, aby ten, ktorý tvorí časť tela Kristovho, nezomrel od hladu, aby sa mu dostalo všetkého, čo je potrebné na zachovanie života.

Má však i Cirkev, i ja povinnosti oproti Jozefovi. Sú to:

a) *Byť podobný Ježišovi.* Len takto môžem rátať, že srdce Jozefovo zahorí láskou ku mne. To je i cieľ každého svätého prijímania. I dnešného. Čo najviac sa spojiť s Ježišom. Byť druhý Kristus a tak si zaistiť lásku, ochranu a živiteľskú starostlivosť Jozefovu. Je to logické: s eucharistickou úctou rastie i úcta a láska k Jozefovi.

b) *Byť poslušný.* Poslušný pokynom božím. Zas tak ako bol poslušný malý Ježiš. Len tak i dnes môže Jozef vykonávať v Cirkvi aj v jej údoch svoju ochrannú úlohu.

c) *Spolupracovať.* I keď Jozef bol Ježišovým živiteľom, predsa ani sám Ježiš nezaháľal. Sám v pote tváre pracoval. A to už od malička. I teraz teda len ten má právo spofaňnúť sa, že mu Jozef pomôže v hmotných ťažkostiach, keď bude aj sám pracovať, keď sám napred vykoná, čo môže vykonať.

Zistil som už sám na sebe v živote túto Jozefovu starostlivosť? Keď nie, kto je tu na vine? Plním si sám spomenuté povinnosti oproti Jozefovi?

Tretia nedela po Veľkej noci.

Začína druhá časť povelkonočného času. Liturgia nás začína pripravovať na dve budúce udalosti: nanebevstúpenie a soslania Ducha svätého. Kristus prišiel založiť svoje kráľovstvo na zemi. Toto musí byť duchovné. Preto sa musí Kristus rozlúčiť so zemou a usadiť sa v nebesách. Nesmieme lipnúť na jeho viditeľnom tele, musíme byť

zduchovní. K tomu má prispieť jeho viditeľné zmiznutie zo zeme a soslania Ducha svätého. Mimo toho tieto nedele nám poskytujú pohľad do praktického života. Cirkev nás chce odtrhnúť od citových veľkonočných radostí a priviesť do života boja, do života skutočného, tvrdého. To robí aj u novokrstencov. Už po ôsmich dňoch im berie krstné rúcho a vracia ich znova do denného života.

Obsah celej svätej omše: S Kristom dostane sa mi na zemi križ, v nebesách radosť.

Druhá časť tejto vety obsiahnutá hneď v *introite*. Po prvý raz po Veľkej noci liturgia upozorňuje na odchod Kristov. Sám Kristus o ňom hovorí v Evanjeliu: „o chvíľku ma neuvidíte“. A predsa Cirkev sa nad touto zvestou nermúti. Veľkonočná radosť nie je stlmená, ba naopak je zväčšená. Je vyjadrená zvlášť v *introite*: „Plesajte Bohu všetky kraje, chválu spievajte jeho menu, hlásajte jeho slávu.“ Cirkev rada vidí Spasiteľa vystupovať k nebeským výšinám, lebo i ona nie je tu na zemi doma. Nebo je jej domovom. Preto sa nermúti, keď Hlava celého tela sa dostáva do svojej vlasti, domoviny. Tak vie, že onedlho za Hlavou pôjdu aj ostatné údy.

No nezabúda ani na prvú skutočnosť hore uvedenej vety. Nezabúda, že sme ešte na zemi. Svätý Peter v *epistole* schladzuje naše nadšenie: „Napomínam vás ako cudzincov a pútnikov.“ To je veľmi dôležitá pravda: cítiť sa na zemi ako cudzinec, pútnik. Vedieť, že som tu len kaplánom, učiteľom, úradníkom bez definitívy, ktorého možno každú chvíľu preložiť. Nie som farárom, ktorý má „*parochiam inamovibilem*“. Definitívu dostanem až vo svojom pravom biskupstve, v domove, na večnosti. Len vtedy, keď budem mať toto pred očima, nebudem sa usilovať zariadiť sa na takomto prechodnom byte: majetkom, slávou, renomé. Nebudem len rozkazujúcim farárom, ale poslúchajúcim kaplánom; podľa napomenutia Pavlovho: „Buďte svojim pánom s úplnou bážňou poddaní, a to nielen dobrým a privetivým, ale aj šomravým“.

Podobne i *Evanjelium* tento život označuje len za prechodný stav. Celý život i s radosťami i pôrodnými bolesťami je len „*modicum*“, len „maličkosť“.

Preto pri *ofertóriu* sa pevne rozhodnem čo najlepšie využiť pre chválu božiu toto „modicum“, tento život, aby som si tak za túto „maličkosť“ zaslúžil večnosť: „Chváľ, duša moja, Pána. Chváliť budem Pána cez celý svoj život, prespevovať budem svojmu Bohu, kým len žiť budem.“

V *komunii*, pri svätom prijímaní ma i Kristus uistí o chvíľke, „maličkosti“ tohto života. Aby som nezabudol. Pri každom svätom prijímaní ma na to upozorňuje. A potom ešte na druhú vec: Vydrž bez hriechu. Len po zajtrajšok. To je iste len „modicum“, maličkosť, a vtedy zas „o chvíľku ma uvidíte“. Pri svätom prijímaní zajtra, aby som ti zas pomáhal ďalej bojovať.

IV. Veľkonočná nedeľa.

Dnešná nedeľa postupuje ďalej. Ako predošlá nás pripravovala na nanebevstúpenie, tak táto zas je prípravou na soslania Ducha svätého.

Omša sdiela činnosť Ducha svätého.

Introit je výzvou k jeho chvále: „Spievajte Pánovi novú pieseň, lebo zázraky urobil Pán.“ Tie učinil prostredníctvom Ducha svätého.

Orácia sa obracia k Bohu Otcovi, ale splnenie jej prosby možno pripísať Duchu svätému. V nej prosím o stmelenie všetkých veriacich. Duch svätý je však tmel celého mystického tela Kristovho. On stmeluje všetkých do jednoty.

Myšlienkové spojenie s *epištolou* je v slove „desursum — shora“. „Každý dobrý údel a každý dokonalý dar pochádza shora od Otca svetla.“ Najdokonalejší dar shora bol práve Duch svätý. On nás pri krste „priviedol k životu slovom pravdy“. A to preto, „aby sme boli akýmsi začiatkom jeho stvorenia“. Prvotina stvorenia musí byť „chytrá počúvať, ale pomalá hovoriť a pomalá hnevať sa“.

Evanjelium oznamuje soslania Ducha svätého, ktorý začne svoju veľkú činnosť v Cirkvi a vo svete. Jeho činnosť bude v tomto pozostávať: „Svet presvedčiť o hriechu“, o jeho nekonečnej zlobe. Potom ho presvedčí „o spravodlivosti“. Konečne „o súde“. Skončuje s vládou satanovou.

V ofertóriu vyjadrujem vďaku za všetky tieto dary: „Plešaj Bohu celá zem, chválu spievaj jeho menu.“

Komunio opakuje hlavnú myšlienku Evanjelia. To preto, že Eucharistia je veľkým prostriedkom, ktorým Duch svätý účinkuje vo veriacich. Eucharistia je prameň milosti Ducha svätého.

Celá svätá omša mi teda hovorí o tomto: Soslania Ducha svätého a jeho zázračná činnosť sa rodí zo smútku apoštolov nad odchodom Kristovým. Zas je tu overená pravda: Kresťanstvo je náboženstvo radosti, ktorá sa však rodí zo smútku. Skutočná radosť sa môže rodiť len zo smútku. Tak ako ani jeden človek nepríde na svet bez narodenia, tak ani duch sa nedostane k pravej radosťi bez bolesti. To preto, že bolesť, smútok je rodením radosti. To preto, že ozajstná radosť je „shora“. „Každý dokonalý dar pochádza shora.“ Ale my sme prilepení k zemi. A od nej sa odrapovať, a dvíhať sa hore k radosťi, je vždycky bolestné.

Naša jediná správna cesta je: ani optimizmus, ani pesimizmus, ale optimizmus z pesimizmu, radosť zo smútku, život zo smrti.

V. Nedľa po Veľkej noci.

Nedľa odchádzajúceho Krista. Tohto:

1. *Plňte slovo a nielen počúvajte* (epištola). T. j. prežite moju náuku. Inakšie sa podobáte človekovi, ktorý v zrkadle zistí, že je špinavý, ale o odstránenie špiny sa nestará, ostáva taký, aký bol predtým. Nestačí teda byť len poslucháčom. Tým skôr nie poslucháčom teologie. K tomu musíte dostať ešte druhý titul: vykonávateľ teologie!

2. *„Kto sa však pokladá za nábožného a jazyk si nedrží na uzde, ale v srdci klame seba, toho nábožnosť je márna“* (epištola). Pozor na jazyk!

3. *„Pomáhať vdovám a sirotám v núdzi“* (epištola). Mať porozumenie pre biedu, utrpenie druhého. Vo svojom okolí šíriť moju nezištnú lásku. Ja som všetko obetoval za druhého. Ty obetuj aspoň hmotu, čas, pohodlie!

4. *„Zachovať sa nepoškvrneným od sveta“* (epištola). To je ťažká úloha. Máte byť orlami, ktorí lietate ponad bahno, špinu tohto sveta. Ba viac, máte z tohto bahna

vyfahovať, zachraňovať druhých, a pritom sa nesmiete zašpinieť. Nemáte sa dať strhnúť dolu okolím, ale naopak, sami celé svoje okolie máte pozdvihovať k sebe.

5. „*Keď budete niečo prosiť od Otca v mojom mene, aú vám.*“ Proste teda, modlite sa v mojom mene! To znamená, proste tak, ako by som ja prosil, keby som bol na vašom mieste, keby som bol tebou! Proste tak, ako by som to ja prosil. Čím užšie sa so mnou spojte: modlitbou, milosťou a najmä mojím sviatostným telom! Čím užšie bude toto spojenie, tým skôr sa budete modliť v mojom mene. Vtedy budeme mať spoločné ústa. A ja nimi budem hovoriť.

„Prejdite mi takto cez rozum.“ Čo najčastejšie sa spojte so mnou eucharisticky a potom ma lapte za slovo, čo som sľúbil tým, ktorí budú prosiť v mojom mene.

Keď takto budeme spojení, Otec vidí vo vás mňa. A vtedy i vás musí milovať.

Toto mi Kristus odkazuje.

A ja čo jem? Čo mu dneska poviem „in nomine Jesu“?

Nájdenie svätého kríža.

V *introite* dnešnej svätej omše predstavuje sa historická udalosť, pre ktorú bol ustanovený tento sviatok. Sme na Kalvárii. Svätá Helena hľadá Kristov kríž. Dookola bolo plno veriacich. Nájdu sa tri. K nim je privedený chorý. Tento je pri dotyku Kristovho kríža uzdravený. V týchto okolnostiach spievali prvý *introit* dnešného sviatku, ktorý sa iste veľmi nelišil od terajšieho *introitu*: Kiežby sme sa ničím iným nechválili ako krížom Pána nášho Ježiša Krista, v ktorom je spasenie, život a zmŕtvychvstanie naše.

Orácia. Keď som dal v *introite* hold nájdenému krížu, kľaknem k nemu a prosím. O život večný. A to pre cenu životodarného dreva: Vitale lignum. Strom života. Omnoho vzácnejší ako ten, ktorý bol v raji. Je to strom na dávanie života. Túto silu dostal zo sineľého, dokaličeného tela Kristovho, ktoré bolo na ňom pribité: *miraculum passionis eius* (zázrak jeho utrpenia). Aby sa však tento zázrak mohol aj na mne uskutočniť, je potrebné kríž hľadať. Denne vo svojom živote. Denne

vo svojom živote musím sláviť „inventionem st. Crucis“ (nájdenie svätého kríža).

Na to ma práve upozorňuje *Epištola*. Podľa vzoru Kristovho hľadať kríž. „On prijal na seba prirodzenosť sluhu, stal sa podobným ostatným ľuďom a aj navonok iba pokladaný za človeka. Uponížil sa a bol poslušný až po smrť, a to po smrť na kríži. Preto ho Boh povýšil.“ Teda hľadať kríž v pokore a poslušnosti, vôbec v utrpení.

Aleluja-verš. Takto nielen Kristus, ale i každý jeho stúpenec bude môcť panovať len s kríža. Len vtedy budem môcť zachraňovať svet, keď ako prvý Kristus a jeho predobraz had na púšti budem zavesený na šibenicu kríža. Každý klinec sebazáporu v mojom živote je: „dulce lignum, dulces clavos, dulcia ferens pondera“.

To potvrdzuje i Kristus v *Evanjeliu*: „A ako Mojžiš vyzdvihol hada na púšti, tak musí byť vyzdvihnutý aj Syn človeka, aby nikto, kto v neho uverí, nezahynul, ale mal život večný!“

Komunio. Pri svätom prijímaní beriem od Krista tento potupený a zakopaný kríž do svojich rúk a volím si ho za svoju zástavu. S ním chcem bojovať proti nepriateľovi. Je potrebné napred túto zástavu nájsť a pozdvihnúť v sebe. A potom: pomôcť ho nájsť a povýšiť aj u druhých, ba v celom národe. I dnes niektorí chcú tento kríž zakopať, pochovať pod sochy Venuše a Bacha. Preto to vedomé uvoľňovanie „buržujскеj morálky“. Tá istá taktika, aká bola za prvých kresťanov. Venuša však a Bachus sú slabí na to, aby pod svojimi spráchnivelými nohami udržali vždy víťazný, i keď napohľad niekedy porazený kríž.

Nanebevstúpenie Kristovo.

Smútime, keď sa od nás lúčia milované osoby, i keď vieme, že idú v ústrety krajšej budúcnosti. Preto by sme mysleli, že i tento sviatok, sviatok rozlúčky Cirkvi s Kristom, bude preplnený smútkom. Skutočnosť je však opačná. Je to sviatok radosti. A to pre dve veci.

1. *Dnešný deň je triumfom Kristovým*. Je dňom jeho konečného víťazstva. Dnes sa môže spokojne pozrieť na svoje dokonalé životné dielo. Po triatridsaťročnom pobyte sa vracia ako víťaz do nebeských výšin. Predstupuje

Syn pred Otca, aby mu vydal počet zo svojho životného diela. Jeho Otec je iste spokojný s takýmto dielom. Preto je to deň odplaty. Deň intronizácie a korunovácie Krista za kráľa neba a zeme.

2. *I pre nás je to deň radosti.* Lebo s Kristovým oslávením začína i oslávenie našej ľudskej prirodzenosti. Prirodzenosť, ktorú my nosíme, dnes zúčastňuje sa na najvyššej, božskej úcte. Kristus so svojím ľudským telom vstupuje na nebesá a s ním ostane na veky. To je nesmierne povýšenie nás všetkých: jeden z nás, naša Hlava, sedí už na tróne božom. Preto sme i my, údy tohto tela, zbožštení. „Vzniesol sa pred ich očami na nebesá, aby nám poprial podiel na svojom božstve“ (prefácia).

Pre tieto príčiny i celá svätá omša je radostnej nálady:

Introit podáva krásny obraz: Apoštolovia pozerajú k nebesám. To je obraz Cirkvi. Odvtedy, čo vstúpil jej Ženich na nebesá, ustavične pozerá hore. I dnes. Na jej túžobné čakanie — ako kedysi apoštolom — i dnes odpovedajú anjeli: „Mužovia galilejski, čo sa divíte a pozeráte do neba? Ako ste ho videli odchádzať do neba, tak príde.“

Orácia. Odchádzajúcemu Kristovi dávame zálohu: svoje srdcia, mysle. Tie ako kotvy máme dnes uložiť, zapustiť do srdca Kristovho, aby on s nimi zas zakotvil v nebesách. Tak cez neho budeme sami zakotvení vo svojej domovine. Budeme poistení. „Daj prosíme, aby sme duševne v nebi aj my prebývali.“

Epištola a Evanjelium je popisom posledných chvíľ Kristových na zemi.

V *ofertóriu* vidíme, ako sa Kristus v sprievode nebeských sborov vznáša k nebesám: „Vystúpil Boh, sprevádzaný jasotom, a Pán zvukom trúby.“

To bude teda moje predsavzatie: *Mente in coelestibus habitare. Myslou prebývať v nebi.* Slepíť svoje srdce so srdcom Kristovým a dovoliť, aby ho odniesol do nebies. Tak budem orientovaný teocentricky. Nič neprospeje, že sme sa pomocou techniky naučili lietať, keď sú k zemi pripútané duše. I duch i telo sa musia naučiť lietať k nebesám. A to dovtedy, kým nespočinie v centre, v Bohu. Odkotviť sa od zeme. Pretrhať putá každého

druhú, ktorými sme pripútaní k zemi. Inak staneme sa len červami a nestaneme sa nikdy orlami. Budeme sa stále plaziť a nikdy sa nenaučíme lietať.

Ktoré sú to puťá u mňa, ktoré mi bránia, aby sa tento ideál u mňa uskutočnil?

Nedeľa v oktáve Nanebevstúpenia Kristovho.

V deň nanebevstúpenia Kristovho sa Cirkev tešila. Po smútku nad odchodom milovaného Majstra nebolo ani stopy. Dnes sa však Cirkev stáva citlivou. Jej srdce je preplnené túžbou po Majstrovi.

Cítiť to už v *introite*. Niet v ňom jasotu, ale len veľká prosba vidieť tvár Pánovu: „Vyslyš, Pane, hlas môj, ktorým volám k tebe. Tebe hovorí moje srdce, hľadám tvoju tvár, za tvojou tvárou chodím, neodvracaj svoj zrak odo mňa.“ Je to paruziálna túžba prvých kresťanov. Vo štvrtok anjeli oznamovali učeníkom príchod Kristov. Dnes sa už o tento príchod modlíme: Maranatha, Veni, Domine Jesu!

V *orácii* prosíme o ozajstný kresťanský život: „aby sme ti vždy prejavovali oddanú vôľu a slúžili tvojej Velebnosti čistým srdcom“. To je najlepšia príprava na šťastný príchod Kristov. To sú hlboké slová. V nich je obsiahnuté jadro celého duchovného života: robiť to, čo robil Abrahám, keď obetoval svojho syna Izáka, povedať to, čo povedala Mária vo svojej veľkej hodine: „Staň sa mi podľa slova tvojho“, povedať to, čo povedal Kristus v záhrade Getsemanskej: „Odním odo mňa tento kalich, ale nie moja, lež tvoja vôľa nech sa stane.“ Mať oddanú vôľu, vo všetkom ju podrobiť vôli božej, to je obsah dnešnej orácie.

Epistola hovorí o ďalšej príprave na príchod Kristov. Je to modlitba a „vytrvalá vzájomná láska“.

V *alelujovom speve* sa pozeráme k nebesám, kde vidíme sedieť Syna človeka a panovať nad všetkými národmi. Ten sa k nám skláňa a hovorí potešujúce slová: „Nenechám vás osirotených, odchádzam a pridem zas k vám, a zaraduje sa vaše srdce.“

Toto sa uskutoční nielen v posledný deň, ale už teraz. Pri najsvätejšej obeti zjaví sa v Slove (v evanjeliu) a pri svätom prijímaní pod spôsobom chleba a vína.

Cirkev teda dnes vyjadruje svoju veľkú túžbu po Kristovi. Teda túžbu po druhom svete. A chce, aby sa touto túžbou po večnom spojení s najvyššou Dobrotou rozplamenila i každá ľudská duša. Aj ja.

Keby mi teraz Boh dal na výber, buď „sa rozpadnúť a byť s Kristom“, alebo ostať ešte tu na zemi, čo by som si vyvolil? Po tejto otázke si musím priznať, že ja vo mne veľmi málo tejto túžby; že viac je vo mne strachú pred súdom a prílišnej lásky k tejto zemi. Boh mi kázal tu na zemi si prichystať len prechodný stánok, a ja budujem paláce, bunkery s najsilnejšími základmi. Potom je zrejmé, že sa mi nechce z nich von. Musím teda zmeniť svoju egocentrickú a geocentrickú nábožnosť a zmeniť ju za nábožnosť teocentrickú, kristocentrickú. Chyba je založiť ruky a len sa dívať k nebesám. Ale to je dnes zriedkavé. Častejší prípad: len byť činný a nepozerať sa k nebesám. A to je tiež nebezpečné. Len pozemská činnosť, len organizácia zabíja organizmus, zabíja život. Nedochádzam vo svojom apoštoláte k tomu nesmyslu, ako by všetko záviselo len od mojej činnosti? Ako by Boh bol starčekom, ktorého my kňazi, laickí apoštoli, máme vziať pod pazuchy a potisnúť ho do predu v ľudských dušiach, v úradoch, v celom prostredí?

Budem teda potápačom, ktorý na tejto zemi ako na dne nesmierneho mora na čas pracuje, sa zdržuje, ale vždy je silným povrazom držaný nad morom, nad touto zemou. Beda by mi bolo, keby sa toto spojenie s nebom roztrhlo.

Kult Eucharistie a kňazská dokonalosť.

P. R. Garrigou-Lagrange, OP.

Kult bohopocty voči oltárnej Sviatosti sa vykonáva dôstojným slúžením svätej omše, ktorá by sa mala slúžiť každý deň s väčšou vierou, nádejou a láskou, s väčšou nábožnosťou podstatnou, ak nie citeľnou. Koná sa sviatostným prijímaním a tiež návštevou najsvätejšej

Sviatosti, smiernou adoráciou, prosbou a ďakovaním.

Preto nemôže byť na zemi väčšieho, svätejšieho a liturgickejšieho kultu, v ktorom by sa viac uplatňovali voči Kristovi, skrytému pod spôsobmi, ctnosti viery, nádeje, lásky, nábožnosti, poníženosti s patričnými darmi Ducha svätého. A z týchto všetkých pozostáva kňazská dokonalosť.

A všetci, aj slabí, nedokonalí, môžu a majú spieť k tej dokonalosti, aby sa stali skutočnými adorátormi Krista, prítomného v Eucharistii. Na dosiahnutie vynikajúceho postavenia vo svetovej spoločnosti sa žiada veľká práca, napr. aby niekto bol advokátom, lekárom, profesorom atď., zatiaľ čo najskromnejší kňazi a jednoduchí veriaci môžu dospieť k eucharistickému kultu a, ak sú skutočne ponížení a nábožní, môžu v ňom veľmi prosperovať podľa slov Pánových: „Poďte ku mne všetci, ktorí ste obťažení a pracujete, a ja vás občerstvím.“ Sväté prijímanie totiž posilňuje dušu, aby mohla vyhybať hriechu, odporovať pokušeniam tela a diabla a aby sa mohla zdokonaľovať v láske k Bohu „celým srdcom, celou dušou, všetkými svojimi silami a celou myslou“. A tak so vzrastom lásky prijímaním a adorovaním mohutnie aj sedem darov a učenlivosť voči Duchu svätému.

V eucharistickom kulte prichádzajú do úvahy zvlášť dve veci: 1. Treba mať na zreteli štyri ciele obety a 2. ctnosti, ktorým nás učí eucharistický Ježiš svojím príkladom.

1. Pozorne treba uvažovať o štyroch cieľoch obety.

Prvý cieľ obety je klaňanie sa. Preto zápalná obeta, určená na klaňanie, je hlavnou obetou. Lež ľudia často zabúdajú na adoráciu Boha, klaňajú sa telu, bohatstvám, pokroku vedy alebo rozumu, sebe; tak máme

sociolatriu, štátolatriu, racionalizmus, ktorý uctieva rozum nadovšetko atď. A Kristus je zanechaný často nielen od ľudí neveriacich alebo ľahostajných, ale aj od nevďačných veriacich, niekedy aj od svojich sluhov, ktorí, ako sa zdá, milujú ho ako nájomníci za nejakú plácu a nie ako synovia; zdá sa, že ho nemilujú pre neho samého, ale pre seba samých. Chýba totiž adorácia, ktorú ukladá láska. To preto, že láska je malá.

V niektorých farnostiach Kristus, prítomný v Eucharistii, ostáva sám skoro celý týždeň, zatiaľ čo by mohol byť denne prameňom milosti; lenže z veriacich ani jeden neprichodí na svätú omšu okrem nedele a nikdy na návštevu najsvätejšej Sviatosti. V tom sa prejavuje nielen malá láska, ale aj malá viera a nádej, ktoré obyčajne majú za následok ctnosť nábožnosti, od nich závislú.

Preto treba veľmi odporúčať poklonu Kristovi, Spasiteľovi, prítomnému v Eucharistii; táto poklona sama sebou napravljuje mnohé nevďačnosti, veľkú ľahostajnosť a nedbalosť o spásu.

Druhý cieľ eucharistickej obety je ďakovanie za všetky božie dobrodenia, totiž za stvorenie a pozdvihnutie ľudského pokolenia do poriadku milosti a slávy, za vykupiteľské vtelenie, za samo ustanovenie Eucharistie a všetkých milostí, ktoré z nej pochádzajú, za nespočetné sväté omše a sväté prijímania, vykonané cez dvadsať storočí na posilnenie duší.

Mnohí ľudia, nikdy nemysliaci na tieto dobrodenia, sú v najvyššej miere nevďační. A nevďačnosť je tým väčšia, čím cennejšie a všeobecnejšie bolo dobrodenie. Deti vo všeobecnosti prejavujú istú vďačnosť voči svojim rodičom, ale mnohí ľudia nie sú vďační voči Bohu, ktorý je prameň všetkých dobrodení.

Keďže však táto nevďačnosť nie je individuálna, ale kolektívna, aj vzdávanie vďakov má

byť kolektívne a verejné. Toto je druhý cieľ Eucharistie, od ktorého pochádza jej meno. Eucharistia nám skutočne pripomína všetky najvyššie božie dobrodenia, ktoré predpokladá, totiž vtelenie, vykúpenie, a stále nám privlastňuje ovocie vykúpenia. Preto ako hovorieval svätý Ján Fischer, anglický mučeník, svätá omša je ako by duchovné slnko, ktoré nás denne zohrieva a osvecuje; toto hovorieval svojho času protestantom, ktorí zapierali svätú omšu a ktorých kostoly ostávaly chladné bez teploty duchovného slnka. Tieto nové dobrodenia svätej omše vyžadujú novú vďaku. Úcta eucharistického Srdca Ježišovho podstatne smeruje k tejto vďake za ustanovenie Eucharistie. Toto ustanovenie, ako je zrejmé, vyžaduje zvláštne ďakovanie. Výraz eucharistické Srdce Ježišovo znamená predovšetkým Srdce Ježišovo, ktoré nám darovalo a denne znovu nám daruje Eucharistiu.

Tretí cieľ je smierenie za hriechy, spáchané proti Bohu, a zvlášť za svätokrádeže, niekedy veľmi zvrátené, vykonané z vnuknutia diablovho; len Boh sám pozná hrôzu niektorých svätokrádeží, ktoré pripomínajú Judášovu zradu. Ako náhradu za tieto urážky treba sväto slúžiť svätú omšu a klaňať sa Eucharistii, verejne vystavenej.

Tak sa nahrádza Bohu a Kristovi akcidentsláva, ktorú mu upierajú spomenutými hriechmi. Táto náhrada spôsobuje Kristovi akcidentslú radost, ktorú mu mnohí upierajú. Táto náhrada sa podobá skutku, ktorý urobila Veronika, keď počas umučenia utrela Pánovu tvár ručníkom, na ktorom ostala Kristova podoba.

A tak táto verejná náhrada odvracia božie tresty tiež verejné, ktoré si svet zaslúžil svojimi nepravosťami. A súčasne sa vyprosue milosrdenstvo pre hriešnikov, aby sa vrátili na cestu spásy a k pokániu. Zpomedzi duší, čo dokonale chápu tento cieľ obety, niektoré sa dá-

vajú za obetu a sú vo svete ako by hromosvody na odstránenie hrozných božích trestov od sveta. V Tobiášovom speve sa hovorí:¹ „On nás potrestal pre naše nepravosti a zachránil nás pre svoje milosrdenstvo.“ Zadosťčinenie v eucharistickej úcte vyprosuje toto milosrdenstvo. V tejto úcte trvá zadosťčinenie, urobené v obete kríža.

Štvrtý cieľ obety je prosba o zaistenie božej pomoci a všetkých milostí, potrebných k spáse, zvlášť milosti poslednej vytrvalosti, ktorá nie je predmetom zásluh, ale možno ju dostať vyprosujúcou silou modlitby, zvlášť najvyššej modlitby, akú obsahuje svätá omša, v ktorej trvá „orodovanie Krista, vždy živého, aby za nás orodoval“. A máme sa pridružiť k jeho orodovaniu, ako aj k jeho poklone, zadosťčineniu a ďakovaniu; tým sa veľmi zveladí cena našich skutkov.

Toto orodovanie trvá v Eucharistii stále aj po skončení svätej omše. Preto sa máme pripojiť k modlitbe Spasiteľovej, modliac sa nielen za seba osobne, ale aj za Cirkev, za pastierov, aby dostali od Boha horlivosť a udatnosť, za pokoj, za svornosť národov, za slobodu Cirkvi a za posvätenie duší. Taktiež za obrátenie hriešnikov a neveriacich.

Medzi dušami, ktoré tento cieľ obety dobre chápu, niektoré sú viacej rozjímavé ako Mária Magdaléna pri nohách Spasiteľových, alebo ako anjel, klaňajúci sa nebeskému Kráľovi. A niektoré sú duchovne zapálené a stravujú sa láskou ako eucharistická lampa. Lepšie: podobajú sa preblahoslavenej Panne Márii vo večeradle po nanebevstúpení, ako by pokračovaly v jej vyprosujúcej modlitbe za Cirkev.

Táto úvaha o štyroch cieľoch obety je veľmi praktická, lebo duša ponajprv, klaňajúc sa, uvažuje o Bohu vo večnosti, potom hľadá na mi-

¹ 13, 5.

nulosť, čo sa týka prijatých dobrodení, pri ďakovaní, minulosť, čo sa týka náhrady za hriechy, a konečne budúcnosť, žiadajúc pomoc božiu.

Eucharistický kult takto chápaný, nás súčasne intimne spája s Kristom-Kňazom, s jeho vrúcnuou zadosť činiacou poklonou, s jeho prosbou a ďakovaním.

2. *Vnútný život Kristov v Eucharistii ako príklad hlavných ctností pre nás.*

Pri teologickej úvahe o tejto veci treba poznamenať, že Kristus, prítomný v Eucharistii, je Kristus oslávený, totiž Kristus, ktorý je už nie na ceste — netrpí, nezískava zásluhy, ale vykonáva ctnosti podľa toho, ako tieto ostávajú vo vlasti, napr. poklonu, prosbu, ďakovanie. Mimo toho Kristus v nebi pozná to, čo sa deje na zemi, a teda aj eucharistický kult, ktorý zveľaďuje jeho akcidentálnu blaženosť, a opačne aj neúctu, ktorá mu túto akcidentálnu blaženosť upiera.

Preto v tejto veci treba poznamenať so svätým Tomášom,² že v nebi neostáva ani viera, ani nádej, ale namiesto viery nastupuje blažené videnie, miesto nádeje nestratiteľné vlastnenie Boha; lež ostáva láska, mravné ctnosti a sedem darov.

Kristus v Eucharistii má teda len vnútorný život, a to najdokonalejší; tak nás učí samote, mlčanlivosti, sústredenosti. Kristus nám chce dať príklad mnohých ctností, totiž lásky k svojmu Otcovi, k dušiam, nábožnosti, nakoľko sa vždy klania, ďakuje, prosí, pokory a poslušnosti, podľa dokonalej poddanosti vôle božej, umiernenosti, nikdy v ňom totiž nebola nezriadená vášeň.

Vnútný život Kristov v Eucharistii — ako hovorí blahosl. Julián Eymard³ — je predovšet-

² I—II, 67.

³ Meditazioni 90.

tkým život lásky voči svojmu Otcovi, ktorému stále obetuje svoje úkony, aj svoj sviatostný stav, svoje bývalé umučenie, obnovované vo svätej omši. Jeho život je tiež životom lásky k ľuďom, čo majú byť spasení. Jeho srdce je stredisko všetkých srdiec.

Vo svetle týchto zásad bl. P. J. Eymard oprávnene hovorí o eucharistickej pokore, o eucharistickej chudobe, o eucharistickej viere, o eucharistickej láske. Z toho vyplýva: takto chápaný eucharistický kult vedie účinne ku kňazskej dokonalosti.

Kto je zvlášť povolaný ku svätosti touto cestou?

Sú to tí, ktorí prijali eucharistické povolanie. Ježiš hovorí: „Len ten môže prísť ku mne, koho pritiahne Otec, ktorý ma poslal.“⁴ Otec však volá všetkých k spásu, ale nie všetkých rovnakým spôsobom. Všetci kresťania sú povolaní k eucharistickému kultu, ale kňazi viac, a medzi nimi niektorí sú zvlášť vyvolení.

Konečne toto priťahovanie milosti vedie dušu k tomu, aby sa celkom obetovala službe Eucharistie, aby sa stala ozajstnou klaňateľkou Ježišovi, prítomnému vo Sviatosti. To znamená: nielen aby bola spasená, aby nadobudla ctnosti, ani nielen aby zachránila iné duše, nakoľko Boha a Krista treba viac milovať ako blížného, ale aby odpovedala na túto výzvu Kristovu: „Praví ctitelia sa budú klaňať Otcovi v duchu a v pravde. A sám Otec chce mať takých ctiteľov.“⁵

Eucharistický kult, tak hlboko chápaný, privedie k ozajstnej kňazskej dokonalosti, ktorou sa kňaz pod stálym vplyvom Krista, prítomného v Eucharistii, stáva skutočne *druhým Kristom*.⁶

⁴ Ján 6, 44.

⁵ Ján 4, 23.

⁶ Uvedená stať je vyňatá z knihy P. R. Garrigou-Lagrangea: *De sanctificatione sacerdotum secundum nostri temporis exigentias* (Roma, Marietti),

ktorá sa nedávno zjavila na knižnom trhu. Autor je známy už aj u nás. Dnešná katolícka bohoveda mu vďačí za mnohé významné diela z teologickej dogmatickej i asketicko-mystickej, písané v duchu svätého Tomáša Akvinského. V uvedenom diele rieši základné otázky, ktoré sa týkajú duchovnosti kňaza. V úvode vyzdvihuje význam a ozajstnú potrebu hlbokkej viery a nadprirodzeného života v dnešných časoch. Z nedostatkov dneška, ktorých je veľa a povážlivých, správne východisko zaručuje jedine hlboký kresťanský život, a to uskutocňovaný nie minimalisticky, ale veľkodušne usmernený k najvyšším vrcholom dokonalosti. V prvej kapitole rozvádza otázku záväznosti snahy po kresťanskej dokonalosti u všetkých ľudí a sleduje zvláštny ráz tejto záväznosti u rehoľníkov, u kňazov, čo pracujú vo svete, a u biskupov. Mimo všeobecnej povinnosti, ktorá zaväzuje všetkých veriacich, aby sa usilovali o dokonalosť, u kňaza pridružuje sa ako dôvod pre túto záväznosť kňazské svätenie a kňazské úlohy. Vznešenosť kresťanskej dokonalosti, ktorá sa tak zrejme odlišuje od všetkých falošných a zdanlivých životných plností, zástoj ctností v kresťanskej dokonalosti a ich vývoj — to sú úvahy, ktoré tvoria ďalšie kapitoly knihy. State o vnútornej modlitbe a o účte Eucharistie podávajú praktické pokyny pre kňazskú nábožnosť.

Ako vidno už aj zo stručného náčrtu obsahu knihy, podstata diela spočíva v teoretickom vymedzení kresťanskej a kňazskej dokonalosti a v zdôvodnení povinnosti usilovať sa o dokonalosť a jasnosť rieši hlboké otázky kňazskej duchovnosti, ktoré v dnešných časoch nadobúdajú mimoriadnej aktualitu.

Slovenské pomery sa nevymykajú zo svetového diania. Naliehavosť obrody celého života podľa kresťanských požiadaviek aj u nás zrejme cítime. Sú, pravda, u nás náznaky uvedomelého náboženského života, ktoré možno s potešením zaznamenať ako radostné zjavy v dnešnom zmätku. Ale nesmú byť uspávkou. Najmenej pre kňazov! Treba ustavičnej bedlivosti a ustavičného slúpania. U kňazov má byť duchovný život na prvom mieste na výške, ak má prosperovať slovenský katolícky život. Povinnosť byť svetlom sveta, soľou zeme, fackou, ktorá zapáľuje Kristov oheň, táto povinnosť chápaná dôsledne veľkodušne — to sú požiadavky, ktoré nastoluje Garrigou-Lagrange bez honby za novotami aj pred nás.

S. N.

Podte a viďte!

Marta Marsinová.

Vedomie slobody je jeden z najimpulzívnejších podnetov ľudského konania, lebo dáva možnosť voľného rozvinutia všetkých síl. Každá sloboda však je obmedzená, i keď nepozorovane, viazaním, zodpovednosťou, ktorá je v hierarchii hodnôt na vyššom stupni, takže povrchnejší nepocifujú jej ostrie. No v živote na každom kroku máme možnosti porovnávať výsledky práce vykonávanej slobodne, z vlastného popudu, a práce vnútenej. Patrí už k prirodzenosti ľudskej, že všetkému vnucovaniu sa vzpiera, hoci neraz predtým oddávala sa azda tej istej práci s nadšením; naopak zas i najťažšia práca, vyžadujúca nesmierne úsilie, ak je možnosť vykonávať ju ako by z vlastnej iniciatívy, stáva sa prifažlivou, zdolávame ju ľahko, ba prichádzame k nečakaným výsledkom.

Každý človek vyrovnáva sa s týmito otázkami vo vlastnom pracovnom prostredí, lebo má nad sebou niekoho, kto mu prácu prideliuje a žiada počet z nej. Aj tí vyššie postavení a zdanlivo samostatní majú nad sebou viazanie, nech má ono, povedzme, i názov: verejné záujmy.

Nejde nám teraz v týchto súvislostiach o otázku pracovnej morálky, z nich vyplývajúcej, ale bolo ich treba spomenúť hlavne s ohľadom na výsledok jednej i druhej pracovnej možnosti. Pracovný neúspech, nedosiahnutie cieľa zaviňuje často veľmi silný a hádam i nerozmyselný zásah do osobnej slobody usmerňovaného a pritom je ešte rozhorčenie na oboch stranách. V školskom prostredí je tento zjav veľmi častý: túžba po slobode vo voľnej interpretácii nových poznatkov, súvisiaca s rozletom mladosti u študujúcej mládeže, býva ako by obmedzovaná výchovným procesom, ktorý však by bol bez viazania nemysliteľný. No pracovné výsledky úzko

súvisia so spôsobom správneho sharmonizovania oboch daností, aby neutrpely ani rozvíjajúce sa osobnosti ako také i aby sa dospelo k výchovnému cieľu, čiže ide o nebadané usmernenie a využitie iniciatívy pre maximálne dobro vychovávaného.

Na tomto poli najostrejšie kritizujeme nedostatky svojich nadriadených, ale rovnako najľahšie do nich upadáme pri svojom pôsobení v apoštoláte, kde sa nám dostáva úloha usmerňovania tých, s ktorými pracujeme. Stáva sa to pre náš úzky rozhľad, zahrnujúci v sebe len povinnosť nášho uplatnenia sa, pričom konečný cieľ, nezávisiaci len od našej práce, zostáva nám ako by zahalený. A človek, citlivý a očakávajúci taktosť v usmerňovaní svojich pracovných úsilií od predstavených, a neporovnateľne citlivejší na svoju osobnú slobodu v pôsobení duchovnom, je nielen neschopný ďalej sprostredkovať podávané dobro, ale uťahuje sa i zpod jeho pôsobenia.

Najčastejší argument proti prijateľnosti katolicizmu pre dnešného človeka je práve hrôza z neslobody a obmedzenosti života nespočítateľnými zákazmi, ktorá sa prieči prirodzenosti. No Cirkev a Kristovo učenie od svojich počiatkov nebolo sbierkou negácií všetkých druhov, ale jeho sila bola v pozitívnych hodnotách, priňášaných človeku. Ak mnohí majú dnes opačné presvedčenie, je to len zo stotožňovania Cirkvi s našimi osobnými slabosťami, keď z nedostatku lásky a pokory zdôrazňujeme pred iným vždy len to, čo sa nemá a nesmie, miesto denného predkladania nekonečného radu slobôd dieťok božích. Negativizmus je prejavom pasivity, ktorá nemôže veru vzbudiť nijakú iniciatívu pátrať po náplni složíek nášho života, ba čo je horšie, ubíja pravý Kristov život i v nás. Veď ak sledujeme život Kristov v Evanjeliách, pozorujeme, že každý jeho čin bol slobodným rozhodovaním sa, pravda, vzhľadom na

cieľ a že i záslužnosť jeho vykupiteľského diela nadobúda svoju vznešenú cenu práve slobodným rozhodnutím po posledné dôsledky až na smrť kríža. No ono bolo motivované láskou, ktorá i v našom katolíckom živote, vyžadujúc slobodné oddanie sa Bohu, je prvoradá a jediný predpoklad slobodného rozhodovania sa i pre ťažkosti.

Odstrániť múr medzi dnešnou spoločnosťou a katolicizmom môžu preto len ľudia, ktorí pocítujú vo svojom živote silu, plynúcu z vnútornej slobody, dávajúcej ich životu ľahkosť a pružnosť nie vo smysle neviazanosti, ale v prispôbovaní sa potrebám duší, ako sme to spomínali už v predošlých kapitolách. Potom nie je potrebné volať do apoštolskej práce tých, ktorých získavame, hovorením o jej nevyhnutnosti, ale keď v našom živote ocenia nesmiernosť tohto pokladu, budú si ho sami vydobývať pre seba i pre iných.

Sami sa budú usilovať o sblíženie, ako sa o to pokúsili prví apoštolovia, keď sa pustili za Ježišom po jeho krste v Jordáne. Ak mu hneď potom, len čo si ich všimol, dali otázku: „Pane, kde bývaš?“, bolo zrejmé, že im imponovala jeho osobnosť a boli prístupní jeho slovám. To sú prvé duchovné základy, ktoré i my musíme dávať všetkým, pátrajúcim po tajomstve nášho života. No nestačí obmedzovať sa na úzky kruh rozhovorov medzi štyrmi očami, aby život, do ktorého nás naše povolanie zasadilo, neunikol nám nepozorovane. Z Písma sa dozvedáme o intímnych rozhovoroch Krista s apoštolmi, ale ešte viac azda dáva nám náliadnuť do spoločného putovania medzi ľuďmi, ktorých srdcia neboly ešte prichystané pre meno jeho slova. Vidíme túto skupinku na cestách, v rozhovoroch s mytníkmi a všakovými hriešnikmi. Vidíme ich na návštevách a pohosteniach. Dnešnou terminológiou by sme mohli povedať, že Kristus v teréne pripravuje apo-

štolov na ich úlohy: majú možnosť pozorovať, poznávať potreby jednotlivca, rozmanitosť zjavov dáva im možnosť porovnávať. Aj keď ich účasť vedľa Krista zdá sa viac-menej pasívnou, nemôžeme sa nedomnievať, že často hovorili s Ježišom o svojich pozorovaniach okolo seba a spoločne hľadali cestu nápravy, aby v prostredí, kde on neišiel s nimi, alebo neskôr, keď ich opustil, nezostali bezradní. Tak prostredia a okolnosti nepriamo vychovávaly k iniciatíve a blízkosť Kristova zas bola zárukou, že sa ani v samotnom podnikaní neodchýlia s pravej cesty.

Dnes sa často obávame využiť túto metódu. Zdá sa nám neraz zbytočným rozptylením a stratou času pre náš duchovný život, ba i apoštolské pôsobenia. (Nechcem tu hovoriť o tých, u ktorých je takáto práca cieľom!) Dobrota mnohých našich katolíckych duší je skleníková, ľahko zničiteľná každým silnejším závanom. A predsa katolicizmus osobný a jeho smysel sa utvrdzuje v prostredí mu nepriaznivom, lebo tam vynikajú jeho prednosti. Ak apoštolská duša vyjde medzi ľudí, musí pozorovať rozdiel medzi ich životom a svojím, musí uvažovať o odchodnej náplni oboch. To jej dáva najlepší podnet a iniciatívu k práci, ale to ju súčasne i duchovne prehlbuje, lebo každé pozorovanie vonku je zodpovedná kontrola, triedenie a uvažovanie o stave vlastného vnútra. Je to znásobovanie duchovných fondov, lebo skôr, ako začneme usmerňovať iných, musíme mať jasno aj o ťažkostiach a prekážkach svojej práce.

Z pozorovaní vyplýva, že apoštolát nemožno od niekoho vyžadovať, ani nemožno diktovať presné smernice preň. Môžeme prispieť len podnetným interpretovaním všetkých javov v spoločne pozorovanom prostredí. A iniciatíva, predpoklad jeho úspešnosti, je len organickou nadstavbou duchovného života.

Duchovosť vo svätých.

„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol).
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?

Milovníčka Pravdy.

Krátky úryvok z Jörgensena o svätej Katarine Sienskej, „žene čistého, silného a múdrego pánenského smýšľania“, nech nám pomôže viacej pritúliť sa k prvej sladkej Prave.

Táto mladá deva, nemajúca nijaké politické školenie ani iné skúsenosti z politického sveta, postavila sa pred jedného z mocných súčasného veku, dokonca pred vyslanca rímskej pápežskej stolice, a povedala mu: „Prajem si a požadujem, aby ste konal tak a tak... Moja duša od vás požaduje to a ono, ... chcem, *voglio*.“

Toto *voglio* — chcem — sa čím ďalej tým častejšie ustavične opakuje v Katarinových listoch. „Je to božia vôľa a moje želanie“, píše na istom mieste. A na inom zasa: „Nepáči sa to Bohu ani mne.“ Florentskému biskupovi jednoducho vraví: „Chcem!“ Francúzskemu kráľovi: „Vykonajte božiu vôľu a moju!“ Pápežovi: „Splňte božiu vôľu a želanie mojej duše!“

Toto smelé *voglio* je pre Katarínu čarovný prútik, ktorým tlčie na dvere a na srdce. A keď sa jej dvere a srdcia otvorily, — viacej alebo menej a niektoré len na škáru, aby sa zasa ztvorily — vtedy Katarína bola presvedčená, že v tom tkvie iba *moc pravdy*. Daromne sa necítila úzko spojená s Bohom, ktorého abstraktne a spolu s ľubostným nádychom volá *la prima dolce Verità*. Mimo Kristovho mena ju obzvlášť vždycky dojímalo slovo *pravda*, ktoré sám Kristus použil pre svoju charakteristiku: „Som Pravda!“ Dve lásky, ktoré podľa jej presvedčenia zápasia v ľudskom vnútri o ľudskú dušu, sú podľa jej názoru totožné s dvoma intelek-

tuálnymi mocami: s pravdou a lžou. Ten, kto je
sviazaný putom lásky k Bohu a k bližnému, žije
v pravde; kto zasa sebalásku pokladá za naj-
vyššie a hlavné, ten žije v lži. Čtnosť a pravda,
hriech a lož si navzájom zodpovedajú; je to
prax a teória.

Moja pieseň dnešného dňa.

Svätá Terezia Ježiškova.

*Život môj chvíľka je, moment len rýchlostný,
Život môj hodinka, uniká ako sen.
Pre lásku ku tebe, môj Bože milostný.
Mám iba dnešný deň.*

*Ku tebe, Ježišu, snov mojich letí roj,
Ó Sladký, buď so mnou, jeden deň, jeden len,
Pod vládnuf do srdca a daj mi úsmev svoj
Veď iba v dnešný deň!*

*Čo na tom, keď je aj v živote čierna tma,
Zajtra už prosif ťa nemôžem, nebudem...
Zachovaj srdce mi, ukry a ochráň ma,
Veď iba v dnešný deň!*

*Keď hľadím v budúcnosť, bojím sa mámenia,
Cítim už v srdci rásť smútok a nudy tieň;
Chcem však, ó Bože môj, skúšky a trápenia,
Veď iba v dnešný deň!*

*Že skoro uzriem ťa, takú mám nádej,
Ó božský Kapitán, cez búrnu povodeň
Riadť moju lodičku, kormidluj dobre ju,
Veď iba v dnešný deň!*

*Ó Pane, na tvoj ma Obličaj skry a vtlač,
Tam, kde už nevníkne búrlivý sveta plen.
Dajže mi milosti a lásky nadostač,
Veď iba v dnešný deň!*

*Na Srdci tvojom chcem úplne zabudnúť,
Čo na mňa nastrojil nepriateľ nejeden.
Ach, dovoľ, Ježiš môj, v Srdci ti pobudnúť.
Veď iba v dnešný deň!*

*Chlieb živý si ty, ó Eucharistia,
Tajomstvo; zrodila lásky ťa priehlbeň!
Podže mi do srdca, Ježiško, Hostia,
Veď iba v dnešný deň!*

*Nech nesie konár môj, hoc biedne má listy,
Plod tiež, nech zbohatne presvätá Vináraň,
Ponúknem stravec ti, krásny, zlatistý,
Zrodený v dnešný deň!*

*Stravec ten láska je, zrnká sú duše zas,
Schystala som ho však v kratučkom čase len...
Dajže mi, Ježiško, ohnivej viery jas,
Veď iba v dnešný deň!*

*Ó Panna prečistá, s Ježiškom ty ma spoj,
Pozerám na teba jak hviezdny na plameň,
Ó matko, skryže ma, pod krásny závoj svoj.
Veď iba v dnešný deň!*

*Strážny môj anjelu, zakry ma krídlami,
Osvetľuj cestu mi, priateľská pochodeň!
Volám ťa, priď, riaď ma všetkými silami.
Veď iba v dnešný deň!*

*Ježiš, tu dolu som ďaleko od teba;
Chcem zrieť ťa, beda však, hali ťa mrak a tieň...
Lež viem, že ukrytá tvoja je veleba
Len teraz v dnešný deň!*

*Keď k nebu odletím modlitieb vo víre,
Bez konca príde deň, večný to blaha sen.
A potom ospievam anjelskej na lýre
Svoj večný dnešný deň!*

Jún 1894.

Z franc. prel. Teofil Ušák

Duchovosť v živote.

*„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?*

Duchovosť.

Duchovosť nie je zbierka malých predpisov, ktoré spýtavajú.

Duchovosť nie je naivná sentimentalita, ktorá neobstojí v životnej skúške, neurčitá zaváranina, čo stráca všetku silu, keď cukor zmizne alebo keď zuby zahryznú.

Duchovosť je živá, to jest vymodlievaná a žitá znalosť kresťanskej dogmy.

Vyváži všetky obrany. Menej obhajovania a viacej miesta prehĺbenému výkladu dogmy, liturgie, a to v kláštoroch, seminároch, kresťanských školách každého stupňa.

Duchovosť je používanie dogmy v živote.

Pozor na zásadu: *Omne vivens ex vivo* (Všetko živé zo živého).

Kardínál Saliege.

Nezištnosť v apoštoláte.

Rozprudzovanie náboženského života sa u nás na vidomoci ustavične stupňuje. U niektorých, pravda, zatiaľ zachytáva len povrch s výhľadom na voľačo dokonalejšieho; no, Bohu chvála, u nemalého počtu zmocňuje sa už celej kresťanskej šírky a hĺbky. Tito priamočiari kresťanskí snaživci stávajú sa mocnými opornými bodmi obrodného náboženského hnutia, živými ohniskami, ktoré ozaj horia a zapalujú. Na nich doista myslí český Katolík, keď píše o „tých mladých slovenských laikoch, ktorí *žijú životom svätcov a apoštolov*“. A ako len ich treba! Viacej ako soli. A veľa, veľmi veľa. Bo čím viacej takýchto nadprirodzených ohnísk v ľuďoch, tým väčší požiar vzbĺka v službách absolútnej Pravdy a Lásky. Čím viacej ohnivých krov v nesmrteľných dušiach, zapálených od horiaceho Kra, čo sa ukázal Mojžišovi, tým väčšia pravdepodobnosť, že neposvätená zem, po-

škvrnená toľkou krvou a nenávisťou, stane sa zemou svätou a ľudstvo viacej priblíži sa k ideálu Augustínovho Mesta božieho, Civitas Dei, ktoré spravuje sa Kristovým evanjeliovým zákonníkom; iba ten zaručuje *dokonalé* splňanie životného smyslu jednotlivca aj celého ľudstva a s ním spravodlivosť, rodičku pokoja.

Každý z nás je povolaný pre túto veľkolepú úlohu živého apoštolského ohniska. Kristov hlas priam tak nástojčivo zneje do nášho storočia a do týchto čias, ako dôrazne znel na brehu Galilejského mora: „*Podte za mnou, a urobím vás rybármi ľudí.*“

No nie všetci, čo chcú apoštolsky pracovať, chápu nevyhnutný predpoklad plodného apoštolátu, ktorý Kristus naznačil slovami: Podte za mnou!“, to jest mňa nasledujte, úprimne hľadajte moje záujmy, ku mne privádzajte svojich bratov a svoje sestry! V apoštoláte stojíme iba pred dvojicou: Kristus alebo ja, božie záujmy alebo osobné, sebecké záujmy. Kto v apoštolskom podnikaní hľadá Krista, robí požehnanú prácu, požehnanú aj vtedy, keď dosiahne malé úspechy alebo nedosiahne nijaké úspechy, lebo aj v zdaplivom neúspechu nachádza Krista, prameň požehnania. Prv alebo neskôr — možno až vo večnosti — ukáže sa osov jeho veľkodušného úsilia. Splňajú sa na ňom slová Knihy Nasledovania: „Ak vo všetkom *hľadáš Ježiša*, zaiste *nájdeš Ježiša.*“ Taký apoštol vie, že má len opatrne a horlivo pracovať a modlitbami a obetami zalievať svoje úprimné úsilie; ostatné s pokornou dôverou očakáva od nebies, ktoré majú v moci požehnanie a úspech. Takto chápaný apoštolát vždy je na potechu, lebo úprimné hľadanie Boha môže byť odmeňované len nachádzaním Boha.

No keď apoštolský pracovník hľadá osobné záujmy, vytrháva z Kristových úst slová „Podte za mnou“ a kladie ich do svojich úst. Kristove záujmy podriaďuje osobným záujmom. Dobré, duše idú za ním. Ale čože nachádzajú? Človeka, človeka ohraničeného, ktorý ich vie na chvíľu vzrušiť, ale nie naplniť. Človek človeku ešte nikdy nestačil a ani nikdy nebude stačiť. Teocentrická stavba ľudskej bytosti neumlčateľne volá po celkom uspokojujúcej náplni, po nekonečnom Bohu, ktorého nám *nikto a nič nenahradí!* Preto sa nečudujme, že úsilie

seba v apoštolskom rúchu prv alebo neskôr prezradí citeľné slabiny, viac-menej podlomí sa podľa sily sebeck-
tva alebo celkom stroskoce. Veď aj tá istá Kniha Nasle-
dovania vraví: „Ale keď hľadáš seba, nájdeš aj seba,
ale na svoju škazu. Lebo ak človek nehľadá Ježiša,
viacej si škodí, ako by mu mohol škodiť celý svet a
všetci jeho protivníci.“

Preto ak chceme vo veľkom boji o duše, stvorené
pre poznávanie a milovanie nesmierného Boha, svietiť,
horieť a zapáľovať ako živé apoštolské ohniská, ne-
úprosne odstraňujeme každý sebecký tieň, žeby nestlmil
Svetlo, ktorého sme ako kresťania nosičmi z povolania.
Prísne kontrolujeme pohnútky svojej apoštolskej činnosti,
veľkodušne hľadáme ako synovia Svetla Kristove ne-
smrteľné záujmy. Tak mocne podporíme rozprudzovanie
našej náboženskej obrody. *Brat dominikán.*

Myšlienky lekára.

Všetky terapeutické počínania lekára, ich miera a
obsah, spôsob a čas, musia byť vždy v plnom súlade
s mravnými zásadami. Pravda, od začiatku tohto storočia
stále viac sa rozmáhajúce pokusníctvo na človeku s bá-
dateľským, diagnostickým i liečebným cieľom je mravne
sotva odôvodniteľné. Toto viedlo postupom vývoja logi-
kou zla kvantitatívnou a kvalitatívnou gradáciou k naj-
hrubším porušeniam mravných zásad v obrovských roz-
meroch bez studu, čím bol Homo sapiens, koruna tvor-
stva, hlboko pokorený. V oblasti nákazlivých chorôb
začalo to nakazením „dobrovoľníkov“ za peniaze alebo
inak zvedených. Takíto „dobrovoľníci“ boli úspešne na-
kazení spálovými streptokokami, pred týmito pokusmi
a po nich rozličnými virami a baktériami, dali im piť
moč, vstrekovali im čisté kultúry alebo filtráty, vyko-
návali pasáž človekom ako pokusným zvieratom. „Do-
brovoľníci“ útleho detského veku, vnímaví na pertussis,
boli infikovaní nakvapkaním živých kultúr Haemophilus
pertussis do nasofaryngu, čím bol vyvolaný u nich ty-
pický divý kašeľ (Journal Infect. Diseases 1933 53, 328).

Po dlhé desaťročia nezmôhli sme sa na odpor a
verejné odsúdenie týchto zjavov.

Pred istým časom bol pomerne rozšírený zvyk a zjav hovoriť, aby sa zakričalo, čo sa myslí. Ďalší vývoj viedol k stavu, v ktorom sa stalo zas prevážnym zjavom počúvať, mlčať, aby sa nemuselo myslieť. Medicína, výslednica to snúbenia umenia, vedy a praxe, *mutatis mutandis*, sa neubránila týmto prúdom a úsiliam. Vedecké knihy, učebnice a iné vedecké lekárske publikácie i živé učenie, pravda, nemá stlmať individuálne myslenie a svedomie, ale podnecovať k mysleniu samostatnému, lebo len toto zabezpečí lekárovi v rozsiahlej ríši lekárskej vedy a umenia pravú slobodu. Žiaľ, schopnosť samostatného myslenia je u väčšiny málo rozvinutá a sotva cvičená aj u ľudí, ktorí mnoho vedia. I celé naše múdre a premúdrele ľudstvo vie mnoho, ale myslí málo, i to činí zle, zvrátene, ako je mu to predmyslené. Takto vznikla aj v medicíne obrovská mozaika z nespočetných, pravda, významných, ale čiastočných poznatkov, ktoré neboli privedené k syntéze; takto sa stalo všeobecným náhľadom, že chorá bunka je dôležitejšia ako chorý človek a že rozhodujúcim v celom liečení je moderná medicína s celou svojou obrovskou vedeckou a technickou výbrojou a nie lekár v človeku a človek v lekárovi. Bádatelia si predstavujú i dnes, že hromadenie exaktných vedeckých poznatkov, ba že je to už veda sama, a sotva kto si uvedomuje, ako je v medicíne zanedbávaná syntéza. V preexponovanej špecializácii vedeli a vedia mnoho jednotlivostí, ale málo o harmonizovaných telesných a duševných funkciách a ešte menej chcú vedieť o duši. A predsa niet skutočného lekára, ktorý by mohol zaprieť, že proti chorobe a podľahnutiu bránia sa všetky sily tela i duše, že všetky tieto sily musí lekár podporiť, ak chce dosiahnuť úspech. Ak to chce naskutku urobiť, musí rozumieť celému človeku a nielen niektorým čiastočným funkciám jedinečnej ľudskej osobnosti.

Lekár, obdarený nadaním, muž vedy a citlivého svedomia, každý individuálny čin záchrany musí zo seba tvoriteľsky vyžiariť, zrodiť a dokonáť. Môže to urobiť len rodený lekár, keď to koná v súlade s pravým poslaním človeka, teda keď si stále uvedomuje, aký posledný smysel má zachraňovať život a vracáť ľuďom zdravie. Rodeným, pravým lekárom je ten, v ktorom

láska, áno láska k bližnému, láska k trpiacemu človeku sa preporodí v tvoriteľskú duševnú vôľu, aby všetko choré sa uzdravovalo. Táto schopnosť je dar, ktorého zálohou je nenarušená láska k bližnému, k trpiacemu dieťaťu — a správne uvedomenie konečného cieľa človeka v súladne určenom pláne vesmíru, konečného cieľa jestvovania, života vlastného a sverených chorých.

Áno, toto uvedomenie a láska k bližnému, je pohnútkou celej lekárskej činnosti. Táto láska je aj bremeno, je zavše ťažká.

Treba sa zrieť mnohého, často sa zrieť seba samého, svojej rodiny, pohodlia a radosti, zavše vlastného sebestva. Alebo môže byť hádam pohnútkou a cieľom celej činnosti lekára len ohriaty žiarivý pohľad uzdravujúceho sa, vďačný radostný pohľad šťastlivých detí, zachráneného otca, matky, alebo nádavky, kliatby, provokácie a hrozby tých, ktorým sa nemohlo vyhovieť podľa ich neprimeraných predstáv alebo hádam nezaplatené alebo i zaplatené honoráre? Áno, i lekár potrebuje vidieť radosť a vďačnosť, i lekár potrebuje hmotné hodnoty, aby stavu a zásluhe primerane mohol živiť seba i svoju rodinu, ale základnou jeho pohnútkou je láska, z ktorej — ako iný človek — lekár sa vie obetovať, a táto mu pomáha premáhať ťažkosti a príkrosti vo vedomí svojej ohromnej zodpovednosti. Túto pravý lekár vidí po dôsledky, lebo vie, že keď zanedbá alebo zle vylieči chorého, všetky nežiadúce, zlé následky v ňom, v jeho rodine, v jeho národe, v ľudstve sú ním zavinené, vedome či nevedome, úmyselne či neúmyselne. Každý musí svojím životom splniť určité poslanie, určitú povinnosť. Keď je toto zmarené, úmyselný i neúmyselný viník je príčinou zmarenia splniť životné poslanie, prípadne dosiahnuť konečný cieľ. Takto lekár, ktorý má príležitosť vidieť a poznávať všetky krásy ako aj bezdné priepasti ľudskej povahy a duše, nemá povinnosť zachraňovať len telá, ale seba aj iných presvedčiť o tom, že ničím nie je opodstatnené žiť tak, ako keby sa nemalo nikdy odísť z tohto dejišťa. My, lekári, sme zvyklí nadchádzať smrti a ona predsa vždy prekvapuje; ale práve aj lekár svojím pričinením nemá nikoho nájsť nepripraveného. Áno, žiada sa uvedomiť, že smrť zameťá

do smeti kráľovskú korunu práve tak, ako žobráčku barlu, pero básnika alebo učenca, ako dláto umelca i remeselníka, kosu a pluh roľníka, slávu prezidenta a biedu hrobára, nedotknuteľnosť objektívneho bádateľa, ako lopoty, útrapy praktického lekára, pýchu a prepych detí náhleho zbohatlíka, ktorý hospodári na majetku iného, ako bolesti, žiaľ a strach detí odstrčenca. Tvárou v tvár moci a velebnosti smrti nadchádza každého vôľa ostať verný prirodzenosti a nespreneveriť sa nadprirodzenosti.

Lekár zisťuje a poznáva, čo v organizme je, čo je tam dané, určené, zisťuje a poznáva pravidelnú zákonitosť v zdraví a v chorobe. S touto určenou zákonitosťou, pravidlom ráta pri svojom počínaní a tejto pomáha, aby sa vrátilo zdravie. Pri všetkých týchto počinoch a aktivitách — ako pri všetkých chorobách — lekár a ošetrojúca osoba nikdy nesmie zabudnúť pre chorobu na človeka, na jeho biedu, bôľ a utrpenie telesné i duševné. Každou chorobou je celá osobnosť zasiahnutá, i keď individuálne v rozličnej miere. Nesmieme zabúdať, že chorý má tiež právo na slovo a jeho city, jeho postoj nemá byť len počutý, ale už predtým vycítený a pri starostlivosti o jeho telo prinajmenej rovnaká starostlivosť má byť údelom jeho vnímavej duše. Liečebná činnosť lekára je vždy spolupráca s chorým a nie diktát, je to spolupráca s človekom a s nenarušenou liečebnou silou jeho súladnej prirodzenosti. Keď sa takto zachováваме ku každému chorému, povzbudzujeme — aj u nie celkom harnických konštitúcií a osobností — k účinnému vypätiu niečo, čo nemožno vyjadriť ani baktériologickými, ani imunobiologickými, ani serologickými, ani patologicko-fyziologickými výrazmi, a to je duševná sila, to je vôľa k žitiu. Táto s nenarušenou vis medicatrix naturae je podkladom našich radostných liečebných úspechov; pritom trvale si uvedomujeme, čo náš ľud tak krásne vyjadruje v porekadle: Lekár lieči, Pán Boh uzdravuje.

Prbý nedostatok je nedostatok pravdy, ako prvý bohatstvo je bohatstvo duše pravdou. A keď človek poznal svoj majetok, keď je bohatým na pravdu, nevymenil by svoj los, aký mu pravda pripravila, za všetko bohatstvo kráľov (P. Lacordaire, OP).

Poznámky o knihách.

Myšlienky pri čítaní Greeneovho románu „Moc a sláva“.)*

Základ všetkých ctností je pokora. Čím vyššiu budovu kresťanského života chce kto vystavať, tým hlbšie základy pokory musí položiť, hovorí kdesi sv. Augustín. V pokore je pravda, v pýche je poblúdenie.

Vrcholná ctnosť v živote kresťana je láska. Láska je splnením celého zákona. O nej spieva svätý Pavol, že nikdy neprestane. Ani vtedy, keď dar jazykov, vedy a prorockvá sa pominú, keď viera a nádej stanú sa bezpredmetnými. Stupňu lásky tu na zemi bude zodpovedať stupeň blaženosti nebeskej. Kto nemiluje bližného, ktorého vidí, nemôže milovať Boha, ktorého nevidí, hovorí svätý Ján, apoštol.

Tieto myšlienky chcel, zdá sa mi, vyjadriť Greene vo svojom diele „Moc a sláva“. Alebo hádam lepšie, tieto skutočnosti uplatňujú sa na ústrednej postave románu, na opisovanom kňazovi.

Je to kňaz ľudský. Až veľmi ľudský. Má mnoho zlých vlastností, slabostí a hriechov. Je ctíbažný, namsylený, smyselný, ziskuchtivý, nemierny v pijatyke, bojazlivý, kedysi aj nesnášlivý voči svojmu oltárnemu spolubratovi. Vlastne táto nesnášlivosť bola posledná príčina, že ostal na svojom mieste proti štátnemu zákazu. Zostal vtedy, keď všetci ostatní kňazi odišli za hranice a keď jeden prijal štátom dávanú podmienku penzie a pokojného života — oženil sa. Náš kňaz ostal v krajine ako bitkár vyhodенý zo školy, vylúčený z kruhu svojich spolubratov. Najprv chcel iba pozorovať nejaký čas v skrytosti, ako sa budú pomery vyvíjať. Pre nerozhodnosť však ostal i ďalej a napokon zapracoval do svojho postavenia jediného kňaza v krajine. Krstí, spovedá, slúži svätú omšu, dáva sväté prijímanie, zaopatruje chorých s nasadením vlastného života. Je hrdý na to, že ostal sám na svojom pôsobišti. No alkoholom dodáva si ďalšiu guráž. Zo strachu postupne upúšťa od kňazského spôsobu života. Zapletie sa aj s akousi ženou. Vyjde často na posmech i u svojich veriacich.

A jednako Greeneho kňaz je nástrojom v rukách božích, ba viac, je vyvolenou nádobou. Slabých tohto sveta vyvoľuje si Boh, aby zahanbil silných. Náš hrdina cíti svoju slabosť a nezakrýva ju. Nemá možnosť spovedať sa, no vyznáva príležitostne verejne svoje hriechy. Postupne mu preniká do špíkov povedomie vlastnej biedy a nesmyselnosť každej nadutosti u seba aj u iných.

*) Graham Greene, „Moc a sláva“, prel. Dr. A. Filo, vyd. SSV 1947.

Pozná dokonale človeka, seba i bližného, pozná všetky ľudské slabosti. Má porozumenie s každým. Nikým nevie pohŕdať, nikoho nevie nenávidieť. Pokladá sa za ne-
hodnejšieho, ako je ženatý Padre José, pokrytecky ná-
božné paničky, ohyzdný miešanec, ktorý ho zradil, ako
krvavý poručík, ktorý ho dal zastreliť, ako lotor na križi.
Prenikne až na samé dno pokory a tým pravého pozna-
nia. — Greeneho kňaz je hrdina. Hrdina hlbokého po-
znania, ktoré vyplýva z pokory. Hrdina lásky, ktorá
vyplýva z pochopenia človeka.

Myslím, že ku Greeneho knihe ani netreba dlhé
úvodné štúdie na vysvetlenie čitateľom, aby sa nepo-
horšovali nad hriechmi kňaza. Greeneho knihu treba len
pozorne čítať a hlbšie sa nad ňou zamýšľať. Veď vy-
slovene ťažkých hriechov azda tu ani nie je toľko, koľko
úbohý kňaz na seba uvaľuje. Sú to slabosti, ktoré má
každý človek, hádam i viacej, len si ich nevšímne.
A keďže ostávajú nepovšimnuté, nie sú tou šťastnou
vinou, ktorá vedie k pokornému poznaniu seba a bliž-
ného a k odpúšťajúcej láske.

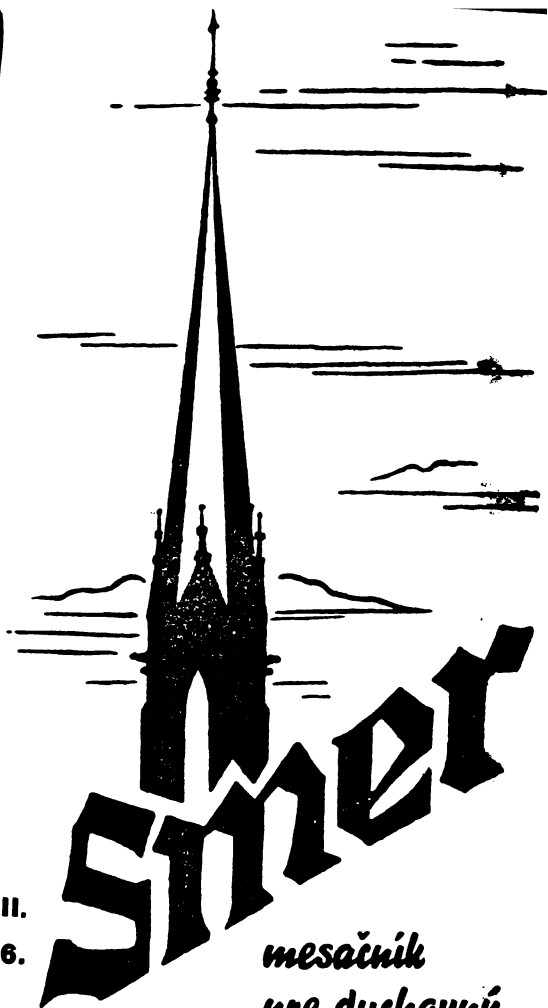
Greeneho kňaz usiluje sa akosi nasilu ofutovať svoje
hriechy, no takmer mu to nejde. Túži sa vyspovedať
z hriechov, hľadá všetky možnosti, ale nie je mu doži-
čená ušná spoveď. Či nie je to preto, že toľko ráz vy-
konal verejné vyznanie všetkých svojich hriechov, takže
hriechy mu boli už dávno odpustené? Láska prikrýva
množstvo hriechov. Ten, komu bolo viac odpustené, viac
miluje ako ten, komu bolo málo odpustené. Greeneho
kňaz vo svojej pokore rozumie hriešnikov, miluje ich ako
svojich bratov, preto nielenže mu je všetko odpustené,
lež mu je daná milosť mučeníctva.

Greeneho román načiera hlboko do tajomstva hrie-
chu a ospravedlnenia, slobodnej vôle a milosti, do ta-
jomstva božieho riadenia a vyvolenia človeka. Je tu
zachytený život. Celý život. Biedny ľudský život, do kto-
rého však zasahuje ustavične Boh. Život nie je šablóna.
Ako hluch a neskutočne pôsobí vyhladené, podľa sta-
rých idealizujúcich hagiografií upravené podávanie života
a smrti akéhosi mexického mučeníka Juana, ktoré sa
číta v jednej veriacej rodinke paralelne s opisovaním
skutočného života a smrti nášho mučeníka.

Greene vrhol hodne svetla do tajomných záhybov
života ľudského v jeho rovine prirodzenej i nadpri-
rodzenej.

T. Zúbek.

R. Quardini: *KRÍŽOVÁ CESTA PANA A SPASI-
TELA NAŠHO*. Vydalo Verbum v Košiciach 1948. Quar-
diniho Krížová cesta vyniká mohutnou myšlienkovou ná-
plňou, veľmi živým preciténím Kristových bolestí a vrúc-
nou teplotou. Istotne patrí medzi najklasickejšie spracov-
vania tajomstiev krížovej cesty. Hodno si každé zasta-
venie aj samostatne hlboko prerozjímať.

VIII.

5-6.

48.

Smer

*mesačník
pro duchovní
život*

S M E R, mesačník pre záujmy duchovného života.

Vydávajú slovenskí dominikáni. Rediguje P. Aquinas M. Gabura, OP.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. svätej Anny 15.

Predplatné na rok 80 Kčs, pre študentov 40 Kčs.
Šekové číslo Smeru 6181. — Číslo telefonu 2416.

O B S A H :

Cesty duchovosti:

Náš nadprirodzený život 193. — Činnosť Ducha, Tvorcu 201. — „Moja“ svätá omša 208. — Láska k Panne Márii neuškodí záujmom Pána Ježiša 218. — Ježiš Kristus, najveľkolepejší paradox dejín 221. — Myšlienky na rozjímanie 229.

Duchovosť vo svätých:

Modlitba panny Jeanne d'Arc vo väzení 249. — Svätý Augustín v posudku odborníkov 250. — Boh v bližnom 256. — Veľká dôvera 257. — Život živý 257.

Duchovosť v živote:

Kresťanstvo 270. — Náboženstvo — Iudský vynález 270. — Zaziarenie Krista v Iudskom utrpení 274. — Odpúšťame vinníkom? 274. — Učeň 275. — Farbenie a duchovosť 275. — Z našej drobnej práce KA 277. — Nehovorme mnoho 284.

Poznámky o knihách 287.

Vydávame dvojčíslo máj-jún, aby hlavne vysokoškooláci, ktorí odídu zo svojich študentských stredísk, dostali aj júnové číslo. Kto zmení adresu od septembra, nech nám láskavo zavčas napíše. Cez veľké prázdniny Smer nevychádza.

Maturantkám a iným dievčatám do pozornosti! Túžime po pokoji, ale Boh nám ho dá iba za cenu obiet. Chcete sa obetovať v reholi svätého Otca Dominika pre blaho nesmrteľných duší? Prihláste sa osobne alebo písomne v Konvente Panny Márie Ružencovej v Košiciach, Moyzesova okr. 10.

Maturantom, ktorí majú záujem o dominikánsku reholu, zadarmo pošleme knižku Apoštol pravdy, ktorá načrta dominikánsku životnú myšlienku, a obrázkovú informačnú brošúrku „Čo je to dominikán“. Obráťte sa na Dominikánsky kláštor, Trenčín, Nám. sv. Anny alebo Košice, Mäsiarska 6.

O. J. Blažiček - P. J. M. Preiss: DOMINIKANSKÝ KOSTEL SV. VAVŘINCE V JABLONNEM. Vydala edícia Krystal v Olomouci 1948. Po 30.—. Je to odborný rozbor vynikajúceho umeleckého diela stavebného, seвероčeského kostola v Jablonnem, kde už od prvej polovice 13. storočia pôsobili dominikáni.

L. Perlaky: ŽIVOT V SAMOTE. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 45.—, viaz. 70.—. Autor volí si časovú tematiku a volí aj svojský postoj k nej; berie na seba podobu dobrého priateľa, dôverného spoločníka, ktorý sa prihovára úprimne, s pochopením a láskou. Rozvádza prednosti aj nevýhody samotárskeho života a učí správne životnému postoju.

Josephus Ryška: DE PROBATIONE PER IUSIURANDUM IN PROCESSU CRIMINALI CANONICO. Vydalo naklad. Velehrad v Olomouci 1948. Odborná štúdia z cirkevného práva.

Prof. Dr. Friedrich Dessauer: FILOZOFIA TECHNIKY. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 70.—, viaz. 95.—. Dr. Dessauer vymedzuje pochop techniky a poukazuje na vyššiu skutočnosť, ktorá sa aj v technickej tvorbe prejavuje. Rieši otázku hospodárskeho významu techniky, sociálne poslanie technickej tvorby; technika sa mu stáva prejavom skutočnej a účinnej lásky k bližnému, teda prejavom ducha podstatne kresťanského. Potom prechádza k otázke „kritickej metafyziky“ techniky. Pomer náboženstva k technike, starostlivosť o duševné potreby priemyselného robotníka rozoberá podrobne a nástojčivo. Je to kniha mimoriadne podnetná a časová.

Nino Salvaneschi: TAJOMSTVO LASKY. Vydal SSV v Trnave 1948. Po 55.—, viaz. 75.—. Všetky diela tohto slepého talianskeho spisovateľa hlboko načierajú k základom života. Toto dielo je vychovávateľsky cenné a priam potrebné. Na témy, ktoré mnohí zneužívajú, autor hľadá veľmi vážne, vstupuje do svedomia a učí správne postoj. Dôverne prihovára sa mladej duši. Netvári sa príliš mentorsky, nie je doktrinársky, pozná život s mnohých strán, má bohaté skúsenosti. Preto aj jeho slovo má závažnosť a usmerňuje. Odpovedá na toľko otázok a pochyb, ktoré ťažia mladú dušu.

RENEŠANČNÁ PLASTIKA NA SLOVENSKU. Vydalo Novum v Bratislave. Po 200.—. Je to reprezentačná publikácia s úvodnou štúdiou výtvarného kritika Dr. Júliusa Kálmána.

Jozef Kútnik Šmálov: ZASTOJ KATOLICKEJ HIERARCHIE V SLOVENSKOM NARODNOM A KULTÚRNOM ŽIVOTE. Nákladom edície KA v spišskom biskupstve 1947. Kultúrno-historická i literárno-historická štúdia. Skúmateľovi dejinného vývinu a pokroku slovenskej národnej individuality zjavne vystupuje do popredia zástož katolíckej hierarchie, a to najmä v prelomových ob-

dobíach, keď sa hľadala nová orientácia, vyznačovali nové cesty, ktorými sa uberaly ďalšie dejiny a osudy národa. Tejto otázke venuje sa toto dielo.

A. Manzoni: SNUBENCI. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 135.— (I), 1945.— (II). Toto dielo s vyše storočnou minulosťou je vždy nové a moderné. Dej sa rozvíja v dramatickom boji medzi svetom reálnym a ideálnym, z ktorého ako víťaz zásluhou mravnej sily a pomocou Prozreteľnosti vychádza vždy to, čo je ideálne. Fabula je mocne inšpirovaná vznešenou myšlienkou náboženstvom: Boh je skrytý činiteľ ľudskej histórie a aj biče, ktoré na ľudí sasiela, majú svoj dôvod vo vyššom mravnom poriadku. Takto z deja samého vyplývajú vŕvy od čnosti, lásky, dôvery v Boha, o kresťanskej a katolíckej mravnosti, o tom, že treba prijať božiu vôľu, aj keď sa zdá, že sa vkladá do násilia ľudí.

Ján Wiktor: PLEMENO KAINOVO. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 110.—, viaz. 135.—. V tomto románe je načrtnutý zápas o hmotný život, ale aj zápas a vyrovnávanie sa s vnútrom, jeho túžbami, jeho zmietaním, postupujúcim cez všetky stupne: lásku, nenávisť, závisť, pomstu, zúfalstvo. Tu prepukáva v mrazivých podobách na jednej strane až čosi zverského v človekovi, no na druhej strane vyváža sa to hádam ešte s vrúnejšou intenzitou, priamo kŕčovitým prilipnutím na Boha.

Henri Bordeaux: PRIEHRADA. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 90.—, viaz. 115.—. Autor v tomto románe poukazuje na prirodzenú oporu národa, na zdravé fondy dedinského života, udržiavané tradíciou a ustálenosťou životného štýlu. Román vyznieva veľmi výrazne ako apotheóza kladných životných síl.

Marián Gerlach: KRV Z JEHO KRVÍ. Vydal SSV v Trnave 1947. Po 90.—, viaz. 115.—. Ústredná postava románu je akýsi petrovský typ veriaceho moderného človeka, ktorý si uvedomuje dve sily, doliehajúce na ľudstvo: Boha a Satana. Ich prostriedky, pokušenie a milosť, v najrozmanitejšej podobe vedú každé jeho rozhodnutie. Ide o to, aby si človek tento zápas nielen uvedomoval, ale aby našiel pri ňom aj svoju vlastnú cestu, podmienenú osobnými predpokladmi dosiahnutia konečného cieľa, ktorým má byť vnútorný pokoj a vyrovnanie.

Ján Kresánek-Ladčan: ZA NAMI PUŠŤ! Vydal SSV v Trnave 1947. Po 85.—, viaz. 110.—. Autor osnovie a vyvoláva z riše utópií príbeh fantastických foriem a jednako len čitateľa v mnohých realistických prvkoch presvedča, že nie všade sa rozvyprávala jeho fantázia, že bola sošňurovaná triezvou skutočnosťou.

Používanie novinových známok povolilo Riaditeľstvo pošt v Bratislave pod č. 15.628-I-1947.

Dozorný poštový úrad, Trenčín.

Tlač: Vojtech Čelko a spol., Trenčín.

Cesty duchovosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“

Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov osobnej aj svetovej záchrany?

Pláš nadprirodzený život.

Dr. Stefan Náhalka.

Pomer prírody a nadprírody.

Príroda a nadpríroda sú v kladnom pomere. Príroda vie prijať nadprirodzené dary božie ako niečo vhodného. Nadprirodzené dary predpokladajú prírodu, zdokonaľujú ju, povznášajú na vyššiu bytostnú úroveň.

Pravdivosť týchto tvrdení sa môže zdať otáznou, keď sa zahľadíme do denného ľudského života. Do očí nám bije predovšetkým boj, ktorý treba viesť proti zlu. Útoky dorážajú zvonku — z nášho prostredia, ale i z vnútra — z našich zlých náklonností. O nadprirodzené dary treba viesť zápas, a to o ich dosiahnutie práve tak, ako o ich udržanie. Skúsenosťou máme potvrdené, že sú v nás aj také sily, ktoré bočia od priateľstva s Bohom. Medzi našimi silami je rozpoltenosť. Jedny tiahnu k Bohu, iné sa tomu priečia. Nesúlad, trhlina je v nás. Nemali by sme radšej hovoriť o protiklade prírody a nadprírody? Nejde tu o skutočnosti, ktoré nemožno spojiť, lebo jedna zapiera druhú?

Knihy, ktoré dávajú pokyny pre praktický duchovný život, potvrdzujú oprávnenosť uvedených otázok. Azda najrozšírenejšou asketickou knižkou je dielo T. Kempenského: Štvoro kníh o nasledovaní Krista. V 54. kapitole tretej knihy sa hovorí, že inakšie sa prejavuje prirodzenosť a inakšie milosť. Na konkrétnych prípadoch sa ukazuje, že prirodzenosť si počína celkom opačne ako milosť. Proti výrokom ne-

možno nič namietaf, sú dobre odpozorované zo skutočného života. Ďalšia (55.) kapitola tej istej knihy podáva obraz „skazenej prirodzenosti“, rozoberá zlé sklony človeka a význam milosti pre dobré skutky človeka.

Aj svätý Pavol vo svojom Liste Rimanom zisťuje rozpor v človeku: „Podľa vnútorného presvedčenia rád súhlasím s božím zákonom, ale vo svojich údoch vidím iný zákon, ktorý bojuje proti zákonu môjho rozumu a podrobuje ma zákonu hriechu, ktorý je v mojich údoch.“¹ Celkom vyhranene sa tu spomína odbojná sila v človeku, ktorá láka k zlu. Ale naznačuje sa aj riešenie fažkosti: nie všetko v človeku je zlé. Proti zákonu rozumu stavia Apoštol zákon údov, zákon tela. Výslovne to spomína: „Viem, že vo mne, to je v mojom tele, nie je dobré.“²

Ako sa teda vec vlastne má? Aký je pomer medzi nadprirodzenými darmi a konkrétnou ľudskou prírodou, ktorá sa uplatňuje v našom dennom živote? Ako treba chápať tvrdenie o kladnom vzťahu medzi prírodou a nadprirodou?

Presná odpoveď si vyžaduje podrobnejšiu úvahu o ľudskej prírode, zvlášť o jej terajšom stave.

Ľudská príroda má svoje dejiny. Zjavenie nám hovorí o ideálnom stave človeka v raji, ale aj o jeho biednom položení po páde do hriechu. Ako skutočnosť poznáme aj ľudskú prírodu po Kristovom vykúpení, obohatenú nadprirodzenými darmi. Pri vymedzovaní pomeru medzi prírodou a nadprirodou si teológia pomáha predpokladom jestvovania čistej prírody. Ľudskú prírodu možno teda pozorovať v rozličných okolnostiach, inými slovami — možno hovoriť o rozličných stavoch ľudskej prírody.³

¹ Rim. 7, 22—23.

² Rim. 7, 18.

³ R. Garrigou-Lagrange: *De gratia, commentarius in Summam theologicam s. Thomae I—II*, q. 109—114, Torino 1947, s. 18.

Stav čistej prírody bol by životným poľom človeka, ktorý by nepoznal nadprirodzenú oblasť ako svoj domov. Človek, rozumný živočích, pozostávajúci z duše a z tela, vykonával by svoju činnosť duševnými i telesnými schopnosťami podľa prirodzeného zákona a s prispením prirodzeného hýbania božieho mohol by dosiahnuť svoj prirodzený cieľ: poznanie Boha zo stvorenstva a lásku, zodpovednú tomuto poznaniu. V tomto stave bol by človek vystavený bolesti, nakoľko ľudské telo by mohlo trpieť zvonku, ba aj vnútorná súhra jeho složíek by mohla byť porušená. Smrť by tiež patrila k zákonom čistej ľudskej prírody. Nevedomosť i zlá žiadostivosť by tiež ohrožovali človeka ako možný nesúlads medzi smyslovou a duševnou stránkou človeka. Tento stav ľudskej prírody v skutočnosti nejstvoval. Pre poznanie prínosu, ktorý znamenajú nadprirodzené dary, treba však poznať aj to, ako by bol vyzeral ľudský život na rovine čisto prirodzenej. V našej úvahe sme predpokladali tento stav, keď bola reč o prirodzenom poriadku.

Stav neporušenej prírody (naturae integrae) bol výsadou prvých ľudí, pravda, nie jedinou. Zjavenie nám hovorí, že smrť prišla skrze hriech.⁴ Spomína sa aj to, že Adam a Eva, hoci boli nahí, nepocítovali hanbu.⁵ To znamená, že nebolo v nich nezriadenej žiadostivosti. Raj bol ďalej miestom radosti a poznanie človeka bolo v ňom dokonalé. Slovom, naši prarodičia boli oslobodení od spomenutých nedostatkov, ktoré sú prirodzené pre ľudskú bytosť: nevedomosť, zlá žiadostivosť, bolesť a smrť. Boly to mimoprirodzené dary božie. Týmto darmi sa človek ešte nestal dieťaťom božím, nebol pozdvihnutý do nadprirodzeného poriadku. Neišlo o výsady povahy nadprirodzenej, aj keď išlo o skutočné výsady a nie o niečo, čo vyplýva zo samej ľud-

⁴ Rim. 5, 12.

⁵ Gen. 2, 25.

skej prírody. V skutočnosti sa tieto mimoprirodzené dary spájaly s nadprirodzenými darmi, ale bolo možné aj stvorenie človeka aj s neporušenou prírodou, bez nadprirodzenej milosti, preto hovoríme o stave neporušenej prírody zvlášť. Je to stav, ktorý skutočne jestvoval, lenže nie samostatne, ale iba ako súčiastka privilegovaného postavenia, aké mal človek pred pádom do prvotného hriechu.

Šťastlivé postavenie prvých ľudí pred hriechom voláme *stavom prvotnej spravodlivosti*. K darom, ktoré patrily k stavu neporušenosti, pristupovali najväčšie prejavy štedrosti božej — dary nadprirodzené, a to milosť posväcujúca, vliate čnosti, dary Ducha svätého a pomocné milosti. Bol to vznešený stav súladu v človeku a súladu človeka s Bohom. Telo bolo poslušné duši, smyslová žiadostivosť bola podriadená rozumu a rozum milosťou a láskou bol celkom podriadený Bohu. Zjavenie nám dosvedčuje, že to bol skutočný stav, darovaný prvým ľuďom a v nich celému ľudskému pokoleniu ako dôkaz priateľstva a lásky božej.

Stav prvotnej spravodlivosti netrval dlho. Pyšná neposlušnosť prvých rodičov bola skutočným pádom nielen pre nich, ale pre celé ľudské pokolenie. Pôvodný privilegovaný stav bol vystriedaný *stavom padlej prírody*. Z priateľov božích sa stali ľudia „množstvom zavrnutia“, ako po svätom Augustínovi hovorí koncil v Karisiaku.⁶ Stratili „svätosť a spravodlivosť“,⁷ to znamená nadprirodzené dary. Neostaly im ani dary mimoprirodzené, ktoré robily ľudskú prírodu neporušenou. Bolesť sa stala verným sprievodcom ľudského života.⁸ Ľudia sa dostali pod zákon smrti a „so smrťou do zajatia vlády toho, ktorý potom mal moc nad smrťou (Žid.

⁶ DB 316.

⁷ DB 788.

⁸ Gen. 3, 16—19.

2, 14), totiž diabla".⁹ Nakoľko človek „podľa tela i duše sa zmenil na horšieho“, ¹⁰ ľudská príroda po dedičnom hriechu nesie na sebe trvalé rany. Lež aj tento biedny stav človeka treba posudzovať triezvo. Lutherovo stanovisko, podľa ktorého je človek dedičným hriechom skazený po posledné základy, vo svojej podstate, sa svojím pesimizmom zásadne líši od stanoviska katolíckeho. Jasnú náuku s presnými rozlíšeniami o následkoch dedičného hriechu podáva Anjelský učiteľ: „...dobrom ľudskej prírody sa môže nazvať troje: po prvé samy prvky (princípy) prírody, z ktorých sama príroda pozostáva, a vlastnosti, z týchto pochádzajúce, ako mohutnosti duše a iné tohto druhu. Po druhé, pretože človek má od prírody náklonnosť k čnosti... Sama náklonnosť k čnosti je však akési dobro prírody. Po tretie dobrom prírody sa môže nazvať dar prvotnej spravodlivosti, ktorý bol v prvom človeku udelený celej ľudskej prírode. Teda prvé dobro prírody sa hriechom ani neodníma ani neumenšuje. Lež tretie dobro sa hriechom prvého rodiča celkom odňalo. Ale prostredné (druhé) dobro prírody, totiž sama prirodzená náklonnosť k čnosti, sa hriechom zmenšuje.“¹¹ Podrobný rozbor diagnózy ranenej ľudskej prírody je tiež priliehavý: „...prvotnou spravodlivosťou rozum dokonale ovládal nižšie sily duše; a sám rozum bol zdokonaľovaný Bohom, keďže mu bol podriadený. Lež táto prvotná spravodlivosť bola odňatá hriechom prvého rodiča... A preto všetky sily duše ostávajú akosi zbavené vlastného poriadku, ktorým sú od prírody usmerňované k čnosti; a toto pozbavenie sa volá poranením prírody. Sú však štyri mohutnosti duše, ktoré môžu byť nositeľom čnosti..., totiž rozum, v ktorom je múdrosť; vôľa, v ktorej je spravodlivosť; vzniet-

⁹ DB 788.

¹⁰ DB 174, 788.

¹¹ S. t. I—II, 85, 1.

livosť (vznetlivá snahová schopnosť), v ktorej je statočnosť; žiadostivosť (žiadostivá snahová schopnosť), v ktorej je miernosť. Nakoľko teda rozum je zbavený svojho poriadku k pravde (k tomu, čo je pravdivé), je rana nevedomosti; nakoľko je však vôľa zbavená poriadku k dobru, ide o ranu zloby; nakoľko je však vznetlivosť zbavená svojho poriadku k ťažkému, je rana slabosti; nakoľko je však žiadostivosť zbavená poriadku k potešujúcemu, miernenému rozumom, ide o ranu žiadostivosti. Tak teda sú tieto štyri rany zasadené celej ľudskej prírode z hriechu prvého rodiča."¹² Podľa náhľadu teológov tomistickej školy človek v stave ranenej prírody, kým táto nie je uzdravená, má menej síl k mravnému dobru, ako by bol mal v stave čistej ľudskej prírody.

Také bolo dedičstvo, ktoré prijalo ľudské pokolenie po prvých rodičoch. Už nie priateľstvo s Bohom na základe nadprirodzených darov, veď ľudia boli „od prírody deti hnevu“.¹³ Nie príroda s výsadami neporušenosti, ale ranená príroda, život bolesti, ktorý sa mal skončiť nielen „prvou smrťou“, oddelením duše od tela, ale — čo bolo najhoršie — aj „druhou smrťou“, večným zatratením.

Prelom z tohto smutného stavu urobil Kristus, Vykupiteľ a Spasiteľ. Dal Bohu svrchované zadostučinenie za hriech prvých rodičov i za všetky hriechy ľudí. Premohol hriech a moc diabla, vykúpil nás z nevyhnutnosti večného zatratenia a otvoril nám nebo. Umožnil ľuďom cestu k Bohu. Postaral sa aj o prostriedky (sviatosti), ktorými si ľudia môžu privlastniť ovocie jeho vykúpenia. Stav ľudstva sa podstatne zlepšil. Možno hovoriť o *stave napravenej prírody*. Nejde však o návrat ľudskej prírody do stavu prvotnej spravodlivosti. Cesta

¹² S. t. I—II, 85, 3.

¹³ Ef. 2, 3.

nadprirodzených darov k človeku je otvorená, ale mimoprirodzené dary, ktoré robily ľudskú prírodu neporušenou, normálne človek nedostáva. Ľudská príroda ostáva ranená spomenutými ranami a podlieha zákonu bolesti i smrti. Lež vo svojej podstate nie je príroda skazená, ako vyplýva z textu svätého Tomáša, uvedeneho vyššie.

Vykúpená ľudská príroda, ale ranená, to je naša konkrétna životná skutočnosť. Ide nám o to, v akom pomere je táto konkrétna príroda k nadprirode, k nadprirodzeným darom.

Podľa svojho pochopu príroda je vnútorným zdrojom činnosti. Jej sila i slabosť, zdravie i poranenie sa odráža aj na jej činnosti.

Keďže ľudská príroda nie je následkom hriechu podstatne skazená, jej činnosť nie je nevyhnutne zlá. Sama zo svojích síl je schopná aj určitej dobrej činnosti. Ale i poranenie ľudskej prírody má v činnosti svoj odraz.

V shode so svedectvom dejín ľudského pokolenia i s náukou Cirkvi možno stanoviť medze činnosti poranenej ľudskej prírody. Ľudský rozum bez milosti nadprirodzenej môže poznať niektoré prirodzené pravdy.¹⁴ Ale všetky pravdy prirodzeného poriadku vhodne, bez omylu a isto ľudský rozum nezvládne; k takému výkonu potrebuje už nadprirodzenú pomoc.¹⁵ Podobne sa vec má aj s činnosťou ľudskej vôle. Jednotlivé dobré skutky môže vykonať aj človek so svojimi čisto prirodzenými silami; preto neobstoí tvrdenie, že všetky skutky človeka bez milosti sú hriešne.¹⁶ Lež človek nemôže zachovať celý prirodzený zákon trvale bez milosti.¹⁷ I keď teda rozum a vôľa sú schopné vykonávať svoju činnosť, nemajú dosť mravnej

¹⁴ DB 1022, 1391, 1806.

¹⁵ DB 1786.

¹⁶ DB 817.

¹⁷ DB 103, 105.

sily, aby ju vykonávaly dokonale. Tento nedostatok môže odstrániť nadprirodzená pomoc božia, milosť, ktorá v takom prípade nemá len úlohu pozdvihovať ľudskú činnosť na nadprirodzenú úroveň, ale aj úlohu uzdravovať prírodu. Podľa toho aj meno: milosť uzdravujúca (gratia sanans).

Na základe rozboru terajšieho stavu našej prírody možno vyvodiť dôsledky aj pre pomer našej ranenej prírody k nadprírode. Keďže ľudská príroda ostáva i po páde vo svojej podstate neskazená, jej vzťah k nadprírode je v podstate taký, ako sme ho vymedzili, keď bola reč o ľudskej prírode vo všeobecnosti. Je to teda vzťah pozitívny — príroda je schopná prijať milosť; milosť prírodu predpokladá a zdokonaľuje, — ale pasívny — príroda nie je schopná svojimi silami dosiahnuť nadprirodzené dary. Poranenie ľudskej prírody, ktoré sa prejavuje spomenutou morálnou slabosťou pri dosahovaní pravdy i pri uskutočňovaní dobra a sklonom, zvlášť u žiadostivosti, k zlu, neostáva tiež bez vplyvu na pomer k nadprírode. No tento vplyv nie je taký, že by podstatne pozmenil pomer, o ktorom je reč. Boj človeka o dobro je popri zlých sklonoch dramatickejší. Aj príprava človeka na prijatie milosti vyžaduje preto väčšieho úsilia. A udržanie milosti si žiada väčšiu bedlivosť. V tom smysle možno hovoriť o ťažkostiach, ktoré sa stavajú nadprírode so strany prírody. Prekonanie zlých sklonov nebýva ľahké. Premôženie „starého človeka“ človekom novým deje sa sústredeným bojom, o ktorom poučuje asketika. Treba však mať na zreteli, že slabosť prírody sa zlepšuje tým, že pôsobnosť milosti, nadprirodzenej pomoci je v istom smysle širšia, ako by bola pri neporušenej prírode. Pomáha ľudskej prírode už aj v tom, aby prekonala zlé sklony, aby sa uzdravila zo slabosti. A túto pomoc dáva Boh každému v dostačujúcej miere.

Činnosť Ducha, Tvorca.

T. K. P.

„Prid, Duch, Stvoriteľ-Veni Creator Spiritus“, ozýva sa v celej Cirkvi ako príprava na sviatky Ducha svätého. A to plným právom. Duch svätý príde. On vždy nanovo príde každý raz. Aj v tom je svojráz sviatku Ducha svätého, Turíc, voči ostatným sviatkom. Ostatné sú spomienkou a meditativným prehlbovaním tajomstva, ktoré sa už stalo; tento sviatok je vždy nový príchod a nové prijímanie Ducha svätého, jeho darov a jeho sily.

Preto je to jeden z ústredných sviatkov v liturgickom roku, ako je Duch svätý jednou ústrednou skutočnosťou nášho vnútorného života, hlavným princípom vtelenia do Krista, princípom života nás ako údov tajomného Kristovho tela.

V tejto životnej súvislosti musíme vždy viac a viac poznávať Ducha svätého, jeho úlohu v živote Cirkvi a človečenstva, aby nebol pre nás ako pre Efezanov „neznámy boh“, ale sladký hosť našej duše, „živý prameň, oheň, láska a duchovné pomazanie“ (liturgia).

Dejiny Ducha svätého nezačínajú sviatkom Turíc. Duch svätý je od večnosti. On je večný Boh, tretia božská osoba; je tá vnútorná božia láska, ktorou večný Otec, vidiac seba vo svojej Mysli, vo svojom Slove, vo svojom Synovi, ktorého od večnosti rodí, poznáva seba ako plnosť dobra a preto sa dáva v úplnej láske Synovi a Syn sa v tej istej láske dáva Otcovi. Preto tá vnútorná vzájomná Láska — Duch svätý — pochádza od Otca i Syna.

Celé stvorenie je prejav božej lásky navonok. Preto, že Duch svätý je vnútorná božia láska, je zrejmé, že sa aj jeho zvláštnou činnosťou uskutočňuje prejav tej lásky navonok — stvorenie. Otec, prvý prameň a princíp všetkého

bytia, v Slove ako prototype, v pramodeli vidí všetko stvorenie. „Na začiatku bolo Slovo... Všetko sa stalo skrze neho...“, a silou Ducha svätého, dynamikou tej vnútornej božej Lásky, všetko utvára: „Veni Creator Spiritus. Príď, Tvorca, Duch svätý!“

Boh tak miloval svet, že sa celkom, osobne chcel dať svet, človeku. On sám sa chcel stať človekom, aby človek mohol sa stať účastným na jeho prirodzenosti, nositeľom jeho božského života. Zrejme, že vo vtelení, vo vykúpení, v tom najväčšom, ľudsky nepochopiteľnom prejave božej lásky navonok, bude zvláštnym spôsobom zúčastnená činnosť Ducha svätého.

Vteluje sa Syn, podľa ktorého a v ktorom je ako v pramodeli všetko utvorené. Osobne prichádza na svet, stáva sa človekom, aby osobne reštauroval, vykúpil svet, človeka, ktorý je podľa neho stvorený a ktorý hriechom Adama a svojimi osobnými hriechmi zradil základnú božiu ideu o svete a o človeku, ako je vyjadrená v Synovi. Preto je vtelený Syn, Obnoviteľ všetkého, nový Adam. Preto ním začína nový človek, nové stvorenie, nový kozmos v onej novosti a svezosti a vo večnej mladosti, v akej ju Boh vo svojom Slove počal.

Silou Ducha svätého uskutočnené bolo vtenenie Kristovo v Panne Márii: „A sila Najvyššieho fa zatieni.“ Ten istý Duch svätý, ktorý uskutočnil vtenenie, vždy inšpiroval a viedol Krista ako človeka v celej jeho učiteľskej a apoštolskej činnosti: „... a vedený bol Duchom na púšť“. To, čo Marek zdôrazňuje na tomto mieste, nie je výnimka, ale riadna skutočnosť v Kristovom živote. Duch svätý inšpiruje horúce Kristove modlitby, jeho vrúcne vyzývania Otca, jeho dlhé nočné meditácie v tichosti hory a v krásne morského hukotu.

Duch svätý inšpiruje učiteľskú a rečnícku činnosť Kristovu, dáva jej zvláštne pomazanie (spiritualis unctio), ktoré preniká do najskry-

tejších záhybov duší a srdc. Dáva jej podmaňujúcu silu, ktorej sa nikto nemôže ľahostajne vyhnúť: „Nikto ešte tak nehovoril ako tento... Blahoslavený život, ktorý ťa nosil, blahoslavené prsia, ktoré si požíval.“

Duch svätý, tá podstatná božia Láska a preto zvláštny uskutočňovateľ božieho milosrdenstva, božieho odpustenia, tohto najobdivuhodnejšieho prejavu božej lásky, tento Duch, ktorého preto Cirkev volá „*remissio peccatorum*, odpustenie hriechov“, vedie Krista k hriešnikom, približuje ho k nim tak blízko a tak často, že sa mnohí pseudospravodliví pohoršujú: „Tento chodí a večeriava s hriešnikmi a mýtnikmi.“

Duch svätý inšpiruje takú silnú, takú jemnú a takú teplú kňazskú modlitbu pri poslednej večeri. V nej Kristus ako hlava nového človečenstva, ako hlava Cirkvi upozorňuje svojich na ťažkosti, ktoré ich čakajú: „Budete plakať a žiaľovať, a svet sa bude radovať. Budete smútiť... Keď mňa prenasledovali, aj vás budú prenasledovať.“ No dodáva hneď: „Neopustím vás ako siroty... Bude vám to osožiť, keď odídem, lebo ak neodídem, nepríde k vám Obranca; keď však odídem, pošlem vám ho.“

On bude božie potešenie, božia sila medzi apoštolmi: „A budem prosiť Otca, a dá vám iného Obrancu, aby bol naveky s vami.“ On ich vovedie do Kristovej pravdy, do celej hĺbky tajomstva Kristovho zjavenia: „Keď však príde on, Duch pravdy, naučí vás všetkej pravde... Obranca, Duch svätý, ktorého Otec pošle v mojom mene, ten vás naučí všetkému a pripomenie vám všetko, čo som hovoril.“

Duch svätý ich naplní vnútornou silou a oni, kedysi takí bojazliví, budú až k hrdinstvu, mučeniu verní svedkovia Krista, opusteného na kríži: „Keď však príde Obranca, ktorého vám pošlem od Otca, — Duch pravdy, ktorý vychádza z Otca, — ten bude svedčiť o mne, a aj vy budete svedčiť, keďže ste od počiatku so mnou.“

Duch svätý, božia Láska, inšpiroval a viedol Krista v tom najzáračnejšom a ľudom najnepochopiteľnejšom prejave božej lásky k nám: v ustanovení svätej Eucharistie. Kristus, inšpirovaný Duchom svätým, božou láskou, uskutočňuje prvú svätú omšu, prvé zázračné premenenie nášho chleba na svoje božské telo, nášho vína na svoju vykupiteľskú krv: „Toto je telo moje, toto je krv moja.“ Vedený touto láskou ustanovuje sviatosť svätého kňazstva: „Toto robte na moju pamiatku.“

Vo chvíli kňazského vysvätenia Kristus, prvý kňaz, soslala silu Ducha svätého na mladých levitov a robí ich schopnými premeňovať chlieb na jeho telo, vždy znova skutočne opakovať jeho eucharistickú obeť, božskou stravou kŕmiť jeho tajomné údy. Duch svätý ako božia láska inšpiroval a viedol Krista k jeho úplnej obete „pre spásu našu a celého sveta“ (liturgia) na dreve kríža. Smrťou na kríži umožnené je vykúpenie, úplné odpustenie, a preto plod tej smrti a vzkriesenia je opäť v Duchu svätom, v Duchu pokoja, odpúšťania: „Pokoj vám. Prijmite Ducha svätého; ktorým odpustíte hriechy, budú im odpustené, ktorým zadržíte, budú zadržané.“

Silou Ducha svätého uskutočnené je vtelenie osobného Krista. Sila a činnosť toho istého Ducha prevedie aj uskutočnenie pokračovaného, tajomného Krista-Cirkvi: „Prikázal im, aby neodchádzali z Jeruzalema, ale aby očakávali prisľúbenie Otcovo...; lebo Ján krstil vodou, vás však pokrstí Duch svätý po nemnohých dňoch... Keď sostúpi na vás Duch svätý, dostanete silu a budete mi svedkami až po kraj sveta... Títo všetci zotrvali jednomyseľne na modlitbách spolu so ženami i s Máriou, matkou Ježišovou, a s jeho bratmi.“ „A keď nadišiel sviatok päťdesiateho dňa po Veľkej noci, všetci boli shromaždení na tom mieste. Tu zrazu záznel s neba hukot, ako by sa hnal prudký vietor, a naplnil

celý dom, v ktorom boli...; všetkých naplnil Duch svätý, a začali hovoriť cudzími jazykmi tak, ako im ten Duch vnukol ozvať sa."

Za inšpirácie a vedenia Ducha svätého hneď na prvý deň Turíc, na prvý deň zrodenia Cirkvi, ako ich svätý Augustín volá, ohlásí sa hlavný nositeľ cirkevnej autority, viditeľný zástupca neviditeľného Krista, prvý pápež Peter: „a vstal Peter a prehovoril“; a od tej chvíle cez dve tisícročia po skončení časov ten istý Duch svätý, Duch Turíc, bude bedliť nad každým pápežom, nositeľom Kristovej autority.

Každého pápeža od Petra až po posledného náместníka Kristovho pred súdnym dňom bude Duch svätý riadiť, aby sa nikdy neomýlil, nikdy nezaviedol Cirkev a človečenstvo v určení a vysvetľovaní Kristovej náuky, v uplatňovaní Kristovho zjavenia na konkrétny život ľudský, v určení kresťanskej mravnosti. Silou a svetlom Ducha svätého pápežstvo bude tou skalou, ktorá ostane aj vtedy, keď sa všetko zrúti, aj dynastie aj režimy aj štáty aj ríše aj národy a civilizácie; kvas, ktorý sa bude vnútornou energiou dvíhať, aj keď všetko bude v beztvárnej smrteľnej stagnácii; soľ, ktorá bude chrániť zdravé jadro a sviežosť, aj keď všetko bude hnisieť; svetlo, ktoré bude svietiť, aj keď všetko až po najďalšie obzory bude zahalené tmou lži, sofizmov a neúprimnosti; láskou, ktorá bude milovať a učiť milovať, i keď všetci budú vyzývať k nenávisti a besne oddávajú sa ničeniu.

Ten istý Duch svätý, ktorý vedie a riadi hlavnú autoritu Cirkvi, inšpiruje a vedie každého veriaceho, aby sa v láske tohto Ducha otvoril tej autorite, dal sa ňou poučiť a viesť.

Ten istý Duch svätý, ktorý riadi a vedie hlavnú autoritu Cirkvi a celú hierarchiu, uskutočňuje tiež Cirkev ako živé ústrojenstvo, ako tajomné Kristovo telo, ako „communio sanctorum — obcovanie svätých“. Činnosťou Ducha svätého včleňujeme sa do tajomného Kristovho

tela, stávame sa jeho údmi: Cez vliatie tohoto Ducha Kristov božský život prichádza do našich duší: „Láska božia je rozliata vo vašich srdciach skrze Ducha svätého.“ Duch svätý uskutočňuje, robí z nás druhého Krista, Kristove údy. Cez neho máme ten istý Kristov božský život v sebe, zúčastňujeme sa na božej prirodzenosti. Cez Ducha svätého máme ako Kristus ten istý vzťah na Otca, môžeme ho volať: „Abba! Otče! A ten istý Duch spolu s našim dosvedčuje, že sme deťmi božími.“ Ako Kristus je podľa svojej božskej prirodzenosti jedno s Otcom a Duchom svätým, tak i my cez milosť Kristovu, cez slúbeného a v nás prítomného Ducha budeme jedno s Otcom, Synom a Duchom svätým, s celou najsvätejšou Trojicou: „V ten deň poznáte, že ja som v Otcovi svojom, vy vo mne a ja vo vás... Ak ma niekto miluje..., môj Otec ho bude tiež milovať. Prídeme k nemu a budeme u neho prebývať... Aby aj oni v nás jedno boli... Ja som v nich a ty vo mne, aby boli dokonale jedno.“ Cez prítomnosť tohto Ducha podľa silnej a hlbkej Pavlovej reči, stali sme sa vo svätom krste príbytkom Ducha svätého, chrámom božím.

Ten istý Duch, ktorý na Turíce za hukotu vetra a za svetla a teploty ohňa sišiel na prvú Cirkev a rozplamenil v nej plameň apoštolátu, ten istý Duch vylial sa zvláštnym spôsobom do nás vo sviatosti birmovania a svojimi osobitnými milosťami, darmi určil nás pre apoštolát, na rozmnoženie Kristovho božského života vo svete, na uskutočnenie a šírenie Kristovho kráľovstva vo svete, aby sme aj my boli Kristovými svedkami. Ten istý Duch nás učí, ako vo svojej najvnútornejšej intímnosti budeme spojení s prítomným Bohom. A preto ho Cirkev zvlášť volá sladkým hosťom našej duše; on nás povedie v meditácii a štúdiu teologických disciplín k chápaniu Kristovej náuky a jej oslobodzujúcej pravdy; on nás pri intenzívnom, sústavnom a

organickom, hlbokom štúdiu filozofie, medicíny, dejín, literatúry, práva, techniky, fyziky, biológie, geológie, astronomie uvedie do svätého a veľkého tajomstva človeka, do významu jeho Kristom zbožštenej osobnosti, do sily, bujnosti a hĺbky a ohromného významu všetkých ľudských vzťahov, do nevyčerpatelnej komplexnosti a podivnej jednoduchosti a harmónie všetkých zákonov organickej a anorganickej prírody. Duch svätý, to svetlo a tá láska, tá rada povedie nás v našich vzťahoch ku každému človeku, údu tajomného Kristovho tela. On bude tou šírkou, ktorou budeme chápať, rozumieť kresťanskú jemnosť a vedieť sa prispôbiť tiež tým, ktorí sú opačného temperamentu, iného smýšľania; on, inšpirátor každého apoštolátu, ukáže nám, ako nájsť cestu tiež k duším, ktoré sú zatvorené a možno ďaleko, veľmi ďaleko od Krista; on ukáže snúbencom celý hlboký božský a ľudský význam lásky; lásku ako odraz božej lásky; on povedie manželov ku vždy hlbšiemu chápaniu veľkého tajomstva manželstva, ktoré je odraz Kristovej lásky k Cirkvi, ktoré je svätý prameň, ktorým sa vždy omladzuje a rozmnožuje tajomné Kristovo telo vo svete; on poučí vychovávateľov od rodičov cez učiteľa ľudovej školy a gymnaziálneho profesora až po univerzitného profesora ako pokračovať v Kristovej učiteľskej úlohe vo svete, ako v mladých dušiach formovať človeka, plného človeka, plného Krista; on bude inšpirovať lekára, ako sa má s teplotou a porozumením stretnúť nielen s človekom, ale s údom Kristovým, ktorý pokračuje v utrpení Kristovom a hromadí ohromný duchovný vykupiteľský kapitál vo svete; inšpiruje právnik, ako zachrániť dôstojnosť a právo ľudskej osoby; on inšpiruje technikov a robotníkov ako spolupracovať s Bohom-Stvoriteľom a Kristom-Robotníkom, ako pokračovať vo stvoriteľskom diele organizačným dielom, ako uskutočniť Kristovu lásku slúžiac človeku; inšpiruje

úradníka, ako celou svojou prácou pokračovať v Kristovej láske, v Kristovej službe: „Neprišiel som, aby mi slúžili, ale aby som slúžil.“

Preto sa budeme v dňoch Turíc, ale aj potom s intenzívnou dôverou modliť s celou Cirkvou: Veni Creator Spiritus. — Príď, Duch-Stvoriteľ!

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

Osoh, ktorý mám zo „svojej“ svätej omše: 3. odpustenie hriechov.

Naša svätá omša odpúšťa nám hriechy! Aká radosť pre veriaceho, obetujúceho s Kristom, keď vie, že táto obeta, ktorú prináša, má sama sebou *moc odpúšťať všetky hriechy, aj smrteľné!*

Veď svätá omša je križ. Na Kalvárii najvyšší Kňaz dal svojmu Otcovi nekonečné výkupné za všetky hriechy sveta. Teda svätá omša, ktorá je ustanovená, ako sme to videli na začiatku tejto kapitoly, na to, aby všade a všetkým rozdávala účinky vykúpenia, prináša každému údu tajomného tela odpustenie jeho hriechov.

Mimo toho Kristus, „tento božský Baránok, ktorý sníma všetky hriechy sveta“, urobil náležité opatrenie, aby nám to povedal, a posvätná liturgia, aby nám to opakovala. Kňaz naozaj vyslovuje pri svätej omši každé ráno samé slová Kristove: „Toto je kalich mojej krvi . . ., ktorá bude vyliata na odpustenie hriechov.“

Kristovo slovo nie je daromné. Priam tak naliehanie Cirkvi, aby sme mu tak rozumeli. Teda omšová obeta má ako účinok odpúšťať hriechy, všetky, bez rozdielu veľkosti alebo zloby. *Moja* svätá omša je určená na to, aby zmažovala najsamprv *moje* hriechy. Nech teda každý veriaci opakuje každé ráno s obetujúcim kňazom vo chvíli obetovania: „Prijmi, svätý

Otče, túto nepoškvrnenú obeť, ktorú ti obetujem... *za mnohé „svoje“ hriechy, urážky a nedbalosti*,... aby mi bola na spasenie pre večný život."

*Ako mi „moja“ svätá omša
zmazáva hriechy?*

No jednako nemyslíme si, že svätá omša zastáva úlohu sviatosti pokánia a ju ruší, odstraňujúc z našej duše hriechy bez inej formality, totižto oslobodzujúc nás od povinnosti vyspovedať sa.

Pripomeňme si, že sviatosť pokánia, ktorú prijímame alebo aspoň po nej túžime, je *vonkoncom nevyhnutná* na odpustenie smrteľných hriechov. Hriešnik, ktorý sa úkonom dokonalej ľútosti smieri mimo sviatosti pokánia, dostáva milosť iba vtedy, keď má úmysel — aspoň zahrnutý — ísť podrobiť svoje hriechy moci sviatostného súdu. Preto svätá omša, hoci nepochybne odpúšťa všetky hriechy, nemôže nahradiť sviatosť pokánia a *nezastupuje ju*.

Akože teda získava *isté* odpustenie všetkých našich hriechov?

Tvoriac zázračné účinky: najprv utišuje Boha a nekonečnou poctou, ktorú mu obstaráva, mení jeho spravodlivý hnev na milosrdenstvo; potom mocným orodovaním obetujúcej sa Hlavy, ktorá prosí za svoje údy, získava hriešnikovi naliehavé milosti ľútosti.

Toto potvrdzuje posvätný tridentský snem, keď vraví: „Pán, utíšený podávaním svätej obety, udeľuje milosť a dar ľútosti a odpúšťa aj najväčšie zločiny a hriechy."¹

Nech hriešnik neodmieta tento dar ozajstnej ľútosti, ktorú mu zaisťuje nekonečná obeta, ale nech povolí tejto milosti ľútosti a ide s istotou, že dosiahne odpustenie, ku kňazovi, ktorý rozhrešením mu definitívne prisvojí ovocie *jeho*

¹ XII, 2.

svätej omše, totižto očistu od smrteľného hriechu, dôsledok to milosti zavrhnutia zla, získaných svätou omšou.

Z týchto právd vyplývajú vážne dôsledky:

1. *Treba dosiahnuť od hriešnikov, aby sa zúčastňovali na svätej omši.*

To je najlepší, jediný oza *nepochybný* prostriedok na obrátenie ich srdca.

Ale akú účasť na svätej obete môžeme dosiahnuť u nich?

Doista čisto hmotná prítomnosť, napríklad len preto, aby človek „urobil radosť“ alebo „aby mal pokoj“, pravdepodobne by nepatrne zaúčinkovala, keďže taká prítomnosť nie je vo vlastnom smysle „účasť“ na obetovaní. Jednako len — keď hľadáme na nekonečnú prihovernú moc, ktorú má obetujúci sa Kristus pri srdci Boha, — táto svätá omša mohla by privábiť na hriešnika niekoľko nadprirodzených dotykov a znamenať začiatok prípravy na zpiatočnú cestu. Táto prítomnosť je teda „minimum“, ktoré pousilujeme sa dosiahnuť. Napríklad kresťanská manželka nemá malomyselne, ale každú nedeľu privádzať na svätú omšu manžela, ktorý tvrdí, že už neverí.

Keď je raz dosiahnutá táto zhovievavosť čisto ľudskej láskavosti, pokúsime sa pretvoriť ju na nábožnú obvyklosť, privádzajúc hriešnika na to, aby sa zúčastňoval na svätej obete s *úmyslom splniť úkon nábožnosti*. Tento súhlas, čo aj hmlistý a nejasný, stačí na to, aby umožnil účasť na obetovaní. Táto svätá omša stáva sa pre hriešnika pomaly *jeho* omšou. Vzhľadom na tajomné telo, ktoré obetuje, je ako mŕtvy úd, ale predsa pripútaný ku kmeňu vierou. Ak stav hriešnika je ešte nedostatočný na to, aby mu pritiahol bezprostredne milosť úprimnej ľútosti, takto počúvaná svätá omša ho pripraví raz na prijatie tohto daru.

Ak sa nám podarí dosiahnuť, že hriešnik,

čo aj pre svoje hriechy odlúčený od tajomného tela, má *výslovnú vôľu zúčastňovať sa na svätej omši*, nakoľko to môže, úmyselne obetujúc s Kristom, vtedy svätá omša v lehotách, určených božou Múdrostou, nepochybne podnieti hriešnu dušu, aby hľadala milosť rozhrešenia. Na túto úprimnú a účinnú účasť má mieriť starostlivosť tých, ktorí túžia po tom, aby sa ku Kristovi vrátili jeho zblúdené údy.

2. *Treba dať slúžiť svätej omše za obrátenie hriešnikov.* Ak nemôžeme dosiahnuť to, aby sa zúčastňovali na svätej obete, máme sa pokúsiť iným prostriedkom umožniť im účasť na moci, ktorú má Kristova žertva nad odpúšťaním *všetkých* hriechov. Tento účinok dosiahneme, keď dáme slúžiť svätej omše za nich. Veď neskôr uvidíme, že *zvláštny ošoh* je vyhradený pre tých, za ktorých svätá obeta je slúžená. Keď údy v smrteľnom stave dostávajú tento úžitok, zakúšajú dobrodenia odpúšťajúcej moci, ktorú majú Kristove zásluhy: asi prv či neskôr ich zafatosť povolí úpenlivým prosbám o obrátenie.

Preto neváhajme dávať slúžiť svätú obetu za svojich hriešnikov. Toto je najlepšie zo všetkých skutkov milosrdenstva, ktorý im môžeme preukázať. Prečo údy tajomného tela, ktoré prosia pre milované osoby milosť návratu k Bohu, veľmi často zabúdajú, že v Kristovom obetovaní majú samo odpustenie všetkých hriechov? Títo veriaci bez toho, aby zanedbávali úkony oddanosti a umŕtvovania, modlitby, statočného cvičenia sa v ctnostiach v spojení s Kristom, len múdro by robili, keby zväčšovali účinnosť svojich úsilí tým, že by často dávali obetovať oltárnu žertvu za svojich hriešnikov.

Ošoh, ktorý mám zo „svojej“ svätej omše: 4. zadosťučinenie za moje hriechy.

Keď je raz hriech odpustený, jednako treba zaň odpykať následky. Keď otec odpúšťa svoj-

mu márnotravnému synovi a znova ho uvádza do domu, syn musí sa ťažko namáhať, aby smieril krivdy. Priam tak hriešnik rozhrešený má dlh pred Bohom. Ktože ho splatí? Svätá omša... Kto splatí zvlášť môj dlh? *Moja* svätá omša.

Kríž podal Bohu a svätá omša mu *znova* podáva všetky zásluhy a zadosťučinenia nekonečného Kňaza. Odovzdáva do rúk božskej Velebnosti to, čo treba zaplatiť, a náď dlhy, nahromadené všetkými hriechmi sveta; tvorí dokonalú a úplnú *náhradu* pocty, ktorá patrí Bohu; obnovuje to, čo zloba hriešnika opovážila sa narušiť, totižto božskú úctu.

Ale aby svätá omša, ktorá môže zaplatiť všetky nedoplatky, vyrovnala *moje*, musí sa stať *mojou* svätou omšou. Veď hoci Ježiš Kristus uložil do lona svojho Otca to, čo je potrebné na zaokrytie jeho dlhujúcich údov, jednako božská Velebnosť žiada, aby „prenos“ zo spoločného základného kapitálu do nášho osobného imania urobil si každý z nás. Teda aby hriešnik vyfažil z Kristovho zadosťučinenia, musí sa usilovať prisvojiť si ich. Veru, bolo by veľmi ľahké, keby vinník bezstarostne zdriemol, vraviac si: „Nemusím sa hýbať, veď Spasiteľ zaplatil.“ To by znamenalo vpadnúť do protestantského bludu, ktorý tvrdí, že keď Kristus zaplatil viacej, ako je potrebné za všetky možné hriechy, môžeme obrázať Boha, koľko chceme, len keď pevne veríme v nekonečnosť vykúpenia!

My zasa tak budeme vyrovnávať dlžnícky účet, ktorý nám ostáva po rozhrešení, že *sami* budeme skrze *našu* svätú omšu čerpať z prehojného Kristovho zadosťučinenia. Keď hodne obetujeme, to jest v prežívaní vnútornej jednoty a dokonalej lásky so svojou Hlavou, očistcové tresty sú zahladené a my nič nie sme dlžní najvyššiemu Sudcovi.

*Osoh, ktorý mám zo „svojej“
svätej omše: 5. vypočutie mo-
jich prosieb.*

Videli sme, že Kristus-Hlava, obetujúc sa, vysielala k Bohu naliehavé a neomylné vypočuté prosby, ktoré sú vyjadrené v *Pater*. Prosí za božiu slávu, božie kráľovstvo a božiu vôľu, potom za všetky potreby tajomného tela: za jeho duchovné a hmotné životné potreby, lásku k Bohu, vospolnú lásku údov, za stále ich prilipnutie k Hlave.

Keďže údy a Hlava tvoria iba jedno v obetovaní svätej omše, v ktorej tajomný Kristus je naraz kňaz a obetný dar, preto prosby, čo údy vyjadrujú pri svätom oltári v spojení s prosbami svojej Hlavy, *božská Velebnosť láskavo prijíma a istotne vypočúva*. Táto istota o výsledku našich príhovorov nie je jedným z najmenších výsad *našej* svätej omše.

Dôvod tejto moci *nášho* obetovania je zrejmý. Kristus svojou obetou získal právo orodovať za tých, ktorých si pribral ako údy, vykúpiac ich. Preto ako Hlava má moc prosiť za nás. A s druhého stanoviska zasa tento Kristus-Hlava, ktorý prosí za svoje údy, je spolu Boh, ktorý vypočúva. Keď prosí, je *istý*, že dosiahne, bo vie, aká je božia vôľa vzhľadom na nás.

Preto každá prosba, ktorú Kristov úd vysielala pri *svojej* svätej omši, je nepochybne vypočutá, *len keď prechádza cez Kristove ústa*.

*Ale ako máme upraviť svoje
prosby?*

V tom je práve samo tajomstvo; aby údy boli vypočuté, svoje prosby musia upravovať v duchu svojej Hlavy. Tu — ako všade — potrebné je spojenie údu a Hlavy; keď veriaci a Kristus spolu prosia, Boh nemôže odprieť. Keď sa Kristova prosba líši od prosby údu,

jasné je, že prosba Hlavy má prevahu, lebo táto vždy je v smysle božej vôle.

Cirkev vo svojej liturgii nám často pripomína tieto veľké zásady pravej modlitby tajomného tela „skrže Krista, v Kristovi a s Kristom“. Napríklad v modlitbe deviatej nedele po Duchu svätom káže sa nám modliť: „*Pane, aby si prianania žiadajúcich mohol splniť, udeľ, aby si žiadali, čo sa tebe páči.*“

Ale akože poznáme, že to, čo žiadame, páči sa Bohu?

Keď pozorujeme, ako naša Hlava prosí, a keď ju napodobňujeme. „Vy teda takto sa modlite“, vraví ... a hneď káže nám prosiť za božie kráľovstvo, božiu slávu a vôľu. Teda aby každá modlitba pri *našej* svätej omši prechádzala cez Kristove ústa, musí ju ovládať starosť o božie záujmy. Také je poradie: „Hľadajte najprv kráľovstvo božie.“² Svätá omša, ako sme videli, má za prvý cieľ oslavu Boha dokonalým klaňaním, úplným ďakovaním, celým zadostučinením. *Moja* svätá omša len vtedy sa stane *mojím* úkonom dokonalej nábožnosti, keď ju budem obetovať so svojou Hlavou v úmysle zadovážiť predovšetkým slávu božiu.

Teda božia sláva, zadostučinenie jeho cti, odpustenie hriechov sú tie naše túžby, *čo sa mu istotne páčia* a čo vystupujúc od údu k Hlave, budú vypočuté.

No toto kráľovstvo môže byť získané Bohu len triumfom tajomného Krista, to jest svätej Cirkvi, spojenej so svojou Hlavou. Preto — ako nám to naznačuje druhá časť Otčenáša — máme s Kristom, v Kristovi a skrže Krista prosiť Boha za Kristove údy, ktorými sme my. Náš duchovný a hmotný chlieb, naša láska k Bohu, naše spojenie s našou Hlavou a jej ostatnými údmi, to sú tiež *túžby, ktoré sa mu páčia* a ktoré božská Velebnosť vypočuje.

² Mat. 6. 33.

Preto usilujme sa „takto modliť“, aby sama naša Hlava cez našu svätú omšu odnášala naše prosby, upravované v Kristovom duchu, pred trón najsvätejšej Trojice.

*Môžem pri „svojej“ svätej omši
vyjadrovať zvláštne duchovné
alebo časné prosby?*

Každý Kristov úd má mimo týchto obecných úmyslov svoje vlastné a celkom zvláštne, čo mu veľmi ležia na srdci; ktože by netúžil po dajakej duchovnej milosti pre seba, napríklad: ukončenie úzkostlivosti, odvaha proti istým návykom, získanie daktorej ctnosti?... alebo pre iných, napríklad: dobré správanie pre mladíka, obrátenie rodičov alebo priateľov, domáci pokoj?... no ešte častejšie, musíme to priznať, veriaci sú zaujatí tým, aby dosiahli časné dobrá, napríklad: zdravie, skvelé postavenie, bohaté manželstvo, úspech v skúške, blahobyť...

Či môžeme vyjadrovať tieto prosby pri „svojej“ svätej omši? Podávať Krista Bohu práve pre tieto ciele, po ktorých túžime? Doista môžeme, lebo vždy je dovolené prosiť od Boha zákonité dobrá, a poctí to Boha, keď jeho stvorenie — žobrajúc od neho — uznáva jeho svrchované bohatstvo a jeho nekonečnú dobrotu.

Tieto prosby budú nepochybne vypočuté? Hej, keď patria medzi tie, „čo sa Bohu páčia“. Ak nie, tak dostaneme inú vec, lepšiu pre nás, keďže Boh nepohŕda nijakou modlitbou a vie dobrodeniami, múdro rozdeľovanými, napraviť naše chybné žiadosti.

No akože máme urobiť svoje prosby takými, aby sa čo najviac „páčily Bohu“? Keď použijeme pri ich vysielaní „spoľahlivý spôsob“, ten, ktorý je ozaj nezištný, lebo sebecká modlitba sotva nachádza cestu k srdcu.

Keďže *moja* svätá omša je *predovšetkým* určená na to, aby obstarávala božiu slávu a

triumf tajomného Krista, veľmi by som pochybil, keby som ju odvrátil od jej cieľa a pretvoril na jednoduchý nástroj mojich malých túžob. Môžem obetovať *svoju* svätú omšu za svoje osobné potreby, je to chváľitebné a hodné odporúčania; ale táto žiadosť má ostať druhotná. Byť prítomný na svätej omši *jedine* pre uzdravenie, pre nájdenie manžela alebo úspech pri skúške tvorí veľmi nedokonalú účasť na nekonečnej pocte a spolu veľkú neschopnosť v prosebnom umení; Boh je istotne málo dojatý, keď vidí, že ho milujeme a prosíme len pre také úbohé záujmy v porovnaní s jeho záujmami.

Úd tajomného tela nech sa zbaví sebeckta a zabúda na seba a nech *svoju* svätú omšu, i keď obetovanú na dosiahnutie osobného dobra, prináša *s Kristom na Kristove ciele*: dokonalú chválu, úplné zadosťučinenie, nekonečné ďakovanie, dosiahnutie milostí a dobier, určených na to, aby každý úd tajomného tela a najmä nás zdokonalily a urobily Bohu milšími. Tieto ciele majú nadovšetko ovládať každého veriaceho, spoluúčinkujúceho so svojou Hlavou pri oltári. Keď budeme Boha — nekonečne uspokojeného svätou omšou, ktorá je mu obetovaná — prosiť pre neho samého, ako to zasluhuje, a pre veľké Kristove záujmy, on dá na tento úd jednorodeného Syna spočinúť svojmu „otcovskému zalúbeniu“ a štedrejšie udelí mu to, o čo prosí.

Vtedy tento veriaci bude mať väčšiu nádej, že bude vypočutý, ako si to želá, ba ešte nad očakávanie. Veď akože by Boh odmietol vytúžené duchovné alebo časné dobré, ktoré jeho Všemohúcnosť môže tak ľahko udeliť, tomu Kristovmu údu, ktorý mu v spojení so svojou Hlavou vzdáva *nekonečnú velebu*?

Preto božská Dobrota zahŕňa duchovným aj časným dobrom tých, ktorí pre Boha zabúdajú na seba a dobre slúžia *svoju* svätú omšu.

Veriaci, ktorí sú takto odpútaní od seba v pocte najsvätejšej Trojici, majú tým viac dô-

vodov, že ona ich vypočuje, bo ich starosť „Boh nadovšetko“ má za cieľ *ich osobné túžby urobiť múdrymi* a ich prosby uviesť do súladu s prozreteľným božím riadením. Keď cítia, že voľačo ich núti naliehavo prosiť, to vyplýva z toho, že už majú nadprirodzený pocit, že ich prosba páči sa svrchovanej Múdrosti. Túto zásadu môžeme tiež vyjadriť, „že čím viacej duši záleží na Bohu, tým viacej je osvietená o vhodnosti svojich prosieb“. Tak chápeme istotu Panny Márie, prosiacej svojho Syna v Káne, a istotu svätých, ktorí na jednoduché volanie dosiahli vynikajúce milosti.

„Prosme, a bude nám dané.“ Skúsme to. Vždy sa to uskutoční. Ale ak sa tu máme správne zachovať, ťažkosť spočíva v *náležitom zabudnutí na seba a myslení na Boha*. Pravda, takéto správanie môže byť len výsledkom úsili vytrvalej lásky. No koľkí veriaci, keby mali na to odvalu, rýchle by dosiahli to, že by obetovali *svoju* svätú omšu a modlili by sa pri nej s nezištnou oddanosťou! Prečože si myslia, že keď zabudnú na seba, Boh nemá lepšie vedieť, čo im treba? ... „Maloverní!“³ *Svoju* svätú omšu pretvorujú na naliehavé dovodzovanie, aby dokázali Bohu, že napríklad ich túžby sa núkajú a jeho sláva od nich závisí!, zatiaľ čo by mali Bohu vyložiť svoje potreby, za ktoré je im dovolené prosiť, a potom hlboko sa pohrúžiť do viery a tak klaňať sa, ako sa patrí, pri obete božskej Velebnosti.

Sväté Písmo nás pouča o pravom prostriedku, ako môžeme všetko dosiahnuť: „Radosť maj v Pánovi, a on ti dá žiadosť tvojho srdca.“⁴ Náš Pán opakuje túto myšlienku, keď vraví: „Hľadajte najprv kráľovstvo božie, a toto všetko sa vám pridá.“⁵ Božie slová nikdy nesklamú;

³ Mat. 14, 31.

⁴ Zalm. 36, 4.

⁵ Mat. 6, 33.

- uskutočnime podmienky, ktoré kladú, a dosiahneme účinky, ktoré sľubujú. Nakoľko my myslíme na Boha, natoľko on myslí na nás. To je zákon duchovného života, ktorého denné uplatňovanie, ak chceme, môžeme aj zisťovať dokonalým obetovaním *svojej* svätej omše.

Láska k Panne Márii neuškodí záujmom Pána Ježiša.

F. W. Faber.

Ľudia by často radi videli, až pokiaľ majú uctievať blahoslavenú Pannu a kde by sa mala ich láska k nej zastaviť. Neuspokojí ich, keď im povieme, že nikdy nemôžu mať k nej priveľa pobožnosti. Domnievajú sa, že je to akési nábožné preháňanie. Ale ťažko by mohli niečo namietaf, keby sme im povedali: „Máte milovať Pannu Máriu tak, ako ju Pán Ježiš miloval, a máte k nej mať takú veľkú pobožnosť, ako si to Pán Ježiš želá; a nijako sa nemusíte znepokojovať, keď sa k Ježišovi modlíte o túto pobožnosť podľa jeho vôle.“ Nemôžeme poznať Ježiša, a tým menej ho milovať, keď nemáme pobožnosti k jeho prebloženej Matke. A nevieme si predstaviť dajakú pobožnosť k nej, ktorá by istejšie pohla Ježišovo srdce, aby vypočul naše modlitby, ako keď mu obetujeme tie milosti, čo on sám jej daroval, tú lásku, ktorou tri osoby najsvätejšej Trojice ju ozdobily ako svoje najvýznačnejšie dielo, a tajomstvo jej spolupôsobenia s milosťou, ktorým si získala nevýslovné zásluhy. Je toľme spojená s božou slávou, že každý úkon úcty k nej je zrejmý úkon lásky k Bohu. Ježiš Kristus ju tak nesmierne miluje, že nemá iného záujmu na svete, ktorý by sme mohli prirovnať k obrane a rozšíreniu jej úcty. Lebo keď sa jeho najsvätejšie srdce, plné milosrdenstva, skláňa k dušiam, aby ich spasilo, vy-

volil Máriu za útočisko hriešnikov a za zastan-kyňu duší. Keď ho všetky božie diela velebia a keď bol pri pohľade na zem, ktorú stvoril, pohnutý k tomu, aby ju požehnal a vyhlásil ju za veľmi dobrú, keď hviezdy ráno pospolu spie-
valy a anjeli jasali radosťou, o koľko viacej jeho vlastné dielo a dary v Panne Márii ho-
jednostaj oslavujú a sú nekonečným podnetom pre spev anjelov aj ľudí! Z lásky k Ježišovi musíme sa usilovať, aby v nás pribúdalo lásky k Panne Márii. Nechže je táto úcta u nás po-
božnosťou rastúcou ako milosť, stále viacej mo-
hutnejúcou ako čnostný návyk a stále horli-
vejšou a vrúcnejšou až po chvíľu, kedy príde, aby nám pomohla dobre umrieť a bezpečne-
prejsť nebezpečenstvom súdu.

Myslievame na to dostatočne, že pobožnosť k Panne Márii nie je dačo, čo — ako keď máme knihu alebo ruženec — máme raz navždy, úplne a celkom? Nemôžem povedať, že keď sme od Boha dostali dar pokory, že máme jednoducho-
pevne držať, čo sme dostali, a nikdy nesnívať o tom, že by sme jej mohli dostať viacej; a priam tak nemôžem povedať, že pobožnosť k Panne Márii je vec, ktorá nemôže rásť. Opa-
kujem: má rásť ako čnosť a mohutnieť ako zvyk, inak nestojí za nič, ba ešte menej ako za nič. Len máličko premýšľajte a uvidíte! Láska k Panne Márii je len iný spôsob, a to Bohom požadovaný, lásky k Ježišovi; a preto ak má rásť láska k nemu, musí rásť aj láska k nej. Keby dakto povedal: „Nesmiete miešať modlit-
bu k Panne Márii s modlitbou k Ježišovi“, uká-
zal by, že nemá správny názor o tejto pobož-
nosti a že je na samom okraji nebezpečného bludu. No ľudia niekedy bezmyšlienkovite ho-
voria, ako keby pobožnosť k Matke bola troška, dovolene odštipnutá z pobožnosti k Synovi; že je to voľáčo, čo Ježiš prenechal Márii; že Ježiš je jedna vec a Mária druhá a pobožnosť k obo-
m že by sa mala rozdeliť úmerne k ich dôstojnosti.

skoro všetko jemu a zvyšok jej. Keby si veru také osoby uvedomily dosah toho, čo vravia, cítili by, že hovoria bezbožnosť. Láska k Márii je vnútorná složka lásky k Ježišovi, a myslieť si, že záujmy oboch môžu stáť proti sebe, znamená, že nerozumieme Ježišovi alebo pobožnosti, aká mu patrí. Ak pobožnosť k Panne Márii nie je už sama v sebe pobožnosťou k Ježišovi, potom keď konáme pobožnosť k nej, odnímame voľačo jemu a tak naozaj olupujeme Boha, čo je svätokrádež. Keď nám teda vravievajú, aby sme ostávali v medziach, aby sme sa miernili vo svojej pobožnosti a nezachádzali ďaleko alebo príliš neoslavovali Pannu Máriu, nezabezpečujú, ako si nahovárajú, oprávnenú poctu Ježišovi, ale sami robia hrozné vyznanie, že odnímajú dačo Pánu Ježišovi, aby to dali Panne Márii, hoci úzkostlivo dbajú, aby toho nebolo priveľa. Strašne to zneje, keď to jasne vyslovíme. Pobožnosť k Panne Márii môže byť nesprávna, nakoľko ide o *spôsob*; nemôže blúdiť, nakoľko ide o *stupeň*. Ak láska k Márii nie je láskou k Ježišovi, ak pobožnosť k Márii nie je jednou z jeho vlastných nariadených pobožností k nemu samému, ba jednou z hlavných, potom moja teológia aj moje srdce mi vravia, že pre Máriu vôbec nemám miesta, lebo moje srdce nemôže milovať Ježiša tak, ako by malo. Predrahá Matka, ako málo by som ňa poznal, keby som o tebe tak neúctivo smýšľal! Aký úbohý, nízky pochop by som mal o Bohu samom! Ako milosť ma nezdržuje od Boha, sviatosti ma neposväcujú bez Ježiša, priam tak ty nerobíš nič iného, ako že skvelo rozmnožuješ jeho lásku ku mne a zázračne posilňuješ moju lásku k nemu.

Škoda každého svätého prijímania, na ktoré môžem ísť a nejdem! Dobrotivo ponúka sa mi najväčšia Hodnota, „jedno Najpotrebnejšie“. A ja o to nestojím! Škoda, preveľká škoda! Presvätá Eucharistia, kedyže ňa aspoň trošička podľa pravdy začnem chápať?

Ježiš Kristus, najveľkolepejší paradox dejín.

Giuseppe Ricciotti.

Ježišov problém je najveľkolepejší paradox, aký dejiny poznajú.

Ježiš sa zjavuje v odľahlej zemi rímskej ríše v národe, ktorý vtedajší vládcovia radi volávali „najohavnejší zo všetkých“ (Tacitus) a „zhubou ostatných“ (Quintilián) a pokladali ho za „odpornú rotu otrokov“ (Tacitus). Z tohto svojho národa po celý život nikdy neodíde a nikdy neprejaví túžbu po poznaní sveta učencov, umelcov, štátnikov a dobyvateľov, ktorí vtedy ovládali ľudskú spoločnosť. V tejto vlasti prežíva takmer deväť desiatín života v zapadnutej dedine, prislovne povestnej svojou úbohosťou. Nechodí tam do škôl, nezaoberá sa učenými pergamenmi, nenadväzuje styky so vzdialenými múdrymi mužmi svojho národa; je len tesárom. Tridsať rokov ho nikto nepozná mimo dvoch alebo troch osôb, ktoré mlčia ako on.

Po tridsiatich rokoch vystupuje naraz na verejnosť a začína pôsobiť. Ľudských prostriedkov nemá: ani zbraní, ani peňazí, ani múdrosti škôl, ani umeleckej moci, ani politických dôvodov. Pohybuje sa temer ustavične medzi chudobou, rybármi a vidiečanmi; zvlášť starostlivo vyhľadáva mýtnikov, nevestky a iných vývrhelov dobrej spoločnosti. Medzi týmto ľudom robí mnohé zázraky rozličnej povahy. Pripúta si skupinu rybárov, ktorí ho stále nasledujú ako jeho zvláštni učeníci. Tak pôsobí temer tri roky.

Jeho činnosť spočíva v tom, že káže náuku, ktorá nie je ani filozofická, ani politická, ale výlučne náboženská a mravná. Jeho učenie je také, že nič podobného nebolo na svete hlásané. Vidí sa, že je to učenie, utvorené z odpadkov, ktoré svorne odmietali všetky filozofické školy,

zo všetkého, čo celý svet vždy a všade zavrhol. Čo je pre svet zlo, je pre Ježiša dobrom; čo je pre svet dobro, je pre Ježiša zlom. Chudoba, pokora, podriadenosť, tiché znášanie krivd, ustupovanie iným znamenajú najväčšie zlo pre svet, ale najväčšie dobro pre Ježiša. A naopak bohatstvá, pocty, panovanie nad inými a všetko, čo svet pokladá za šťastie, je pre Ježiša stratou alebo aspoň veľkým nebezpečenstvom. Ježiš je protiklad sveta.

Svet totižto vidí len to, čo možno poznať smysliami; no Ježiš tvrdí, že vidí aj to, čo smysly nepoznávajú. Svet vidí výlučne len zem, a to len zdola. No Ježiš zrie na prvom mieste nebo a odtiaľ hľadá na zem. Zem sama osve nemá pre Ježiša smysel, je bolestným a prechodným obdobím, ktoré samo osve nedáva konečné riešenie; pre neho otázka sveta bude plne vyriešená v nebi a dostáva smysel len z neba. Prítomný život má význam potiaľ, pokiaľ je prípravou na budúci život. Je to trudný a nestály pobyt, ale má cenu ako oporný bod, z ktorého môžeme sa povzniesť do radostného a trvalého príbytku. Obyvatelia nestáleho príbytku, ktorí do neho kladú všetky nádeje a nechcú sa od neho odtrhnúť, tvoria kráľovstvo sveta. No ľudia, ktorí v ňom ostávajú len z odovzdanosti, ale pritom túžia po stálom príbytku a pripravujú sa na vzlet za ním, tvoria božie kráľovstvo.

Medzi oboma kráľovstvami je nesmieriteľný boj, teraz aj v budúcnosti. Ani jedno z nich neprestane bojovať, kým nezdolá druhého. Sila oboch kráľovstiev spočíva vo dvoch láskach k dvom rôznym veciam. Poddaní kráľovstva sveta milujú len seba samých alebo to, čo je pre nich osožné a príjemné. K ostatným veciam na nebi aj na zemi cítia ozajstnú nenávisť alebo chladnú ľahostajnosť. Služobníci božieho kráľovstva milujú predovšetkým Boha, od neho sostupujú stále hlbšie podľa stupnice bytosti a

majú zvláštnu lásku k hriešnym a neužitočným ľuďom, usilujú sa preukázať dobro tomu, kto pácha zlo alebo nevie konať dobro. Pre nich dávať znamená zisk, a preto nepoznajú nenávisť, ktorá je vrcholom lakomstva. Ježiš je hlásateľom božieho kráľovstva, ktoré má svoju silu v láske k Bohu a k ľuďom. Božie kráľovstvo predpovedali dávni proroci izraelskí a jeho hlásateľom má byť Mesiáš, sľúbený vyvolenému národu. Ježiš hlásajúc protisvetské učenie si je povedomý, že koná ako Mesiáš. No nevyhlasuje sa za neho hneď od počiatku, bo chce vyhnúť tomu, aby ho zástupy ľudu, celkom preniknuté nádejami národne politickými, nevyhlásily za vodcu národa a nevykladaly si jeho učenie ako politický program. Preto je jeho poslanie nesmierne ťažké. Ježiš má poučovať zástupy o veciach, ktoré budú iste zle chápať; keď prehovorí o víťazstve nad zlom, zástupy si to budú vykladať ako kráľovstvo Izraelovo. A jednako musí hovoriť o tých veciach a používať tieto presné výrazy, lebo sú už presne vyjadrené v Písme svätom: Ježiš ako Mesiáš, prišiel naplniť Písmo a nie ho rušiť, prišiel stavať, nie boriť. Jeho poslanie smeruje priamo len k vyvolenému národu, ktorý je strážcom dávnych božích prisľúbení. No len čo sa prisľúbenia splnia, účinky jeho poslanca vylejú sa na všetky národy zeme.

Preto zakladá stálu spoločnosť, Cirkev.

Ale väčšina jeho vyvoleného národa neprijíma jeho hlásanie a jeho najurputnejšími odporcami stávajú sa práve vodcovia ľudu, totižto veľkňazi a farizeji zo synagóg. Keďže jeho činnosť v Galilei prináša nepatrné ovocie, opúšťa ju a odchádza do Judei a do hlavného mesta Jeruzalema. Ani tu plody nie sú bohatšie, no zato je oveľa väčšie nepriateľstvo, s ktorým sa stretáva. Veľkňazi a farizeji sú presvedčení o jeho divotvornej moci a súhlasili by tiež s mnohými bodmi jeho náuky. Ale nemôžu mu

odpustiť otvorenosť, s akou vyčíta pokrytectvo vedúcim vrstvám, a pevnosť, s akou odsudzuje prázdnu vonkajškovosť, čo vysúša náboženský život. Istý čas to s ťažkým srdcom snášajú, ale potom sa ho zmocnia zradou, odsúdia ho pred súdom národa z náboženských dôvodov a spôsobia jeho odsúdenie pred tribunálom zástupcov Ríma z občianskych dôvodov.

Ježiš umrie na kríži.

Po troch dňoch sudcovia sú presvedčení, že vstal z mŕtvych. Učeníci zpočiatku neveria; ale neskôr sa o tom presvedčia, keď ho niekoľko ráz vidia, dotýkajú sa ho rukami a hovoria s ním ako prv, než umrel.

*

Paradox Ježiš pokračuje aj po jeho smrti. Ako bol za svojho života protikladom sveta, tak i spoločnosť, ktorú založil, bude najneuveriteľnejším zaprením sveta.

Nenašiel ohlas vo vysokých kruhoch vtedajšej spoločnosti. V celej rímskej ríši ho dejepisci nepoznajú, vzdelaní nevedia o jeho učení, vládnuci ľudia poznačili nanajvýš v listinách jeho smrť ako smrť vzbúreného otroka a viacej na neho nemysleli; aj náčelníci jeho národa sú ochotní v radosť nad jeho zmiznutím celkom na neho zabudnúť. Zdá sa, že spoločnosť, ktorú založil, umiera ako on, keď visel na kríži. Proti Ježišovej spoločnosti stojí svet, pozoruje víťazne jej smrteľný zápas, ako veľkňazi víťazne stáli pri päte jeho kríža.

A zatiaľ táto umierajúca spoločnosť celkom neočakávane vstáva a do náručia tisne celý svet. Pravda, uplynú tri storočia prenasledovania a krvipreliačia, kedy sa zdá, že agónia kríža sa predlžuje o tristo rokov alebo že sa opakujú znova tri dni Ježišovho pobytu v hrobe; ale po týchto troch storočiach svet sa stáva verejne Ježišovým stúpencom.

No tým dosiaľ nie je kráľovstvo sveta prekonané a boj pokračuje v trocha zmenených formách, ale priam tak tvrdošíjne, ako prv.

Ježiš — čiže dielo, ktoré založil — stáva sa v dejinách ľudskej vzdelanosti vždy viac „znamením, ktorému budú odporovať“. Jeho paradoxné a veľmi prísne učenie prijímajú nespočetní ľudia a zachovávajú ho s nesmiernou láskou, schopnou najvyšších obiet. No nesmierny počet iných ho zavrhuje s neoblomnou urputnosťou a nenávidí so zúrivým odporom. Povedali by sme, že sa okolo tohto znamenia, ktorému budú odporovať, soslúpilo všetko úsilie najvzdelanejšej vrstvy ľudského pokolenia, prví, aby ho povýšili, druhí, aby ho pošliapali.

V zúrivom boji nechýbajú ani nástrahy ani prekážky. Často zjavujú sa davy so zástavami, podobnými „znameniu, ktorému budú odporovať“, a hukotne odvolávajú sa na Ježišove príkazy o bratstve a láske, ktoré sú poddaným sveta celkom neznáme. Ale úskok sa dlho neudrží a pretváрка sa prezradí cudzím hlasom aj prízvukom.

Je isté, že Ježiš dneska žije medzi ľuďmi viac ako inokedy. Všetci ho potrebujú, buď aby ho milovali alebo aby sa mu rúhali. Ale nevšimaj si ho nemôžu. Mnohí ľudia v minulých dobách dosiahli veľkú lásku. Sokrates u svojich žiakov, Július Caesar u svojich legiónárov, Napoleon u svojich vojakov. Dneska títo ľudia nenávratne zmizli, nijaké srdce pre nich nebije, nijaký človek by za nich neobetoval život, ba ani majetok, aj keď ich ideály niektorí ešte hája. Ak sa dakto stavia proti ich ideálom, nikomu ani na um nesíde rúhať sa Sokratovi alebo Júliovi Caesarovi alebo Napoleonovi, lebo ich osoby stratili vplyv a sú prekonané. No Ježiš nie; Ježiš je dosiaľ milovaný a podnes sa mu rúhajú; dosiaľ sa ľudia zriekajú bohatstva, ba aj života, buď z lásky k nemu alebo z nenávisťi proti nemu.

Nikto zo živých nežije tak skutočne ako Ježiš.

Ježiš je „znamením, ktorému budú odporovať“, aj ako historickej udalosti. Veľkí dejepisci vtedajšieho vysokého sveta ho naozaj nepoznajú. Nie div, lebo boli oslepení leskom Augustovho Ríma a nemali bystrý postrech ani dejinné doklady, aby mohli opísať akéhosi barbara z „odpornej roty otrokov“. No tým nie je povedané, že by Ježišova postava bola historicky menej dosvedčená a zaistená ako Augustus alebo jeho slávni súčasníci. Bolo by doista dneska vrúcnou túžbou vedieť o ňom oveľa viac, ako je nám známe; aj keď je toho, čo sa nám zachovalo, menej, ako si želáme, majú spisovatelia, ktorí to zaznamenali, veľkú vážnosť. Z týchto štyroch spisovateľov dvaja sú očiti svedkovia, ktorí žili vedľa Ježiša takmer po celý jeho verejný život; druhí dvaja sa o tom dozvedeli celkovými dopytmi u svedkov. Všetci štyria píšu so vzácnou jednoduchosťou, prostotou a akosi bez účasti na udalostiach príjemných aj bolestných, ktorá síce nevylučuje prílipnutie, ale vie sa nad ne povzniesť. Niet pochyby, že všetci štyria sledujú cieľ šíriť čo najviacej známosť o Ježišovej osobe a rozsiať všade vieru v neho. Ale priam preto treba bolo ísť cestou nestrannosti a pravdy, lebo mohlo povstať tisíc zúčastnených svedkov a vyvrátiť vyprávania, ktoré by bolo vymyslené a tendenčné. Historickej záruke, ktorú máme pre Ježišove skutky a náuku, nevyrovnávajú sa doklady o Augustovi a jeho najslávnejších vrstovníkoch.

Ale aj tu, ako všade inde, kladú sa prekážky tomu „znameniu, ktorému budú odporovať“. Ježiš, ako nám ho opísali štyria dejepisci, nie je pravý a nemôže byť pravý, lebo je nadprirodzený; jeho postavu, ktorú evanjelisti nakreslili, treba uviesť rozumne na prirodzenú mieru a zbaviť ju všetkého zázračného; to je cieľ racionalistickej kritiky.

Začiatok urobil Reimarus, ktorý tvrdí, že evanjelisti sú obyčajní podvodníci a luhári. — Nasleduje Paulus, ktorý berie evanjelistov do ochrany. Sú vraj celkom hodnoverní a spoľahliví, lenže sú príliš nadšení a neskúsení, takže správne nechápu, čo vidia. — Pokračuje Strauss: evanjelisti nemienia písať pravé dejiny, ale vykladajú mýty a abstraktné pochopy v rúchu historických udalostí. — Bauer sa díva na vec s iného stanoviska: vyprávanie evanjelistov je výslednicou rozporov v sociálnom živote Cirkvi a obsahuje veľmi málo historického. — Čoskoro potom Bauer dodáva, že Evanjeliá neobsahujú vôbec nič dejinného, že Ježiš nikdy nejestvoval, ale že je mýtickým výmyslom. — Potom prichádza liberálna škola, pre ktorú je Ježiš akýmsi protestantským pastorm, kazateľom, rozplývajúci sa súcitom k ľudstvu a náboženským citom k Bohu. — Potom predstupuje eschatologická škola a tvrdí, že Ježiš je výstredný blúznivec, ktorý vidí blízky koniec sveta, a preto káže svoje nesmyselné učenie odriekania a sebazáporu. — Naostatok sa títo racionalisti vracajú k Bauerovej myšlienke a vyhlasujú, že Ježiš je bytosť mýtická, ktorá nikdy nežila na tvári zeme.

Všetky tieto výklady sú nevyhnutným výsledkom vzájomnej reakcie a neskorší výklad celkom zapiera, čo predošlý povedal. V jednom sa však všetky shodujú: totižto súhlasne tvrdia, že Evanjeliá odporujú historickej skutočnosti a že teda Ježiš, ako ho tradícia líči, nie je pravý.

Z toho vyplýva veľmi výrečný dôsledok. Ak nie je Ježiš, ako ho tradícia líči, pravý, a ak sa na druhej strane dosiaľ nenašiel dôkaz, ako a v akej miere nie je pravý, z toho vyplýva, že je vonkoncom vylúčené písať vedecký život Ježišov. A to sa skutočne deje. Veľké životopisy Ježišove, na ktoré bola zvlášť bohatá liberálna škola, sa dneska už nezjavujú a nanajvýš sa povrchné kreslia veľmi kusé obrisy Ježišo-

vej postavy, pričom sa bezpečne historické črty temer strácajú. Historický Ježiš, miznúci a nepostrehnuteľný, je prakticky veľmi podobný celkom mýtickému Ježišovi; toto je posledné slovo racionalistickej kritiky o Evanjeliách.

No to všetko je len epizóda v tisícročnom boji Ježiša so svetom. Povedali sme, že tento zápas neprestane, kým jeden z oboch protivníkov celkom nezdolá druhého. Preto svet bojuje proti Ježišovi na poli dejín, aby z nich nakoľko možno čo najviacej vytrel jeho postavu.

Táto taktika je stará. Už farizeji pokúšali sa zničiť po Ježišovi všetko, skutky, učenie, ustanovenia; ba i pred jeho chladným telom cítili taký strach, že ho zabezpečili v hrobe a postavili k nemu stráž. Po farizejoch bol Ježiš tisíc ráz odstraňovaný s povrchu zeme a zapečatený v hrobe a podľa časových pomerov boli k jeho hrobu postavení ako stráž Štát alebo Náboženstvo, Filozofia alebo veda, Aristokracia alebo Národ...

*

Ale čo sa stalo v minulosti? A čo sa stane v budúcnosti?

Evanjeliá vyprávajú, že Ježiš vstal z hrobu, ktorý farizeji zapečatili. Dejiny rozprávajú, že sa tisíc ráz usmrtený Ježiš ukázal vždy v plnšom živote ako predtým. Keďže ide o rovnakú taktiku, môžeme plne veriť, že sa to isté stane s Ježišom, ukrižovaným historickou kritikou.

Tito kritici nemajú totiž nijakej pôvodnosti. Nerobia nič iného, ako že opakujú stále tú istú taktiku, napodobňujú tie isté metódy. Priučili sa metóde farizejov, priučili sa aj od diabla.

Keď Renan vylíčil Ježišovu smrť, napísal: „Odpočívaj vo svojej sláve, vznešený zakladateľ! Tvoje dielo je dokonané, tvoje Božstvo je založené. Neobávaj sa už, že sa pre nejakú chybu zrúti stavba, ktorú si vybudoval; odtiaľto zbavený ľudskej krehkosti budeš vidieť s vý-

sosti božského mieru nekonečné dôsledky svojich činov... Po tisíce rokov svet bude poslúchať teba: budeš zástavou nášho odporu, znamením, pod ktorým bude uskutočnený najkruťejší boj. Majúc tisíc ráz viacej života, tisíc ráz viacej lásky po svojej smrti ako vo dňoch svojej životnej púte, staneš sa uhlovým kameňom ľudstva, a vytrhnúť z neho tvoje meno znamenalo by otriasť jeho základy. Nebude sa rozlišovať medzi tebou a Bohom..."

Hľa, toto sú len frázy; je to planá chváloreč, ktorá nie je ani úprimná ani ozajstná. A ešte voľačo horšieho: celá tiráda je literárna krádež, a bola ukradnutá práve diablovi. Lukáš (4, 11) vypráva, že na Ježišov rozkaz „z mnohých vychádzali zlí duchovia s krikom: Ty si Syn Boží"! Keď sa toto stručné a celé vyhlásenie diablovo rozriedi na niekoľko viet rozkydanej prózy, bude z toho Renanovo rečenie.

Medzi tými dvoma treba dať v našom prípade prednosť diablovi. „Otec lži" je oveľa povolanejší a predovšetkým pravdovravnější.

A zápas okolo „znamenania, ktorému budú odporovať", bude pokračovať, dokiaľ budú na tomto svete žiť synovia človeka.

Mysľienky na rozjímanie.

Dr. Jozef Ligoš.

Turice.

Introit: „Spiritus Domini replevit orbem terrarum — Duch Pánov naplňuje celú zem." Stačí sa zamyslieť len nad týmto začiatkom dnešnej svätej omše.

Dejiny Ducha svätého sú teda nielen dejinami Turíc. Začiatok jeho i jeho činnosti je omnoho skorší, ako bolo turistične ráno.

1. Je od večnosti. On je vnútorná Láska božia. Nôu večný Otec vidiať seba vo svojej Mysli, vo svojom Slove, Synovi, ktorého rodí od večnosti, poznáva seba ako

plnosť Dobra a preto sa dáva v úplnej láske Synovi a Syn zas Otcovi.

2. *Celé tvorstvo* je manifestáciou božej lásky navonok. Duch svätý je vnútorná božia Láska. Preto i prejav tejto lásky navonok: stvorenie, muselo sa uskutočniť zvláštnou činnosťou Ducha svätého.

3. *Vykúpenie*. Toto je najväčší, ľudsky nepochopiteľný prejav božej lásky navonok. Preto zvlášť tu bude badateľná činnosť Ducha svätého. Silou tohto Ducha bolo uskutočnené vtelenie Kristovo v Matke jeho: „Duch svätý sostúpi na teba.“¹ Ten istý Duch, ktorý uskutočnil vtelenie, vždy viedol a inšpiroval Krista ako človeka pri všetkej jeho učiteľskej a apoštolskej činnosti: „Vtedy Duch vyviedol Ježiša na púšť.“² To, čo svätý Matúš zdôraznil na tomto mieste, je nielen výnimka, ale pravidelná skutočnosť v Kristovom živote. On inšpiroval jeho vrúcne modlitby, jeho hlboké a nočné meditácie v tichosti hôr a krásy morských vln.

4. *Cirkev*. Silou Ducha svätého bolo uskutočnené vtelenie osobného Krista. Sila a činnosť tohože Ducha musela previesť aj uskutočnenie pokračovaného, mystického Krista: Cirkvi. Za inšpirácie tohto Ducha hneď v prvý deň zrodenia Cirkvi (Turíc) ohlásil sa hlavný nositeľ cirkevnej autority Peter, prvý pápež, a odvtedy cez 2000 rokov až po skončenie časov ten istý Duch, Duch Turíc, bude bedliť nad každým pápežom.

5. *Jednotlivé údy*. Ten istý Duch, ktorý v prvé Turíce pri hukote vetra a svetla a teploty ohňa sišiel na prvú Cirkev a rozplamenil v nej plameň apoštolátu, zvláštnym spôsobom vylial sa aj na mňa vo sviatosti birmovania a svojou milosťou ma posvätil na apoštola. Každého: Manžela, snúbenca, aby čistou láskou manželskou bol imitáciou lásky Kristovej k Cirkvi. Vychovávateľa, učiteľa, profesora, aby bol pokračovateľom učiteľskej a otcovskej úlohy Kristovej vo svete. Lekára, aby sa v pacientovi nestretal len s človekom, ale s údom Kristovým, ktorý pokračuje, roznáša utrpenie Spasiteľovo do všetkých vekov a miest a tak hromadí ohromný

¹ Luk. 1, 35.

² Mat. 4, 1.

duchovný kapitál pre ľudstvo. Technika a robotníka, aby bol spolupracovníkom Boha-Stvoriteľa, Krista-Robotníka. Úradníka, služobníka, aby bol pokračovateľom služby Kristovej, ktorý neprišiel, aby sa mu slúžilo, ale aby slúžil. Ale zvlášť kňaza, aby bol druhým Kristom. Kým iní sú len imitáciou určitej, čiastočnej činnosti Kristovej, kňaz je alebo má byť imitáciou celého Krista.

Zamyslim sa nad touto zázračnou činnosťou Ducha svätého, ktorý „replevit orbem terrarum“. No najmä nad jeho činnosťou v mojom živote. Dám sa týmto ohňom zapáliť, aby som jeho oheň širil v celom svojom okolí.

Turičny pondelok.

Cirkev veľmi výstižne a obrazne znázorňuje turičny zázrak a to nielen u apoštola, ale v každej ľudskej duši zvlášť v turičnom hymne: *Veni Creator Spiritus*. Zamyslim sa nad týmito obrazmi.

1. *Bez milosti Ducha svätého som len mŕtvolou.* Som v smysle duchovnom len Adamom pred vdýchnutím duše. Aby som mal život, musí prísť *Creator Spiritus*. Preto začínam túto turičnú modlitbu: *Pridž, tvorivý Duch, k nám a navštív mysle veriacich, naplňaj hruď, čo stvoril si, nebeskou svojou milosťou.*

2. *Bez milosti Ducha svätého som prameňom, schopným vodu prijať, ale doteraz len prameňom vyschnutým.* Preto musí byť privedená voda zo živého prameňa. Musí prísť: *Fons vivus — Zdroj živý.*

3. Som obetou, ktorá je položená na oltár, ale je nezapálená. Som stravou, ale surovou. Stráviteľnou ju môže urobiť len: *Ignis, Caritas — Oheň, Lásky van.*

4. Som drsnou surovinou. Nespratníkom. Preto všetku hrubosť môže odstrániť len: *Spiritualis Unctio — Pomazanie duchovné.*

5. Mám ústa, ale sú nemé. Mám ústroje na vydávanie hlasu (tie mi získal Kristus svojou smrťou), ale je potrebná reč. Tú môže dať: *Digitus Paternae Dexteræ, sermone ditans guttura — Prst pravice Otcovej, čo perám dáva výrečnosť.*

6. Som slepcom. Mám oči, nič im nechýba, ale je tma. Čo mám vtedy z očí? Musí prísť Svetlo: *Accende Lumen sensibus! — Prid Svetlo v duši zapáliť!*

7. Mám srdce. Jeho formu, jeho orgány. Ale v skutočnosti je to ľad, ľadové srdce. Niet v ňom teplej krvi lásky. Musí prísť preto Duch lásky: *Infunde Amorem cordibus — Vlej Lásku vrelú do srdca!*

8. Mám telo, ale je slabé. Ako mucha na jar. Nie je v ňom krv, ale voda, cmar. Musí prísť Posila: *Infirma nostri corporis virtute firmans perpeti — Príď tela nášho slabosti upevniť stálou milosťou!*

9. Mám, čo je potrebné. Ale to je všetko bez ladu a skladu. Bez harmónie. Musí prísť Duch svätý a dať to všetko do poriadku. Napred zharmonizovať moje vlastné srdce, potom širšiu spoločnosť, ba celý svet dať dokopy, dať mu súlad. To znamená dať mu pokoj: *Pacemque, dones protinus — Naďalej daj pravý mier!*

10. Som pocestným. Cestu poznám. Ukázal a ukazuje mi ju názorne Kristus. Cesta je otvorená. Ježiš rozbúral priehrady, hranice, medzi nebom a zemou. Čo však z toho, keď zastanem na každom kroku a nevládzem. To je nad moje sily. Len on musí dať silu: *Ductore sic te praeviso vitemus omne noxium — Nech s tebou, Vodcom, možno nám vyhnúť sa všetkým nehodám!*

To verný stav môjho duchovného života. Mám vôľu. Mordujem sa a akosi to nejde. Stále som na jednom mieste. Ba padám. Kde je tu príčina? Táto: Ešte som neprežil svoje Turíce. Ešte neprišiel so svojimi siedmimi darmi *Creator Spiritus — Tvorivý Duch.*

. A prečo nie? Nesplnil som jednu podmienku tohto príchodu: Nerozlúčil som sa s každým dobrovoľným hriechom, dobrovoľnou nedokonalosťou. A potom som sa celkom neodovzdal Bohu. To je *conditio sine qua non*: totálne odtrhnutie sa od zeme a totálne prilipnutie na Boha. Bez tohto Duch svätý so svojimi darmi sa nezjaví v mojom živote. Tohto však nedosahujem. Podmienka je ťažká. Teoreticky vari áno, ale prakticky? Nie jedným, ale možno s tisícimi sväzkami som ešte spiaty so zemou. I keď by to boli len malé nitky. Len sa zamyslieť, koľko ich je v mojom živote!

Najsvätejšia Trojica.

Po veľkých tajomstvách a milostiach, dávaných nám cez čas vianočný, veľkonočný a turíčný, Cirkev chce

zajtrajším sviatkom vzdať hold Pôvodcovi všetkých týchto milostí: Najsvätejšej Trojici. Preto formulár zajtrajšej svätej omše nie je ničím iným ako jediným veľkým: *Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto* — *Sláva Otcu i Synu i Duchu svätému*. Je to teda omša vďaky. Za čo? Príčina tohto chválospevu je uvedená:

1. V *epištole*: „Veď z neho, skrze neho a v ňom je všetko.“ Trojjediný Boh je pre celé tvorstvo a najmä pre človeka (*causa exemplaris*) vzorová príčina (z neho), (*causa efficiens*) účinná príčina (skrze neho), (*causa finalis*) cieľová príčina (in ipso). Som teda od neho celkom závislý. Ako takému patrí chvála. Tak je to už v poriadku prirodzenom. Aže len v takom poriadku ma nenechal. Povýšil ma do sveta nadprirodzeného. Skoro ma postavil na svoju úroveň. Stal som sa dieťaťom toho, o ktorom epištola hovorí: „Ó hĺbka bohatstva múdrosti a vedomosti božej! Aké nevyspytateľné sú jeho súdy a nepochopiteľné jeho cesty!“

O tomto povýšení hovorí:

2. *Evanjelium*: „Idte a učte všetky národy, krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha svätého.“ A toto je ešte hlavnejšia príčina vďaky ako prvá. Lebo práve krstom som sa stal skoro nekonečným. Všetko ostatné, na čom si zakladám, staviam svoju autoritu, ako: učenosť, tituly, bohatstvo, mladosť, dobré meno, sú handry, ktoré najmä dnešné časy mi môžu bez milosti raz-dva strhať. Úcta jedného k druhému na ničom nemôže byť tak pevne založená ako na nezmazateľnej a neukradnuteľnej pečati najsvätejšej Trojice, ktorú každý nosi so sebou.

II. Najlepšia vďaka „*Benedictus*“ za tieto veľké dobrodenia bude: čo najviac v sebe odkryť obrazy Boha Otca, Syna i Ducha, ktoré nosím v sebe.

a) *Otec je Stvoriteľ a Zachovávateľ*. Tým viac teda odkryjem v sebe jeho obraz, čím viac budem napodobňovať jeho ako Otca a Stvoriteľa. Teda čím viacej bude vo mne duchovnej tvorivej sily, čím viac potlačím svoje sebestvo, čím menej budem „ja“ strediskom starostlivosti, tým viac budem zo seba vyžarovať obraz Otcov.

b) *Syn je Večná Idea, Inteligencia Otcova*. Čím viac budem svojim vzorným životom ideálom pre druhého,

čím viac budem študovať, tým viac budem odbleskom večnej Idey a Inteligencie, Syna.

c) *Duch je Láska*. Tá robí všetko stvorenie sympatickým. Ozajstný kresťan nemôže byť nesympatický. Musí si získať lásku a dôveru každého. Lebo musí čo najviac zo seba vyžarovať obraz večnej Sily, Inteligencie a Kráasy.

Dnešný deň teda bude dňom vďaky za tento nesmierny dar a spolu i deň spytovania svedomia, nakoľko sa na mne zvýrazňuje pečať Boha trojjediného.

Svätý Ján Nepomucký.

Cirkev si tohto svätca, takého obľúbeného medzi nami, takto predstavuje v omšovom formulári:

1. *Obráz*. Introit ho znázorňuje, ako sa po smrti predstavuje pred večného Sudcu. Robí to slovami: „Pán mi dal jazyk za odmenu, ním ho budem chváliť.“ Na zemi chránil svoj jazyk od všetkej poškrvny. Teraz ako odmenu mu večný Sudca dáva práve ten istý jazyk, aby ním po celú večnosť ospevoval dobrotivého Boha.

Taký by som mal byť aj ja. I ja mal by som mať taký introit pri vstupe do večnosti. Keď však chcem mať taký koniec ako on, musí byť aj môj život ako jeho. To zdôrazňuje orácia: „Daj, nech jeho príkladom a orodovaním svoje ústa na uzde držíme, a prirátaj nás k tým svätým, ktorí jazykom nezhrešili.“

2. *Obráz*. Obdivuje ho celé nebo i zem. Kristus ho predstavuje na večnosti. Týmto slovami: „Čo ste vyšli na púšť vidieť? Azda trstinu, vetrom klátenú? Načože ste teda vyšli? Aby ste videli proroka? Áno, hovorím vám ešte viac ako proroka“ (evanjelium). Ani na obraze našej kaplnky nevyzerá ako generálny vikár: reverenda ošúchaná. Bez červených gombíček. Superpelícia bez zvláštnych čipiek. Taká, ako ošúchaná košeľa pracujúceho človeka. Tvár nie dajako zvlášť pestovaná. Askeťická. Ozaj, ako druhý Ján Krstiteľ. Nie je to muž mätko odený. Nie trstina vetrom klátená. S krížom v ruke pripravuje cestu Pánovi. I mne ho dnes Kristus predstavuje slovami: „Čo ste vyšli na púšť vidieť?“

3. *Obráz*. Anjel priletí k Izaiášovi s kúskom žeravého uhlia, ktorý bol priniesol s nebeského oltára. Týmto

sa dotkne jeho jazyka, aby ho očistil. Len takto môže ohlasovať slovo božie.

To predobraz svätého Jána. Denne k nemu sostupoval anjel so „žeravým uhlím s nebeského oltára“ — eucharistickým Kristom, denne sa týmto „uhlíkom“ dotýkal svojho jazyka. Bol to žeravý eucharistický uhoľ, ktorým svoj jazyk posilňoval, ktorý ho priviedol k úplnému víťazstvu: tento nebeský chlieb tvojho mučeníka a kňaza Jána, keď bol pokúšaný, či stále bude zachovávať vážnosť sviatosti, živil ustavične až k víťazstvu (Postcommunio).

Takýto by som mal byť aj ja ako odchovanec svätého Jána Nepomuckého. Taký, ktorému nie je ťažko mlčať. Taký, ktorému mlčanie je zrejmou. Taký, ktorý vie pracovať, sodrať sa v službe záchrany duší. Taký, ktorý nie je len na reprezentáciu. Taký, ktorý sa rozpaľuje eucharistickým „uhľom“.

Božie telo.

Deň vďaky za toto stredisko celej zeme, celého sveta, za bielu Hostiu. Deň holdu a adorácie sviatostného Spasiteľa. Radosť túto v Zelený štvrtok, kedy táto Sviatosť lásky bola ustanovená, zahaloval smútok ako čierny flanel, že Eucharistia musela byť založená pri toľkých bolestiach, pri toľkej ľudskej nevďačnosti. Že práve v tej noci, v ktorej bol zradený, zrodil sa prvý svätostánok. Dnes zabúdame na ľudskú nevďačnosť a vidíme len nemiernu lásku eucharistického Spasiteľa.

Introit je povolaním na eucharistickú slávnosť a spolu i udaním predmetu: „Kŕmil ich najlepšou pšenitou a medom zo skaly ich nasýtil.“ Eucharistia je zázivným, tučným chlebom, je medom, ktorý vyteká zo skaly, Krista.

Orácia je klasická, vo vyjadrení, v myšlienkach a v liturgickej forme. Spája teológiu s umením. V krátkych vetách obsahuje celé učenie o Eucharistii.

Epištola je najstaršou správou o ustanovení Eucharistie a upozornením svätého Pavla hodne uctiť toto sväté tajomstvo: „Nech sa teda skúma človek a tak je z toho tela a pije z toho kalicha. Lebo kto je a pije nehodne, je a pije si odsúdenie, preto, že si necení telo a krv Pánovu.“

Graduále. Dva obrazy zo Starého a Nového zákona. Boh je prirodzený živiteľ každého človeka. On otvára ruku svoju a naplňuje každého tvora požehnaním: „Oči všetkých dúfajú v teba, Pane, veď im ty dávaš pokrm v pravý čas.“ Boh, živiteľ, prestiera stôl svojmu tvorstvu a tvorstvo sa modlí stolnú modlitbu. To je však len predobraz stola omnoho vzácnejšieho, na ktorom sa podáva telo Kristovo a krv Kristova.

V *evanjeliu* sľubuje sám Kristus tento zázrak.

Sekreta krásne opisuje význam obetných darov. Chlieb a víno sú obrazmi pokoja a jednoty. Len súdržnosťou, jednotou je možné, že z mnohých čiastočiek múky, hrozna sa utvorí chlieb, víno. Tak i celé ľudstvo má vzájomnou jednotou a pokojom tvoriť spolu jednu svetovú hostiu, jeden svetový kalich: „Prosíme, Pane, dožiť láskavo svojej Cirkvi dary jednoty a pokoja, ktoré tajomne označujú tieto obetné dary.“

Po svätej omši je teoforická procesia. Ten istý — ako pred 2000 rokmi — vychádza zo svätostánku. Vychádza medzi svojich. Je mocný ako vtedy. Má srdce ako vtedy. Vtedy chodil všade dobre činiac: slepým dával zrak, hluchým sluch, mŕtvym život, chorým zdravie. Nič nechcel od týchto bedárov, len aby k nemu s dôverou volali: „Ježišu, Synu Boha živého, zmiluj sa nad nami.“ Koľko je mrzákov, bedárov, mŕtvych po našich uliciach. Koľkým by bolo treba dať zrak, sluch, život. Telesný. I duševný. Ten ešte viac. Ako ľahko by to eucharistický Kristus mohol urobiť. Ale dnešní mrzáci natoľko spyšneli, otupeli, že už ani nevolajú o pomoc. A ak, tak nie tam, od toho, od koho treba o ňu prosiť. Máme naduto zaťaté ústa. Neotvárame ich. Mnohí ani dnes nie. Satan mnohým zapchal ústa, aby nemohli volať o pomoc. A to je najväčšie nešťastie dnešných mrzákov. Prosíť teda tým vrelejšie za seba. I za mrzákov dnešných čias, ktorí už nevedia prosíť: „Ježišu, Synu Dávidov, zmiluj sa nad nami.“

Krásne sú kvety, sypané pred ním. Krásne sú ozdobené oltáre. To všetko je však nič oproti láskou horiacim srdciam k nemu, ktoré ho budú dnes sprevádzať.

I ja budem horiacou sviecou, živou fakľou, ktorá

bude kráčať pred svojim Kráľom, ktorá mu bude vzdávať česť, chváliť ho, odprosovať, prosiť.

Nedela v oktáve Božieho tela.

Ešte i dnes sa zamyslieť nad zázrakom lásky božej k človekovi, nad Eucharistiou a nad revanžovaním sa človeka za túto lásku.

Prejav lásky božej.

Čo by urobila matka, ktorá má svoje dietky roztrúsené po svete, keby jej Boh dal na čas svoju všemohúcnosť, ale pritom by dostala priamy rozkaz, že musí doma zostať, že sa nesmie hnúť ku svojim dietkam? Aký spôsob by vynasla, žeby sa predsa k dietkam dostala, ba žeby pri nich vždy bývala? Dala by sa ofotografovať. Potom by do fotografií dala svoj život, seba samú a také oživené svoje podobizne by poslala svojim dietkam.

To isté urobil Kristus. Po dokonaní svojho vykúpiteľského diela dostal rozkaz od svojho Otca, aby sa vrátil zpiatky do neba. Ale miloval nekonečne svojich vykúpených bratov. Chcel ostať pri nich. Ako to urobiť, aby vyhovel i vôli svojho Otca i vôli svojho srdca? Urobil to ako spomenutá matka. Odišiel do neba, ale predtým svoj život vložil do spôsobov chleba a vína. Ako by do svojich fotografií. A tieto poslal a posielal skrze svojich apoštolov a ich nástupcov pre ľudstvo všetkých vekov.

Taká je láska Boha ku mne.

A moja láska?

Muším sa za túto lásku revanžovať. Budem živým, večným svetlom pred eucharistickým Kristom. Odpozerám vlastnosti tohto svetla a podľa toho sa zariadim.

a) *Večné svetlo svieti stále.* Či vo dne alebo v noci. Tak i ja vytrhnem si srdce a pripevním ho pred svätostánok. Ostatné telo môže pracovať, študovať, zabávať sa, ísť na prechádzku, odpočívať, ale srdce moje nech bude vždy pred svätostánkom. Takto keď to každý učiní, náš chrám nebude osvetlený jednou večnou lampou, ale tisíciimi živými ľudskými srdcami, zapálenými láskou k eucharistickému Kristovi. Telo práci, dušu Bohu, srdce eucharistickému Kristovi!

b) *Večné svetlo je z čistej látky.* Z čistého oleja. Prirodzeného. Nie vyumelkovaného, mŕtveho, ako je napríklad elektrické. To je len z núdze. Nie zo špinavého petroleja.

Také má byť aj moje srdce. Čisté. Nie nafta, petrolej, pošpinený rozličnými vášňami, hriechmi. Nie chladná elektrická lampa!

c) *Večné svetlo horí nezištne.* Jemu je jedno, kde horí. Nezáleží mu na tom, či je vo veľkolepej katedrále alebo v najopustenejšom dedinskom kostole. Hlavne, že svieti pred svätostánkom. Neobzerá sa, či sú v jej blízkosti mladé, krásne dievčatá alebo chlapci a či shrbení starci a starency. Nezáleží jej na tom, či kostol je ľuďmi naplnený alebo prázdny, či je tam inteligencia alebo prostý ľud, či je deň alebo noc. S rovnakou láskou vždy výlučne horí pre eucharistického Spasiteľa.

„Schopný som i ja tak nezištne adorovať?

d) *Večné svetlo sa stravuje.* Horí pre druhého. Horenie je však ničenie. Každá láska stravuje, morí človeka. Nielen prirodzené zamilovanie morduje, ale i nadprirodzené. Ba viac, nielen zamilovanosť stravuje ľudský život, ale i nenávisť, závisť, hnev, ba vôbec všetko. Každý ľudský život sa stravuje. Rozdiel je len v tom, či je stravovaný pre Boha alebo pre diabla. Aj diabol si želá večné svetlá, aby pred ním horely.

Keď teda horieť, keď sa stravovať, tak horieť, stravovať sa pre najvyššie ideály, stravovať sa pre Boha!

e) *Večné svetlo treba zapáliť.* Keby malo doteraz všetky uvedené vlastnosti, nie je ničím. Kým nie je zapojené do vedenia, kým nepríde kňaz, kostolník a ho nezapáli, nesvieti, je mŕtve.

I ja by som bol taký, keby som splnil len hore uvedené podmienky. Nestačí len so svojej stránky všetko urobiť, aby môj život bol večným svetlom pred svätostánkom. Musím byť zapálený, zapojený s „elektrickým“ vedením. To je však už nie moja úloha. To je úloha najvyššieho Kňaza, Kostolníka-Krista. On to však urobí. Len keď sa sám pripravím hore uvedenými vlastnosťami, aby som sa stal hodným večným svetlom pred eucharistickým Kristom.

Najsvätejšie srdce Kristovo.

Dnes si naraz uvedomujeme všetko, čo Kristus pre nás vykonal. Dnešný deň je súhrnom, shustením celého vykupiteľského diela, všetkých prejavov lásky Boha k človekovi: a Slovo telom sa stalo — trpel muky, ukrižovaný i pochovaný bol, tretieho dňa vstal z mŕtvych, vstúpil na nebesá — toto je moje telo, to čiňte na moju pamiatku. To všetko: od jasiel až po Eucharistiu, od prvých Vianoc až po prvé Božie telo, je shrnuté v dnešný deň. Cirkev to všetko predstavuje v jednom symbole: v srdci. Na toto srdce poukazuje celá svätá omša.

Tak:

Introit: Jeho srdce sa stará s pokolenia na pokolenie, aby vytrhol ich duše zo smrti a kŕmil ich v hlade.

Orácia poukazuje všeobecne na nesmierne poklady tohoto srdca: „Bože, ty si nám v srdci svojho Syna, ráčil milosrdne udeliť nesmierne poklady lásky“. Podrobnejšie ich popisuje

Epistola. Pavol poukazuje na bohatstvá srdca Kristovho: „Mne najmenšiemu zpomedzi svätých je daná milosť pohanom hlásať nesmierne bohatstvo Kristovo.“

Evanjelium: Najväčší prejav lásky tohto srdca: preboďnutie. „Jeden z vojakov mu otvoril kopijou bok.“ Nebola to však kopija, ktorá to spôsobila. Boly to hriechy naše a jeho láska. Kopija stotníkova balancovala. Nebola by namierila do srdca Kristovho. Hriechy naše jej daly smer. Kopija bola tupá. Nebola by sama od seba schopná prebiť také silné a odolné srdce. Naše zločiny ju však nabrúsily. Len takáto mohla vraziť do tohto srdca. A on to dovolil. Ba chcel.

Dnes teda Cirkev chce vykričať do celého sveta: *Boh je láska.* Boh je Otec. Boh ide vo svojej láske do nepochopiteľnej krajnosti. A to nielen v minulosti, ale i dnes, i vždy. Má srdce aj pre dnešné ľudstvo. I pre ľudstvo, ktoré nemá srdce vo svojej hrudi, ale kameň, ktoré za druhých nevylieva krv, ale žľč, ktoré nie je preplnené teplou krvou, rozpálenou láskou k bližnému, ale nenávisťou, závisťou, pomstychtivou žľčou. I pre ľudstvo, ktoré okolo seba nerozlieva oheň lásky, ale slzy zúfalstva, biedy, hladu, ktoré nerozpaľuje, ale

všetko hasi, prináša polárne podnebie do celého sveta. Sme všetci ako na severnom póle zmrznutí najrozličnejšími vášňami, hriechmi.

Cirkev chce, aby sme zvlášť videli jeho srdce a náš kameň v hrudi, jeho oheň a náš ľad. Chce preto, aby sme uznali, že nie on, ale my všetci sme na vine všetkému tomu bláznivému poriadku na zemi.

Len takto sa náš kameň zmení na srdce, ľad na oheň, suchota na vlahu, slzy na radosť, vojna na pokoj. Len toto jediné môže zachrániť svet: nedať sa zapáliť nenávisťou, ale láskou srdca Kristovho. A to každý z nás. Teda i ja! Čo teda ja urobím, aby sme túto veľkú úlohu splnili?

Nedeľa v oktáve Božského srdca.

Som v chráme. Pred Kristom, ktorý mi ukazuje na svoje srdce. Nie som sám. Kostol je plný. S nimi dnes. ba s celým svetom, začínam bolestný

Introit: „Shliadni na mňa a zmiluj sa nado mnou, Pane, lebo som opustený a chudobný.“ Všetci skláňame svoje hlavy, uznávame svoje viny. Vieme, že sme si sami zavinili svoju biedu. Preto ďalej voláme: „odpušť mi všetky hriechy, Bože môj“. Zdvíhame tisíce rúk k srdcu Kristovmu a voláme: „K tebe, Pane, sa obraciam.“ Vyznávame, že veríme len tomu, kto má srdce: „Bože môj, v teba dúfam, a nezahanbím sa.“

Orácia. Všetci, v dnešných ťažkých časoch, keď sa obloha sveta hromadí mračnami biedy, prosíme srdce Kristovo, aby sa nás ujalo, aby nás chránilo. Prosíme všetci, aby sa nás ujalo a viedlo nás cez zmotaný svet: „Bože, ty si ochrancom teba dúfajúcich, bez teba nieť mocného, niet svätého, rozmnož nad nami svoje milosrdenstvo, nech tebou riadení, tebou vedení tak používame časné veci, aby sme nestratili večné.“

Epištola. Po tomto našom výkriku o našej biede, vystupuje napred „praeco“ Kristov, a oznamuje podmienky protektorstva božieho, srdca Kristovho. Vystupuje v osobe prvého zástupcu srdca Kristovho tu na zemi svätého Petra.

Sú to tieto podmienky:

a) *Dôvera*: „Sverte mu všetky svoje starosti, veď sa on stará o vás.“ Majte dôveru. Všetky križe, ktoré ste tu so sebou doniesli, shodte pred týmto srdcom. Nie pred inými, len pred týmto. Iní vám len ešte ďalšie priložia ako dodatok za to, že ste rebelovali, sťažovali sa. On to tak neurobí.

b) *Opatrnosť*. „Buďte striezliví a bedlite, lebo váš protivník diabol, obchádza ako ručiaci lev a hľadá, koho by shltol.“ Neverte nikomu, okrem srdca Kristovho. Už dnes platí výstraha Kristova pri dokonaní vekov: *Nolite credere* (Neverte).

c) *Trpezlivosť*. Križe si ponesiete ešte zpiatky domov. Bez nich nemôžete byť. Odiďte však v presvedčení, že on „po krátkom utrpení vás zdokonalí, posilní a upevní“.

Evanjelium. Tu sa ukazuje už sám Kristus. Priamo. A uisťuje o tom, čo Peter hovoril. Pred oltárom všetci klačime ako stratená ovca. Vyznávame svoje chyby. Sme poblúdili. Trasieme sa, čo bude s nami. Či teraz z trestu nevezme na nás Pastier palicu, či nás nebude trápiť hladom. Či nás nevydá vlkom, či nás z trestu nepredá. Čakáme, čo odpovie Pastier. A jeho hlas zaznieva celým svetom: „Keď má voľakto z vás sto oviec a jedna z nich sa mu stratí, či nezanechá tých deväťdesiatdeväť na púšti a nepôjde za stratenou, kým ju nenájde? Keď ju nájde, vezme si ju na ramená a raduje sa. Keď príde domov, svolá priateľov a susedov a povie im: Radujte sa so mnou, lebo som si našiel stratenú ovcu.“

Ofertórium. Tu ďakujeme za také správanie Pastierovi: „Spievajte Pánovi, ktorý býva na Sione, lebo nezabudol na modlitbu chudobných.“

Komunio. Tu ma, a nielen mňa, ale každého, kto sa s ním chce aspoň duchovne spojiť, vezme na svoje ramená, objíme a povie: „Hovorím vám, radosť je medzi anjelmi božími nad obrátením jedného hriešnika.“

Všetko by bolo dobre, len keby stratené ovce uznali svoje poblúdenie. Keby sa nevydierali z pastierovho náručia. Keby len prišli k nemu alebo ho aspoň čakaly. Ale koľko je i takých, ktoré si nahovárajú, že sa aj v tŕní dobre cítia. Ale on ani na tie nezabúda. I o tie

/ má starosť: „Mám však aj iné ovce, ktoré nepatria do tohto ovčínca. Aj tie musím priviesť sem, a budú počúvať môj hlas. A bude jeden ovčievec a jeden pastier.“ Aká to veľká úloha byť viditeľným zástupcom tohto Pastiera. Alebo aspoň nadháňačom tohto Pastiera!

IV. nedeľa po Turícach.

Dnešná nedeľa je venovaná rybárovi duší. K tejto práci nebol len Peter povolaný. Rybári ľudia musia byť v každej dobe a na každom mieste. Preto Kristove slová: „Neboj sa! Odteraz už ľudia budeš loviť“ i pre mňa platia. I keď nie som kňazom. Kňaz má rybársku „živnosť“. Ale potrebuje pomocníkov. Tú úlohu majú prevziať pracovníci katolíckej akcie.

Rybárom byť, to nie je maličkosť. Rybár musí mať tieto vlastnosti:

1. *Musí mať chuť na rybárenie.* Musí ho to baviť. Ozajstnému rybárovi žiaria oči, ruka sa mu trasie od vzrušenia, keď cíti, ako mu ryba trhá udicu, lebo keď vyfahuje sieť z vody a cíti, že sa v nej niečo trepoce.

I duchovný rybár musí cítiť, že je vo svojom živle, keď ide o záchranu duší.

2. *Musí vedieť priniesť i obeť.* Musí mať úžasnú trepezlivosť. Rybár — to tichý blázon. Zabudne na jedlo, na smäd. Nezbadá, že sa mračí, že prichádza búrka. Nebojí sa vetra a zlého počasia. Kto nie je rybárom, nikdy nepochopí počinanie rybára.

I duchovný rybár prináša obety. Často pre laika nepochopiteľné. I tento rybár je v očiach sveta „tichý blázon“.

3. *Musí ísť sám na rybačku.* Rybár si nikdy nemyslí, že ryby prídu za ním do kancelárie, že sa mu samé navešajú na udicu alebo nashromaždia do siete.

I duchovný rybár nečaká na svoje ryby v kancelárii. Musí ísť von z kostola, zo sakristie, z kancelárie.

4. *Musí sa uspokojiť i s malým výsledkom.* Ani jednému rybárovi nepríde na um, aby pochytil všetky ryby. Pre neho je už dobrá rybačka, keď chyti niekoľko rýb. A i keď nič nelapí, to ho neznechutí. I po nezdare sa hneď na druhý deň vyberie s takou istou láskou ako predtým.

I duchovný rybár musí byť presvedčený, že už mnoho vykonal, keď získal jednu dušu. I duchovný rybár nesmie sa dať zlomiť nezdarom.

5. *Musí poznať triky rýb.* Musí vedieť, v ktorom čase, za akého počasia ryby najviac „berú“. Musí poznať miesta, kde sa najradšej zdržujú.

I duchovný rybár musí poznať pravý čas, miesto, spôsob, ako zakročiť v jednotlivých prípadoch, aby si získal ľudskú dušu a nie ju od seba odstrašil.

6. *Musí byť rybárom.* Nie lovcom. Lovec je hrubý. Narába s ostrými zbraňami. Rybár — aspoň taký, akého mal Kristus na mysli — používa najjemnejší prostriedok: sieť (nie udicu).

Tak i duchovný rybár. Ba tento musí mať ešte jednu vlastnosť: nechytá ryby, aby ich ničil alebo aby mal z nej osoh. Lapá, aby zachraňoval. Vyťahuje z otrávenej vody hriechu, nevery, ale nie na to, aby ju potom nechal na suchej zemi zahynúť, ale aby ju potom pustil do čistého, zdravého prameňa náuky Kristovej.

Všetky tieto vlastnosti ako duchovný rybár musím mať. Bojím sa tejto úlohy. Ale spolu sa i posilňujem. Už hneď v *Introte*: „Pán je moje svetlo a moja záchrana, koho by som sa bál? Pán je ochranca môjho života, pred kým by som sa triasol?“

V *Orácii* prosím, aby som mal pri rybačke dobré časy: „Daj nám, prosíme, Pane, nech nám svet svojou cestou pod tvojím riadením pokojne kráča a nech ti aj Cirkev nerušene s radosťou slúži.“

Epištola. Tu Pavol, jeden z prvých, Ježišom najatý rybár, pripravuje i na nezdary i na búrky pri love duší. Hovorí to zo skúsenosti. Koľko ráz prehnala sa taká búrka nad jeho hlavou. Ale povzbudzuje: Nebáť sa jej, „súdim však, že utrpenia terajšieho času nie sú rovné sláve, v ktorej sa máme zjaviť“.

I keď ma Ježiš v *Evanjeliu* uštil: Neboj sa, predsa stále ešte prosím o pomoc. A to

v *ofertóriu*: „Nech nikdy neupadnem do smrteľného spánku a nech nikdy nepovie môj nepriateľ: Prevládal som ho.“

V *sekrete* prosím, aby ma Boh povzbudzoval v práci

na záchrane duší a to i vtedy, keď sa mi nebude chcieť „Pritiahni láskavo našu vôľu, čo sa aj protiví tebe.“

Až pri svätom *prijímaní* mi Ježiš zapchá ústa, umlčí moje sťažnosti, moju obavu, že nebudem mať silu splniť úlohu, ktorú mi dal. Tak ma umlčí, že nemôžem už iné povedať, len toto: „Pán je moja pevnosť, moje útočisko a môj záchranca, môj Boh a môj pomocník.“

Takto posilnený dám sa ďalej do lovenia duší. Najmä tých, o ktorých som si zaumienil, že ich zachránim. lapím a odovzdám Kristovi.

V. nedeľa po Turicach.

I v túto nedeľu prichádzam pred oltár ako žobrák. Dnes preto, aby som od Boha vyžobal najväčší dar: lásku: A to k Bohu i k bližnému.

V *introite* sa približujem s dôvernou prosbou. Je to „Aperi Domine“, úvodná modlitba k meditácii: „Vyslyš, Pane, môj hlas, keď volám k tebe, buď mi pomocníkom, neopúšťaj ma a ani nepohŕdaj mnou, Bože môj a spása moja.“

V *orácii* už otvorene hovorím, čo chcem: „Vlej do našich sŕdc cit svojej lásky, aby sme ňu vo všetkom a nadovšetko milovali.“ To je dar, „ktorý prevyšuje všetky túžby“ — láska. Srdce každého je pre ňu stvorené. I moje. I to je nespokojné, kým nemiluje. A nielen teoreticky. Chce milovať všetko krásne a dobré, čo vidí okolo seba. To je však nebezpečné. Niektoré pozemské dobro a krása sa ma môže celkom zmocniť. Lebo každá láska chce celého človeka, nechce sa deliť. Chcem milovať. Nechcem byť vyhasnutou pahrebou. Chcem byť ohňom. Aby som však neničil, ale osožil sebe i druhému, musím sa riadiť zásadou orácie: „milovať Boha vo všetkom a nadovšetko“.

V *Epištole* svätý Peter konkrétnejšie vysvetľuje, čo znamená milovať Boha „vo všetkom“. To znamená: „byť jednomyseľný, súcitný, milovať bratov, byť milosrdný a pokorný“. Jedine táto láska stmeluje celý svet v jednu veľkú hostiu. Láska Boha vo všetkom je najlepším tmelom na spojenie takého rozleptaného ľudstva. To však predpokladá disciplinovanosť. A to nielen v celku, ale i v každej čiastočke tejto veľkej hostie.

Teda aj u mňa. I ja teda musím byť „jednomyseľný“, nie „ego autem contra“. Musím byť súcitný, nie taký, ktorého nič nie je do druhého. Musím „milovať všetkých bratov“, lebo spolu tvoríme jeden celok. Od ich osudu závisí po istú mieru aj môj osud. Musím byť „milosrdný“, musím mať srdce pre druhého nielen pre seba. Musím byť „pokorný“, nie taký, ktorý sa všade rozhadzuje. Veď viem, že tu sú aj druhí, že aj tí potrebujú miesto, že by sa bez sebazaprenia jednotlivých častí v hostii rozpadla celá hostia.

V *graduále* si uvedomujem, že na to nestačí len naša ochota a sila. To je nad ľudské sily utvoriť z celého sveta jednu hostiu. Preto prosím o pomoc pre toto dielo: „Pane, Bože zástupov, vyslyš prosby svojich sluhov.“

V *evanjeliu* Kristus odpovedá na naše prosby. Takto: Láska k Bohu je nerozlučne spojená s láskou k bližnému. A to aj k nepriateľovi. Bez toho sa nemôže uskutočniť tento veľký ideál: aby celý svet bol jednou veľkou hostiou. Preto, ak vážne smýšľaš aj s uskutočnením tohto veľkého ideálu, musíš sa smieriť so svojim nepriateľom. A to ešte pred najsvätejšou obetou: „Nechaj svoj dar pred oltárom, odíď sa napred smieriť so svojim bratom, a potom sa vráť a obetuj svoj dar.“

Pozdvihovanie. Sám Ježiš mi teraz dáva najlepší príklad, aby sa mi to nezdalo ťažké. Pri najsvätejšej obete sa dáva tajomným spôsobom zabiť za svojho najväčšieho nepriateľa: za hriešnika. Jeho tajomne vyliata krv aj teraz bude volať nie o pomstu, ale o zmilovanie: „Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo robia.“

Komunio. Teraz príde on do mňa. Preto, aby som ho mohol skutočne milovať „in omnibus“ — vo všetkom. A to napred v sebe samom. Vo všetkom, v každej časti svojej bytosti. A potom príde aj do druhých. To zas preto, aby som ho hľadal aj v druhých: aj v nepriateľovi, aj v žene, v mužovi, dieťati, v chorom, v žobrákovi.

Odchádzam s pevným rozhodnutím: „Jedno som si prosil od Pána a to hľadám, aby som žil v dome Pánovom, v ňom samom, a tak „in omnibus“ po všetky dni svojho života.“

VI. nedeľa po Turicach.

Obráz hladujúceho zástupu na púšti sa často opakuje na rôznych častiach zeme a v rôznych dobách. Ale len v hladovaní. Zriedka i v tom, ako si treba pomôcť pri hladovaní, kde hľadať kŕmiteľa. Dnešná svätá omša ma poučuje, ako sa správať, aby sa obraz nasýteného zástupu na púšti aj na mne uskutočnil. Pri telesnom i duchovnom hlade.

V *introite* vidieť hladujúci zástup. Ale je spokojný. Nerepce. Dôveruje v Boha, lebo on je „sila svojho ľudu, ochranca a Spasiteľ svojho Pomazaného“. Vie, že ho nikto iný od hladu nezachráni, „lebo ak budeš mlčať, budem sa podobáť tým, ktorí klesajú do hrobu“.

V *orácii* hladujúci zástup si je vedomý slov Kristových: Hľadajte napred kráľovstvo božie a jeho spravodlivosť. Preto sa tento zástup modlí: „Bože zástupov, všetko, čo je najlepšie, pochádza od teba, vštep do našich sŕdc lásku k svojmu menu a rozmnož v nás nábožnosť.“ Nežiada chlieb od toho, od ktorého „všetko, čo je najlepšie, pochádza“. Lebo vie, že chlieb nie je to najlepšie. Žiada lásku. To je podstatné. Po ostatné, i chlieb, ako celkom zrejmé, bude pridané.

V *epistole* i svätý Pavol je tej istej mienky. Utrpenie, a teda i hlad, i smrť nie je najväčším zlom. Ba y živote kresťana, to je zrejmou. Veď „všetci, čo sme krstom pričlenení k Ježišovi Kristovi, krstom sme podrobení aj jeho smrti“. Starý človek musí byť v nás ukrižovaný, „aby sa zničilo hriešne telo a aby sme viac neslúžili hriechu“.

Evanjelium. Je zrejmé, že pre takýto zástup sa Ježiš postará o chlieb. Ako celkom zrejmé, povie: „Lúto mi je zástupu... Ak ich lačných pustím domov, odpadnú na ceste.“ I vtedy, keď všetci zásobovatelia sú bezradní a ako apoštolovia sa pýtajú: „Odkiaľže kto bude môcť dostať chleby a nasýtiť ich tu na púšti?“ Len je potrebné, aby to bol zástup:

1. *Ktorý zotrúva pri Ježišovi a je hladný.* Hladu by bolo málo, keby každý „zotrúval“ pri Kristovi.

2. *Aby tí, ktorí majú niečo chleba, boli štedrí.* Aby tento chlieb, ako chlapec v Evanjeliu, položili do rúk

Ježišových. A to cez ruky chudobných. Kristus by mohol aj z ničoho nakŕmiť zástup. Ale to zriedka robí. Často si priberá za nástroj človeka a tak ho robí účastným na svojej prozreteľnosti, добрôte. Boh často položil chlieb pre iných do rúk iných. Živí ich prostredníctvom iných. Beda, keď si tento chlieb niekto zadrží, ktorý mu bol daný pre svojho brata.

3. *Aby na tomto chlebe spočívalo požehnanie božie.* Sedem chlebov a niekoľko rybiiek by nebolo stačilo na zahnanie hladu toľkých. Keď sa však tento chlieb ako dar dostal do rúk Ježišových, zázračne sa rozmnožil.

Naše chleby sa nerozmnožujú, ale často i to, čo je, hynie, lebo na tomto chlebe niet požehnania božieho. Chlieb sa pripravuje s preklínaním, nadobúda sa v deň Pánov. Potom nie div, že na tomto kúsku chleba je kliatba, že taký veľký je hladujúci zástup.

Ofertórium. Tu sľubujem, že chcem vykonať podmienky pre terajšie rozmnoženie chleba: „Riadť moje kroky na svojich chodníkoch, aby moja chôdza bola istá.“

Komunio. Pripravuje i chlieb pre dušu. Na zjedenie dáva svoje vlastné telo a svoju krv. Kto by pochyboval, že ten, ktorý svoje dietky kŕmi svojim vlastným telom, nepostará sa o pokrm pripravený z rastlín, zo zvierat?

Ja o tom nepochybujem.

Sviatok svätých Petra a Pavla.

Spomíname na smrť prvého pápeža Petra a apoštola národov Pavla. Aké je na pohľad divné počínanie Cirkvi v tento deň!

Peter, pribitý dolu hlavou na kríž, svíja sa v bolestiach. Pavol leží pri ňom so štatou hlavou. Nero je uspokojený. I ostatní nepriatelia Kristovi spokojne odchádzajú s popraviska. Celkom tak, ako odchádzali s Kalvárie na Veľký piatok. Na pohľad sa zdá, že skala, na ktorej mala stáť Cirkev Kristova, je rozbitá.

A Cirkev práve v tejto chvíli v *introite* zobrazuje, ako Peter predstupuje so svojim krížom pred svojho Majstra a Pavol so štatou hlavou vo svojich rukách a hovoria mu na pohľad nepochopiteľné slová: „Teraz už naozaj viem, že Pán poslal svojho anjela a vytrhol ma z ruky Herodesovej a zo všetkého očakávania židov-

ského ľudu." Nepriateľ triumfuje, že sa raz zbavil nenávideného galilejského rybára, nepriateľ si myslí, že tomto rybárovi navždy zatvoril ústa, a tento rybár naraz hovorí o vyslobodení a katov, ktorí ho na kríž pribili, nazýva anjelom, ktorý ho vytrhol z ruky Herodesovej.

Oratio. Podobne smýšľa i Cirkev. Tá tiež neplače nad zohavenými mŕtvolami svojich predstavených. Kľáči v kaluži ich krvi, spína ruky k nebesám, neprosí o pomstu, nespomína nepriateľa, ale hovorí o konsekrácii dnešného dňa krvou mučeníkov. Prosi len o jedno: vo všetkom nasledovať ich náuku. Nebojí sa teda, neslavuje zo svojho programu. Ju krv nezastraší. Naopak, pri mŕtvoľe svojich vodcov prisahá vernosť Kristovi i za cenu smrti.

Epistola. I tu sa Peter znovu ozýva a celej Cirkvi to opakuje, čo povedal pri svojom vstupe, introite do večnosti: Raz ma Majster vytrhol z rúk nepriateľa skrze svojho anjela. Ale to bol len slabý odtienok toho vyslobodenia, ktorého sa mi dostalo v dnešný deň, v deň mojej mučeníckej smrti.

V *graduále* Cirkev už vidí aj ovocie vyliatej krvi. Pohanstvom a židovstvom vyschnutá zem potrebovala vlahy z krvi kresťanskej, aby sa na nej mohli ukázať plody Kristovej náuky. Cirkev vidí, ako z tejto krvi Petrovej vyrastá Linus, Kletus, Klement, Gregor Veľký, Gregor VII., Pius XI., Pius XII. A pri nich nesmierne zástupy biskupov, kňazov, laických apoštolov. Preto radostne privoláva: „Urobíš ich panovníkmi nad celou zemou. Miesto otcov sa ti zrodia synovia, preto ňa chváliť budú národy.“

V *evanjeliu* sám Kristus to isté tvrdí. Ukrižovanému Petrovi hovorí: „Blahoslavený si Šimon, syn Jonášov." I keď si na kríž pribitý, „brány pekelné ju nepremôžu“.

Od *ofertória* až po sväté prijímanie stále počujem tento hlas: Miesto Petra a Pavla máš teraz ty zastupovať ich miesto. Máš byť ich synom, plniť ich rozkazy.

Komunio. Tu Kristus, ako kedysi v okolí Cezarei Filipovej, prichádza s touto otázkou: „A za koho ma pokladáte vy?" A čaká, že miesto Petra teraz ja predstúpim a poviem mu živou, až na smrť odhodlanou vierou: „Ty si Kristus, Syn Boha živého!"

A Kristus mi nebude váhať povedať: „Ty si Peter a na tejto skale vystavím svoju Cirkev.“ A to v r. 1948, v tej rodine, v tom prostredí, národe, štáte, kde ty žiješ.

Odídem so svätej omše do sveta s pevným odhodlaním byť touto skalou. I s pevnou vierou v slová Ježišove „a brány pekelné ju nepremôžu“. Ani dnes nie. Ani v budúcnosti. Skala, na ktorej je Cirkev Kristova, môže byť zaliata slzami, potom a krvou, ale nikdy nemôže byť rozdrvená.

Duchovosť vo svätých.

„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol)
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?

Modlitba panny Jeanne d'Arc vo väzení.

Svätá Terézia Ježiškova.

Väznia ma, ako mi predpovedal božský Vodca,
Pomoc len od Teba čakám, ó Pane môj,
Pre Teba nechala som dom, starého v ňom otca,
Rozkvitlú záhradu a v lese vtákov roj.
Aj údol rodný som nechala, matičku drahú,
Pozdvihnúc zástavu — plál na nej kríža jas,
S Tvojím som menom, ó Pane, viedla vojsk dráhu
A veľkí vodcovia môj vďačne slúchli hlas.

Hľa, tmavé väzenie, to moja odmena je,
To cena mojich slz, prác mojich, krvi tiež,
Neuzriem miesta viac, kde som žila detstva taje.
Ni krásnu lučinu, kde kvetov iskrí sviež.
Neuzriem viacej vrch, čo v diaľke strmi krásny,
Keď končiar snehom je bolestne odetý.
V môj sluch už nedôjde hlas zvonov čistý, jasný,
Keď večer nad krajom sa vzduchom rozletí.

Odras hviezd neskvie sa na mojej smutnej tvári,
Keď žiaria navečer s oblohy preskvostne,
Ni listie neuzriem, čo lôžkom bolo z jari,
Keď strážiak ovečky zdriemla som v polosne.
Pri týchto spomienkach tok slz sa valí v riasy,

*A snívam o vôňach, jak iskri rosy lesk,
A vidím údolie, les skvie sa plný krásky,
lež cvengot refazi ma vzbudí v bôľny stesk.*

*Ortiel Tvoj prijímam, ó Lásko horúca,
Neľaká smrť ma nič, neľaká ohňa plam,
Len Teba, Spasiteľ, milujem zo srdca,
Pre Teba, Bože môj, rad túžob pochovám.
Chcem vziať si križ a byť poslušná Ježišovi,
Pre lásku zomrieť chcem, o rajskom štastí sním,
Chcem zomrieť preňho len, začať tak život nový,
Chcem zomrieť a skôr byť v nebeskej slasti s Ním.*

Z francúzštiny prel. Teofil Ušák.

Svätý Augustín v posudku odborníkov.

Dosiaľ pokladajú svätého Augustína nesporné za „perlu Cirkvi“, za „veľducha“ (Werner). No jednako čo aj je veľká osobnosť a jeho dielo je významné, podrobujú ho za našich čias kritike. Tu teda chceme ešte počuť, čo o ňom hovoria tí, ktorí ho dôkladne poznajú a ktorí podľa svojho filozofického a teologického vzdelania sú oprávnení hodnotiť svätého Augustína.

V najznámejšej sbierke Hrdinovia kresťanstva K. Kirch zdôrazňuje, že Augustína, nado všetko takého „moderného“, pokladajú za najčasejšieho človeka. „Svojimi vlohami, blúdeniami, bojmi a víťazstvami je nám bližší ako iné veľké postavy antiky. Je najmodernejší, ba takrečeno najaktuálnejší zpomedzi cirkevných Otcov. Vyhlásiť ho za moderného núti nás jeho filozofia so svojim víťazstvom nad skepticizmom, so svojim jemným pozorovaním duševného života i so svojim hlbokým poznaním človeka, ktoré získal z pochopenia vlastného srdca. Moderné je vysoké ocenenie duševného diania a zdanlive nedôležitých ľudských činov, ako

nám ich vo svojich Vyznaniach predstavuje. Moderný je jeho neúnavne vynachádzavý duch, ktorým hýbe každá nová otázka. Duch, ktorý sa premnohou, neraz i najzamotanejšou hádankou sužuje, duch to s najvýraznejším smyslom pre krásu, zákonitosť a súmernosť. Moderné je nado všetko Augustínovo srdce vo svojich jasných a temných stránkach. Toto srdce so svojou túžbou po šťastí, láske a priateľstve. Moderný je pre svoju melancholickú črtu, keď sa po premožení odporu oddá ideálu a životu. Rýdzo moderná je Augustínova mladosť vo svojej podstate; pomer matky a syna, ako to vidíme u Moniky a Augustína, je v staroveku celkom cudzí. Celkom moderná je u neho prílišná citlivosť, ktorá silne reaguje na každé vonkajšie podráždenie a ktorá sa s kolísajúcou vôľou stavia na odpor vplyvom okolitého sveta."

Augustín aj proti svojim od prírody slabým vôľovým vlohám vypracoval sa na hrdinu, na duchovne mravného hrdinu. Práve takéto vypracovanie sa na hrdinu v prítomnosti obzľášť sa cení. „Jeden Augustín sa stal hrdinom kresťanstva. Mal pedantnú povahu, ktorá išla priamo na celok, ktorá nestrpela nijakú polovičatosť alebo kompromis. Vysoký vzlet jeho ducha bažil po plnej, čirej pravde, a jeho srdce zotrvalo nespokojné, kým definitívne nenašlo pokoj v Bohu. Augustín premohol úbohosť a biedu, dopracoval sa šľachtictva. Dobyl víťazstvo. Bol to hrdinský boj za pravdu i proti mnohým poblúdeniam jeho dôvtipného ducha. Bolo to hrdinské úsilie, riadiace sa poznaným ideálom i popri všetkých pokleskoch a prekážkach smyselnosti. Bola to vznešená sebažertva, obetovanie svojich síl Bohu a Cirkvi; svätá vec vo vernom plnení svojho pastierskeho úradu, a to v stálom zápase s nízkymi chůfkami srdca" (Kirch). Keďže Augustín išiel vždy po dôsledky a nepoznal nijaký kompromis, bol nesnášlivým, čo musí každý uznať. Ale aj pri všetkej

horlivosti za vec bol naplnený láskou voči ľuďom. Mimo toho i sám protestantský spisovateľ súdi o ňom: „Bolo by to bývalo nízkostou charakteru, hodnou hany, keby sa tu Augustín býval zhrozil pred ultima ratio. V základných otázkach nijaká námietka nesmela sa poddať citu. Bol to mravný skutok, skutok najťažšieho sebaapremáhania, kedykoľvek podroboval svoj súhlas násilenstvu. Tu si zocelil svoju jemnú dušu. Kritická časť boja musí sa odohrať v jeho duši“ (Thimme). Tak sa stal Augustín pre svoju nesmiernu vedomosť, pre prenikajúci ostróvtip a pre svoju hlbokú myseľ „zakladateľom teológie, pôvodcom mystiky“ (Weiss). Bol „jedným z najvynikajúcejších biskupov a najväčších cirkevných učiteľov všetkých čias. Zakończil kresťanskú špekuláciu patristickej literatúry, aby zasa svojimi spismi stal sa svetlom pre potomkov. Hlboký význam svätého Augustína sotva bol všestranne pochopený“ (F. Hergenröther). Podľa protestantského cirkevného historika Hermanna Reutera, Augustín je „vedec prvej triedy“ (Reuter). Adolf Harnack chce ho len so svätým Pavlom a Lutherom porovnávať. Juraj Fr. v. Hertling, ktorý sa po celý život zaoberal Augustínom, vo svojej monografii kladie na čelné miesto slová: „Augustín je svetovodejinná osobnosť. Má ten istý význam ako Platón a Aristoteles. Perikles a Alexander zachytili fantáziu svojich súčasníkov, a tak sa dostali viac-menej dobrovoľne alebo nedobrovoľne do čara ich štátnickej múdrosti alebo do čara ich geniálnej pôsobnosti. Platón a Aristoteles stanovili myšlienky od dvoch tisícročí za smerodajné. Po ich boku stavia sa Augustín. Nepodríava si tvorivú originalitu Platónovu, nie je veľkým systematikom ako Aristoteles, ale vzdeláva sa na tradičnej vede a starovekú filozofiu s jej podstatnými časťami prenecháva učiteľom stredoveku. Známy prácou myšlienkových prúdov starých otcov, vynáša ich na po-

vrch, ktorých sa potom nasledovníci pevne pri-
držajú, no prevýšiť ich už nemohli." Tiež R.
Eucken náležite oceňuje osobnosť a význam
Augustínov: „Augustín svojimi otriasajúcimi,
osobnými bojmi a svojou neúnavnou, celoživot-
nou prácou dal náboženskej túžbe duševnú hĺb-
ku a cirkevnému systému duchovnú náplň. Sta-
rokresťanský životný názor privádza tiež na
svoju filozofickú výšku. Je jedinečným, veľ-
kým filozofom na vlastnej pôde kresťanstva.
Všetky vrenia minulosti a všetky podnety svo-
jej súčasnosti ovláda, aby utvoril z nich čosi
nového a veľkého... Očividne utvára duchovnú
výšku starokresťanstva a ovláda stredovek. Ale
tiež novokresťanstvo stále čerpalo z neho a re-
formácia sa tiež odvoláva na neho vo svojich
základných tézach. Ba sotva je paradoxným po-
vedať, keď sa prítomná doba podujíma opäť
samostatne si vykladať základný problém ná-
boženstva, že sa nemôže opierať práve tak o
Schleiermachera a Kanta, o Luthera alebo To-
máša, ako sa môže, ba musí opierať o Augu-
stína ako o bod, kde sa nachádza ešte všetko
minulé uprostred prítomného a odkiaľ sa má
javiť jeho právo ako i neprávom kritického roz-
boru. Tiež s náboženského stanoviska moderný
človek nájde u neho mnohonásobné nadviaza-
nie, len čo sa prebije cez cudzorodé rúcho
k jadru veci. Sú body, kde je nám Augustín
bližší so svojou, svetom hýbajúcou osobnosťou
ako Hegel a Schopenhauer."

Ako pred psychologickou záhadou stojí lite-
rárny historik pred týmto mužom so svojou du-
šou plnou protikladov, ktoré však nadľudská
geniálnosť a gigantická sila vôle vyrovnávajú
a slučujú v jeden súladný celok. Vo svojich
„Dejinách rímskej literatúry" píše veľký filológ
W. Teufel: „Augustín sjednotil v sebe zdanli-
ve si odporujúce vlastnosti: prílišnú fantáziu,
bystrý rozum, vášnivú bezohľadnosť a jemnosť,
prostosrdečnosť a nesnášľanosť, vieru v auto-

ritu a originalnosť, horlivosť za jednotu Cirkvi a svojráznu nábožnosť, romantiku a scholastiku, blúznenie a sofistiku, pátos rečníka s nápadným slabikovaním gramatika. Tak sama psychologická záhada ako i to, že vlastnou, horúcou krvou bol strhnutý do poblúdení, bolo príčinou, že Augustín sa vnáral do tajov duševného života. A keď zas Orientálci ho zatiahli do neplodnej špekulácie o teologických a kristologických otázkach, opäť získal dogmu, v ktorej sa zaoberal vnútorným stavom človeka a prostriedkami, potrebnými na jeho spasenie. Podľa obojstrannej povahy Augustínove spisy prechádzajú buď ku skúmaniu seba alebo s náboženskou vrúcnosťou vnárajú sa do božského." Tiež čo sa formy týka, Augustín ukazuje svoju virtuozitu. Podľa Harnacka s priam „fyziológickou psychológiou". Augustín opisuje prejavy, úkony a zákony ľudského duševného života. Podľa E. Nordena Augustín tiež ako štylista je minulosť a budúcnosť ohromujúca osobnosť. Alexander Baumgartner, ktorý pre znalosť svetovej literatúry má právo porovnávať a posudzovať jej zástupcov, posudzuje Augustínovo umenie: „Vo svojich, po celom vzdelanom svete známych a posudzovaných dielach pričínal sa o klasický štýl a, nakoľko to vtedy bolo možné, tiež o klasickú reč... Aby tým hojnejšie vial v jeho veľkých dielach duch najvznešenejšej poézie." Augustín nie je výlučne mužom všeobecnej Cirkvi, všeludstva, ale je tiež mužom duše jednotlivca. „Svätý, ktorému sa ako symbol srdce kladie do ruky, podmanil si lásku všetkých tých, ktorí kedy pohliadli do jeho podivne bohatého a uchvacujúceho vnútorného života. Stal sa majákom pre mnohé blúdiace duše, ktorým ukázal v búrkach a temnotách najistejšie prístavy pravdy. Po láske a šťastí bažiacim ukázal cestu k blaženosti" (Kirch). Je naozaj podivné a tiež výstižné, čo povedal Alkuin Karolovi Veľkému. Karol Veľký rád si dával predčítovať

z diela o „Božom štáte“. Uchvátený obdivom raz zvolal: „Ó keby som mal aspoň dvanásť takýchto mužov vo svojej ríši!“ Alkuin mu odpovedal: „Ty si žiadaš priam tisíc, a Pán neba i zeme uspokojil sa s jedným.“ Čo ak mám kvôli Augustínovi ešte vypočítať majstrov štetca ako svedkov, počínajúcich od fresky zo 6. storočia v lateránskom paláci až po Schefferovo dielo: Monika a Augustín v 19. storočí, Benozza Gonzzoliho a Pinturicchia, Sandra Botticelliho a Rafaela (Dišputa)?

Končím dodatkom peknej state od niekdajšieho würzburgského profesora Františka Hettin-gera, od muža, ktorý má v rovnakej miere dar jemnocitu ako i poetickej predstavivosti. Stať je složená na 6. kapitolu desiatej knihy Vyznání a dáva nám ešte raz pocítiť a prezrieť Augustínovu hĺbkku a veľkosť: „Kráčala raz vážna a vznešená postava po brehu morského. Bol večer. Slnko sa ponáralo práve za vzdialený obzor. Augustín, bol to on, túžobne sa ohliadal. Pred ním ležalo more v slávnostnej veľkosti. Jeho vlny majestátne šumely. Augustín zvolal: »Ó more! Ó príroda, ty si mojím Bohom. Môžeš dať pokoja mojej duši?« To je náboženstvo prírodného života, zbožňovanie hmoty, materializmus v drsnejšej alebo jemnejšej forme, ktorý nič vyššieho nepozná iba užitie prírody. Ale vlny šumely ďalej, ako by mu privolávaly: Quare super nos! Non sumus Deus tuus! My nie sme tvojím Bohom. Zlato i pôžitok i celá príroda sme len jeho stvorením. Nemôžeme upokojiť tvoje srdce. Hľadaj vyššie svojho Boha, hľadaj! — Pomaly zapadne slnko a na tmavom, bezmračnom nebi začína sa trblietať na tisíce jasných hviezd. Augustín pozdvihol svoje oči k skvejúcej sa oblohe a zvolal: »Hviezdy, vy buďte mojím Bohom. Môžete vy udeliť môjmu srdcu pokoja?« To je náboženstvo estetiky, náboženstvo kultu krásna v poézii a umení. Zbožňovanie formy, ktoré — ako nám to mnohí hlá-

sajú — samo má zahojiť bolesti života. Ale tu sa zdalo Augustínovi, ako by podivná harmónia prechádzala sústavami hviezd a ako by čul hlas: „My nie sme tvojím Bohom. Sme len jeho stvorenia. Všetky stvorené krásy neuspokoja tvoje srdce. Quaere super nos, hľadaj vyššie svojho Boha!“ — Hľadal vyššie. Jeho pohľad predraľ sa až k duchom, ktorí stoja pred Bohom. Zvolal: »Vy, veľkí duchovia, buďte mi Bohom. Môžete vy uspokojiť moje srdce?« To je kult veľducha, ktorý známa filozofická škola označila za náboženstvo budúcnosti. No aj odtiaľto čul hlas: My nie sme tvojím Bohom. Sme len jeho stvorenia. Všetko duchovné veľké je len jeho dielom. Nijako nemôžeme upokojiť tvoje srdce. Quaere super nos, hľadaj vyššie svojho Boha, hľadaj vyššie! — Preto vystupuje Augustínova duša ešte vyššie. Vystupuje nad všetku prírodu, nad všetkých duchov, nad všetko stvorené až k božiemu trónu. Teraz sa už Augustín viac nepýta: Si mojím Bohom? — Modlí sa a nastáva upokojenie v jeho srdci tak, ako nastáva utíšenie po veľkej búrke. Potom sa vyznáva: Moje srdce bolo nespokojné, kým nespočinulo v tebe, Bože môj. Ty jediný si upokojil moje srdce. Preto si môj Boh a v tebe je moje večné spočinutie.“

Boh v blížnom.

Svätá Katarína Sienská.

Duša, ktorá ma ozaj miluje, miluje aj svojho bližného, a ak nemiluje bližného, potom jej láska nijako nie je pravá. Láska ku mne a láska k bližnému je totižto jedno a to isté, a nakoľko duša miluje mňa, natoľko miluje bližného... To je prostriedok, ktorý vám dávam, aby ste mohli rozvíjať a skúšať svoju lásku ku mne. Pre moje dobro nič nemôžete vykonať, ale bližnému môžete byť osožní a pomáhať... A duša,

ktorá ma naozaj miluje, neunaví sa, čo by aj pracovala pre dobro celého sveta, pre všetkých a pre každého zvlášť.

Veľká dôvera.

Svätá Terézia Ježiškova.

Mohli by myslieť, že preto som mala takú veľkú dôveru v Pána Boha, že som ostala ochránená pred ťažkým hriechom. Zdôraznite, Matka, že by som mala tú istú dôveru, aj keby som sa bola dopustila všemožných zločinov. Aj vtedy by som cítila, že také množstvo urážok Boha podobá sa kropaji vody, vstrieknutej do rozpálenej vyhne. Potom vyprávajte tento príbeh o obrátení hriešnice, ktorá potom umrela láskou. Duše mu porozumejú a povzbudia sa tak v dôvere.

V živote Otcov na púšti sa rozpráva, že jeden z nich obrátil verejnú hriešnicu, ktorej neporiadny život pohoršoval celý kraj. Milosťou božou dotknutá nasledovala svätca na púšť, aby tam robila prísne pokánie. Ale už prvú noc — ešte na ceste — prv ako prišli na miesto jej pokánia, sila kajúcej lásky zlomila putá jej života; a pustovník videl, ako v tej chvíli anjeli odnášajú jej dušu do božieho lona. Je to vhodný obraz na to, čo chcem povedať; ale pre také veci niet slov.

Život živý.

MUC. Igor Dúbravec.

*»Celý môj život bol iba dlhým
hľadaním Boha...«*

Mnohí ľudia zvlášť dnes sú ani „živé mŕtvolý“, ich život je postupným chradnutím duševným aj telesným, tým zhubnejším, že ich pohodlnosť, lenivosť, ba zbabelosť ducha pozrieť

sa tejto skutočnosti do očí, bráni im ozaj žiť. Pravda, proti smrti telesnej nič nezmôžeme, no život našej duše závisí aj od nás, a len vtedy žijeme naozaj plný život, ak žijú i naše duše.

My, mladí, máme svieži vzor žitia — život Víta de Larigaudieho. Práve v januári t. r. (18. I.) dožil by sa Vít 40 rokov, keby nebol dostal skorej „zázračnú priepustku smrti“ k svojmu Bohu, po ktorom jeho mladá, zápalistá a večne nepokojom hnaná duša tak túžila.

Načrime hlbšie do stôp, ktoré zanechala táto šľachetná duša vo svojom memoárovom dielku.

L á s k a k B o h u .

Cez celý život Vít de Larigaudieho tiahla sa ako zlatistý lúč živá láska k Bohu, ktorá bola alfou i omegou jeho žitia. „Je na svete iba jediná vec, ktorá má cenu: láska k dobrému Bohu“, hlása Vít, hlavne nám mladým, a ďalšími riadkami ako by volal: Kamaráti, otvorte dokorán srdcia, duše, zbystrite unavený zrak, hľa svet — dielo dobrého nášho Pána Boha — je krása, treba ju len „vidieť, cítiť a milovať Tvorcu“. Larigaudie píše: „Treba milovať všetko, orchideu, krásneho koňa, pohyb dieťaťa, črtu duše, úsmev ženy“, musíme si však stále a stále uvedomovať, že „iba Boh je úplná hodnota“, lebo Vít vystríha: „neslobodno však na ňu (t. j. na krásu sveta) prilipnúť. Ona je iba trblietaním a my sme stvorení pre slnko (Boha)“.

Vít dokonale pochopil vrcholný príkaz lásky k Bohu a vysvetľuje silu tohto tajomstva lásky, lebo veď v pokušení „iba láska k Bohu drží nás vzpriamených“, a keď aj chybíme, zas „každá chyba musí nám byť odrazovým mostíkom k väčšej láske“.

Č l o v e k .

Láskou k Bohu prekypujúci Larigaudie ťažko chápal, že l á s k a by sa dala oddeliť od č l o -

v e k a. Videl, aby sme uvideli aj my, veľkosť človeka, korunu, ktorá ho robí „kráľom tvorstva“ v láske, lebo „...iba my (ľudia) sme schopní milovať a preto i najnižší človek je väčší ako sjednotené svety“. Tieto slová platia pre všetkých, ktorí nájdú ešte v sebe lásku v srdciach, deptaných vojnou, biedou a nenávisťou každého dňa, kroku, a budú hlásať:

Človek — a nie iba číslo.

Človek — a nie iba občan.

Človek — a nie komplex geniálne spolupracujúcich atomov hmoty.

Človek s láskou v srdci, a nie bezcitný farižej, vrah.

Človek — boží tvor, a nie diablov otrok — netvor.

Najprv č l o v e k a potom všetko ostatné na svete, lebo svet bol stvorený pre č l o v e k a a nikdy nie naopak.

Hľa, koľkí z nás dívame sa na svojich blízkých najprv podľa spoločenského, národnostného a iného kľúča a až kdesi pod touto umelou škrupinou svetského nánosu nájdeme č l o v e k a, ak ho vôbec ešte hľadáme. Aj keď je tento človek duševne deformovaný tlakom týchto falošných škrupúl a má nespočetné ľudské minusy, predsa je to vždy človek a ako taký — náš blízky. Každý človek i najhorší zločinec má dušu a to nesmrteľnú; a či Kristus neumrel za každého človeka i za bojujúceho ateistu?

Ateista je tiež človek a to na prvom mieste nešťastný človek. Nehreje ho tá teplá láska, istota, ktorá sála z Ježiša skrze Cirkvi na nás; jeho život je studený, pustý a zúfalo beznádejný, veď pre neho končí hrobom.

Ateizmus nie je pre tento svet, ani pre druhý. Bez uznania absolútneho Dobra-Boha, nie je možné ani dobro čiastočné, bez existencie absolútnej Pravdy-Boha by bolo všetko na svete lož. Teda ateizmus je taký vzdialený zdravej ľud-

skej prirodzenosti, aká je jej blízka láska, dobro — Boh. O tom však presvedčíme neverca nie tak dôkazmi rozumu ako skutkami lásky.

Modlitba.

„My sme svedectvá Boha“, hlása Vít a preto musíme svojim bližným bez rozdielu svedčiť o Láske-Bohu skutkami lásky. I za najzúrivejšieho Antikrista, aký by kedy bol, môžeme sa vždy aspoň modliť. Hľa, Vít sa modlí za posmešníkov, za vojakov, čo na neho na púti vykrikovali, že mu na vojne prejde chuť na túry, za robotníka, ktorý mu cestou vyhodil na oči: „Pozrime ho, ten tiež nemá čo robiť“, za darmošlapa, za nesnesiteľných turistov, za malú Cigánku, za tulákov, za všetkých, za všetko, čo cestou stretal, videl.

Vo všetkom videl dielo, stvorenia svojho Boha a Boha samého zrel zrakom nehmotným: „Tak veľmi som si zvykol na prítomnosť Boha, že mi stále zo dna srdca stúpala modlitba až po okraj perí. Táto modlitba, sotva uvedená, neprestáva ani v polospánku.“

Cítíme sa nekonečne maličkí oproti tomuto laikovi mystikovi, my, čo sa pachoríme za cieľom síce jasným, zreteľným, no s bremenom vlastnej duševnej lenivosti, apatie, spoločenského formalizmu, farizejstva v náboženskom živote, čo nevyhnutne spôsobuje rozvrat, anarchiu v duchovnom živote a tým aj v živote spoločnosti vôbec. Netreba to zvlášť dokazovať, veď dnes je to až príliš zrejmé.

Je len jedna cesta: k Bohu; na cestu k nemu treba mať len jedno, v tom jednom je všetko — lásku k Bohu a túto milosť, — mať lásku, si vyprosujeme ustavičnou modlitbou, modlitbou, ktorá neprestáva nikdy, ani v polospánku, ani v ruchu mesta alebo duševnom napätí vysilujúcej práce, štúdia. Modlitba je du-

šou života. Modlitba detsky čistá, úprimná. „Musíme sa naučiť džavotať s Bohom“ — vraví Vít.

Život.

„Náš život je iba radom najobyčajnejších skutkov, ale keď sú ony zbožštené, utvárajú našu večnosť“, krásna myšlienka čistej duše.

Ozaj, koľko skutkov konáme denne bez vyššieho cieľa, len z nevyhnutnosti žiť, bez myšlienky na Boha a klameme sa, že len v kostole, či pri ústnej modlitbe sa s Bohom môžeme stretať. Prichádzame tak o veľa — o Boha, lebo „vždy môžeme mať Boha pri sebe ako druha, ktorému sa zdôverujeme“, ako ho mal Larigaudie, pri žuvaní stebľa trávy, pri rannom holení, na plavárni, pri lyžovaní, v tanci, všade a vždy ho môžeme mať pri sebe, cítiť ho v sebe. Každé i najmenšie hnutie, vôle, citu, každú i najnepatrnejšiu prácu, sebazaprenie môžeme posvätiť myšlienkou na Boha. V tom spočíva tiež kráľovstvo človeka nad ostatným tvorstvom, lebo „...iba človek môže dať smysel svojej námahe“, a ten smysel je potom ukazovateľ smeru na ceste k nekonečnu, k hvieзде spasenia, k Bohu. Veď „naš život ... je ako plachetnica, plávajúca k tej širožiarnej hvieзде, ktorá je naše jediné útočisko a jediná naša nádej“.

Iba Boh je všetko: Boh Láska, Pravda, Život i Láska, to musí platiť pre nás, čo sa radi nazývame jeho deťmi. Keby sme aj neviem ako poznávali pravdu, a lásky by sme nemali, nemohli by sme sa volať jeho deťmi, deťmi večne sa rozdávajúcej Lásky. Náš život by bol bez ceny, boli by sme iba čestní ľudia, „výborné stavané ohniská, v ktorých však niet ohňa“. Ktorýsi svätý povedal, že svätosť dosiahneme vrúcnyim vzdychom každodenným: „Daj Bože, aby som sa stal svätým.“ Pravda, nie je to také

jednoduché, nestačia len slová, ale predsa má pravdu Vít, že: „tak málo by bolo treba, aby sa čestné životy staly svätými životmi. Treba len väčšiu lásku k Bohu, väčšiu odovzdanosť do vôle, myšlienku obety a dokonalosti v najobyčajnejších denných skutkoch“. Hľa, ako rozvážne kladie spomínané hodnoty za sebou: Láska, stále väčšia láska k Bohu (je u Larigaudieho vôbec v popredí, je osou celého dielka), potom plnenie božej vôle. Keď ho milujeme dokonale, slasťou je Boha poslúchať, jeho vôľu plniť. Myšlienka obety je hneď na treťom mieste, lebo k nasledujúcej ctnosti dokonalosti treba obetovania seba, sebazápor a nesmieme na to zabúdať ani v najmenších skutkoch dňa.

Krásy života.

Vít mal rád tento život i svet, chápal to všetko ako krásny dar Boha. Pohľad na krásny kvet, do očí nevinného dieťaťa bol pre neho meditáciou. „Obdivuj a prisvoj si všetky krásy sveta, roztrúsené okolo teba“, vraví neúnavný objavovateľ a obdivovateľ diela božích rúk. Stopy Boha vidí všade. Tvár, dokonalé telo ženy, hudba, plavba, lyžovanie, jasné noci alebo slnečné dni, radosť z práce, duša dieťaťa alebo mnicha, to všetko ho vie nadchnúť ešte k hlbšiemu chápaniu božieho diela, plánov, veď všetko, čo je na svete, Boh stvoril; „každá krása je vzdialený odraz Boha, ktorý ju stvoril“, zamyšľeva sa Vít pri spomienke na herečku Jean Harlow. Človek nestvoril nič, jeho dielom je len hriech.

Povrchný, škrupulózny čitateľ Larigaudieho, by mohol vidieť svojimi falošnými okuliarmi istú smyselnosť v Larigaudieho náhľadoch na krásu — hlavne ženy, najmä keď Vít opisuje svoju návštevu u maliara L. M. na ostrove Bali, kde im tancovala jeho modelka Polok, „najčistejšia krása ostrova, ktorá s úsmevom, ktorý sa po-

dobá stonu vtáka, s bronzovým poprsím a kráľovskými gestami je žiarivým obrazom krásy a tým aj chválospevom na Stvoriteľa".

Nám, ktorí väčšinou pokladáme opisovanie, ospevovanie krásy telesnej a priori za hriešne, je toto chápanie krásy dosť nepochopiteľné.

Naše smýšľanie v tejto veci je natoľko skarikované, pokryvené a zhrdzavené istým osobným pokrytectvom, že pokladáme pomaly za nemožné dívať sa na obraz, sochu, na urastenú postavu dievčaťa alebo ženy bez hociakého balastu smyselnosti, dívať sa očami ozaj čistými, ako na to hľadel Vít, lebo čistému je všetko čisté. Larigaudie poznal tento sfalšovaný predsudok dneška a neváhal naň upozorniť, lebo (čo sa Bali týka) „toto všetko, čo by malo byť logicky viac ako dvojsmyselné, je naozaj čisté, bez hociakej falošnej nóty, nech to pochopí, kto môže...“

Čistý hľadá, nachádza iba jeden smysel vecí, krásny, čistý, taký, aký mu udelil Stvoriteľ, iný smysel pre neho nejestvuje; nečistý hľadá vo všetkom náplasť, masku na svoju nečistotu a pretože v jadre duše zaznieva ešte ozvena prvého čistého smýšľania, hľadá na veci dvojsmyselne, ale prakticky tými horšími očami, ozaj smyselnými, nečistými.

V Larigaudieho náhľadoch nie je však ani nič z pohanského zbožňovania krásy, vzdialeného Bohu, ale naopak kresťanský idealizmus. „Treba obdivovať všetku krásu okolo nás, treba si ju nájsť, aj keby bola v blate, a pozdvihnúť ju k Bohu...“

Vo svete je plno najrôznejšej krásy. Každá krása však, i keď sa viditeľne javí na veciach stvorených, pramení, je tvorená silami duchovnými, je hmotným prejavom duchovného diania, a pretože náš zrak je zamierený k hmote, často ju nevidí alebo vidí len škaredé okolie, „blato“ okolo nej. Treba ju — krásu zbavenú blata —

vyzdvihnúť k Bohu obetovať Bohu. Treba ju vidieť, nájsť zrakom čistým, zbaveným kalu nečistoty a tak prenikajúcim až k samej kráse.

Krásy neba.

Vít si však jasne uvedomuje ničotu krásy sveta oproti krásam života posmrtného, lebo na svete „všetko je iba rozklad pri pohľade na krásu, ktorá bude našou a pre ktorú sme stvorení“.

Pozemský život je kresťanovi len cestou, nikdy nie cieľom, krásy tohto sveta len nedokonalým, pomimuteľným náznakom dokonalosti a nekonečnosti posmrtného života, lebo až tam, „na druhom svete nájdeme čosi oveľa krajšie, oveľa nesmiernejšie, ... čo vrchovate naplní bezbrehú túžbu po šťastí, ktorá je našim utrpením a veľkosťou človeka“.

Túžba je utrpením; v tomto utrpení je veľkosť človeka.

Sám Bohočlovek dokončil svoj život človeka v najväčšom utrpení kríža a tým naveky posvätil kríž aj utrpenie.

Na kríži v utrpení dokonala Spása, na kríži v utrpení zrodila sa spása nás všetkých — vykúpenie. Potrebné boly bolesti, muky a strašná smrť Ukrižovaného, aby bol vykúpený zázrak spasenia, ako deň čo deň „sú potrebné trýznivé hodiny rodenia, aby sa uskutočnil zázrak, ktorým je dieťa“. Hlboká pravda pramení aj v ďalších slovách veľkého vyznavača krás diela božieho: „Každá krása a každý život rodia sa z hniloby a bolesti.“

Posmrtný život si vykupujeme od prvých hodín príchodu na svet, kedy berieme na seba kríž života, aby sme na konci, na kalvárii našli smrť, vykúpenie. „Iba smrť nás splodí a premiesti do jediného sveta, ktorý má byť naším.“ Do smrti nás bude páliť rana nezahojenej, nespokojenej túžby po nesmrteľnosti.

Teda úplného pokoja na tomto svete nemôžeme nájsť, už i preto, že „naša túžba po šťastí je taká nesmierna, že nemôže byť nasýtená inde ako na druhom svete“.

Dobrodružstvá.

Pre krestana, ktorý je ozaj hodný mena „krestan“, smrť nie je strašiakom, chápe život i smrť ako božiu vôľu, nerepce, nebúri sa a v jeho konaní ozýva sa reč Larigaudieho: „Choď za dobrodružstvami odvážne a s radosťou v srdci, ale keď príde hodina, že budeš musieť prejsť k jedinému ozajstnému dobrodružstvu, totiž k úplnému odovzdaniu sa Bohu, prijmi ho. Iba Boh je úplná hodnota.“

Vít, boží tulák-mystik, skúsil dobrodružstvá na všetkých piatich kontinentoch. S úsmevom skáče s vysokej skaly na jednom z ostrovov Tichého oceána do malého jazierka a zas ďalej v spánku vyvráti ho loď do špiny rieky Gangy, no „čože na tom všetkom záležalo“, píše, „len keď som si udržal priateľstvo s Bohom. Odvtedy sa už nebojím náhlejšej smrti.“

Úsmev.

Larigaudieho bez úsmevu hádam si ani nevieme predstaviť. Úsmev mu iskril na tvári v každých okolnostiach; veď vždy objavoval nové a nové krásy, skrze ne svojho Boha. „Úsmev je prejav lásky...“ odblesk radosti a jej prameň“, píše, a s úsmevom, prameniácim z lásky, hľadá a miluje všetko okolo seba. Nebol to však úškľabok ani filmový trik herečiek, ale „úsmev široký a čistý, skautský úsmev spolu so smiechom“.

Takým úsmevom Vít získaval okolie všade, kde prišiel; veď podľa neho usmievať sa „je jeden dobrý spôsob ako sa stať priateľskou dušou“.

Koľko strojenosti, falošnosti je v nás? Zkadiaľ vychádza náš úsmev? Len z kútikov úst, či z hĺbky srdca? Ak bude koreniť v láske k blížnému, presvedčíme sa o pravdivosti slov Lari-gaudieho: „vedieť sa usmievať — aká sila“!

Úsmev s perí, z očí Lari-gaudieho nevymizol temer nikdy, lebo hriechu temer ani nepoznal.

Dievčatá.

S úsmevom, širokým a čistým, približoval sa i k dievčatám a myšlienky v kapitole: Dievčatá, patria medzi najkrajšie, najrýdzejšie vôbec.

Pre Víta boli dobré dievčatá, čistým, ideálnym kamarátom, „ušľachtilým obrazom našej matky“, nie nástrojom zvodcu - diabla, ale „boží dar... úsmevom a sladkosťou v okruhu našich zápasov“.

„Pomýlená výchova nás pričasto učila vidieť v žene iba príležitosť k hriechu, miesto toho, aby nám v nich odhalila žriedlo pokladov...“, píše Vít odvážne, pravdivé slová.

Dobré, katolícke dievča je ozaj boží dar, a šťastný je ten chlapec, ktorému Boh a Matka Ježišova sveria svoju čistú dcéru, ak je, pravda, chlapec hodný tohto daru, daru nezaplatiteľného. Keď sa stretneme s dobrými dievčatmi, tieto nám „doslovne prečistia dušu“; najmä v ťažkých hodinách pokúšení, ich prítomnosť je utišením.

Modlime sa s Vítom:

„Daj Bože, aby naše sestry dievčatá boli čistotou a pôvabom nášho drsného života..., aby sme si boli chlapci a dievčatá navzájom prameňom obohacovania a nie hriechov...“

Čistota.

Vít dobre vystihuje, že „čistota by bola nesmyselnou a smiešnou stávkou, ak ju staviame len na záporných príkazoch“.

Kamarát môj, nie len preto buď čistý, že „musíš ostať“, či „nesmieš zhrešiť“, ale preto, že môžeš ostať čistým, že chceš ostať čistým, dobrovoľne. Prečo? Pre koho? Najprv pre Boha.

Veru, čistota „je možná, krásna a obohacujúca, keď sa opiera o spoľahlivý základ: o živú a dokonalú lásku k Bohu“.

Potom pre seba. Pre svoju dušu, pre svoj ideál, či stať sa kňazom, či pre svoj ideál — dievča, ktoré azda si už našiel, možno že ešte nie, že sa ono práve modlí za toho, ktorého jej Pán Boh určil... A ty?

Máme „ostávať v božej láske ako v čistote rána...“

F i l m.

V modlitbe bola sila Larigaudieho, v modlitbe ktorá neprestávala nikdy a nikde, ani v tanci, ani pri cestovaní, ba ani pri návšteve kina. Čas, posvätený modlitbou, nikdy nie je premárnený, stratený.

„Keď sa pozeráme na najhlúpejší kus, na film veľmi rozrývajúci srdce, môžeme sa modliť tak, že vylúšťujeme v sebe mimovoľné strelné modlitby do pravidelného pohybu obrázkov alebo hudby..., za hercov, režiséra, štatistov, za dav, za suseda napravo alebo naľavo...; čas takto strávený nikdy nebude neužitočný... a dozaista bol by to (t. j. modlenie sa) jednoduchý prejav kresťanskej lásky...“ Príklad hodný nasledovania, najmä dnes, keď toľko otravy nám hádže svet do očí aj uší.

V živote Víta vidíme, že všade po dôsledky uskutočňoval všetko to, čo hlásal, že ozaj zo svojho života urobil „rozhovor s Bohom“.

R o d i n a.

Len v rodinnom prostredí, presiaknutom božou láskou, môže vyrásť človek takej sily vôle

a nezlomnej živej lásky, akým bol Vít. Veď „akým prameňom obohatenia pre detskú dušu boli tie dlhé, plodné večerné posiedky, ktoré končievaly čítaním zo života svätých a spoločnou modlitbou“.

Prežitá skutočnosť, skrytá do milých spomienok, bola pre Víta v mnohom smerodajná i v neskorších rokoch, keď zisťuje, že „ľahšie je utvárať krásny život, keď ho možno podoprieť silným základom spomienok z detstva, a ľahšie je uskutočňovať životné sny, ak rodily sa v pevnom a pokojnom prostredí“.

O koľko je ukrátený ten, kto nemôže z hociakých dôvodov spomínať na svoje detstvo, na svoje Vianoce, na svojich rodičov tak, ako Vít na „znamenitú mamičku“, na milé rodinné prostredie, kto nemôže vo chvíľach duševnej depresie utiecť domov, ako sa utiekal Vít, „aby pocítil oporu, dačo pevného, stáleho“, ako sám píše.

Túlania sa.

Keď sa detský svet Vítov rozrástol aj na okolie rodného domu, obľubuje si najmä dvojítu aleju brestov vedúcu k domu, ktorú „pokolenia žien posvätili, preberajúc tam žrnká ruženca“. Tu, v tichu stromov Vít naučil sa meditovať a ďaleko od denných starostí „nechával dušu ponoriť sa až do rozjímania, do celkom jednoduchého a skoro neuvedomelého rozhovoru s Bohom“, tu si zvykol „na plodné túľactvo, ktoré je ako by utiahnutím sa do seba“, kedy na „tisícich náhodilých prechádzkach nájdeme viac pokladov, ako ich kedy skrývaly všetky tajné lagúny ostrovov“.

*

Dielko Larigaudieho zvrhlo by sa na prázdne myšlienky, slová, keby nestálo na pevných základoch duchovných. Najdrahšia pamiatka Pána

nášho, obeta omše svätej, bola zdrojom sily Vítovej duše, bola pre ňu — vrcholiac svätým prijímaním — „každého rána kúpeľom v živej vode...“ Deň bol pre Larigaudieho neúplný, prázdny bez účasti na omši svätej a v súvisi s týmto poznamenáva: „Nemalo by nám prísť na um povedať: Zajtra idem na omšu svätú, ale zajtra nejdem na svätú omšu, lebo druhá veta znamená výnimku ako vynechanie jedla alebo spánku.“

*

Hľa, krásna duša, krásny život i krásna smrť. Vít miloval krásu sveta i okolo seba, veď krása vecí okolo nás, nie je zbytočná. „Elegancia rámca utvára po určitú mieru eleganciu duše. Niekedy sa stáva výzbrojou.“

Že sa táto výzbroj osvedčila, dokazuje celým svojim životom, svojou vervou, s akou sa pustil dobyť si kráľovstvo nebeské, keď volá: „Prežíval som dobrodružstvá na všetkých piatich kontinentoch..., ale raz nadíde deň, keď budem môcť spievať svoju pieseň lásky a radosti...; všetky ohrady sa polámu a mne bude patriť Nekonečno.“

Odkaz Vítov. Cestu som vám ukázal svojim životom i smrťou, poďte k Ježišovi v šlapajach mojich skutkov, hlásajúc dobro, lásku, kým budete vládvať, a ja vás čakám, priatelia, u nášho predobrého Otca.

Som kresťan. Preto mám možnosť plne, všestranne sa rozvíť. No kresťanstvo je nielen najväčšie osobné požehnanie, ale aj najsociálnejší prúd ľudských dejín. Zapája ma do nevýslovného spoločenstva troch osôb božskej Trojice a do svetovej rodiny Kristových bratov a sestier. Toť najhlbšie sociálne začlenenie mi ukladá povinnosť apoštolovať. Preto ani cez prázdniny nechcem myslieť len na svoje prirodzené osvieženie, ktoré sa vytráti vari za niekoľko mesiacov v hukote a šialenom tempe moderného života, ale chcem mať na mysli a srdci osvieženie bližných milosťou, ktoré má rásť so dňa na deň, s hodiny na hodinu po plné rozvitie vo večnosti. Preto sa už napred budem modliť za požehnanie na svoj prázdninový apoštolát.

Duchovosť v živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

Kresťanstvo.

Kresťanstvo nie je súhrn zákazov, zabraňovaní.

Nie je utláčaním, okypťovaním ľudskej osoby.

Nie je nejakou politickou stranou. Nie je dajakou domnienkou.

Jestvuje kresťanská mravouka, a nie je akousi mravoukou.

Jestvuje katolícky kult, a nie akýmsi kultom.

Teda čímže je? Povýšením, rozvíjaním ľudskej osoby účasťou na božskom živote.

Ja som prišiel, aby mali život, a prehojne ho mali.

Žiť božsky ako dieťa Boha.

Mať „božské mravy“.

Buďte dokonalí, ako je dokonalý aj váš nebeský Otec.

Zriekať sa, aby sme žili.

Zriekanie, zákon života.

Zničiť v sebe a vo svete stopy hriechu.

Do školy svätých. Kardinál Saliège.

Náboženstvo – ľudský vynález?

V našom národe, posvätenom toľkými kresťanskými storočiami, začínajú sa dvíhať ojedinelé hlasy, cudzo znejúce slovenskej duši, vyvierajúce z nenávisťi voči Bohu a tvrdiace pochabo, že náboženstvo je ľudský vynález. Zamyslíme sa, ako sa na človeka patrí, nad životnými slovami Jakuba Balmesa, ktorý tak obetavo vyúčal ľadi veľkému umeniu dosiahnuť pravdu, aby sme si podopreli to, čo máme, a podpírali tých, ktorí na svoju škodu nemajú, čo my z božieho darovania máme.

Nesmyselné rozumovanie ľahostajných v odbore náboženstva.

Život je krátky, smrť istá; nič nezastaví pochod času, V málo rokoch každý človek, žijúci dneska pod slnkom, sostúpi do hrobu. Z vlastnej skúsenosti pozná, koľko

pravdy je v náboženských náukach o našich osudoch. Ani jeho nevera, ani jeho pochybnosti, ani jeho potupné reči, ani jeho satiry, ani jeho ľahostajnosť, ani jeho bláznivá pýcha nič nezmení na skutočnosti vecí. Keď je pravda, že jestvuje druhý svet, kde tresty očakávajú zlého a odmeny človeka dobrého, nebude tomu tak menej, keď človeku sa zazdá to zapierať; jeho zapieranie alebo ľahostajnosť nič nezmení na večných zákonoch spravodlivosti; nijako nezlepší osud, ktorý ho čaká. V osudnú hodinu príde smrť, aby mu otvorila brány večnosti. Ničím nemôžeme vyhnúť tomuto osudu, takému osobnému, ako by bol sám jediný na svete. Nikto nevezme na seba v onom živote súručnosť dobra alebo zla, ktoré tu vykonáva. Či tieto úvahy nepodávajú vysokú ideu o dôležitosti náboženstva a o nevyhnutnosti, do ktorej sa dostávame, aby sme poznali, koľko pravdy je v nich obsiahnuté? A človek, ktorý vraví: „Nezáleží mi na tom, aby som to vedel; pravda alebo lož, nechcem na to myslieť!“ nie je stvorením veľmi nesmyselným?

Cestovateľ príde na svojej ceste k širokej rieke, cez ktorú má prejsť. Brody sú schodné alebo nie sú? Nevie to. Pocestní, ktorí sa tu zastavili podobne ako on, preskúmali hĺbku vôd a súhlasne vyhlasujú, že neopatrného, ktorý sa pokúsi o prechod na nepravom mieste, čaká istá smrť. Taká otázka nemá pre mňa dôležitosti!, vraví taký pochábeľ. A naverímboha hádže sa do prúdu. Taká je ľahostajnosť v odbore náboženstva.

Ľahostajnosť a ľudské pokolenie.

Náboženstvo vždy bolo, je a bude hlavným zaujatím ľudstva. Zákonodarcovia urobili z neho základ svojich ustanovení; učenci venovali mu najväčšiu starostlivosť a zasvätili mu svoje najhlbšie štúdiá; pamätnosti, zákony, spisy minulých vekov svedčia o náboženských snahách ľudského ducha; dogmatické diela naplňajú knihovne a za našich dní tlač neprestáva ich ešte rozmnožovať. Ale tu, hľa, prichádza ľahostajný a vraví: „Škoda času! Malicherné otázky! Aby som mohol vec posúdiť, či je potrebné, aby som ju poznal? Vaši mudrci sú blázni; vaši zákonodarcovia slabomyseľní; celé ľudstvo je hračkou klamu. „Ó pyšná slabosť! Ó žalostné sníženie

ľudského ducha! Vidím v duchu všetkých tých múdrych zákonodarcov všetkých vekov, ako vstávajú a odpovedajú: »Kto si, že nás takto tupíš, že opovrhuješ najhlbšími citmi srdca, najdrahšími tradíciami ľudstva, že vyhlasuješ, ako by nemalo dôležitosti, čo bolo vo všetkých dobách hlavnou starosťou celej zeme!«

„Kto si? Našiel si tajomstvo, ako premôcť smrť. prach, ktorý vietor zajtra rozptýli? Vieš, čo ťa čaká v tej neznámej oblasti alebo lepšie dúfaš, že to zmeníš podľa toho, ako sa ti zazdá? Odmena alebo trest sú pre teba čímisi ľahostajným? A čo ak naozaj je ten sudca, na ktorého myšlienku stále zaháňaš, a vieš iste, že mu odpovieš, až ťa zavolá pred svoju súdnu stolicu: »Čo mi záleží na твоjich prikázaniach a na tom, či si alebo nie si?« Prv ako sa dáš strhnúť k týmto pochabým slovám, pozri na seba, na to, ako si krehko a jemne sostavený, že aj najľahší vetrik môže ťa poraziť tak, že v krátkosti bude po tebe! — Sadni si na daktorý hrob, usober sa a rozjímaj!“

Prechod od ľahostajnosti ku skúmaniu.

Keď mysliaci človek je vylicený zo svojej ľahostajnosti a presvedčený, že náboženstvo je najnástojčivejší záujem života, musí urobiť ďalší krok a takto premýšľať: Je pravdepodobné, že všetky náboženstvá by boli snáškou omylov a bludov, a že náuka, ktorá ich všetky zavrhuje, bola by sama pravda?

Boh! Hľa, čo všetky náboženstvá najprv ustávajú alebo predpokladajú. Je Boh? Bol vesmír? A kto ho stvoril? — Pozdvihni svoje oči k nebu, pozoruj dookola po zemskom okruhu, študuj seba samého; a vidiac všade poriadok a veľkosť, povedz, ak máš na to odvahu: „Len náhodou vznikol svet; ja som dielom náhody; dielo samo ma naplňuje podívom, ale umelec, ktorý ho urobil, nikdy nebol. Stavba je podivná; zbudovala sa sama a bez staviteľa. Poriadok vládne bez usporiadateľa; plán bol zhotovený bez umu, bez inteligencie, ktorá ho napred mala, bez moci, aby bolo podľa neho pracované.“ Toto pochabé rozumovanie, s ktorým by sme nesmeli vyrukovať ani pred najhlúpejšími, ani pri najnepatrnejších dielach, pripúšťajú, keď ide o divy vesmíru! Múdrosť pre práce človeka! Bláznovstvo pre veľké diela Boha!

*Nie je možné, aby všetky náboženstvá
boly ľudským útvorom.*

„Všetky náboženstvá sú dcéry povery, ziskuchtivosti, alebo strachu“, vraví neverec, „sú to číre ľudské vynálezy.“ A kto je vynálezcom! Pôvod náboženstva sa stráca v noci času. Všade, kde sa človek ukazuje v spoločnosti, vidíme hneď kňaza, oltár, bohoslužbu. Kto je teda tento veľduch vynálezca, ktorého meno sa sotrela s pamäti ľudí a ktorého vyučenie prenášalo sa s pokolenia na pokolenie po celom zemskom povrchu? Ak ten vynález zrodil sa v civilizovanom národe, akože ho barbarské, ba divé národy prijaly za svoj? A ak barbarstvo bolo jeho kolískou, akože si dobyl civilizované národy? Poviete: „Náboženstvo je sociálna potreba; dátuje sa od zrodenia spoločnosti!“ Ale komu bola táto potreba zjavená? Kto bol prvý, čo našiel, ako odpovedať tomuto hlbokému inštinktu? Ktože si osvojil túto sústavu, takú vlastnú na ovládanie človeka, na jeho riadenie? A po vynáleze ktože zas vo svojej ruke držal všetky srdcia, všetky vôle, aby ich utváral podľa svojej vôle, aby im sdieľal city, smýšľanie, ktoré urobily z náboženstva dýchanie duše a takmer druhú prirodzenosť?

Aj tie najosožnejšie najpotrebnejšie vynálezy ostávajú po veky výsadou istých národov; vzájomné styky prenášajú ich len s krajnou zdĺhavosťou aj najbližším národom; prečo to nebolo priam tak aj s náboženstvom? Ako sa stalo, že o tomto podivnom vynáleze vedely všetky národy bez rozdielu jazyka, zeme, mravov, podnebia, barbarstva alebo civilizácie?

Tu niet inej možnosti. Náboženstvo pochádza z jakéhoto prvotného zjavenia alebo z inšpirácie prirodzenosti. Ak zjavenie je, Boh prehovoril; ak nie je, vtedy Boh vryl náboženský cit do hĺbky nášho srdca? Nie, nie, náboženstvo nie je ľudským vynálezom; a hoci v rozličných dobách, v rozličných zemiach táto dcéra Neba bola znetvorená, snížená, zhanobená, vždy uchováva čosi zo svojej pôvodnej nesmrteľnosti. Sama naša duša uchováva ako by vôňu shora. Uprostred obludností, ktoré nám dejiny ukazujú, stopy prvotného zjavenia sú ešte všetkým očiam viditeľné.

Zažiarenie Krista v ľudskom utrpení.

Nájdeme ozajstnú radosť blízunko (radosť veru hlboko ukrytú), ale keď odmietneme ľudskú útechu. Až keď príroda sa pre nás zahali tmon, pocítíme Ježišovu blízkosť. Až keď tvory odstúpily, Boh nás zdvíha, aby sme naozaj objali kríž.

Stvorené veci vnášajú so sebou tmu všade, keď sa votrú. Stále sú nám v ceste, zastavujúc milosti, zakrývajúc Boha, podvodne nás pripravujúc o duchovné útechy, robiac nás malátnymi a podráždenými. Tak vyplňajú naše vonkajšie smysly, že vnútorné smysly našich duší nie sú súčasne na to, aby pracovali.

Často si želáme, aby Boh nám bol bližšie. No, v skutočnosti býva nám oveľa bližšie, ako si myslíme. Utrpenie nám to zjavuje. Utrpenie na nás padá ako príkrov okolo nás. Časom sa náš obzor zužuje a náš veľký svet stáva sa svetom malým. Vpredu ešte voľačo vidieť, ale potom mizne prvý predmet, potom druhý. Naša rozptýlenosť je stále menšia. Naš vnútorný život je čulejší. Naša duša je silnejšia.

V tejto hustej temnote začína vystupovať Ježišova postava. Cítíme teplú Ježišovu krv na svojich rukách, keď nimi objímame kríž. To nie je zjavenie, to je život. Sme so svojím Bohom, so svojím Stvoriteľom, so svojím Spasiteľom. Náleží nám. Keď sme sa vymanili tvorom, jeho sme získali. No neprišiel. Bol tu stále, stále takto v našich dušiach, lenže zatienený falošným jasom tvorov. Vystupuje v temnote ako hviezdy. Biely mesiac poludňajší nás nevábi svojou krásou, očarúva nás len v noci; tak je to aj s temnotou duchovnej Kalvárie: v našich dušiach tu milo žiari náš krásny Spasiteľ. *F. W. Faber.*

Odpúšťame vinníkom ?

Kristus bol veľkým diplomatom, keď učil nás v Otčenáši prosbe: „Odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinníkom.“ Tak nás ženie smädnych cez vodu. Aký nebezpečný psychológ postavil nás pred hotovú vec! Nesmieme cigániť, lebo podmienka je: ako ja odpúšťam, tak bude aj mne odpustené. Pred Bohom

sa nesmieme kompromitovať, nesmieme byť úzkoprsí. Takto nás donútil celkom sa mu pripodobniť, totižto naučiť sa tak odpúšťať, ako Boh odpúšťa. Len vtedy máme právo na odpustenie.

Preto každý náš Otčenáš je spytovaním svedomia, či sa hnevám na svojho bližného, či som mu odpustil.

T. P. K.

Učenie.

Čo je to za učenie? Je to človek. Je to človek každého veku, každého postavenia, každej funkcie. Ľudský život je život v pohybe, vo vývine. Nikdy nie je dokonalý tu na zemi. Plne rozvinie sa iba vo večnosti. Dotiaľ všetci sme učňami, bytosťami, ktoré sa utvárajú, dušami, ktoré sa zdokonaľujú. Keď dosiahneme dajaké postavenie, dajakú funkciu, myslíme, že to je koniec. Ešte nie sme natoľko dokonalí. Ešte musíme sa vzdelávať, priúčať. Beda človeku, ktorý sa už neučí! Beda tomu, kto si myslí, že sa už nemusí učiť! Všetci sme učňami. To robí život dôležitým. V pohybe, vo vývine..., nikdy hotový; poháňaný, pobádaný túžbou, milosťou. Nemôžem si predstaviť niekoho, kto by nebol učňom. Čože by mu ostávalo z človeka? Blahoslavení nie nasýtení, ale tí, ktorí majú hlad a smädia. Blahoslavení, mohli by sme povedať, nie tí, čo si namýšľajú, že sú učiteľmi, ale tí, ktorí sa vždy pokladajú za učňov. *Jedného Učiteľa máte — Krista.* Ktože by sa zdráhal pred takým Učiteľom pokladať sa za učňa? *Kardinál Saliège.*

Farbenie a duchovosť.

Svätá Katarína Sienská, ako sme už zdôraznili, patrí medzi najväčšie ženy ľudských dejín. Jej duchovosť je taká ľudská a pritom taká úžasne nadprirodzená, že nám ukazuje ľahké konkrétne možnosti nasledovať ju a spolu vzbudzuje v nás nevšedný obdiv pre závrtné výšky, ktoré s božou milosťou dosiahla v tvrdej борbe o nadzemskú veľkosť. No všetko, čo nie je Boh, absolútna dokonalosť, má štrbiny a štrbinky. Aj na Kataríninom dievčenskom životnom úseku je takáto štrbinka,

čo aj menej dobrovoľná, ako by sme si mysleli. Na jej úprimné úsilie celkom oddať sa božej láske mocne dorážal nátlak domácich, najmä jej sestry Bonaventury, ktorí ju zvädzali na cestu akejsi márnivosti. A tak Katarína istého dňa podrobila sa tomuto nátlaku a išla na akúsi slávnosť ako ostatné devy s naličenou tvárou a zafarbenými vlasami. Jörgensen vraví v jej životopise: „Ako sa vidí, toto obdobie svetárstva v Kataríninom živote bolo len krátke; celkom iste skončilo Bonaventurinou smrťou v auguste 1362. Katarína pri mŕtvoľe najmilšej sestry horko oplakala aj to, čo potom po celý svoj život až do smrti pokladala za veľké odpadnutie od Boha. *Či jej On nedaroval jej vonkajšok? Neželať si, aby vyzerala tak, ako naozaj vyzerala? A ona chcela zlepšiť to, čo od neho dostala! Fušerka si trúfala siahnuť na Majstrovo dielo! Boh ju stvoril na svoj obraz, a ona si dovolila premaľovať tento obraz a premeniť ho na diablove dielo!* Ešte mnoho rokov potom sa pri spovediach obviňovala a žalovala na seba pre toto obdobie.”

Jörgensen týmito ostrými slovami vyjadruje prísne stanovisko, ktoré svätica neskôr zaujala voči spomenutej márnivosti. My ich používame na to, aby sme našim sestrám ženám, usilujúcim o duchovnú hĺbku, dali podnet na premýšľanie o dosahu Jörgensenových slov. Obecne je známe, že hlboké moderné ženy zaujímajú záporné stanovisko voči farbeniu. Radi by sme boli, keby nám sestry ženy, sorskupené okolo Smeru, voľačo napísaly o vzťahu duchovosti k tejto veci. Táto otázka naoko vidí sa malicherná, ale v skutočnosti nie je taká, bo má hlboké korene a nemalé dôsledky pre duchovný vývin ženy.

Spolu používame túto príležitosť, hádam nie nevhodne, aby sme poprosili sestry ženy, žeby s nafarbenými ústami neprijímaly presväté Kristovo telo a nebozkávaly Kristov kríž. Duchovnejšia žena ľahko tu vyčítí krikľavý nesúlad: Kde Kristus ponížene skrýva svoju božskú vелеbnosť a slávu pod skromný spôsob chleba, tam taká žena svoju malosť márnivo povyšuje na obdiv svetu. Kristus podľa Pavlových slov „uponížil sa a bol poslušný až po smrť, a to po smrť na kríži“. Aké trápne je vidieť vedľa tohto poníženia a nepoškvrnenej červene

rán Muža bolesti neprirodzenú, sebaláskou poškrvnenu červeň na perách ženy! Pravda, mnohé to takto zle nemyslia. No pamätajme, že aj skutky majú svoju reč. A kto nechce, aby mu privlastnili nedobrá reč skutkov, nech ich nekoná, keď pozná ich falošné znenie. Koľko hĺbky je v zdatnej žene, o ktorej vravi kniha Múdrosti: „Spanilosť často klame a krása tiež vyprchá, tej žene však patrí chvála, čo sa bojí Pána.“ *Brat dominikán.*

Z našej drobnej práce KA.

Stojím na starodávnom námestí veľkomesta. Sú tu najviac staré domy s drevenými schodmi a tmavými dvormi. Rozmýšľam, odkiaľ začať. Zrak mi utkvie na soche najsvätejšej Trojice uprostred námestia. Teda začínam v mene Otca i Syna i Ducha svätého, o ďalšie sa nestarám. Popozierám si domy, zistím, ako idú čísla na nich, a ponavštevujem v nich každú katolícku rodinu.

Katolícka akcia i u nás čoraz viac rozpína svoje požehnané krídla, prináša hojné ovocie. Z ľudí, s náboženského stanoviska zanedbaných, vychováva pevných a praktických kresťanov-katolíkov. Svojím blahodarným účinkovaním burcuje, preberá každého z ospalosti a nečinnosti, vedie k činnosti. Tak sa zobúdzajú jednotlivé farnosti, celé mestá a kraje. Začína sa u jednotlivca, v rodine. Ako šíre more vzniká z mnohých riek, rieky zas z potokov a potôčikov a tieto z prameňov a pramienkov, tak aj katolícka akcia pramení u každého jednotlivého človeka.

A keďže na túto rozsiahlu prácu sily samých kňazov nestačia, pomáhajú im laici, sorkupení okolo nich. Katolícku akciu utvárajú drobné momenty, ktoré sa skúsení pracovníci usilujú zachytiť, ako bolo už povedané, na prvom mieste v úzkom kruhu každej katolíckej rodiny. Sem sú vysielaní títo nenároční pracovníci, ktorí nám pripomínajú svätých apoštolov. Musia si byť vedomí svojej zodpovednosti. Veď od nich sa vyžaduje ponajprv dôkladné poznanie náboženských právd, potom poznanie a prežívanie zásad kresťanskej mravnosti. A konečne musia mať vrúcny vzťah k Cirkvi svätej. Tieto

predpoklady musí každý splniť, ak chce úspešne, nezištne, s láskou a obetavo pracovať.

Do krúžku horlivých katolíckych dievčat, rátajúc i akademičky, ktoré mimo svojho povolania pracujú na zdokonalení seba a osobnom apoštoláte, prišiel istého dňa dp. farár z istej mestskej farnosti. Osvetlil nám význam KA v terajších časoch a poprosil nás, aby sme sa aj my zapojily. Bolo to voľačo nové pre nás. Uchvátilo nás to odrazu. S chuťou sme sa prihlásily. Dostaly sme „uličky“ a podľa smerníc a pokynov začaly sme novú prácu. Zo začiatku nám to išlo ťažko, nemaly sme ešte zručnosť a pohotovosť. Skúsenosti nás postupne poúčaly. Pravda, aj akýsi strach, ostýchavosť, ľudské ohľady sme musely najprv prekonávať. A tak po čase staly sa z nás apoštolky vo farnosti. Pracujeme po dve a dve alebo aj každá zvlášť. Onedlho sme získaly mnoho poznatkov, skúseností a zážitkov, ktoré sa nedajú len tak obísť, a prinútily ma opísať ich.

Týmto priamym stykom s ľuďmi ľahko poznáme všetky možné povahy. Tak teraz už pri prvom pohľade, slove viem si urobiť o každom obraz a hneď z toho vyvodzujem ich pravdepodobné náboženské založenie. Či ma prívetivo prijímajú a ďalej volajú, alebo nechajú za dvermi, dokonca keď ich pred nosom zatvorí, z toho poznávam, či sú ľahostajní, vlažní, neveriaci, až nenávisní, alebo dobrí, milí, nábožní a horliví. V bleskovej rýchlosti si zachytím ich duševnú charakteristiku. Po oboznámení s tým, načo som prišla, podám každému karotku s povzbudzujúcimi slovami a pozdravom miestneho farára. Zaznačím pre farskú kartotéku potrebné dáta. Dôraz sa kladie na to, či sú cirkevne sobášení, deti pokrstené, či chodia na vyučovanie náboženstva a všetci do kostola. Takto nashromaždené záznamy odovzdám farárovi, ktorý potom pre každú ulicu zvlášť alebo spoločne usporadúva poučné prednášky. Chudobným a chorým hneď pomáham. Neporiadky manželské sa upravujú. Poriadajú sa zábavné večierky, divadielka pre deti, kurzy šitia a podobne, a život vo farnosti sa dáva do pohybu. Farníci si navzájom pomáhajú. Na spoločných schôdkach si dobre rozumie chudobný a bohatý, učený i neučený. Hľa, toto je pravé kresťanské spoločenstvo.

také by malo vládnúť na celom svete. Keď tak kto sleduje týchto ľudí, má pred duchovným zrakom prvých kresťanov. Ano, tak to bolo vtedy. Láska Kristova prenikala všetko.

Na istom mieste ma milo privítal príjemný starý pán. Vie hneď na prvé slovo, o čo ide. Núka mi stoličku, ľutuje ma, vraj sa aj tak dosť nachodím. Ba ohodnocuje aj moju námahu. Ale mne toto milé posedenie neprienesie toľko útechy, ako keď si inde postojím za dvermi.

Na inom mieste treba trochu nádeje vložiť do života. Ako sa raduje mojej návšteve 31-ročná žena, žijúca s dieťaťom bez muža. Tak túži po dobrom slove, poteche a láskavosti. Na tvári jej vidno zatrpkosť a krivý pohľad na ľudí. Je sklamaná. Vzdala sa už toho, že aj dobrí ľudia sa ešte nájdu. Potešila sa, keď som jej povedala, že môže prísť s každou vecou a ťažkosťou kedykoľvek na faru.

Inde stojím dlho vo dverách, až ma konečne pochopia. Ináč poriadni ľudia, len tak sami pre seba.

A na druhom mieste, až jej to susedka overí, u ktorej som už bola, čo vlastne chcem. S ochotou mi uverí a je dobre.

A tam zas vytáčajú, že už tu boli. Keď zistím, že nie, opäť nalieham. Vysvitne z toho, že muž je evanjelik, žena katolíčka a sú sobášení v evanjelickom kostole i proti zákazu ženiných rodičov. Dcéрку majú pokrstenú po katolícky a syna po evanjelicky.

Nemusím ísť ďaleko a zas mám iný prípad. Som v prepychovom byte bohatého obchodníka. Pani ma vľúdne prijala a hneď vyberala peniaze z peňaženky. Poďakovala som sa jej a ešte raz som jej vysvetlila, načo som prišla, ak ma zle rozumela. Potom zmenila výraz tváre, a nie a nie z nej dostať potrebné dáta. Celkom si ma prestala všímať a hoci som bola v jej izbe, ľahla si na diván. Teda som sa obrátila. Na pozdrav mi nedala ani odpoveď. Čo ju ohromilo, že sa na nohách neudržala? S Kristom nepochopení. Toto najviac bolí, ale pritom oblažuje.

Bezdetní starší manželia bez cirkevného sobáša. Vtedy vraj nemali peňazí, odkladali, potom prišla vojna atď. Ale majú úprimnú vôľu dať sa sosobášiť. Keby sme

im to neboly vysvetlily a posmelily ich, ešte ďalej by odkladali.

Ak natrafím na evanjelické rodiny, v mnohých prípadoch sú ochotní podporiť naše dielo. Všade musím opakovať, že peniaze nesbieram. To je tak, ľudia radšej dávajú, aj keď nevedia na čo, len aby sa vás zbavili. Len slovo, dobré slovo počuť, na to sú ľarbaví.

Istý pán mi na moju otázku, či je katolík, odpovedá len pokrútením hlavy. Pod bránou v sozname vidím, že je katolík. Tam musím ísť ešte raz. Možno, že je hluchý, nemý alebo duševne slepý? Druhý raz mi povie: „Nie, nie, my nič...“

Neskúsená 18-ročná mladá žena s dieťaťom, len civilne sobášená, uznáva, že v takom stave nemôže ostať. Sľubuje, že sa riadne vezmú.

Na viac miestach sa na vás oboria a prudko zatvárajú dvere so slovami: Čo zas chcete, dajte nám s tým pokoj! Ale už aj podávam pozdrav. Potom sa ospravedlňujú, lebo vraj mysleli, že je to zas nejaká sektárka. Kde sa tak nestane, idem i druhý i tretí raz. Keď mi úsečne a nevrló odpovedia, že sú evanjelici, neverím im, lebo viem, ako mi slušne odpovedajú skutoční evanjelici. Domovník mi to potvrdí. Niekedy sa musím veru ťažko dobíjať, ale nepoddám sa, lebo tí to vždy prehrávajú, a vysvitne z toho skoro vždy civilný sobáš. A koľko je ich. V starej mestskej štvrti aj v každom dome jeden. Dokonca v istom dome mimo poriadneho domovníka a niekoľkých židovských rodín niet platného manželstva. Niekedy sa to šíri ako nákaza, mor. Aj takáto zostava jestvuje: Matka rozvedená, jej dcéra civilne sobášená, na byte majú štyri djevcátá, jedna z nich má nemanželské dieťa. V takých domoch mimo duševnej biedy je, pravda, aj dosť sociálnej. Tmavé, vlhké byty, malé miestnosti, mnoho ľudí, choroby na dennom poriadku.

„Áno, sme katolíci, ale chceme prestúpiť k Svedkom Jehovovým.“ Tu som sa zarazila a k slovu skoro neprišla. „No, nemusíte byť smutná,“ pokračovala pani, „áno, chceme. Tam sú pekné prednášky: mali by ste sa aj vy tam ísť pozrieť. My nepotrebujeme kňazov, svätých, obrazy a okrasy v kostole, mohyly, obelisky...“ Začala som ju presviedčať o ich a jej veľkom omyle.

„Nerobte to. Veď ste pokrstení na kresťanov-katolíkov a nimi ostávate navždy. Takto idete dobrovoľne do záhuby.“ Ostala zamyslená a smutná, ako ja na začiatku. Tak sme sa rozišli. Ešte sa k nim definitívne neprihlásili, takže je nádej, že sa uchránia bludu. Zle je s tými, čo neveria, ale horšie, čo si vieru zapredajú.

V tmavých kútoch, v pivničných dierach, aj tam žije ľudské stvorenie. Ťažko rozoznať, obrysy dverí a ešte ťažšie natrafiť na kľučku. Po zaklopaní chvíľku trvalo, než sa k dverám dotiahla chorá opustená starénka. Bledá, vychudnutá, len v jej nadmieru jasných belasých očiach zaiskril plamienok nádeje, keď zbadala, načo sme prišli. Pocítila som ľadový chlad v izbe. Nemá paliva. Malá je podpora od mesta. Aby neumrela hladom, známi jej nosia jedlo. Všade vidno hrubú vrstvu prachu. Toto sa hneď hlási charitatívnym sestrám. Tie doteraz k nej chodia. Radostne ich víta: „Len častejšie sa príďte pozrieť, či ešte žijem.“

„My sa nikde nehlásime, ani nechodíme do kostola.“ Dajte nám pokoj, myslím si ďalej v duchu. A čo, deti chodia? Vidím dvoch školákov. „Ony ešte chodia, ale až vyrastú, dáme sa všetci vypísať z Cirkvi.“ K takým ďalšieho prístupu nieto. Nevieť, čo aká nemožná vec sa môže skôr stať, ako takíto zatvrdilci a nenávisníci obmäkčiť sa. Len v tom je šťastie, že si ešte deti nechajú vychovávať v náboženstve. Tak sa spreneveria a od cudzia, zradia svoju Matku Cirkev.

„Sme dobrí katolíci, chodíme do kostola (je pravda, poznám ich z vídenia), len nie sme sobášení v kostole. Čo je na tom, veď aj na radnici je to platné;“ a hľadia ma stoj čo stoj presvedčiť. „Prečo by nie, aj ku sviatostiam pristupujeme.“ Nevedeli, že sa to nesmie. Žena až po nejakom čase pristala na to, aspoň naoko, že mám pravdu. „Len ako tam muža vtiahnuť. Veď je to čudné, už máme veľké deti.“

A čo na to povedať, keď dieťa vo IV. triede ľudovej nebolo ešte na prvom svätom prijímaní? Matka je príslušníčka ktorejkoľvek sekty a už ma obsypáva poprekrúcanými citátmi z Pisma svätého. Aj to i ono mi dokáže, že sa „mýlim“. Hovorí mi tiež: „A tak vám na tom záleží, aby moja dcérka išla na prijímanie?“ Áno, hoci

nemám na to právo, ale vy rodičia ste na prvom mieste za dieťa zodpovední. „A čo, keď sa tak dáme vypísať z Cirkvi?!" S takými ľuďmi ťažko rozprávať. Dieťa je už tým tiež celkom infikované. Ináč prvá žiačka v škole. Hrdo aj ona prisviedča, že chodí s mamičkou na prednášky, a veru sú pekné. Ale aj v tomto prípade to dieťa chodí na náboženstvo a aj sa ho zo všetkých žiačok najlepšie učí. Tak ako to rozriešiť? Pokarhanie zasluhuje matka, ktorá dieťa zavádza a bráni prístupu slov Kristových: „Nechajte malúčkých prísť ku mne, lebo ich je kráľovstvo nebeské!" Jej muž, slaboch a vlašný katolík jej predsa dohovára, aby dieťa v tom nenaúčala, lebo k podobným názorom môže prísť len dospelý človek. Ono nech vyrastá v tom, v čom bolo pokrstené, a keď bude veľké, nech si potom robí zas, ako chce. A keď som jej povedala: Veď sa pamätáte na svoje prvé sväté prijímanie, lebo toto v každom zanechá hlboký dojem, hrdo mi povedala: „Nepamätám sa!"

Touto drobnou prácou sa vnikne do rozličných záhad, očíam denného života skrytých. Tak podobne som si urobila obraz i o vlastnej ulici, kde bývam. Sú tu dobrí, horliví katolíci, ale aj zanedbaní, ktorí sa už nehlásia ani tým najmenším prejavom ku katolicizmu.

Mnohí sa dajú povzbudiť, dajú vám aj za pravdu, že veru je hodno dať sa sossobášť aj v kostole po dvadsiatich rokoch. Uvedomili si azda až teraz, že sú tým vytvorení zo všetkých milostí a výhod Cirkvi svätej.

Zvoním v istom byte. Otvorí mi milá staršia pani. Vojdem. Posadí ma. Všade vzorná čistota a poriadok, byt útulný. Píšem dáta a keď prídem na sobáš, tu mi veru trpkó povie: „Sme len civilne." A tu sa naširoko rozhovorí, mám čo počúvať. Azda na svoju obranu, aby sa nezdalo, že je taká zlá, ako to vyzerá. Jej muž si doniesol z domu nenávisť ku kňazom. Jeho rodičia totiž pre nejakú malichernú príčinu vystúpili i s deťmi z Cirkvi. Žena tiež od detstva vlašná vo viere pristala na civilný sobáš. Mali syna. Skúšala ho z náboženstva a mal vždy jednotku. V nej predsa plamienok horel. Otčenáš jej ostal jedinou modlitbou. Život im plynul inak dobre. Až zrazu jediného syna stratili. Pán Boh ich tak potrestal, so slzami v očiach mi rozprávala.

Nemci ho odvliekli a je doteraz nezvestný. Iba teraz zbadali, že sú na nesprávnej ceste. U nej nastal obrat. Je veľmi nábožná. Rada trpí, ľutuje a chce všetko napraviť, len aby jej Pán Boh syna vrátil. Muž tiež zmäkol. Celé roky im visely svetské obrazy v izbách, zamenila ich teraz za sväté, ozdobila byt soškami svätých. Priznala sa, že je lepšia, a cíti, že sa jej milosť božia dotkla. Chodí do kostola, modlia sa, dúfajú, vzývajú o pomoc P. Máriu, Matku ustavičnej pomoci. Hľa, pekný príklad; nie všetci sa vedú pod takýmto viditeľným trestom božím obrátiť. Veria, že ich Pán Boh vyslyší. Radi prinášajú túto obeť za svoj pomýlený život. Ó kiezby Pán Boh dal! A nakoniec mi povedala, vraj až keď sa jej syn vráti, len potom sa dajú sosobášiť. Je to pre nich neprijemné, veď im už hlavy belejú. Nie-naopak?! Len to je chyba, že takto s Pánom Bohom vyjednávajú.

Mnoho prípadov sa hneď podarí nariadiť na správny smer, inde sa musí dlho naliehať. Či to ide rýchle či pomaly, už je to v našich rukách. Potom už akcia funguje nepretržite na každej ulici.

A keď píšem tu len o samej biede, nemyslite si, že len ona jestvuje a iné nič. Môžem to pripodobniť k jednotlivým vredom na inak zdravom tele. Vredy odstraňovať, to je našou úlohou. Z toho, čo je zdravé, máme nesmiernu radosť, o tom sa už navonok tak veľmi nerozpráva. To práve dodáva sily pre ďalšiu prácu.

Zo skúsenosti som si zadelila veriacich takto: najlepší sú tí, ktorí sú, ako sa povie, od koreňa verní svätej Cirkvi, druhí od srdca, tretia skupina sú matrikovi katolíci a ostatní sú poblúdenci, za ktorých sa musíme viac modliť, ako ich ľutovať.

A na záver. Dobré vystihuje význam KA táto jej definícia: Katolícka akcia je živé vedomie, že sme alebo máme byť živými údmi živého tela Kristovho. V. N

Čo sa týka nás kresťanov, oslobodených Cirkvou, my nepatríme ani terajšiemu storočiu, ani minulému, ani budúceму, my patríme večnosti (P. Lacordaire, OP).

Treba byť tým, čím nás Boh chce mať, a ničím iným (Léon Bloy).

Nešovorme mnoho!

Predovšetkým mladí ľudia mali by sa riadiť touto osvedčenou zásadou, ak vlastne chcú v živote niečo znamenať. „Vy, ktorí ste veľmi múdri, hovorte, pretože to vyžaduje dobro spoločnosti; ale hovorte múdro. Vy však, mladíci, buďte veľmi zdržanliví vo svojich rečiach a to najmä vtedy, keď vás niekto pozoruje; správajte sa pri mnohých veciach tak, ako keby ste o nich vôbec nič nevedeli: počúvaj v tichosti a odpovedaj iba na otázku“ (Eccli. 32, 12b). Ktosi sa pýtal istého veľmi múdreho človeka, ako si získal toľko múdrosti: „Tým, hovoril, že som počúval a že som sa pýtal na to, čomu som nerozumel, tých, od ktorých som sa to mohol naučiť.“ A skutočne, nenájdeme vhodnejšieho prostriedku pre vyformovanie ducha mladého človeka, ako keď bude málo hovoriť, často, sa pýtať a mnoho počúvať, keď bude uvažovať, súc sám, o tom, čo povedal v rozhovore s inými.

Mladý človek, ktorý málo hovorí, získa si u každého úctu a vážnosť. Ak azda má nejaké zásluhy, jeho skromnosť a zdržanlivosť, budú ho poháňať k ďalšej práci; no ak ich nemá, jeho diskretnosť zabráni iným, aby si toho všimli. Keď Téofrast videl v spoločnosti istého človeka, ktorý bol stále ticho, povedal: „Ak si múdрым človekom, tak nekonáš správne, ale ak nie, tak si múdрым človekom.“ Aj Duch svätý nás učí, že ten, kto skrýva svoju nevedomosť, znamená viac, ako ten, kto skrýva svoju múdrosť; a že aj hlúpy, ak vie mlčať, má takú cenu, ako múdry (Eccli. 20, 33).

Tichosť by mala byť údelom tých, ktorým chýbajú kvality. No býva to obyčajne tak, že tieto chýbajú viacej práve tým, ktorí zvyknú mnoho hovoriť, ako aj tým, ktorí nevedia mlčať. Nevedomec, ktorý nemá pochybnosť o ničom, vypráva o všetkom a všade robí mnoho kriku. Stáva sa skoro vždy, že ten, kto má iba málo základov vyzerá ako briliant, ktorý nás na prvý pohľad omráči; podobný je bystrinám, v ktorých tečie voda s veľkým rachotom a ktoré nemajú často vody ani po členky.

Ten, ktorého musia stále iba počúvať a ktorý hovorí

mnoho a s veľkým krikom, má si uvedomiť, nezávisle od toho, čo hovorí, že je mudrlant alebo aspoň chytrák, a ak nehovorí o dobrých veciach, je spolu mudrlantom, chytrákom a hlupákom. Nemajte teda snahu príliš mnoho hovoriť len preto, aby ste hádam ukázali svojho ducha, ale radšej ho zakryte istým studom. Skromnosť je jemným závojom, ktorý pokrýva len preto, aby dal väčšiu odmenu. Kto chce, aby sa stal človekom rozumným, prejaví veľmi malú snahu, aby sa ním skutočne stal. Prílišná snaživosť byť slávnym, ukázať viac šikovnosti, ako ostatní majú, je neomylným prostriedkom, aby našli na nás menej, ako toho máme. Vyzerá to ako márnivosť, ktorá odpudzuje; a len zriedka sa podarí presvedčiť iných o vlastnej zásluhe, keď spomenutý sám je o nej príliš presvedčený.

S rozumom a rečami sa musí šetriť ako s peniazmi. Keď aj odporúčame iným, aby málo hovorili, nechceme tým však povedať, že to znamená byť celkom nemým. Ako umiernenosť v reči je symbolom múdrosti, tak aj mlčanlivosť je zase symbolom nevedomosti. Nevedomec, ktorý nič nehovorí, ten ani nič nemyslí. Pomalosť a suchosť v hovorení sú často známkou charakteru ducha; rýchle hovorí ten, kto má mnoho myšlienok, ktoré nasledujú veľmi rýchle za sebou; je to dobrý talent, ale nebezpečný, významný je len vtedy, keď je spomenutý výrečný, čo je však veľmi zriedkavé, alebo keď má mnoho múdrosti a úsudku. Nech by to bol akýkoľvek skvelý duch, nebude mať nikdy ceny, ak si nezvykne hovoriť v pravom čase a ak nebude vedieť v pravom čase mlčať. Je to pravda, že ten, čo zvykne mnoho vyprávať, ako aj ten, ktorý túži po tom, aby všetko vedel, a ktorý hovorí mnoho, najskôr odstúpi od svojho plánu. A skoro vždy v druhej štvrtine hodiny stratí všetku úctu, ktorú si bol získal v prvej. Začína s obdivom a končí s opovrhnutím. Naopak zasa, skromný duch, ktorý netúži príliš po sláve, stane sa čoskoro svojou skromnosťou obľúbeným; je to akýsi spôsob skrytej úcty, ktorá sa preukazuje iným; a nech sa akokoľvek veľký duch skryje, keď sa bude musieť raz ukázať, skončí obdivom. Podobá sa cennému peniazu, na ktorom vidieť najprv len niekoľko temných čiastok zlata, kým niekto neobjaví veľké bohatstvo, ktoré v sebe skrýva.

Ten, kto zachováva tichosť príliš úzkostlivo, nikdy nespozná pravú múdrosť. A preto múdri ľudia majú vždy odporúčať umiernenosť v rozhovore. Prvé cvičenie, ktoré dal Pytagoras svojim žiakom, bolo: „Alebo buďte ticho, alebo hovorte voľačo, čo je lepšie ako mlčanie.“ Starý Egypt, ktorý bol kolískou umenia, vedy a múdrosti, mal vo svojom hlavnom meste sochu, ktorá bola symbolom mlčania. Táto hieroglyfická figúra mala prst položený na perách, ako keby odporúčala túto ctnosť všetkým občanom.

Veď čo môže byť cennejšie, ako keď niekto vie riadiť svoj jazyk tak, že nie je nikdy ponechaný sám na seba! A naopak, čo je viac odporné a opovrhnutia hodné, ako človek, ktorý stále rozpráva, ktorého reči sa podobajú potoku, ktorý nič nemôže zastaviť! Hovorí to, čo vie, a to, čo nevie. Nemôže udržať nič v skrytosti. Všetko, čo vidí, čo počuje, všetko, čo predpokladá, rozširuje hneď alebo to hovorí tajne všetkým tým, ktorí to chcú vedieť; lebo každý je jeho dôverníkom, hoci on nie je dôverníkom nikoho. Dychtivo zbiera všetky malé udalosti dňa, všetko, čo sa odohráva v rodinách, všetko, čo zaujíma česť a dobré meno, aby ho rozšíril. Je pohoršujúcou trúbou dediny. Ecclesiasticus hovorí: „Strašný je mnohovravník vo svojej obci; a nenávidený, kto neuvažuje v rozhovoroch!“ (9, 25.)

Je však nielen nenávideným, ale aj neznesiteľným. Najväčšiu radosť mu môže spôsobiť, keď ho niekto stále počúva. Ale koľko trpezlivosti ten spomenutý musí mať a koľko trápenia musí zniesť! Nudí každého svojimi neprerušovanými rečami, dlhými historkami, už sto ráz opakovanými, podrobnosťami zo svojho života a kto vie ešte čím.

Princ de Condé vzal raz na svoj koč istého človeka, ktorý zvykol mnoho vyprávať, aby sa s ním odviezol na určité miesto, kde išiel za svojou povinnosťou. Princ však čoskoro zaspal od ustavičného vyprávania, ktoré nemalo konca. Ten si však toho vôbec nevšimol a ťahal princa stále za rukáv, aby ho počúval; keď to trvalo dlho, princ sa konečne zobudil a mu hovoril: „Ale, pane, alebo ma nechajte spať, alebo ma neuspávajte!“

Ten, kto nemá dosť rozumu alebo úsudku, aby vedel

dobré hovoriť a v pravom čase mlčať, je na poľutovanie; ale kto robí nátlak, aby ho niekto počúval, je ešte viacej na poľutovanie. *M. Blanchard.* — Prel. aš.

Poznámky o knihách.

Giuseppe Ricciotti: ŽIVOT JEŽIŠE KRISTA. Vydal Vyšehrad v Prahe 1947. Po 200.—, viaz. 235.—. Rozsah, dôkladnosť a spôsob spracovania tejto knihy svedčí, že ide o vážne a vedecké spracovanie života Ježiša Krista. Autor bol na jeho napísanie nad iných povolaný, lebo osvedčil sa ako dobrý znalec novozákonnej doby a jej pozadia náboženského, politického, archeologického aj zemepisného. V úvodných kapitolách podáva politické, náboženské a zemepisné pomery Palestíny za Kristových čias, vykladá o prameňoch Kristovho životopisu, najmä Evanjeliách, o chronológii Kristovho života, o jeho fyzickej podobe a racionalistickej biblickej kritike. Najväčšia časť je venovaná vlastnému líčeniu Kristovho života. Čo aj je to vedecké dielo, nie je nijako nudné, ale plne životné. Umožňuje preniknúť na podstatu všetkých otázok, ktoré vznikly okolo života Ježiša Krista.

Pius XII.: MEDIATOR DEI. Vydalo Museum, časopis katolíckych bohoslovcov v Brne 1948. Po 20.—. Je to encyklika Pia XII. o posvätnnej liturgii. Jasne a stručne načrta podstatu, vznik a vývin liturgie. Pri rozbere účty k Eucharistii zdôrazňuje myšlienku nielen obetovania, ale aj obetovania seba pri eucharistickej obete s prijímaním najsvätejšej Svätosti. V tretej časti dotýka sa božského officia a okruhu tajomstiev v liturgickom roku. Naostatok dáva smernice pre liturgický apoštolát. Hlboké prerodzjmanie utešených právd tejto encykliky istotne veľmi požehnané oplodní našu duchovosť.

Tihamér Tóth: VELIKÝ BŮH. Vydalo Universum v Prahe 1948. Po 60.—. Sú to úvahy a rozjímania o jestvovaní Boha, jeho vlastnostiach a o jeho vzťahu k človeku. Tóth priamo obracia sa k človeku dvadsiateho storočia, všade ráta s týmto človekom, nezabúda na jeho problematiku, priamo čelí porušenému vedomiu moderného človeka, ktoré kladie toľko nástrah veriacemu. Jasne a presvedčivo vyvracia aj najzákernejšie námietky a pochybnosti, ktoré sú namierené proti božiemu zjaveniu a viere.

Paul Claudel: CESTA KRIZOVA. Vydal SSV v Trnave 1948. Po 50.—. V krásnom preklade Ľemila Boleslava Lukáča vychádza táto perla náboženskej poézie. Žiari nevšedným jasným myšlienkovým jasom a horí teplým mystickým zanietením. Účinne pomôže k hlbšiemu chápaniu krvavých tajomstiev Syna človeka.

F. W. Faber: VYSSÍ ŽIVOT. Vydalo nakl. Brněnské tiskárny v Brně 1948. Po 81.—, viaz. 111.—. Je to súbor myšlienok z jeho hojných spisov. Faber je hlboký náboženský mysliteľ minulého storočia. Prežil veľmi ťažké krízy, než sa ako anglikánsky duchovný dostal ku katolíckemu kňazstvu. Neobyčajne hlboko načrel do bohatstva katolíckej duchovnosti. Vyniká priam majstrovsky životným podaním veľkých zážitkov našej viery a na konkrétnosti rozlieva vysoké pravdy, čím ukazuje ich úzky súvis s denným, drobným životom kresťana, ktorý aj v malých rozmeroch môže a má sa stávať veľkým práve pre túto prebohatú nadprirodzenú náplň, každému prístupnú. Hlboká myšlienka, nadprirodzená teplota, živé, moderné podanie a utešený sloh sú nesporné prednosti Faberových prác. Výber Dr. Vaška je šťastne voľený a jeho preklad lahodný.

Dr. Antonín Salajka: VE SVĚTLE VIRY. Vydalo naklad. Velehrad v Olomouci 1948. Po 110.—. Kniha obsahuje základnú náboženskú nauku a celú katolícku vierouku. Vychádza v ústrety túžbe po obširnejšom, dôkladnejšom a hlbšom poznaní náboženských pravd. Autor podáva ich ľahkým štýlom, takže štúdium tohto diela je prístupné aj prostým veriacim a pritom aj vzdelaný kresťan nájde vhodný prameň poučenia.

VSEOBECNÁ CIRKEV. Vydal Posol BŠJ v Trnave 1948. Po 90.—. Tento súhrn odborných prác zaoberá sa najmohutnejším zjavom svetových dejín — Kristovou Cirkvou, a to so stanoviska viery, vedy a umenia. Tým poukazuje na jej obrovské rozpätie, ktorým objíma a nad očakávanie povznáša všetko, čo je veľké a drahé ľudskému duchu. Táto kniha pomôže získať hlbší, krajší, božskejší a naraz ľudskejší pochop o svätej Cirkvi.

G. Chevrot: APOSTOL PETER. Vydal SSV v Trnave 1948. Po 70.—, viaz. 95.—. Je to psychoanalýza postavy sv. Petra na základe niekoľkých epizód z Evanjelii, kde je Peter hlavnou osobou. Dielo samovoľne vedie k sebavýchove, k formovaniu srdca i duše podľa Kristovho vzoru. Chevrot hlboko preniká k osobnému duševnému zážitku asketicky žijúceho človeka.

Dr. Rudolf Col: BIBLICKÁ STILISTIKA A POESIE. Vydalo naklad. Velehrad v Olomouci 1948. Po 60.—. Táto štúdia chce ukázať krásu Biblie s formálneho stanoviska a tým rozplameniť ľudské srdcia aj k láske k písanému božiemu slovu. Čo aj Biblia nemá za cieľ zaujať estetický cit čitateľa, jednako len v oblasti nášho duševného života umelecký cit je veľmi blízky náboženskému citu a pravé umenie vedie človeka istotne k poznaniu pravej Krásy-Boha a všetkého, čo je božie. Preto správne ocenenie umeleckej stránky Biblie nesnižuje jej náboženskú pôsobivosť, lebo božie slovo v Biblii má stálu hodnotu nielen s obsahového, ale aj s formálneho stanoviska.

Česty duchovosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“
Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov
osobnej aj svetovej záchrany?

Večná hymna.

Svätá Terézia Ježiškova.

*Nevesta tvoja, Kráľ, na brehoch vzdialených
O láske spieva ti hymnu tak krásne;
Veď v púšťach vyhnanstva, v mraky slz halených.
Plniš ju milostným plameňom v rajskom sne.*

*Milý môj, horíš v krásy dslne
A dávaš sa mi celkom, úplne.
Lúbim Ťa z celej duše náplne.
Nech je žitie moje neustály tok lásky!
Zabudols' biedy mojej ziaľ.
Zo srdca môjho sa stan tvoj stal
A mojej slabej lásky pál
Sputná Ťa celkom, veľký Kráľ!
Ach, lásky slnnej plam.
Prenikni k duše tmám!
Volám Ťa, pozývam.
Pod skôr a spál ma!
V krásny žiar vzplál cit môj,
Chcela bych, stoj, čo stoj,
O božskej lásky zdroj,
Vnoríť sa v teba!
Ó Pane, trpkosť zlá
Radosti jasom vzplá,
Keď moja láska mdlá
K tebe sa vzopne!
Ó rajská otčina,
Ó sladká vidina,
Duša Ťa spomína,
Vždy deň čo deň slastne...
Ó rajská otčina,
Ó lúba vidina,
Ty L á s k a si vlastne!*

Z franc. prel. Teofil Ušák.

Pláš nadprirodzený život.

Dr. Štefan Náhalka.

*Milosť posväcujúca, účasť
na prirodzenosti božskej.*

Nadprirodzená životná úroveň ako najvyšší ľudský životný štýl je výsledkom súladného spojenia nadprirodzených darov s ľudskou prírodou. Uplatňuje sa v ňom viacej nadprirodzených prvkov: milosť posväcujúca, vliatie čnosti, milosť pomáhajúca, dary Ducha svätého. Skúmanie nášho nadprirodzeného života sa nemôže uspokojiť s ich všeobecným výpočtom. Žiada sa, aby sme nazreli aj do ich vnútornej štruktúry, aspoň nakoľko je to ľudsky možné. Ide tu, pravda, o tajomstvá, ktoré prijímame na základe zjavenia božieho, ale ľudský rozum, posilnený svetlom viery, môže pomerne hodne preniknúť do zástoja nadprirodzených darov v našom živote.

Základným nadprirodzeným darom je *milosť posväcujúca*. To je základ, na ktorom stojí, a koreň, z ktorého vyrastá celý náš nadprirodzený život. Žiada si na prvom mieste pozornosť. Milosť posväcujúca je skutočnosť veľmi bohatá. Nemožno ju vystihnúť s jediného hľadiska. Treba sa k nej priblížiť s viacerých strán. Keď sa nám dáva milosť posväcujúca, stávame sa účastnými na božskej prirodzenosti,¹ nadobúdame hodnosť detí božích,² medzi nami a Bohom, prebývajúcim v nás zvláštnym spôsobom, vzniká úzky priateľský vzťah,³ naša duša, zbavená temnoty hriechu, žije vo svetle posvätenia.⁴

Akú náplň majú tieto výroky Zjavenia? Odpoveď na túto otázku si vyžaduje podrobnejšej úvahy.

*

¹ 2 Pet. 1, 4.

² 1 Kor. 3, 16.

³ 1 Ján 3, 1.

⁴ Ef. 5, 8.

Najvýraznejšie vystihnutie podstaty milosti posväcujúcej vyslovuje knieža apoštolov svätý Peter: „*A obdaroval nás vzácnymi a veľkými prísľubmi, aby ste sa nimi stali účastnými na božskej prirodzenosti...*“⁵ Smelosť tohto výroku netreba stenčovať a obmedzovať našu účasť na božskej prirodzenosti len na priazeň a náklonnosť Boha k nám alebo na našu snahu po láske božej. Ide o veľa viac. Tvrdenie svätého Petra sa nám osvetľuje a overuje na viacerých miestach Písma svätého. V Evanjeliu svätého Jána sa onätovne spomína nový život u tých, čo prijali Krista. Sú to deti božie, ktoré sa narodily z Boha.⁶ Pre vstup do kráľovstva božieho Ježiš kladie podmienku: znovuzrodenie z vody a z Ducha svätého.⁷ Zrodený prijíma od rodiaceho takú prirodzenosť, akú má sám rodiaci. Zrodiť sa z Boha, z Ducha svätého znamená mať účasť na prirodzenosti božskej. Aj obsah tohto nového života sa naznačuje: „A večný život je v tom, že poznali teba, jediného pravého Boha, a toho, ktorého si poslal — Ježiša Krista.“⁸ Nové poznanie, poznanie vierou tvorí nový život: „Kto verí v Syna, má večný život.“⁹ Druhým prvkom, ktorý Písmo sväté výslovne spomína ako složku nového života kresťanov je láska: „My vieme, že sme prešli zo smrti do života, lebo milujeme bratov. Kto však nemiluje, ostáva v moci smrti.“¹⁰ V prvom Liste svätého Jána, evanjelistu, sa táto myšlienka vyslovuje veľmi jasne: „Milovaní, milujeme sa navzájom, lebo láska je z Boha, a každý, kto miluje, z Boha pochádza a pozná Boha.“¹¹ Duch žije poznaním a láskou. Účasť na prirodzenosti božskej, na prirodzenosti čistého Ducha, znamená teda predovšetkým nové poznanie a novú lásku v ľudskej duši. Pravda, nová príroda,

⁵ 2 Pet. 1, 4.

⁶ Ján 1, 12—13.

⁷ Ján 3, 5.

⁸ Ján 17, 3.

⁹ Ján 9, 36.

¹⁰ 1 Ján 3, 13—14.

¹¹ 1 Ján 4, 7.

zdroj novej činnosti, neostáva bez vplyvu na ľudskú činnosť vo všeobecnosti, ako uvidíme, keď bude reč o vliatych čnostiach.

O blízkosti k Bohu, ktorú máme, ak žijeme naozaj kresťanským životom, zmieňuje sa aj svätý Pavol, a to v rozličných obmenách. Máme „prvotiny Ducha“, ktoré sa majú rozvíť v plnosť.¹² Vyvolených určil Boh, „aby sa stali podobnými obrazu jeho Syna“.¹³

Naša účasť na prirodzenosti božskej milosťou posväcujúcou nie je nejakou číro teoretickou pravdou, ktorá by bola kdesi na periferii kresťanského života. Ide o ústredný nerv kresťanského života. Preto aj v liturgii, ktorá je najvernejším výrazom vnútorného života Kristovej Cirkvi, naša účasť na božskej prirodzenosti spomína sa ako pravda celkom bežná. Keď kňaz pripravuje vo svätej omši obetné dary víno a vodu, hovorí: „Bože, ktorý si zázračne stvoril a ešte zázračnejšie obnovil dôstojnosť ľudskej prirodzenosti, skrze tajomstvo tejto vody a tohto vína, *daj nám účasť na božstve toho, ktorý ráčil sa stať účastným na našom človečenstve*. Ježiš Kristus, Syn Tvoj, Pán náš . . .“ V prefácii na sviatok Nanebevstúpenia Krista Pána sa hovorí, že Kristus Pán pred pohľadom apoštolov „vzdvihol sa do neba, *aby nám udelil účasť na svojom božstve*“. Na IV. nedeľu po Veľkej noci kňaz modlí sa v tichej modlitbe (sekrete): „Bože, ktorý si nás skrze ctihodné obcovanie tejto obety urobil účastnými na jedinom najvyššom božstve . . .“

Nemožno byť nijako na pochybách o tom, že kresťan-katolík, ktorý žije v milosti posväcujúcej, je vlastníkom božskej prirodzenosti a božského života, ktorý z nej pramení. V čom však táto účasť spočíva? Akým spôsobom sa uskutočňuje? Čo je obsahom výrazu „stávame sa účastnými na božskej prirodzenosti“? Ak

¹² Rim. 8, 23.

¹³ Rim. 8, 29.

chceme aspoň ako-tak poznať veľkosť milosti posväcujúcej, žiada sa, aby sme si odpovedali, nakoľko je to len možné, jasne na uvedené otázky.

Vyskytli sa ľudia, ktorí tvrdili, že všetko, čo jestvuje, je božstvom, nevynímajúc ani človeka. Všetka kozmická činnosť, a teda aj činnosť ľudská, je vlastne priamym prejavom božstva. Takto panteizmus. Podľa tejto náuky má človek účasť na božstve, lepšie, človek je čiastkou božstva. Pripisuje sa tu človeku oveľa viacej, ako pripúšťa katolícke učenie. Lenže bez podkladu. Panteistické učenie, ktoré stotožňuje božstvo so stvorenstvom, odporuje zdravému rozumu. Je predsa zjavné, že veci i ľudia jestvujú ako samostatné bytostné celky, podstaty. Účasť na prirodzenosti božskej, o ktorej hovorí Zjavenie, musí byť inakšia ako tá, čo hlása panteistický blud. ✓

Protikladom panteizmu v náhľade na našu účasť na prirodzenosti božskej je stanovisko, podľa ktorého sa človek svojím správnym konaním, svojím mravným životom pripodobňuje božstvu, ba stáva sa účastným na božskom živote. V tom smysle sa dá hovoriť o mravnej, morálnej účasti na božskom živote. Človeku by sa podľa tohto náhľadu nedostával od Boha nijaký nový bytostný prvok, nijaká nová skutočnosť. Ani tento názor nemožno prijať. Hovorí primálo.

Ani jeden z uvedených náhľadov nezodpovedá Zjaveniu. Písmo sväté pozná inú účasť na prirodzenosti božskej. Ale i tu treba rozlišovať.

Zo Zjavenia vieme o tajomstve najsvätejšej Trojice. V Bohu sú tri osoby, ale len jedna prirodzenosť. Jediná božská prirodzenosť je vlastná všetkým trom božským osobám. Každá božská osoba je účastná božskej prirodzenosti, a to najvyšším možným spôsobom: prirodzenosť je jediná a tá istá u všetkých troch osôb. Netreba

zdôrazňovať, že milosťou božou sa človeku nedostáva až takého začlenenia do Božstva, že by vlastnil tú istú božskú prirodzenosť tak, ako ju vlastní jednotlivé božské osoby.

Zvláštnym spôsobom spája sa ľudská prirodzenosť s Božstvom aj v Kristovi. Tu sa spája Syn Boží, Slovo, s ľudskou prirodzenosťou v jednej osobe, a to osobe božskej. Ide o spojenie v osobe, o úniu hypostatickú. Ľudská prirodzenosť v Kristovi sa zúčastňuje na Božstve tým, že je začlenená do druhej božskej osoby, čiže prvok, ktorý tvorí z ľudskej prirodzenosti osobu, nie je u Krista ľudský, ale božský. Mimo toho, pravda, Kristus-človek vlastnil aj milosť posväcujúcu, a to vynikajúcim spôsobom a vo svrchovanej miere. I keď sa milosťou posväcujúcou stávame podobní Kristovi, nemožno u nás hovoriť o takom tesnom spojení s Božstvom ako u vteleného Slova.

Po týchto záporných vymedzeniach možno stanoviť kladne, ako treba rozumieť našu účasť na prirodzenosti božskej, ktorú dosahujeme milosťou posväcujúcou.

Už z doterajších úvah vieme, že v milosti posväcujúcej sa nám dáva nový bytostný prvok, nadprirodzená realita. Teda nemôžeme milosť posväcujúcu obmedzovať na nejaký osobný zážitok, nie je to nejaké nové citové alebo snahové napätie, ani nie úkon rozumovej stránky. Na také úkony sa človek zmôže na základe svojich prirodzených schopností. Sú to všetko ľudské úkony; i keď sa vzťahujú na Boha, ostávajú stále v ľudskom *mravnom* poriadku. Mimo mravného poriadku jestvuje aj poriadok *fyzický*. To je poriadok bytostných skutočností. Rozdiel medzi poriadkom fyzickým a poriadkom mravným výrazne môžeme rozpoznať na príklade. Dieťa môže byť pri svojej matke svojou túžbou, predstavivosťou, i keď sa v skutočnosti fyzicky zdržuje od nej veľmi ďaleko. V tom prípade môžeme povedať, že dieťa je pri svojej matke

prítomné mravne. Prítomnosť fyzická vznikne vtedy, keď dieťa pricestuje do domu svojej matky a skutočne bytostne je pri nej. Výraz „fyzický“ sa v uvedenom smysle používa aj o takých skutočnostiach, ktoré nie sú hmataťelné, hmotné, ale duchovné. Tak možno povedať, že duša je fyzicky v ľudskom živom tele. Po tomto objasnení výrazov treba povedať, že *naša účasť na prirodzenosti božskej* nie je len morálna (z poriadku mravného), ale *fyzická*. Uskutočňuje sa prostredníctvom fyzickej skutočnosti, teda novým bytostným prvkom, i keď prvkom duchovným, nehmotným; nie je len plodom ľudského rozumu ani ľudskej snahy alebo citu.

Nová bytostná skutočnosť, ktorá sa nám dáva milosťou posväcujúcou, stáva sa v nás zdrojom novej duchovnej činnosti, a to nového poznania Boha a novej lásky k Bohu. Keď táto činnosť, prameniaca z milosti posväcujúcej, dosiahne svoj vrchol, teda na večnosti, bude to poznanie Boha toho druhu, ako má len sám Boh, a taká istá láska. Keď činnosť má byť taká istá ako činnosť Boha, musí tu byť aj rovnaký základ tejto činnosti čiže božský zdroj činnosti. Božská prirodzenosť si preto v milosti posväcujúcej zachováva svoju vlastnú povahu (rationem propriam), ako by svoj vlastný tvar (formu). Milosťou posväcujúcou sa teda stávame účastnými na božskej prirodzenosti podľa jej vlastného tvaru, *ide teda o účasť tvarovú, formálnu*.¹⁴ (Formálny tu neznamená to, čo v bežnej reči: povrchný, zdanlivý, naoko. Výraz sa používa v smysle kresťanskej filozofie, podľa ktorej forma vecí je základný bytostný prvok, ktorý dáva veciam ich vnútorné usporiadanie, vnútornú výstavbu a tým aj patričný stupeň dokonalosti.)

¹⁴ A. Stolz: *Anthropologia theologica*, Friburgi Brisgoviae 1940, p. 66.

Lež neznamená účasť fyzická a tvarová úplne stotožnenie človeka s Bohom, teda niečo takého, ako sme zamietli u panteizmu? Nijako nie! Kresťanské poňatie výstavby vesmíru ako diela božieho zachováva i tu svoj ráz, ako sa ukáže z ďalšieho najzávažnejšieho bodu. Overenie doterajších zistení ako i smer pre ďalší najdôležitejší krok môžeme nájsť u svätého Tomáša Akvínskeho.

Ako všeobecnú zásadu vyslovuje Anjelský učiteľ: „Božská prirodzenosť je sdeliteľná len podľa účasti podobnosti“ (secundum similitudinis participationem).¹⁵ Uplatnenie tejto zásady na náš nadprirodzený život sa vyslovuje celkom jasne: „Ako totiž rozumovou mohutnosťou zúčastňuje sa človek na božskom poznaní skrze čnosť viery a podľa mohutnosti vôle na božskej láske skrze čnosť lásky; taktiež prirodzenosťou duše zúčastňuje sa podľa akejsi podobnosti na božskej prirodzenosti skrze akési znovuzrodenie alebo znovustvorenie.“¹⁶ Milosť posväcujúca je teda „akousi podobnosťou s Božstvom na základe účasti“ (na ňom).¹⁷

Z výrokov svätého Tomáša Akvínskeho je zrejmé, že milosťou posväcujúcou nezačleňujeme sa do Božstva v smysle panteistickom, ako by sme tvorili čiastku božskej prirodzenosti, početne tej istej, ktorú vlastní najsvätejšia Trojica. O nič takého nejde. Božská prirodzenosť sa nám dáva „podľa akejsi podobnosti“. Pre tento spôsob účasti na božskej prirodzenosti je zaužívaný výraz: *účasť analogická*, *účasť analogiou*, obdobou. Stretávame sa so základným pojmom kresťanského myslenia, ktorý je nevyhnutný pre správne pochopenie výstavby vesmíru ako diela božieho. Preto sa nám treba s ním stručne oboznámiť. Smysel pojmu nám

¹⁵ T. t. I, 13, 9 ad 1.

¹⁶ S. t. I—II, 110, 4.

¹⁷ S. t. III, 2, 10 ad 1.

objasňuje hodne už slovenský zvrät uvedených výrazov: analogia je obdoba, analogický znamená obdobný.

Pojem analógie nás privádza ku vnútornej stavbe sveta ako diela božieho. Boh je stvoriteľ sveta, príčina všetkého, čo jestvuje. Každá príčina tvorí taký účinok (útvor), ktorý sa jej určitým spôsobom podobá, nesie jej stopy. Príčina dáva svojmu útvoru niečo zo svojej dokonalosti. Tak je to aj v prípade, keď Boh tvorí ako príčina, teda pri stvorení. Veci, ktoré Boh stvoril, odrážajú určitým spôsobom božiu dokonalosť. Boh je múdry, ale i človek, tvor boží, je múdry. Boh je dobrý, človek je dobrý, živočích je dobrý i neživá príroda je dobrá. Ako treba v uvedenom prípade rozumieť výraz „dobrý“? Je zrejmé, že dobrota božia je iná ako dobrota ľudská alebo ako dobrota iného stvorenia. Dobrota v Bohu je nekonečná, stotožňuje sa priamo s podstatou Boha. Dobrota ľudská (a stvorená vôbec) je konečná, obmedzená a jestvuje ako vlastnosť na samostatnom bytostnom celku, na podstate človeka. Treba teda povedať, že v uvedenom prípade výraz „dobrý“ neplatí o Bohu a o stvoreniach celkom rovnako, slovami svätého Tomáša: „Je nemožné, aby sa niečo o Bohu a o tvoroch tvrdilo jednoznačne.“¹⁸ Ale nemôžeme upadnúť do opačnej krajnosti a tvrdiť, že uvedený výraz „dobrý“ má celkom iný význam, keď ho používame o Bohu a celkom iný význam, keď platí o stvoreniach. Už preto nie, lebo dokonalosť stvorenia sa odvádza — ako sme poznamenali — od dokonalosti Stvoriteľa ako dokonalosť účinku od dokonalosti príčiny. Skúsenosť nám tiež stále potvrdzuje, že výrazy nepoužívame náhodne, ale podľa určitej zákonitosti; rovnakým pojmom označujeme vždy veci, ktoré sú nejakým spôsobom rovnaké. Uvedený výraz „dobrý“, keď ho používame o Bohu

¹⁸ S. t. I, 13, 5.

a o stvoreníach, nepoužívame celkom rôznomenne. Pravda je v strede: „Musí sa teda povedať, že takéto mená sa o Bohu a o tvoroch hovoria podľa obdoby (analogie), to znamená pomernosti.“¹⁹ Stačí nám teraz zaoberať sa týmto druhom analógie. Medzi Bohom a stvorenstvom sa uskutočňuje obdoba pomernosti (analogia proportionis).²⁰ Analogické skutočnosti sú zčasti rovnaké, zčasti odlišné a označujeme ich tým istým výrazom (výrazom analogickým). Analogický výraz nám teda označuje skutočnosti, ktoré sú zčasti rovnaké, ale zčasti odlišné.

Podľa kresťanského poňatia celý vesmír je budovaný podľa zákonov obdoby, analógie. Stvorené veci predstavujú, i keď hodne nedokonalým spôsobom, vlastnosti a dokonalosť Boha. Na tom základe môžeme usudzovať zo stvorenstva na Stvoriteľa, čo pripomína aj svätý Pavol: „Jeho neviditeľná bytosť dá sa totiž od počiatku sveta vybadať a spoznať zo stvorených vecí...“²¹ Treba však mať na zreteli, že aj pri podobnosti so stvorenstvom dokonalosť Boha je nekonečná. Preto platí výrok 4. lateránskeho koncilu: „Medzi Stvoriteľom a stvorením nemôže sa uviesť toľká podobnosť, aby medzi nimi nemohla byť uvedená väčšia rozličnosť.“²² Byť účastným na niektorej vlastnosti božej podľa analógie znamená teda toľko ako mať vlastnosť, ktorá je po istú mieru shodná so zodpovedajúcou vlastnosťou božou, pravda, znamená to mať tú vlastnosť nedokonalým spôsobom a bytostne samostatne. Bytostne samostatne preto, že patričná vlastnosť u nás nie je nejakou čiastkou božstva v nás v panteistickom smysle, ale je to dar boží (možno tak hovoriť

¹⁹ Tamtiež.

²⁰ Erich Przywara: *Analogia entis, Metaphysik*, München 1932, str. 94.

²¹ Rim. 1, 20.

²² DB 432.

i o našich prirodzených vlastnostiach), od podstaty božej bytostne oddelený a priradený našej ľudskej podstate.

V uvedenom smysle môžeme hovoriť o účasti na prirodzenosti božskej analogiou aj v poriadku prirodzenom: „V prirodzenom poriadku kameň má analogickú podobnosť s Bohom, nakoľko Boh je Bytie, rastlina, nakoľko je živý, človek a anjel, nakoľko je Rozumnosť.“²³ Nás však teraz zaujíma predovšetkým účasť na prirodzenosti božskej v poriadku nadprirodzenom. Táto účasť sa uskutočňuje milosťou posväcujúcou: „Milosť posväcujúca je analogickou podobou Boha, nakoľko je Boh, alebo jeho Božstva, jeho intímneho života, ktorý je prirodzeným spôsobom nesdeliteľný, ani prirodzeným spôsobom poznateľný.“²⁴ Milosť posväcujúca nie je teda vlastnou prirodzenosťou božskou, ktorá by sa prenášala vo svojej podstate do človeka; je to nadprirodzený dar boží, od božskej podstaty bytostne oddelený, tvoriaci vlastnosť našej duše, ktorým sa pripodobňujeme Bohu v jeho intímnom živote. Ako vieme, príroda alebo prirodzenosť je zdrojom činnosti. Intímny život Boha spočíva v poznaní a láske. Poznanie sa zosobňuje v druhej božskej osobe v Slove — v Synovi Božom a láska zasa v tretej božskej osobe v Duchu svätom. Milosť božia posväcujúca ako účasť na prirodzenosti božskej uschopňuje nás práve pre činnosť, ktorá je podobná intímnemu životu Boha: „Božská prirodzenosť, nakoľko je zdrojom zvláštneho božieho poznania a chcenia, to je tá dokonalosť, ktorej sa duša spravodlivého nadprirodzeným spôsobom pripodobňuje, ktorú znázorňuje ako nadprirodzená podobizňa božia.“²⁵ Milosťou posväcujú-

²³ R. Garrigou-Lagrange: *De gratia*, Torino 1947, str. 321.

²⁴ Tamtiež.

²⁵ H. Lange: *Im Reich der Gnade*, Regensburg 1934, str. 73.

cou sa nám dostáva základný zdroj činnosti, ktorá je vlastná Bohu. Teraz, na zemi je táto činnosť len v prvých počiatkoch, je len „závdavkom“²⁶ toho, čo má nastať raz vo večnosti, je semenom, ktoré sa má rozvíť na mohutný strom večnej blaženosti.

Naša účasť na prirodzenosti božskej milosťou posväcujúcou je teda fyzická, tvarová (formalis) a analogická.

Účasťou na božskej prirodzenosti dostávame hodnotu, ktorá prevyšuje všetok prirodzený ľudský poriadok a privádza nás do príbuznosti s Bohom, zbožštuje nás: „Dar milosti však presahuje všetku schopnosť stvorenej prirodzenosti, nakoľko nie je ničím iným ako akousi účasťou na božskej prirodzenosti, ktorá prevyšuje každú inú prirodzenosť. A preto je nemožné, aby nejaký tvor pôsobil milosť. Tak je teda nevyhnutné, aby sám Boh zbožšťoval, dávajúc účasť na božskej prirodzenosti akýmsi sdeľovaním podobnosti, ako je nemožné, aby dačo iného rozohŕňovalo ako sám oheň.“²⁷ Milosťou posväcujúcou sa uskutočňuje najvyššie možné pozdvíhnutie človeka. Prísľub „Budete ako bohovia“,²⁸ ktorý diabol v raji zneužil na vzbudenie ľudskej pýchy a tým na vzburu proti Bohu a na nešťastie ľudského pokolenia, uskutočňuje sa pokorným prijatím milosti posväcujúcej ako dôkaz otcovskej lásky Boha k nám a najväčšie vyznačenie ľudí.

Nemohol by som si do denného programu zaradiť účasť na presvätej oltárnej obete? Veď ona je medzníkom vekov, plným rozliatím nekonečnej lásky, sprítomňovaním najvýznamnejšej udalosti svetových dejín. Cez deň budem sa usilovať pokračovať v ráno začatej obete a slúžiť omšu svojho života. Tak môj deň bude oveľa plnší, radostnejší, pre večnosť hodnotnejší.

²⁶ Ef. 1, 14.

²⁷ S. t. I—II, 112, 1.

²⁸ Gen. 3, 5.

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

Zvláštny osov kňaza, ktorý slúži „svoju“ svätú omšu.

Osov, ktorý má kňaz, je tej istej povahy ako osov veriacich, s ním spolu obetujúcich. Pri-pomeňme si, že tajomný Kristus obetuje; teda je to Ježiš Kristus, spojený so svojimi údmi a predovšetkým s tými, ktoré prispievajú k prítomnej obete. Spravodlivé je, aby všetci tí (kňaz a veriaci), ktorí práve prinášajú božskej Velebnosti svoju obetu, zúčastnili sa na jej účinkoch.

Tak teda prítomní veriaci a obetujúci kňaz tešia sa zo všetkých výhod svojej svätej omše, ktoré sme práve vypočítali v tejto kapitole: rozmnoženie milosti, pokrok v čnosti, odpustenie hriechov, zadosťučinenie za časné tresty, vypočutie prosieb.

No kňaz dostáva z úžitku „svojej“ svätej omše oveľa viacej ako obyčajní veriaci. Táto väčšia účasť na ovocí svätej obety je veru celkom spravodlivá, a to pre úlohu, ktorú kňaz má v obetovaní svätých tajomstiev.

Hoci kňaz a veriaci spoluúčinkujú v obete, kňaz sám vykonáva obetný úkon. Je s jednej strany vyslancom tajomného tela, aby ho zastupoval; s druhej zasa Krista, aby ho zastával: kňaz je úradne ustanovený prostredník medzi Kristom a jeho údmi a pre tento cieľ označený zvláštnym znamením, z ktorého vyplýva jeho moc. Najdôležitejšia jeho výsada je konsekrovať, to jest moc — úkonom svojho slobodného rozhodnutia, vo chvíli, ktorú zvolí, na určitom oltári — premeňovať chlieb na Kristovo telo a víno na jeho krv a tak sprítomňovať kalvársku obetu. Cirkev svätá so svojej strany poveruje kňaza spĺňaním tejto posvätnnej úlohy podľa potrieb a túžob údov, čo tvoria časť tajomného tela, s ktorým je jeho služba spojená.

Vidíme, akú účasť v obetovaní má „táto ruka, čo rozdeľuje sväté telo“.¹ Keď kňaz má výhody spoluobetujúcich svätú omšu, jeho úžitok musí byť väčší ako úžitok iných veriacich, bo veď jeho zodpovednosť a úlohy sú dôležitejšie. Patrí sa hojnejšou odmenou poctiť toho, ktorého úloha je popredná.

Keď uvažujeme, ako to práve robíme, o nesmiernom osobnom osohu, ktorý obyčajní veriaci majú zo *svojej* svätej omše, akým obdivom a akou vďačnosťou majú byť naplnení služobníci oltárov pri myšlienke, že *ich* svätá omša rozmnožuje pre nich také zázračné poklady!

Jednako len kňaz prijíma svoj úžitok — priam tak, ako obyčajní veriaci — len podľa svojho stupňa lásky a spojenia s Hlavou. Kňazi, obdarení toľkými výsadami, mohli by na nešťastie robiť prekážky božej štedrosti. Keď úd, ako sme vyššie ukázali, dostáva od Hlavy nadprirodzený život podľa svojej dôležitosti v tajomnom tele, — a pri obetovaní svätej omše účasť kňaza je taká mocná — tento život môže prísť do tohto údu, len keď je spojený s Hlavou. Teda kňaz, celkom alebo čiastočne oddelený od Krista, neprijímal by vzácne výhody *svojej* svätej omše alebo mal by na nich len malý podiel, kým veriaci, obetujúci s ním v dokonalejšej láske, zaplavený by bol božskými milosťami.

Predsa svätá omša kňaza menej dobre pripraveného ostávala by vždy dobrá sama v sebe. Podávala by Bohu nekonečnú poctu, veď celá hodnota obety závisí od *samého* Krista. Tie isté účinky milosti a spásy pôsobili by v dušiach veriacich. Preto spoluobetujúci nemusia sa znepokojovať pre vnútorný stav obetujúceho kňaza, keď ide o platnosť *ich* svätej omše. Jednako lepšie je mnoho sa zúčastňovať na obetovaní svätého kňaza ako na obetovaní vlažného, aby

¹ Svätý Ján Chryzostom, Hom. LX. antiochijskému ľudu.

sme neboli zbavení doplnovacieho príplatku milostí, ktorý môže získať osobná prosba slúžiaceho kňaza, veľkého božieho priateľa.

Úžitok tých, za ktorých je obetovaná svätá omša.

Kňaz úkonom svojej slobodnej vôle slúžiac svätú omšu, nielen sprítomňuje kalvársku obeť, ale aj na základe svojej úradnej moci nad obetou naznačuje božskej Žertve, *na aký úmysel* sprítomní jej obeť. Teda my, údy tajomného tela, obracajúce sa na Krista prostredníctvom kňaza, nášho zástupcu, máme možnosť dosiahnuť od svojej milovanej Hlavy to, aby ráčila podať najsvätejšej Trojici nekonečné zásluhy svojho obetovania *na tento presne určený cieľ*, ktorý pripomíname.

Liturgia, ktorá vždy tak verne vyjadruje neviditeľné skutočnosti, uplatňuje túto moc, ktorú má kňaz nad zamierením Kristovho úmyslu. Slúžiaci kňaz dva razy — pri dvoch *Mementách* — vyslovuje mená privilegovaných, za ktorých obeť je podávaná. „Rozpomeň sa, Pane, na služobníkov svojich a služobnice svoje . . .“ (tu sa kňaz zastavuje a usoberá sa, aby ich menoval). Priam tak to robí pri *Memente* za mŕtvych po premenení: „Rozpomeň sa, Pane, aj na služobníkov svojich a služobnice svoje . . ., ktorí nás predišli so znakom viery a odpočívajú spánkom pokoja.“

„Služobníci a služobnice“ Boha, takto označení, priamo prijímajú *zvláštne výhody*, čo vyplývajú z úmyslu, ktorý božská Žertva vyjadrila pri svojom obetovaní. Kňaz z tohto zvláštneho osohu nemôže odlúčiť ani najmenšiu čiastočku pre iných; celú Kristovu obeť musí prideliť osobe, pre ktorú ju obetuje. Pravda, ostáva mu možnosť — bez ujmy na zvláštnom úmysle — odporúčať Bohu osoby, za ktoré ho spravodlivosť, vďačnosť a láska nútia prosiť; všetky tieto

osoby budú mať ešte od Krista druhotný úmysel, ešte vzácny.

Pripomeňme, že toto uplatnenie svätej omše na označený úmysel nijako nepoškodzuje spolu obetujúcich; ich osoh, o ktorom sme hovorili v tejto kapitole, vyplýva z ich spoluúčinkovania na obete, preto je osobný a neodcudziteľný; kým *zvláštny osoh*, o ktorý tu ide a z ktorého tešia sa osoby, *za ktoré* je svätá omša obetovaná, dostávajú z Kristovho úmyslu, ktorý im prisvojuje svoje zásluhy v miere, ktorú uzná za vhodnú.

Aká dobrá je naša Hlava! Kým my, tajomné telo, obetujeme s ňou *svoju* svätú omšu a dostávame z nej ako údy večného Kňaza nesmierny osobný osoh, zatiaľ milovaná bytosť, ktorú sme označili a ktorej želáme dajakú milosť, — napríklad: obrátenie, zdravie, posvätenie alebo vyslobodenie z očistca, keď ide o zomretého — pociťuje účinky nekonečne poníženej prosby, ktorú Kristus predkladá božskej Velebnosti.

Osoh, ktorý vyplýva pre označenú dušu z tohto všemohúceho orodovania, je nevypočítateľný. Aby sme si o tom urobili dajakú predstavu, pripomeňme si, aký obhajca nás háji, akými slovami to robí, ponúkaním „krvi, ktorá volá hlasnejšie ako Ábelova“,² s akou láskou pre nás prosí!

Preto môžeme byť istí, že na dosiahnutie milostí od Najvyššieho, milostí duchovných alebo časných, ktoré sú potrebné na spasenie naše alebo iných, nejestvuje na svete nijaký prostriedok, ktorého moc by sa mohla porovnať s mocou obety svätej omše.

*Osoh tých, čo dávajú slúžiť
svätú omšu.*

Zásluha dajakého skutku lásky závisí od troch príčin: od hodnoty tohto skutku, od ná-

² Žid. 12, 24.

mahy, ktorú stojí, naostatok od lásky, s ktorou ho konáme.

Nijaký skutok milosrdenstva neprevyšuje v hodnote dar svätej omše. Podanie pohára vody je skutok, ktorý bude odmenený. Okoľko viacej postarať sa o to, aby za niektorú dušu obetovaná bola Kristova nekonečná obeta! Nijaké milosrdenstvo nie je tomuto podobné! Nijaký dar, nijaké bohatstvo nemôže sa s týmto porovnať. Keď teda prispieť bližnému v potrebe hmotnou alebo duchovnou pomocou prifahuje na našu veľkodušnosť nebeské požehnanie, aké zásluhy nám nahromadí to, keď dajakému údu tajomného tela darujeme obetu samého Krista!

Keď námaha, ktorú vynakladáme na vykonanie dobra, je druhý prvok zásluhy, nijako nechýba pri obetovaní svätej obety; keď dávame slúžiť svätej omše, či nedávame kňazovi „honorár“? Niektorí ľudia ho bez veľkej ťažkosti nájdú vo svojej peňaženke; no koľko biednych Kristových údov si statočným odriekaním šetrilo, aby mohlo dať slúžiť svätú omšu! Koľkí kňazi boli mocne povzbudení, keď niektorí veriaci im zo svojho mála prinášali na svätú omšu za svojich hriešnikov alebo za svojich zomretých!

Napokon láska, s akou vykonávame milosrdný skutok, je tretí zdroj osohu, ktorý z neho máme. Či už myšlienka dať slúžiť svätú omšu nenaznačuje, že v srdci máme božiu lásku? Ak táto láska nie je veľmi rozvitá, či sama obeta, o ktorej slúženie sme sa postarali, nebude mať za účinok jej rozmnoženie, odpustenie našich hriechov, či nám nezíska čnosť?

Teda nijaký milosrdný skutok nie je väčší nad ten, ktorý konáme, keď dávame slúžiť svätej omše za osoby, ktorým chceme pomôcť. Zo sumy, vopred vybratej pre nich v našom vrecku, vyhradíme teda istý „honorár“... aby prvá modlitba, ktorú za nich vysielame k Bohu, bola tak

veľkou a jedinou prosbou Krista, sprítomňujúceho svoju Kalváriu.

Dôvod byť darcom „honoráru“.

Niektorí ľudia sa pohoršujú, keď vidia, že Cirkev ukladá veriacim záväzok dať „honorár“, keď chcú mať odslúženú svätú omšu. Ba vravia: „Cirkev predáva svätú omšu!“

Musíme sa ohradiť proti tomuto bohorúhavému slovu a najmä vedieť naň odpovedať.

1. *Honorár nie je platenie, ale dar.* Nikdy nemal ani v smýšľaní Cirkvi ani v smýšľaní veriaceho postavenie výmennej hodnoty *proti príslušnej hodnote*. Dobré vieme, že niekoľko korún a svätú omšu neporovnávame. No Cirkev chce, aby jej kňazi slušne žili; akože ich odmeniť za dobro, ktoré robia, ak nie *pri príležitosti* najdôležitejšej zo služieb, ktoré preukazujú kresťanskému ľudu?

2. *Honorár tvorí smluvu medzi veriacim a kňazom*, podľa ktorej kňaz je viazaný pod trestom ťažkého hriechu slúžiť svätú omšu na určené úmysly. Táto suma *nárokuje si* svoju omšu; toto nárokovanie sprevádza kňaza až po splnenie jeho záväzku.

3. *Honorár zahŕňa spasiteľnú stratu*, vždy nie ľahkú obeť malej peňažnej sumy. Cirkev chce, aby obetovanie svätej omše ukladalo dať jaké umŕtvenie; inak by veriaci necítili — totižto ľudská prirodzenosť je tak uspôsobená — dosť živo význam svätej obety.

4. *Nech nikto neuraví, že honorár umožňuje len bohatým mať svätú omšu a odníma ju chudobným.* Žiadaná suma nie je nikdy taká, žeby bola neprístupná aj najskromnejšej peňaženke. Pravda, biedni ľudia nemôžu dať slúžiť za seba toľko svätých omší ako bohaté osoby. Ale Boh všetko vidí; či tým, ktorí obetujú honorár ukladajú si veľmi záslužnú stratu, jeho Múdrosť nemôže nahradiť osohom jedinej svätej omše nemožnosť mať ich viacej?

Ak niektorí bedári nemôžu dať na sväte omše a túžia po tom, či Kristove zásluhy nie sú dosť hojné na to, aby Boh zasýpal chudobné a opustené údy Kristove časťou nevyčerpatelného pokladu Cirkvi za ich dobrú vôľu? Či nie sú sväte omše bez cieľa,³ napríklad tie, ktoré sú slúžené za zomretých, čo vošli do neba, alebo aj tie, ktoré sú obetované bez urobeného určitého úmyslu? Osoh z týchto svätých omší prichádza do duchovného pokladu Cirkvi. Boh ho dáva, keď on chce, komu on chce, podľa vždy láskavých zámerov svojej svrchovanej Spravidlivosti.

Osoh tých, čo hocako inak prispievajú k slúženiu svätej omše.

Prinášanie svätej obety je ešte na osoh všetkých tých, ktorí akokoľvek prispievajú k jej slúženiu.

Najsamprv miništrant, ktorý je tak úzko spojený s obradmi, zrejme prijíma odmenu svojej vzácnej a takej blízkej spolupráce. Tiež môžeme len ľutovať ľahkomyselnosť, s akou často prisluhujú pri svätej omši. Miništrantov treba upozorňovať na ich veľkú úlohu a na ovocie, ktoré z nej môžu mať.

Pobožné osoby, ktoré zaopatrilily chlieb, víno, sviečky, tie, ktoré vyšivaly rúcha, zhotovily oltárnu bielizeň, tiež zúčastňujú sa zvláštnym spôsobom na Kristovom obetovaní. Aké povzbudenie pre týchto darcov, týchto pracovníkov a tieto pracovníčky v ich nábožnej činnosti!

Kostolní služobníci, tí, ktorí pripravujú rúcha v sakristii, tí, ktorí čistia svätyňu, ozdobujú oltáre . . . , majú tiež právo na ovocie svätých omší, ku ktorých dôstojnému slúženiu prispievajú.

Nech každý z týchto blízkych alebo vzdialených spoluúčinkujúcich myslí na milosti, ktoré

³ Totižto so stanoviska toho, kto na svätú omšu dal. Svätá omša sama v sebe nikdy nie je bez cieľa. (Pozn. prekl.)

môže denne sbierať, len keď vie usmerniť svoj úmysel a trvale spojiť sa so svätými omšami, ku ktorým aj on skromne prispieva.

Mlyšlienky na rozjímanie.

Dr. Jozef Ligoš.

XX. nedeľa po svätom Duchu.

Cirkev v dnešnej nedeli používa babylonské zajatie, aby ním znázornila svoj stav pred príchodom večného Sudcu. Pozná však hierarchiu hodnôt. I keď ju trápia mnohé aj fyzické zlá, nesťažuje si na ne. Len jedno ju trápí. Je to najväčšie zlo: hriech a potom najčastejší prameň hriechu: vášne.

I. V *introite* vidíme troch mládencov v ohnivej peci. Ako oni aj my sme obkľúčení ohňom. No nie hmotným, ale ohňom vášní. Berieme slová z úst Azariáša, jedného z mládencov v peci, a s ním vyznávame, že sme si všetkému sami na vine: „Všetko, čo si urobil, Pane, plným právom si urobil, lebo sme sa prehrešili proti tebe a neposlúchali sme tvoje príkazy.“ Vieme však aj, aké to bude mať následky, keď nepriatelia vidia, že tvoji stúpenci, ba dokonca tvoji najbližší, tvoji zástupcovia, sú nielen pálení, ale i popálení, spálení ohňom vášní. Nepriateľ našu slabosť bude skladať na teba. Teba pre nás bude pokladať za slabocha. Ide teda s našimi pádmami o teba. Preto „osláv svoje meno a zaobchádzaj s nami podľa svojho veľkého milosrdenstva“.

V *orácii* pokračujeme v tej istej prosbe. Nechceme nič, len odpustenie svojich vín. Vieme, že s nimi bude mnoho odstránených aj iných krízov: „udeľ, usmierený, svojim veriacim odpustenia a pokoja“.

I v *graduále* pokračujeme v tej istej prosbe. Je však plná dôvery v božiu dobrotu. Z jeho

otvorených otcovských rúk sype sa všetka dobrota. Nerozumné tvorstvo, ba i ne jeden človek od neho čaká len tie najmakateľnejšie dary: pokrm, jedlo, šatstvo, zdravie. My však čakáme viac: odpustenie: „Otváraš ruku svoju a požehnaním naplňuješ každého tvora.“

II. Na tieto naše žalostné výkriky odpovedajú dvaja.

a) *Svätý Pavol v epištole*. Upozorňuje najmä na toto: „Hľadte, aby ste opatrne kráčali cestou života, nie ako blázni, ale ako múdri. Využívajte čas, lebo dni sú zlé.“ Práve ťažké chvíle sú najlepšou príležitosťou využiť ich pre večnú spásu. Dni pokojné, šťastné sú slabé, nesezónne na záslužné skutky pre večnosť.

b) *V evanjeliu* sám Kristus odpovedá na naše prosby. V osobe kafarnaumského úradníka Cirkve sa u neho za nás prihovára. Náš stav je vážny. Ležíme na smrteľnej posteli. Ježiš jej na prosby pokojne odpovie: „Choď, tvoj syn žije.“ A Cirkev verí jeho slovám. Sám osobne, viditeľne ešte nepríde. Príde však so svojou milosťou, príde aj skutočne, ale tajomne, neviditeľne pri svätom prijímaní.

Preto v *komúnii* už nenariekam. Len mu pripomeniem, aby pamätal na to, čo povedal mojej matke Cirkvi v evanjeliu: „Spomeň si, Pane, na svoje slovo, ktoré si dal svojmu sluhovi, ním si mi dal nádej a ono ma potešuje v mojej biede.“ To slovo je: „Choď, syn tvoj žije.“

Verím teda, že keď budem aj dnešného dňa v ohni vášní, nič sa mi s tvojou pomocou nestane. Že i tam nezahyniem, ale budem žiť.

Sviatok svätého ruženca.

Všetky myšlienky tohto sviatku sú shrnuté v orácii.

I. *Napred je tam označený cieľ sviatku.* V týchto slovách: „Uctievať tajomstvo života,

smrti a vzkriesenia jednorodeného Syna pre-
svätým ružencom blahoslavenej Panny Márie."

Boh sám to tak chce, aby tajomstvo vtelenia bolo zasadené do úcty mariánskej. Toto tajomstvo bolo začaté pozdravom: „Zdravas, milosti plná, Pán s tebou.“ Ukončené bolo slávnostným nanebevzatím a korunovaním Matky Božej. Ako Kristus chcel, aby od počatia až po narodenie bol vsadený do samého života svojej Matky, ako chcel, aby ho po celý pozemský život obklopovala starostlivosť a láska materinská, ako chce, aby po celú večnosť pri jeho boku bola jeho Matka, tak iste chce, aby sme aj my jeho adoráciu obklopovali úctou jeho Matky, aby sme tajomstvá jeho života zasadzovali do Gabrielových „Ave“, aby sme sa teda modlievali ruženec.

II. Účinky tejto modlitby sú zas obsiahnuté v týchto slovách:

1. Napred: „nasledovať, čo obsahujú“. To teda znamená:

a) Pri radostnom ruženci:

Dať sa tak k dispozícii Synovi Božiemu, ako sa mu dala jeho Matka, aby dneska pomocou mňa mohol zachraňovať svet.

Byť Christoforos, Kristonosič, ktorý bude eucharistického Krista tak prinášať do svojho prostredia, ako ho priniesla jeho Matka Jánovi a Alžbete.

Umožniť Kristovi apoštolátom, aby sa dostal zo mňa von.

Zanášať, ako jeho Matka, svojich „synov“, svoje dobré skutky večnému Otcovi.

Po stratení tak verne ho hľadať ako Mária. A to dotiaľ, kým ho znova nedostanem do svojho Nazaretu, do svojho srdca.

b) Pri bolestnom ruženci:

Tak víťaziť nad sebou, nad svojou skleslosťou, nad vonkajšími bolesťami, nad výsmechom

a potupovaním, ako on to urobil v zámlade set semanskej, pri bičovaní, pri trním korunovaní.

Nebrať kríže za ľahší koniec!

Zvíťaziť i nad takým strašným nepriateľom, ako je smrť!

c) *Pri slávnostnom ruženci:*

Ako on nadobúdať si vlastnosti osláveného tela už tu na zemi!

Denne odbavovať svoje nanebevstúpenie životom v stálej prítomnosti božej. Byť zakotvený v nebesách!

Sám napred prežiť svoje Turíce a potom oheň Ducha svätého roznášať do sveta!

Brať duše do neba, a nie strhovať ich do zatratenia!

V ťažkostiach myslieť na svoje korunovanie, ktoré príde po skúške.

2. Druhý účinok je vyjadrený v slovách: „dosiahnuť, čo sľubujú“.

A tajomstvá vtelenia sľubujú a nariaďujú: byť druhý Kristus. A to najskôr v súkromnom, dennom živote. Potom v utrpení, počnúc od krvavého potu až po smrteľné lôžko kríža. Tak potom budem druhý Kristus i v slávnostnom vzkriesení a oslávení.

XXI. nedeľa po svätom Duchu.

Cirkevná jeseň poskytuje Cirkvi rozličné motívy. Minulá nedeľa bola lyrická, charakterizovaná vedomím človeka o svojom vyhnanstve a túžbou po konečne pravej domovine. Dnešná nedeľa je nedeľou činu. Pred posledným víťazstvom musí byť ešte jeden posledný, ale tým rozhodnejší boj. Na tento boj sa musím pripraviť zbraňou, ktorú odporúča svätý Pavol v epistole, jóbovskou trpezlivosťou, odporúčanou v oľutovaní, a odpúšťajúcou láskou, ktorú zdôrazňuje evanjelium. Keď sa takto pripravím, nebudem sa musieť báť Krista-Sudcu, ktorý sa zas

zjavuje v introite, v graduále, no najmä v evanjeliu, a to ako kráľ, pri odpúšťaní veľkodušný a milosrdný, ale pri súde spravodlivý, prísny.

1. *Taký sa ukazuje v evanjeliu.* „Keď začal účtovať, priviedli mu jedného, ktorý mu bol dlžný 10.000 talentov (okolo 50 miliónov Kčs). Keď mu povedal: Pozhovej mi, všetko ti vrátim. Pán sa zľutoval nad tým sluhom, prepustil ho aj dlžobu mu odpustil.“ Sotva je taký kráľ na zemi, ktorý by takto ľahko rozhadzoval, odpúšťal milióny. To vie len Boh urobiť. Treba žasnúť nad celým jeho vykupiteľským dielom. Kráľovský Otec za svojho dlžníka dáva na smrť svojho vlastného Syna. A i dneska kríž a oltár sú trónom Krista-Kráľa, odkiaľ panuje rozdávaním darov a odpúšťaním.

Je však kráľovským aj v treste. Nie je slabochom. Nie starým dedkom, sediacim za pecou. Kto na jeho veľkodušnosť odpovie neláskou, nenávisťou, hnevom oproti svojmu bližnému, ten pocíti na sebe, aké strašné je upadnúť do rúk Boha živého. „Pán rozhnevaný ho odovzdal mučiteľom, kým nezaplatí celú dlžobu.“

Aby ma podobný osud nezastihol, musím vedieť odpúšťať. I tie najväčšie urážky. Inakšie, keď sa budem modliť: „Odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinníkom“, budem žiadať svoje vlastné potrestanie a sám si podpíšem rozsudok smrti.

XXII. nedeľa po svätom Duchu.

Aj dnešná nedeľa je prípravou na „deň Pánov“, na posledné vyúčtovanie. Do toho dňa musím byť „bohatý na ovocie spravodlivosti“ (epistola). Musím byť stromom, čo hojne donáša ovocie dobrých skutkov. Dneska ma Cirkev zvlášť na jedno upozorňuje. Je to: *Kresťanský postoj proti svetskej vrchnosti.*

Spasiteľ je v chráme. Zástupy farizejov ho obklepujú. Chcú ho podchytiť v reči a obťažo-

vať. Preto mu dávajú otázku: Smie sa platiť daň cisárovi, alebo nie? Aby ho skôr dostali, najprv mu lichotia: „Majster, vieme, že si pravdovravný a nedbáš na nikoho, lebo nehľadiš na osobu ľudskú.“

Pre pochopenie zloby, ktorá je obsiahnutá v otázke, uvážiť treba politické postavenia židovského národa za Krista. Tomuto národu bol kedysi Boh kráľom. Neskôršie si sami zvolili zpomedi seba kráľa, ale i tento bol postavený z milosti božej. Nikdy sa však nechceli dostať pod moc pohanského kráľa alebo cisára. To pokladali za urážku samého Boha. Teraz však nad nimi panovali pohanskí Rimania. S akými pocitmi mohli platiť dane tomuto votrelcovi? Netrpelivo čakali Mesiáša, lebo boli o ňom presvedčení, že shodí s nich jarmo cudzieho panstva a privedie ich národ k politickej moci a sláve.

Na jednej strane chceli teda touto otázkou Kristovi toto povedať: Ty sa voláš Mesiáš. Ako taký, môžeš to schvaľovať, aby slobodný boží ľud platil dane pohanom? Na druhej strane však vedeli, čo by s ním Rimania urobili. V každom prípade teda by mal Kristus so svojou odpoveďou prehrať. Buď u ľudu, alebo u Piláta.

Odpovedá pokojne. Pýta si daňový peniaz. Sami odpovedajú, že to je peniaz cisárov. Majú teda jeho mince, majú ich v obehu, platia nimi, čím nielen fakticky, ale i teoreticky uznávajú, že je dovolené platiť dane. Svoju odpoveďou „Dajte teda, čo je cisárovo cisárovi, a čo je božie, Bohu“ dáva smernice, ktorými sa treba riadiť k svetskej moci.

XXIII. nedeľa po svätom Duchu.

Vždy viac sa blížime ku koncu. Cirkev je umelkyňou v dramatickom prevádzaní myšlienky na parúziu. Od osemnástej nedele vždy všetkým možným nás upozorňuje na túto poslednú chvíľu. Počnúc túžbou po pravej domovine až

po spasiteľný strach pred súdom. I dnešná ne-
deľa poukazuje na túto chvíľu. Možno nad ňu
dať nápis: Credo carnis resurrectionem (Verím
v tela z mŕtvych vzkriesenie). Názor predvádza
plasticky a hneď dáva aj praktické rady pre ži-
vot, ktoré plynú z tohto článku.

1. Najprv zdôrazňuje *skutočnosť zmŕtvych-
vstania*. Robí to v obraze ženy, trpiacej krvo-
tokom, a vzkriesením dcéry Jairovej. Nimi nám
chce Cirkev toto povedať: Ako táto žena bola
uzdravená jediným dotykom šiat Kristových,
tak to bude aj na posledný deň. Vtedy zmiznú
všetky choroby a utrpenia. Ako toto dievčatko
bolo vytrhnuté silou Kristovou z náručia smrti,
tak raz i všetci mŕtvi budú vyslobodení z pút
hrobu.

2. *Hovorí o spôsobe vzkriesenia*. Najmä epi-
štola. Podľa nej my kresťania nepatríme zemi.
Sme kolóniou nebeských občanov, usadených
dočasne tu na zemi. I keď nohami stojíme na
zemi, srdcom sme zakotvení v nebi. „Žijeme
v nebi.“ Teraz ešte nosíme biedne telo, podro-
bené chorobám, slabostiam, hriechu, smrti, ale
onedlho to bude inakšie. „Veď ztade čakáme
Pána nášho Ježiša Krista, ktorý nám premení
biedne telo a prispôbi svojmu oslávenému telu
mocou, ktorou si môže všetko podrobiť.“

3. *Telesné oslávenie na večnosti musí však
predchádzať duchovná zmena a oslávenie na
zemi*. Spôsob tejto zmeny je takýto:

Preč s telesným (mäsovitým) človekom! Ta-
kýto je nepriateľ kríža Kristovho, ktorého ko-
niec je záhuba (epišťola).

Preč s putami hriechu! Preto: „odpusť, pro-
síme, Pane, previnenie svojmu ľudu a oslobod'
nás od sväzku hriechov“ (orácia).

*Už tu napodobňovať vlastnosti osláveného
tela!* Keď tam bude telo bez bolesti, aj tu musí
premôcť všetku bolesť. Keď tam bude zduchov-
nelé, i tu sa musí odtelesňovať od všetkej smy-

selnosti. To je najťažšia, ale najdoznejšia úloha tu na zemi: odtrhovať sa od zeme. To je i najlepšia príprava na smrť, ktorá je poslednou bránou na vstanie z mŕtvych. Vtedy smrť mi nebude strašiakom, ale ziskom. Vtedy odoberiem smrti zamestnanie. Lebo jej úlohou je: úplne odtrhnúť človeka od zeme. Toto je len pre toho bolestné, kto je k zemi prirastený. Smrť nebude mať čo u mňa robiť, keď ma už nájde od zeme odtrhnutého a prirasteneho k nebu. Vtedy smrť nebude kostlivcom s kosou, ale anjelom so zlatým kľúčom od nebeskej brány.

Ako sa dneska chcem odpútať od zeme?

Krista-Kráľa.

Cirkev sa drží vždycky tohto sviatku. Je teda v tomto ohľade nemoderná. V časoch, keď sa skoro všetky tróny zbúraly a korunované hlavy boli odpratané alebo musely ísť do vyhnanstva, ona uznáva Kristovo kráľovské právo nad sebou.

V *introite* zazrie jeho nebeský trón. Padá na kolená a uznáva jeho kráľovské práva: „Hodný je Baránok, ktorý bol zabitý, aby prijal moc, božstvo, múdrosť, silu a úctu. Jemu patrí sláva a vláda na veky vekov.“

— V *orácii* prosí o čím skoré, nielen právnické, ale i faktické jeho svetové kráľovstvo. Hriech, najmä prvý, to bola ako atomová bomba, ktorá padla na ľudstvo a ho roztrieskala. Tieto črepiny ľudského pokolenia bude môcť dať dokopy a z nich zas utvoriť jednotný celok len jeho nežná vláda: „Udeľ, prosíme, nech sa všetky ranou hriechu rozštiepené národy poddajú jeho nežnej vláde.“

V *epištole* sú uvedené dôvody pre jeho kráľovské právo. Právo na kráľovstvo nejestvuje tam, kde sú všetci rovní, kde jeden nad druhým nemá nijakú oprávnenú moc. Tam si občania sami zpomedzi seba vyvolia za svoju hlavu,

koho chcú. No len čo je tu niekto, kto dal slobodu alebo pomohol národu k dosiahnutiu slobody, tam už prestáva voľnosť vo výbere vlády, tam už nastáva viazanosť, povinnosť. Aj v demokratickom zriadení sa nemožno nepriateľsky postaviť proti tomu, kto mi pomohol k víťazstvu, kto ma zachránil pred záhubou. A kto by to predsa chcel urobiť a zaviesť vládu nepriateľskú proti tomu, kto slobodu vydobil, ten by bol nepriateľom ľudu.

Tak je to i v pomere ku Kristovi. Tento má právo na nás, teda i na kráľovský trón. „On je obraz neviditeľného Boha. Veď v ňom je stvorené všetko na nebi a na zemi, viditeľné i neviditeľné, či to už vládari alebo panovníci, kniežatá alebo mocnári.“ Má teda kráľovské právo nad svetom napred: *ratione creationis* (pretože ho stvoril). Socha, kniha, obraz nemôže povedať svojmu tvorcovi, pôvodcovi: ja som úplne nezávislý od teba. Všetka moc pochádza odo mňa, nemáš preto na mňa nijakú moc. Podobne nemôže to povedať dieťa svojmu otcovi, matke.

A druhý dôvod: „všetko smieril či to už na zemi alebo na nebi tým, že jeho krvou, vyľievanou na kríži, vydobyl pokoj“. To druhý dôvod jeho kráľovskej moci: *ratione redemptionis* (pre vykúpenie). Zachránený nemôže povedať záchrancovi, otrok osloboditeľovi: nemám s tebou nič, nemáš na mňa nijaké právo.

V *evanjeliu* Kristus sám vyslovuje svoje právo na kráľovskú korunu a trón. „Tu mu Pilát povedal: Teda kráľ si ty? Odpovedal mu Ježiš: Tak je, ja som kráľ.“

Mohol by vládnuť bez toho, aby sa pýtal, či ho chceme za kráľa alebo nie. Ale on chce mať poddaných, ktorí ho radi sami prijmú za svojho vodcu. Preto poukazuje aj na výhody tohoto kráľovstva. Ono je „kráľovstvo pravdy a života, kráľovstvo svätosti a milosti, kráľovstvo spravodlivosti, lásky a pokoja“ (prefácia).

Národ židovský ho neprijal. Odkopnul svojho kráľa. Odpykal si to a bude za to pykať po celé veky. I všetky národy odnesú to na svojej koži, ktoré sa podobného bláznovstva dopustia. A nielen jednotlivé národy, ale aj každý jednotliviec.

Ja nechcem byť taký! Pri svätom prijímaní ho urobím najsamprv kráľom vo svojom srdeci. Potom sa budem usilovať, aby sa stal kráľom i v srdciach tých, ktorí sú mi najbližší. Tak, aby sa stal aj ozajstným kráľom i môjho národa i celého sveta. Vtedy nastane vláda pokoja. A vtedy, keď bude Pán sedieť na kráľovskom tróne na veky, „svoj ľud požehná pokojom“ (komúnio).

Pracovná morálka.

Dr. Tomáš Mlynár.

V bežnej reči počujeme dnes veľmi často slovo: pracovná morálka. Vravíme o pracovnej morálke jednotlivca aj väčšej pracovnej jednotky, podniku. A vieme, že na pracovnej morálke veľa záleží, ba niekedy celý úspech, výsledok práce. No pochop „pracovná morálka“ nie je každému jasný. Rozumie sa ním zvyčajne stopercentové splnenie určeného plánu práce. Pravda, je to iba malý výsek z výmeru „pracovnej morálky“. Toto slovo svojím obsahom aj významom je oveľa bohatšie. A smelo môžeme povedať, že je prastarým dedičstvom katolíckej mravouky, ktorú aj s tohto stanoviska dokonale vysvetlili veľkí cirkevní učitelia a v poslednom čase Lev XIII. a Pius XI. vo svojich klasických sociálnych encyklikách. Ak chceme poznať hlboký obsah slova „pracovná morálka“ a potom aj jeho konkrétny význam v dennom živote, musíme si objasniť pochop práce a jej účel.

Človeka blaží pohľad na krásne stroje v továrni, ktoré na inom poli odbremeňujú ľudské

ruky: mechanizácia práce. A či nevyvoláva úsmev na tvári množstvo obuvi a šatstva napr. v takých Baťovanoch, vo Svite a inde? Pohliadnite na naše polia cez žatvu, netešíme sa, že bude chleba? A keď čítame o promóciách na našich vysokých školách, sme naplnení sladkým vedomím, že nám odchovávajú robotníkov umu, ktorí získané vedomosti upotrebia na ďalšie dvíhanie kultúrnej úrovne národa. A tak je to v každom odbore ľudskej činnosti. Všetky bohatstvá národa a štátu vychádzajú z rúk pracujúcich. Nieto národa, ktorý by sa dostal z biedy k hojnosti bez práce občanov, tých, čo zostavujú pracovné plány, aj tých, čo plány uskutočňujú. Národ, ktorý by oplýval bohatstvom prírody, bez pracovitosti živoril by telesne aj duševne.

No ľudská práca nie je jediným zdrojom bohatstva. Zdrojom je aj príroda. Výstižne to naznačil Pius XI.: „Najusilovnejšie námahy boli by daromné, ba nemohlo by sa k nim ani prikročiť, keby Boh, Stvoriteľ sveta, vo svojej добрôte nebol skôr daroval bohatstvá a prirodzené prostriedky a sily. Lebo pracovať znamená: na nich alebo pomocou nich vykonávať činnosť.“

Z toho vyplýva, že človek prácou tvorí hodnoty, veci, ktoré ukájajú ľudské potreby. A čím dôležitejšie potreby vie ukojiť a čím dokonalejšie ich ukojí, tým je tá vec hodnotnejšia. Preto každá vec má svoju schopnosť ukojovať ľudské potreby alebo od samej prírody alebo z ľudskej práce; zvyčajne od oboidvoch. Niekedy vo väčšej miere od prírody, inokedy z práce.

Prácou teda tvoríme hodnoty, veci, ktoré majú ukájať ľudské potreby, telesné aj duševné. Bystroumne to vyjadril svätý Tomáš Akvínsky, keď určil práci štvoraký účel (Suma teol. II-II, ot. 187, čl. 3): Človek pracuje, aby si ponajprv

zaistil živobytie. Príroda nám totiž nedáva všetko, mnohé veci musíme si z nej vydobýť ťažkou prácou, napr. uhlie, železo, atď. Človek pracuje, aby mohol primerane a ľudsky dôstojne žiť. Nepracuje len preto, aby pracoval, a najmä nie preto, aby z výťažku svojej práce stal sa sám neobmedzeným boháčom a hádam aj vykorisťovateľom výsledkov práce bližného. — Človek pracuje ďalej preto, aby sa vyhol nečinnosti, lenivosti, z ktorej pochádzajú mnohé zlá. Tým je odsúdené zaháľáčstvo, ale aj taká práca, ktorá vlastne ani nie je prácou. Poznáme ľudí, ktorí za vysedávanie v kancelárii, za mizerný podpis, berú mesačne ťažké tisíce. Tí o práci zvyčajne veľa hovoria, prácu vychvaľujú a odporúčajú iným, no sami nepracujú, žijú z práce iných. Tu by mala platiť zásada: Aká práca, taká pláca. — Tretí účel práce podľa svätého Tomáša je krotenie žiadostivosti, lebo prácou sa tresce telo. Je to doplnok druhého účelu práce. Ľudia, čo nepracujú, alebo kradnú, lebo žiť chcú, alebo žijú z práce iných. Týchto často vidáme plným priehrštím rozhadzovať peniaze na zábavy a rozkoše, v ktorých zapredávajú svoje duše diablu a ničia si telesné zdravie. Ľahko k peniazom prišli a ešte ľahšie ich používajú na všetko, len nie na to, na čo by ich mali použiť. Prácou sa majú rozvíjať telesné aj duševné schopnosti človeka. Statočne pracujúci vie, že práca je zdroj čistých radostí a pripodobňuje človeka Bohu, ktorý je činnosť. Povinnosť pracovať vzťahuje sa na každého človeka. Od tejto povinnosti nie je oslobodený ani jeden stav, ani jedna trieda ľudstva. Kto vyhýba práci, hreší proti božiemu poriadku a proti prvému prikazu, ktorý Boh dal ľuďom po páde. Usilovná práca pre každého človeka je nenahradiiteľnou podmienkou duševného a mravného života. — Po štvrté človek pracuje preto, aby mal z čoho udeľovať a ľuďom. Dneska, keď

zákonitou cestou chceme odstrániť žobrotu, tento účel by hádam mohol odpadnúť. No nie je tomu celkom tak. Svätý Tomáš almužnou nerozumie iba korunku, čo dáme žobrákovi, lež širšie pole veľkorysej dobročinnosti. Buďme uistení, že pri všetkých sociálnych opatreniach bude dosť chudobných, ktorým prejav kresťanskej lásky už v akejkoľvek forme bol a bude vždy milý a potrebný. No výťažok z práce má slúžiť na podporu rozvoja aj takých odborov ľudského života, ktoré samy nie sú „zárobkove činné“, ako napr. umenie, veda, atď., a predsa tvoria podstatnú súčiastku pokroku ľudského života. Keby tak odpadly bachanálie v Monte Carlo, na Rivière alebo kdekoľvek inde, hádam každá dedinka mala by už svoju knižnicu, kino, nebolo by chatrčí, v ktorých ľudia bývajú so zvieratmi, a „chudoba“ na účet spoločnej kasy mohla by si raz v roku dovoliť 2.—3.-týždenný odpočinok, ak nie pri mori, aspoň v ozdravovniach našich hôr. K týmto opatreniam u nás sa už prikráča, a treba ich len vítať. Výťažok z práce musí byť rovnomerne rozdelený, nemôže slúžiť len niekoľkým jednotlivcom alebo skupinám. A ak jednotlivec oplýva, svoj dôchodok musí primerane rozdeliť.

Preto spravodlivo bol odsúdený liberalizmus, ktorý hlásal, že celý výťažok plynie iba z podniku, patrí teda majiteľovi podniku. Robotník potom dostal omrvinku, z ktorej nemožno vyžiť ani sám, tobôž rodina. No nie je správna ani druhá krajnosť, ktorá hlása, že vec má svoju hodnotu iba z práce. Robotník nie je len pracovnou silou, s ktorou treba kalkulovať pri výrobných nákladoch. Lapidárne to vyjadril Lev XIII. vetou: „Zamestnávateľ nesmie pokladať robotníkov za otrokov; je spravodlivé, aby si v nich ctil dôstojnosť osoby, ktorá kresťanstvom nadobúda oveľa vyššieho posvätenia.“ Ľudská dôstojnosť robotníka je nerozlučiteľne spojená s pracovným výkonom.

Z toho vyplýva, že ľudská práca je činnosť, ktorá svojou vnútornou povahou má nevyhnutný vzťah k pravidlám mravov. Práca je problém mravný! A pracovná morálka, o ktorej je reč, je iba vtedy dobrá, ak prácou bol splnený štvoraký účel práce. Všetci si želáme, aby tento duch pracovnej morálky zavládol u nás na všetkých poliach telesnej aj duševnej práce.

Duchovosť u živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista, Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

Platiehavá kresťanská povinnosť.

Keď pozorujeme nepokojné vrenie ľudstva a prehojný hriech, ktorým dneskajší svet opľúva nebesá, pričasto utahujeme sa do neplodného bedákania. No kresťanský vecný pohľad na tieto smutné skutočnosti mal by nám diktovať iný postoj ako neúčinný trpný stav, mal by v nás vzbudiť mocnú chuť tým rozhodnejšie použiť prostriedky na umenšovanie a odstraňovanie zla hriechu, čím viacej bujnie.

Prvý prostriedok je odstraňovanie hriechu z osobného života. Aki nedôslední tu bývame! Sťažujeme si, nariekame, a pritom sami ľahostajne množíme hriech na hriech a k už dosť veľkému svetovému zlu pridávame svoj neslávny podiel. Nepokoj v ľudstve, rozličné pohromy, ktoré ho stihajú, nespadnú naň ako voľačo z abstraktného sveta, ale sú trpkým plodom hriechov jednotlivcov. Preto rázne a svedomite pracovať na ničení hriechu v osobnom živote znamená zmenšovať zlo v ľudskej spoločnosti. S týmto úsilím súčasne bude rásť snaha o intenzívnejší nadprirodzený život, život posväcujúcej milosti, skrze ktorú Boh prebýva v človekovi. Preto radi použijeme prostriedky, dvíhajúce hladinu božieho života v nás, ako: častú, ak možno dennú účasť na svätej omši a na svätom prijímaní, modlitbu, rozjímanie, svedomité cvičenie sa v čnostiach, najmä lásky k bližnému,

úprimná kontrola seba denným spytovaním svedomia, prehľbovaním sa v náboženských otázkach. Tak sa Kristus dostane do celistvého ľudského života; a na svete bude menej zla. Faber výstižne vraví: „Zahľad sa na hocaké zlo alebo pohromu v Cirkvi a uvidíš, že by k tomu nebolo došlo, keby si jej deti boli riadne vážily milosť, a nadto, že by sa všetko dalo ešte zajtra ráno spraviť, keby sa všetky vzchopily a správne ocenily milosť.“ Teda nedôsledným kresťanským životom narúšame svetový pokoj a súlad viacej, ako si v krátkozrakosti myslíme.

Druhý prostriedok je modlitba za obrátenie tých, čo sú ďaleko od Boha a to z hocakých príčin. Zaostrený postoj voči nim ako osobám je proti duchu Kristovej lásky a nepomáha ani nám, ani im; kým veľkodušnou láskou kresťanskou, prejavujúcou sa modlitbami a obetami za nich, budeme im vyprosovať silu na poznanie pravdy a šťastie z Boha.

Využívajme tieto mocné prostriedky, ktorými môžeme tak účinne, čo aj nebadane vplývať na splňanie cieľa, ktorý Boh určil ľudstvu.

Športovec a duchovosť.

K. M. Katarin.

Gino Bartalli, 34.-ročný víťaz Tour de France, ktorý prekonal v 150 hodinovom závode najlepších cyklistov sveta. Pozerám sa do jeho priamej a spokojnej tváre, ako ide čestné kolo na parížskom štadiu. Otvorená tvár, strhaná síce námahou, ale pousmiata, vyrovnaná. Vyžaruje z nej vnútorné zladenie, telesné s duchovným. Muž, ktorý hravo prekonával alpské ľadovce a podľa priznania tlače vo vrchoch bol neprekonateľný; ktorý sa hnal so svojím ľahkým závodným bicyklom po vysoko-horských serpentínach nad 2000 metrov a o pár dní opäť znojil potom, pálený prímorským slnkom, keď trať viedla okolo mora. Má za sebou 4.900 km a je absolútnym víťazom najťažších pretekov na svete.

Verejnosti bol predstavovaný ako „dietajúci mních“ a nejedem si myslel, že je rehoľníkom. Karikatúry ho znázorňovali so sviečkou v ruke a so sklopenými očami

ako sviečkovú babu. Hoci vyhral najväčšie preteky, predseda je pre mnohých málo aktuálnym závodníkom: je veriacim katolíkom. Jeho víťazstvo sa na mnohých miestach iba zaznačuje ako počasie na budúci deň alebo stav vodných hladín.

A predseda pri pohľade do tejto tváre máme pocit istoty. Koľkých svetových víťazov už zabila sláva? Koľkí sa zrútili s hlavou, ovešanou vavrínmi, do priepasti, z ktorej niet východiska? Nepomohlo im oslavovanie celého sveta, ani zlaté medaily, ani poháre, ani vence.

Ale pri Ginovi máme istotu. Prečo? Nuž preto, že keď sa ho opýtali po skončení týchto gigantických pretekov, čo bude robiť s kyticou, ktorú dostal ako víťaz, odpovedal: — Položím ju na oltár Matky Božej, z vďačnosti... — Na voľačo podobného sa pamätáme z berlínskej olympiády roku 1936, keď sa černocho Metcalf prežehnal pred 100 m šprintom a bol len o desatinu sekundy predstihnutý svetovým majstrom Owensom. Bartalliho čin sa mi však zdá byť hrdinskejší, lebo ho vykonal ako víťaz a nevedol ho k nemu strach, ktorý by sme hádam mohli predpokladať u Metcalfa.

Týmto činom sa tábor jeho obdivovateľov rozdelil na dve. Do víťazných osláv sa zamiešal voľakto nečakaný, tajomný režisér Kristus, ktorého meno bolo položené za znamenie odporu pre jedných a za znamenie spásy pre druhých. Preto je jednému táboru nesympatický, lebo vraj zapácha pokvapkaným voskom, umrlčou truhlou, okolo ktorej stavajú sviečky. Katolicizmus je potom prežitok a Bartalli je výlučný fanatik, bigotný katolík, formalista, ktorý si robí reklámu, ktorý vraj vlašnejší Tour de France len preto prehral, že stretol na trati procesiu s Eucharistiou, sosadol s bicykla a tri minúty sa modlil. A tie minúty mu vraj chýbaly do víťazstva. Tak hovorí jeden tábor, lebo svet je ozaj v jednom najdôslednejší, že sa konečne vedel rozdeliť na tých, ktorí sú proti Kristovi, a tých, ktorí sú za Krista.

No my sa pýtame: Kto je to Bartalli? Našiel sa už azda aj v športe — ktorý je doménou kultúry tela bez ohľadu na dušu — človek, ktorý vie zladať silu tela

s duchom? Čo je to za vífaz, ktorý sa opováži uprostred jasotu desaftisícov, zahrnutý poctami, myslieť, ba dokonca aj hlasne spomínať Matku Božiu? O jeho súkromnom živote sa mlčí. Jedni to robia z taktiky a druhí z nedbanlivosti. Myslím však, že by sme potrebovali vedieť dačo viacej o jeho súkromnom živote. O tom, ako treba trénovať a závodíť, dozvieme sa z hoci-ktorej príručky alebo nám to niektorý závodník vysvetlí. Ale ako treba trénovať pritom dušu a nestratiť ju ani pri takýchto nadľudských výkonoch a nie menších poctách v prípade vífazstva, o tom sa nedozvieme. A o tom by sme sa mali dozvedať ponajprv, bo táto stránka závodenia je nám všetkým katolíkom s Ginom Bartallim spoločná. My potrebujeme zvedieť, ako Gino dobyl najväčšiu trofej svojho života: ako vyhral svoj závod o Boha!

Prečo sa máme stále oduševňovať iba za závodníkov, ktorí síce vytrénovali svoje telo na silu závodného koňa, ale prehrávajú svoj najväčší, životný, osudový závod, závod o večnosť?

My potrebujeme plné ideály, dokonalé vzory, človeka v celkosti, lebo si pomaly nebudeme závodníka o nič viacej ceníť ako závodného koňa, chrtu alebo bojovného kohúta.

My potrebujeme ako pre mládež tak pre dospelých časové vzory, predstaviteľov všetkých odvetví súkromného aj verejného života, teda aj športu, ako vtelujú do seba Krista a ako ho prenášajú v Eucharistii na tie polia, na ktoré ich On posielal. I Gina On poslal na závodnú dráhu a to ako širiteľa svojich myšlienok modernému človeku, oslavujúcemu vífaza Tour de France viacej ako svätca, aby sa zamyslel. Áno, potrebuje sa zamyslieť nad človekom, ktorý sa opováži po takomto vífazstve ešte myslieť aj na Boha.

Dnešnému človeku, teda aj nám — ktorí máme v mnohom také nesprávne chápanie a ktorých oblepuje lepkavý ateizmus — tak prízvukuje vôľu pre životný boj a dosahovanie pravdy, aby sme sa neuspokojili len obdivovaním, ale išli k podstate veci, k nasledovaniu. Pre mnohých vífazstvo Bartalliho bude znamenať: — Choď a nasleduj ho, lebo je vífazom Tour de France.

— Pre nás bude heslom: — Choď a nasleduj Toho, ktorého on nasleduje.

Zamyslime sa nad tým, koľko námahy musel vynaložiť na to, aby svoje telo dostal do takej kondície, ktorá mu dovoľí prekonať víťazne 5.000 km. Zamyslime sa nad životosprávou, ktorá vyžadovala vzdania sa alkoholu, fajčenia a predovšetkým správne vyriešeného sexuálneho života. Akej silnej vôle tu bolo treba! No Gino ide ešte ďalej. K tomuto všetkému, čo robia stotisíce športovcov celého sveta, pridáva ešte modlitbu a obeť ako akt nadprirodzeného charakteru a vysväcuje Eucharistiou svoje telo na chrám Ducha.

Toto je muž, akého potrebuje doba, akého potrebujeme my a akého potrebujú naši nepriatelia, aby sa presvedčili, že Cirkev je večne mladá, večne svieža a ako tajomné telo ustavične plodí nové časové vzory, ktoré treba nasledovať, lebo sú ukazovateľmi cesty k Bohu.

Gino Bartalli urobil svojim víťazstvom pre vec Krista, Víťaza, oveľa viac ako tie stovky pracovníkov katolíckej akcie, ktorí hľadajú jedine seba, čítavajú v duchovných denníkoch svoje zásluhy v rubrike „ďal“ s červenou ceruzkou a naliehavo žiadajú vyrovnáť účet od Boha z rubriky „má dať“.

Preto nám nestačí obdivovať nábožensky ľahostajných víťazov, lebo tí nás vedú len k hľadaniu seba, svojich výkonov za cenu diplomov, medailí, prípadne profesionalizmu. Aj tu platí nezlomne Ignácov výrok — Omnia ad maiorem Dei gloriam — a tu tým viac, hoci ide o atletické dráhy, ihriská, bazény, ringy alebo nekonečné kilometre Tour de France.

Ozaj hodno sa nad Ginom Bartallim zamyslieť, lebo každý z nás má pred sebou svoju celoživotnú závodnú dráhu. Je to cesta povolania, ktorým nás k sebe vedie Boh. To je naša závodná trať, na ktorej nebudeme závodiť pre porušiteľný veniec, ale pre toho, ktorý nás Eucharistiou denne k tomuto závodu posilňuje a aj sám v cieľi očakáva. „Neviete, že tí, čo bežia na závodisti bežia síce všetci, ale iba jeden dostáva cenu? Aj vy tak bežte, aby ste ju dostali! A každý, kto preteká, zdržuje sa všetkého: Tí preto, aby dostali porušiteľný veniec,

my však neporušiteľný. Aj ja teda tak bežím, nie na neisto; tak zápasím, nebijúc iba do vetra. Tvrdo pre-máham telo a podrobujem si ho, aby som azda nebol zahrnutý, hoci som iným kázal blahozvesť" (1 Kor. 9, 24—27).

O stigmatizácii.

Prof. Dr. J. F. B a b o r.

V Lovani (Louvain) v Belgicku vyšla nová, dosť obsiahla kniha o toľko ráz už popisovanej známej tamojšej stigmatizovanej: *Maria Didry* a *Am. Wallemacq*: „La stigmatisée belge. Louise Lateau de Bois d'Haine; 1947. Zatiaľ môžeme o veci súdiť len z dôkladného referátu, ktorý vydal *J. Galot*, SJ v Nouvelle Revue Théologique v máji 1948. Ako je známe, táto stigmatizovaná bola vyšetrovaná lekársky takým krutým spôsobom, že to bolo so stanoviska lekárskej deontologie priamo ťažké ublíženie na tele; výsledok bol, že stigmy boli pravé, bez najmenšieho pričinenia so strany postihnutej. Súčasní zástupcovia lekárskej vedy uznali, ako je známe, že nie je možné krvácanie u tejto devy vysvetliť prirodzene, ale že môže byť prirodzené. Dôkaz, pravda, ostali dlhší. O známom „delegačnom“ pokuse prof. *Dr. Theodora Schwanna* (bezvýslednom) v referáte niet reči. Vtedajší aj dnešní vykladači, ktorí sú stúpenkami názoru, že v tomto prípade neišlo o zásah z radu nadprirodzeného, uchyľujú sa paušálne k výkladu sugesciou (presnejšie autosugesciou). Nehľadiac na to, že Louise Lateau si nijakú stigmatizáciu nepriala, vonkoncom nie je možné jej (občasné) stigmy s krvácaním vysvetliť sugesciou, t. j. vplyvmi psychickými, cestou nervovou. Celá táto látka nie je práve ľahká, vyžaduje veľkých a mnohostranných vedomostí aj vysokého stupňa kriticismu lekárov, ktorí sa ňou zaoberajú. Je absolútne isté, že zdravá krvná cieva nervovým vplyvom nemôže sa vôbec otvoriť. Cestou psychogennou je možné prekrvenie, nervovým vplyvom cestou vazomotorov nastáva ľahko rozšírenie (a tiež sovretie) tepien, ale nie pretrhnutie stien u normálnych zdravých arterií (i vén); cievy s patologicky zmenenými stenami, krehké, môžu

byť zvýšeným krvným tlakom pretrhnuté, ale potom sa vzápätí samy zasa tiež nezavrú, naopak podobné krvácanie býva — ako všeobecne známe — osudným. Asi pred 100 rokmi previedli po prvý raz vo Švajčiarsku tento poučný experiment. Mladému, inak zdravému mužovi, ale trocha hysterického temperamentu, prilepili za prísnych aseptických kautiel na rameno obyčajnú čistú poštovú známku, ale povedali mu, že mu tam aplikovali nejaký ostrý vesikátor; a tu on hneď pocítil páľivosť a vzápätí sa okolo známky zjavilo prekrvenie, ba naskočilo aj niekoľko pľuzgierov; pocit páľivosti tu nahradila predstava o nej, a to ďalšie bežalo už obvyklou cestou. Môžeme hypnotizovanému v hypnóze nahovoriť, že sa ho dotýkame horúcim železom, ale miesto neho sa dotkneme len prstom; on, pravda, pocíti vysoké teplo a javí aj objektívne príznaky, ako: červenť atď. Ale keby sme mu povedali, že mu prepaľujeme Paquelinom ruku v dlani skrz-naskrz, pocíti síce príslušnú bolesť, ale náš prst mu diery do dlane nespôsobí. Sám som urobil rad podobných pokusov. Každá stigma (stigmatizovaných osôb) je perforujúca rana, po prípade spojená i so stratosou hmoty v orgánoch a tkaniach, a tak ďaleko nijaký duševný a nervový vplyv vôbec nesiaha. V takom prípade by ani život nebol možný, keby akoukoľvek silnejšou emóciou nastávalo hneď krvácanie. Patologické stavy, eventuálne stigmatizáciám trochu podobné, pravda, ľahko sa poznajú a vôbec nie sú také nevinné (quoad vitam aj ináč) ako pravé stigmy, a to aj krvácajúce. Nemôžem dosť ďakovať Bohu, že som tieto zjavy niekoľko ráz a veľmi dôkladne mohol pozorovať u Terézie Neumannovej v Konnersreuthe. U nej pozoroval prof. Ewald z Eichstädtu, neveriaci luterán, počiatok krvácania z oka silnou okulistickou lupou, a potvrdil, že sa tu cievy v spojivke naraz z čista jasna stanú prístupnými pre krv, a po prestátej vízii krvácanie zas, ako keď utne, prestáva. Stigmatizovaná v Konnersreuthe o podobných zjavoch nikdy nepremýšľala, a nič takého si nežiadala, a keď sa to u nej po prvý raz zjavilo, dlho tomu ani nerozumela. Sugescii, po prípade autosugescii, podliehajú len nepripravení a nepovolní a nekritickí vypravkári o stigmatizácii. Stigmatizácia súvisí

vždy s vyšším náboženským životom, a dosiaľ nie je známy ani jediný prípad mimo katolícku Cirkev; prvý bol svätý František Serafínsky.

Zdobený vencom . . .

V našich chrámoch po bohoslužbách často zaznieva hymnická pieseň: Bože, čos' ráčil. Ňou prejavuje náš národ Pánu Bohu vďaku za všetky dobrodenia. Pieseň je mohutným chválospevom po stránke obsahovej i hudobnej, preto radi ju spievame. Slovenský národ, „zdobený vencom slobody, cti, práva“, padá na kolena pred božou Velebnosťou, aby prejavil čo najdokonalejšie svoju vďačnosť, oddanosť a lásku k tomu, ktorý po mnohoročnom a ťažkom utrpení zbavil ho jarma otroctva a postavil do radov kultúrnych národov sveta, aby splnil na zemi jeho večný plán. Tento veniec, na ktorom sa ligocú tri drahocenné perly slobody, cti a práva, daroval dobrotivý Boh nášmu národu prostredníctvom svätých Cyrila a Metoda, lebo pokresťančenie Slovákov je nerozlučiteľne spojené s ich vstupom do kultúrnych dejín ľudstva.

Naši svätí vierozvesti doniesli našim predkom po najprv slobodu. Slobodu dietok božích. Slovenských pohanov svätým krstom zbavili najväčšieho a najhroznejšieho otroctva — dedičného hriechu. Krstom im otvorili brány k všetkým dobrodeniam života a smrti Kristovej a zapojili ich do nesmierneho počtu tých, čo tvoria „tajomné telo Kristovo“ — Cirkev všeobecnú, ktorá ospevuje Boha po celom svete. Sloboda dietok božích je základ všetkých ostatných slobôd, na ktorých sa potom náš národ zúčastňoval v lone ostatných kresťanských národov sveta. Prijatím kresťanstva prijali naši predkovia gréckorímsku vzdelanosť, ktorej nositeľom bolo práve kresťanstvo. Dostalo sa teda nášmu národu cti, že sa oň začal zaujímať Rím a že pápež uznal jazyk slovenský za liturgický. Túto bohoslužobnú reč úzkostlivo hájilo domáce kňazstvo, ňou udržiavalo našich predkov pri národnom povedomí a zachránilo ich od národnej záhuby. Preto doba cyrilometodejská tvorí podstatnú složku našich najstarších dejín práve tak,

ako cyrilometodejská tradícia bola a je významným činiteľom pri utváraní nášho národného povedomia. Do staroslovenčiny solúňski bratia preložili Písmo sväté, knihu obradov, a nakoľko mimoriadnu starostlivosť venovali výchove kňazského dorastu, pre tento účel Konštantín preložil aj misál, Metod životy cirkevných Otcov-paterik a príručku cirkevného práva. Tieto knihy slávnostne schválil pápež Hadrián II. roku 869. Aká česť pre náš materinský jazyk, aké vyznamenanie! A keď boli v Ríme roku 868 okrem Metoda na kňazov vysvätení Gorazd, Kliment, Sava, Angelar a Naum, noví slovenskí kňazi spievali svätú omšu v slovenskom liturgickom jazyku vo viacerých rímskych kostoloch. Na tomto základe mali naši predkovia právo na ďalšie náboženské a kultúrne výdobytky. Veľká Morava bola povýšená na arcibiskupstvo a Metod stáva sa prvým slovenským arcibiskupom. Sláva Veľkej Moravy je úzko spojená s misionárskou činnosťou arcibiskupa Metoda. Kríž Kristov nezaligotal sa iba na troch kopcoch slovenských Tatier, lebo žiaci svätého Metoda, ktorých počet na konci jeho života dosahoval do 200 a ktorých vysvätil na kňazov, poroznášali radostnú zvesť Kristovu do ostatných zemí slovanských aj neslovanských. Pravda, všetko toto neišlo len tak hladko, bez prekážok, bez utrpení. Za našu slobodu, za našu česť a právo svätý Metod dvä razy putoval do Ríma, „Trpel dva a pol roka po nemeckých väzeniach. Nútili ho vzdať sa arcibiskupskej hodnosti, čo by bolo malo nepriaznivé následky na smýšľanie slovenského ľudu, a toho si bol vedomý i sám Metod. Metodova dôvera vo večnú Spravodlivosť pomáhala mu znášať trpezlivo všetky útrapy. V mrazoch a snehu ho predvolávali franskí biskupi na vypočúvania, kde sa nešetřilo ani telesnými trestami.“¹ Ba Metod získal si nepriateľov i medzi slovenskými veľmožmi, keď ich káral pre nemravný život. Z utrpenia a misionárskej práce svätého Metoda vyrástlo silné katolícke povedomie a náboženský život našich predkov. Všetko ďalšie, k čomu sa dopracoval slovenský národ na poli

¹ Peter Ratkoš: Sv. Cyril a Metod. Vydala ÚKK v Bratislave, 1947.

kultúrnym, sociálnom alebo hospodárskom, malo svoje korene v kresťanstve. Práva, ktorých sa náš národ v neskorších časoch dožadoval, vyplývaly z katolíckeho učenia o rovnosti všetkých ľudí pred Bohom. Môžeme povedať, že naša vlasť právom ostala na mape Európy preto, že ju tam nezmazateľne zakreslili svätí Cyril a Metod, keď našich predkov priviedli ku Kristovi. Preto naše dejiny, naša kultúra, celá naša minulosť aj prítomnosť je začlenená do kresťanského rámca tak, že bez neho stráca svoj smysel; svoju skutočnú náplň i svoj cieľ.

Ak teda spievame hymnu Bože čos' ráčil, uvedomme si, že veniec slobody, cti a práva je boží dar, dar cyrilometodejský, a ak chceme, aby bol večnou ozdobou nášho národa, musíme ostať verní Tomu, čo nám ho daroval.

Dr. M.

Duchovosť a slovenská ľudová pieseň.

Vraví sa, že Slovák žije v piesni. A keď si čo len letmo poprezeráme zbierky slovenských ľudových piesní, presvedčíme sa, že je to naozaj tak. Slovák prelieva svoj duševný, citový aj rozumový život v hojnej miere do melódie. Slovom — zvyčajne veršovaným — i spevom zvyšňuje navonok svoje radosti aj bolesti, túžby i sklamanie, skrátka všetko, čo prežíva. Toto badáme už v najstarších slovenských ľudových piesňach — náboženských aj svetských —, ktoré sa nám zachovali písomne alebo ktoré uschováva ľud tak, že prechádzajú s pokolenia na pokolenie a čakajú na človeka, ktorý by ich zachytil na papier, na platňu alebo na zvukový pás. A súvekovci nepadli ďaleko od slovenského prakmeňa a svorne pokračujú v tradícii otcov. Po našich dedinách rodí sa so dňa na deň nová ľudová pieseň, ktorá odzrkadľuje nielen vnútorný život slovenského človeka, lež zachycuje aj časovodejinné udalosti a svojsky ich kritizuje. Preto mnohé naše piesne mohli by byť ľudovým prameňom zaujímavých dejinných udalostí, ktoré vecne a rýdzo zaznačil ľudový pevec do svojich veršov a melódií.

Preto ľudová pieseň na Slovensku je naozaj obľúbená. Nezveličujeme skutočnosť, keď povieme, že od ko-

lisky až po hrob, teda celý život slovenského človeka je zachytený v ľudovej piesni v najpestrejších variáciách. Nie nadarmo v jednej z nich sa vraví: Slovenská pieseň, veľký to dar, ktorý nám Pán Boh do vena dal. No práve preto musíme si všimnúť aj inú skutočnosť, ktorá v ľudovej piesni má cieľ výchovný, mravný. Ľudová pieseň pri všetkej svojej kráse má aj tienisté stránky práve s tohto stanoviska. Len tak úchytkom pripomenieme niektoré. V našej ľudovej piesni spomína sa meno Pána Boha, Pána Ježiša Krista v nedôstojných súvislostiach, vyslovuje sa nadarmo, neúctivo, hreší sa teda proti druhému božiemu príkazu. Matka Božia Panna Mária býva vonkoncom nedôstojne porovnávaná s inými ženami, ba niekedy aj ponížovaná. Svätcov a svätice niektorá ľudová pieseň posmieva a bagatelizuje. Posvätné veci a úkony náboženské bývajú prostriedkom na pobavenie, kde-ko robí si z nich v piesni žarty. Ľudová pieseň dosť často nevyberanými slovami opisuje intimitnosti manželského života, histórky zo „záletov“. Tu na jednej strane vidíme, ako náš ľud naozaj žije, na druhej zasa badáme, že skoro nevedomky priúča tomuto zlu najmladších, je pre nich pohoršením.

To je iba niekoľko poznámok, ktorými nechceme zahľadiť krásu slovenskej ľudovej piesne, no nemôžeme slepo hľadiť na také prvky, ktoré ani ľudovej piesni nepridajú na krásu, ani nie sú dobrým svedectvom mravného charakteru a náboženského života spievajúcich.

Čo teda robiť?

Jedno je isté, že spomínané nedôstojnosti nijako nesúhlasia s duchovným životom katolíka. Integrálny katolicizmus musí preniknúť aj do tejto oblasti nášho života. Ako sme Slováci, práve tak sme aj katolíci! Prvé nevylučuje druhé, prvé druhému neprekáža, iba napomáha k plnému vzrastu a zdokonaleniu podľa božieho plánu. Sú si vedomí tejto vznešenej skutočnosti, ľahkomyseľne nezmenšujeme poňajprv mravné zlo v ľudovej piesni. Ďalej, nepropagujeme a nespievajme piesne, ktoré urážajú katolícky cit, aj keby boli neviem aké pekné. Postarajme sa tiež o to, aby naša katolícka mládež prestala „tvoriť“ piesne tohto druhu. A napokon tých pár riadkov nech povzbudí katolíckych horlivcov-

k starostlivejšiemu preštudovaniu nášho folkloru po tejto stránke. Prídu akiste na závery, o ktorých bude hodno uvažovať, ako ich uviesť do života alebo ako ich odstrániť.

Dr. M.

Poznámky o knihách.

Dr. R. W. Hynek: „TELESNÝ ZJEV KRISTŮV. LÉKAŘSKÁ STUDIE.“ V Prahe 1948. 77 str., 9 celostránkových vyobrazení, z ktorých jedno je farebné. S cirkevným schválením. Venované Panne Márii. Tohto roku je tomu 50 rokov, čo boli po prvý raz uverejnené fotografie posvätného turínskeho plátna (1898); referent prezrel vtedajšie publikácie so záujmom, ale napodiv v upomienke mu zostalo akousi paramnézou, že videl röntgenogramy, čo spôsobil pozitívny ráz fotografických negatívov; ostatne nebolo by azda zbytočné röntgenovať toto rúcho Pánovo.

Kristus prijal ľudské telo so všetkými somatologickými dôsledkami a patrilo tiež k jednému z vtedajších antropologických typov palestínskych, podobný po istú mieru Panne Márii; ako spasiteľ sveta nepatrilo, pravda, nijakej ľudskej rase výhradne (refer.).

Hynek opäť upozorňuje, že vážne rozobrať výzor Kristov umožnilo len starostlivé, hlavne lekárske štúdium pohrebného plátna Pánovho. Potom autor hneď upozorňuje na význam obrazov v katolíckom kulte. Pri zásadnom odpore proti náboženským obrazom u Židov, pravda, nikto nepodal súčasný maliarsky portrét Krista; jediná výnimka je známa: malá soška (hlava s trocha poškodeným nosom) zo žltého alabastru.

Najstaršie znázorňovanie Krista (v katakombách) bolo, ako je známe, len symbolické. O portréte možno hovoriť až od konca II. storočia. Slávnu sochu Pána, uzdravujúceho haemorrhoiisu, dal zničiť, ako vieme, Julián Apostata. Hynek pádne vyvracia nemiestne domnienky o nepeknom, chorobnom výzore Pána. Naopak, božstvo Bohočloveka prežiarovalo nevyhnutne jeho telo. Súdi sa na farbu vlasov a brady Pána: hnedú, plavú, prechádzajúcu do ryšava (ryšavá farba vlasov a brady u človeka je podmienená prítomnosťou síry, refer.). Tiež vizionári, obšfastnení videním Pána, oznamujú vždy a nadšene, že ide o zjav neobyčajne milý, ale aj nad všetko pomyslenie velebný. Hynek preberá tiež dôkladne historické doklady o Pánu Ježišovi, ktorý prišiel na svet nie v nejakej hmlistej dobe predhistorickej alebo nehistorickej, ale v plnom svetle historických prameňov, v dobe vysoko kultúrnej a v strede sveta zemskeho; tradičný osobný typ Krista má správny podklad. Autor

tiež dôkladne hodnotí ručník svätej Veroniky. K tomu referent pripojuje malú poznámku: Kedysi sa namietalo, že kolujú dve veľmi odchylné podoby, jedna s tvárou neobyčajne širokou a súčasne iná s tvárou veľmi úzkou, ale to je celkom prirodzené a správne: Kristus si utrel tvár do ručníka celú s obidvoch strán, aj stred, a preto keď odtlačok rozložíme do roviny, dostaneme tvár nápadne širokú. Ale keď ručník postavíme kolmo na vodorovný podklad a to na spôsob polovice dutého valca a potom zpredu pozorujeme alebo nakreslíme, dostaneme tvár nápadne úzku. Toto je projekcia v priestore, predošlá v rovine (rozvinutý ručník). Hynek opäť pádne vyvracia pochabé domnieky o maliarskom pôvode turínskeho posvätného plátna. Na ňom uprostred čela vidieť haditý prúžok krvi („krvná trojka“ u Hynka na str. 53.). Tento veľmi nápadný výron vznikol takto: Kristu Pánu sňali na Golgote najprv tŕňovú korunu, aby mohli pohodlne svliecť cenné nesošívané rúcho (tunica inconsutilis), a potom opäť tŕňovú korunu nasadili Pánovi na hlavu; rozumie sa samo sebou, že tŕne nezapadly na svoje pôvodné miesta, ale boly zabodnuté inam, a taktiež skrsol pruh na čele. Terézia Neumannová v Konnersreuthe vo svojich piatočných víziách prekonáva tiež toto druhé nasadenie a v tej chvíli ukazuje náhly výraz novej bolesti a na čele jej vystriekne pramienok absolútne totožný s týmto pramienkom na turínskom pohrebnom plátne Pána. Hynek uvádza tiež dlhý rad antropometrických dát o Kristovej postave (podľa posvätného plátna) a prichádza k výške 183 cm. Podobne aj prof. L. Gedda v Ríme. Aj táto impozantná postava patrí k velebnému výzoru Pána Ježiša, ktorý Hynek hodnotí tiež i s estetického stanoviska. V istej prvej práci nás Hynek napomína, aby sme sa už in statu viatoris pripravovali na videnie božej tváre, ktorou nás uvíta naša večnosť po našej telesnej smrti, a aby toto uvítanie bolo na veky blažené. Každá Hynkova práca z tohto odboru je vedecky presná, umelecky krásna a dokonale pobožná.

Silvestr M. Brait, O. P.: PODSTATA KRESTANSTVÍ. Vydal B. Rupp v Prahe 1947. Po 52.—. Kniha je živý duchovný doplnok rozličných vierouk pre laikov. Je naliehavou príležitosťou k poučeniu aj hlbokému rozjímaniu o najzákladnejších pravdách kresťanského náboženstva, na prvom mieste o tajomstve Kristovho vtelenia, ktorým kresťania povolaváni sú za božie deti. Autor sústredením svojich konferencií k tomuto stredisku, k výkladu Krista ako podstaty kresťanstva, dosiahol to, že celá kresťanská náuka javí sa jasne a srozumiteľne.

Jaroslav Ovečka S. J.: UVOD DO MYSTIKY. Vydalo nakladateľstvo V. Kotrby, Praha II, Pštrosova 200. Po 165.—, viaz. po 210.—. Snaha po hlbšom duchovnom

živote, ktorá je u nás zrejmä, prináša so sebou aj potrebu oboznámiť sa s otázkami duchovného života. A treba poznať nielen spôsoby, cesty a prostriedky dokonalosti, ale aj výšiny duchovného života, ako sa javia v mystických zážitkoch. Treba mať jasné pochopy aj v mystike, aby sme porozumeli životy svätých, aby sme vedeli posúdiť nepravé mystické javy a náuky či už v literatúre alebo v skutočnom živote; napokon, aby sa správne vyvíjal náš vlastný duchovný život. P. Ovečka podujal sa na túto ťažkú úlohu. Dielo rozdelil na dve časti: v prvej vraví o mystike samej v sebe, v druhej o pomere mystiky k iným blízkym oblastiam: k literatúre, metafyzike, viere. V prvej hlave zaraďuje mystiku do sústavy filozofických a teologických vied. V ďalších kapitolách rozoberá výmer mystiky, hovorí o druhoch a stupňoch mystických milostí; niekoľko kapitol venuje svätému Jánovi od Kríža a svätej Terezií od Ježiša. Potom vraví o ospravedlnení a mystike, daroch Ducha svätého v mystike, o pomáhajúcich milostiach a mystike, o božom volaní k mystickým milostiam. V druhej časti rozoberá ľudskú túžbu po priamom spojení s Bohom; nasledujú úvahy o mystike a literatúre, mystike a metafyzike, mystike a viere. Dielo je doplnené rozsiahlymi poznámkami.

Tihamér Tóth: VĚŘÍM. Vydalo Universum v Prahe 1948. Po 50.—, viaz. po 70.—. Jeden z najväčších kazateľov moderných čias rozoberá tu najzákladnejšiu potrebu novodobého človeka, vieru, ktorej strata je príčinou súčasného nepokoja a zmätku. V hlbokých, no pritom veľmi srozumiteľných kázňach preberá všetky príčiny, ktoré moderného človeka vháňajú do pustoty neverectva. Uvádza mnoho konkrétnych príkladov zo skutočného života a presvedčivo ukazuje, aký rozbitý a nešťastný je človek, ktorý stratil vieru, ako sa nedomyslenosťou, nedostatkom odvahy a neznalosťou vlastných rozumových schopností okráda o pevný základ v búrkach života a sveta. Prvou úlohou dneskajšieho človeka je, aby svoju vieru dobre poznal. Tóth to vie veľmi dobre vyložiť, vie to povedať dnešnou rečou, z dneskajšej situácie, ktorá žiada nové problémy a nové odpovede.

Antonín Horák: ZA HLASEM TVÝM, PANE, JSEM SEL. Knižku posíela r.-k. farský úrad, Kněžice pri Jihlave. Po 37.50. Príklady a myšlienky pre kázne o kňazstve. V časoch, v ktorých nedostatok kňazstva je taký citeľný, zvlášť vhodne prichádza táto knižka, ktorá poukazuje na dôstojnosť, veľkosť, moc a poslanie katolíckeho kňazstva, ktorá je účasťou na Kristovom večnom kňazstve.

Oda Schneiderová: KŇAZSTVO ŽENY. Nákladom Edície KA v biskupstve spišskom, Ružomberok, r.-k.

farský úrad. Je to veľmi hlboká náboženská analýza ženskej duše. Autorka s veľkým psychologickým jemnocitom vniká do až skrytých kútov ženskej duše, dotýka sa tam utajených a neraz nevyužitých síl, ktoré keď sa usmernia a využijú, robia zo ženskej duše div svätosti. Kniha výborne poslúži nielen ženám na poznanie veľkosti, ktorú do nich Stvoriteľ vložil, ale je aj vďačnou pomôckou duchovným vodcom, ktorí ako nástroje v božích rukách pracujú na správnom nadprirodzenom utváraní ženskej duše.

Jan M. Grou S. J.: ZNAKY PRAVĚ ZBOŽNOSTI. Vydalo Nakladatelství brněnské tiskárny v Brne 1947. Po 30.—. Autor podáva tu strategický plán, podľa ktorého by sme zdolali všetky prekážky duchovného pokroku a dostali sa do pravého pomeru k sebe, k Bohu a bližnému. Ide hneď vždy na koreň veci, strhuje masky kresťanským farizejom, a o vzťahoch duše a tela, o pravej oddanosti lásky, o povinnosti ustavičnej tvorby, o kazoch, chybách a chorobách duše, o nebezpečenstvách, ktoré ohrožujú jej zdravie a vzrast, vie nájsť slová, ktorým ako ďaleká ozvena sú najkrajšie vety veľkých básnikov.

Dr. Fr. Zimmermann: IDE O OBRODU MUŽSKEJ ZBOŽNOSTI. Nitra 1947. Posiela Dr. Chladný Hanoš. Po 60.—, viaz. po 80.—. Pre mužov je to chlapecká odpoveď na mnoho tiesnivých náboženských otázok, pre mládenčov vhodná pomôcka pri vyspievaní v pravých katolíckych mužov, pre kňazov návod, ako v nábožnosti preorientovať seba aj iných, pre umelcov mocné povzbudenie k zdravej zmene štýlu v náboženskom umení, pre ženy a dievčatá najvhodnejší sviatočný dar tým, ktorých majú rady pred tvárou božou.

Konrád Kubeš, S. J.: MINIATURNÍ ASKETIKA. Vyšehrad, Praha 1948, str. 130. Cena neudaná. Autor v malej knižočke dáva čitateľovi veľa. Je to zhustený základ duchovného života. Pobožná duša nájde v nej veľa. Svoje poslanie vykoná aj v rukách vyspelého čitateľa. — mi.

P. Bohumil Spáčil T. J.: PSALLITE REGI NOSTRO. Rozjímání na žalmy pro kněze. Vydalo naklad. Velehrad v Olomouci 1948. Po 90.—. Tieto rozjímania o žalmoch majú prispieť k tomu, aby sme lepšie poznali neoceniteľné bohatstvo, skrývajúce sa v týchto nezapierateľne najkrajších náboženských piesňach. Najmä kňazom pomôžu k tomu, že po vniknutí do hlbokého smyslu žalmov breviárová modlitba stane sa útechou a posilou.

Svätý Robert Bellarmino: ŮPĚNÍ HOLUBICE. Vydala dominikánska edícia Krystal v Olomouci 1948. Je to kniha o umení duchovného plaču, aký je osočný pre

zdokonalenie kresťanského života, potom o rozličných stránkach pozemského života, ktoré sú zdrojom kajúcich a obetných slz, a napokon o účinkoch, ktorý má tento „holubí nárek“ na duchovný život.

Svätý Ambrož: O PANNACH. — O BRATRU SATYROVI. Vydala dominikánska edícia Krystal v Olomouci 1948. Dielo O pannách vyniká hlbokými myšlienkami a majstrovským podaním. Je to prvé dielo svojho druhu v západnom písomníctve patristickej doby. Dielo O bratovi Satyrovi je prvá z dvoch pohrebných rečí o bratovi svätého Ambróza; je to nielen vzácny doklad vrúcnej lásky, ktorá spájala svätých bratov, ale aj živé zobrazenie ideálneho kresťanského muža v poňatí hrdinskej doby prvotného kresťanstva.

LISTY SV. HILDEGARDY Z BINGEN. Vydala dominikánska edícia Krystal v Olomouci 1948. Po 45.—. Svätá Hildegarda mala dosť rozsiahlu korešpondenciu s vplyvnými osobnosťami cirkevného aj laického sveta. V nich dávala rady a usmerňovala duchovný život jednotlivcov aj náboženských celkov. Badaj jej jemné teologické vzdelanie a dogmatické ctenie.

P. Gilbert Nagymányoky, OFM: KRÍZOVOU CESTOU APOSTOLOV. Vydal Serafínsky svet v Prešove 1948. Po 50.—. Sú to pútavé, priam napínavé životy františkánskych misionárov. Pri ich čítaní máme dojem, že opakujú sa prvé kresťanské storočia, ktoré vpísaly sa do svetových dejín krvou hrdinských mučeníkov a ktoré nachádzajú verný odraz v duchovných synoch svätého Františka, nadšených pre Krista až po vyliatie vlastnej krvi.

Pavol Strauss: MOZAIKA NADEJE. Vydal SSV v Trnave 1948. Po 58.—, viaz. po 78.—. Je to vyznanie vznešenej duše nášho známeho konvertitu, posolstvo šťastného zakotvenia, ale aj výzva na nás všetkých, ktorí sme dostali vzácny dar, poznanie pravej viery bez bojov, bez úporného hľadania, a hádam práve preto si ho nevieme dostatočne oceniť. Straussove slová znejú, ako by ich bol vyriekol apoštol Pavol, keď po blúdení v temnotách našiel pravú cestu a potom s horúcim zápalom ohlasoval Krista a jeho náuku.

Emil Procházka: POD KOPULI BILÉ SVATYNĚ. Vydalo nakladateľstvo Brnenskej tlačiarne v Brne 1948. Po 81.—, viaz. po 111.—. Je to kniha kázni. Procházka široko rozloženým dejovým pásmom zaujal svojich poslucháčov, prenikol až po základy ich bytostí a rozochvel ich, aby zasa triezvo vyústil do náboženskej pravdy. Bol skúseným psychológom a poznal tiež dobre život. Preto jeho rozborý sú také pôsobivé.